

คู่มือปฏิบัติงาน พินัยกรรม

และการแสดงเจตนา
เกี่ยวกับมรดก พ.ศ. 2569

ส่วนการทะเบียนทั่วไป
สำนักบริหารการทะเบียน
กรมการปกครอง

คำนำ

พินัยกรรม หมายถึง คำสั่งครั้งสุดท้าย ซึ่งแสดงเจตนากำหนดการเผื่อตายในเรื่องทรัพย์สินหรือกิจการต่าง ๆ ของผู้ทำพินัยกรรม เพื่อที่จะเกิดผลบังคับตามกฎหมายในเมื่อผู้ทำพินัยกรรมถึงแก่ความตาย โดยทำแบบใดแบบหนึ่งที่กฎหมายกำหนดไว้ ซึ่งประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศที่ได้ให้ความสำคัญในเรื่องของการทำพินัยกรรมเป็นอย่างมาก ซึ่งได้มีหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ปรากฏให้เห็นมาแต่สมัยสุโขทัยจนมาถึงปัจจุบัน ซึ่งได้พัฒนาการทางกฎหมายเรื่อยมา โดยนำเอาหลักการเดิมในกฎหมายลักษณะมรดกของกฎหมายไทย มาดัดแปลงให้เข้ากับกฎหมายแพ่งของสากล จนกลายเป็นประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 6 ลักษณะ 3 เรื่องพินัยกรรม ซึ่งได้มีการประกาศใช้มาตั้งแต่วันที่ 7 มิถุนายน พ.ศ. 2478 เป็นต้นมา

ทะเบียนพินัยกรรม เป็นหนึ่งในงานทะเบียนที่อยู่ในความรับผิดชอบของกรมการปกครอง ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับแบบของพินัยกรรมจำนวน 3 แบบ ได้แก่ พินัยกรรมแบบเอกสารฝ่ายเมือง พินัยกรรมแบบเอกสารลับ และพินัยกรรมทำด้วยวาจา

ส่วนการทะเบียนทั่วไป กรมการปกครอง จึงได้รวบรวมกฎหมาย ระเบียบ ฎีกาที่นำรู้ และหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้องกับงานทะเบียนพินัยกรรมที่สอดคล้องกับกฎกระทรวงว่าด้วยการทำพินัยกรรมหรือการแสดงเจตนาเกี่ยวกับมรดก พ.ศ.2569 ที่มีการปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้การทำพินัยกรรมหรือการแสดงเจตนาเกี่ยวกับมรดกมีความเหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบัน เพื่อสำหรับใช้แนวทางการปฏิบัติงานสำหรับเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ เพื่อให้สามารถอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นไปตามระเบียบกฎหมาย ตลอดจนเพื่อให้ประชาชนที่มีความสนใจเกี่ยวกับงานทะเบียนพินัยกรรมได้รับความรู้ความเข้าใจมากยิ่งขึ้น

สารบัญ

	หน้า
1. ขั้นตอนการปฏิบัติงานพินัยกรรมและการแสดงเจตนาเกี่ยวกับมรดก	
1.1 ขั้นตอนการปฏิบัติงานพินัยกรรม การทำพินัยกรรมเอกสารฝ่ายเมือง	1
1.2 ขั้นตอนการปฏิบัติงานพินัยกรรม การทำพินัยกรรมเอกสารฝ่ายเมือง นอกที่ว่าการอำเภอ	7
1.3 ขั้นตอนการปฏิบัติงานพินัยกรรม การทำพินัยกรรมแบบเอกสารลับ	14
1.4 ขั้นตอนการปฏิบัติงานพินัยกรรม การทำพินัยกรรมแบบเอกสารลับ ผู้ที่เป็นใบ้และหูหนวกหรือผู้ที่พูดไม่ได้	20
1.5 ขั้นตอนการปฏิบัติงานพินัยกรรม การทำพินัยกรรมด้วยวาจา	26
1.6 ขั้นตอนการปฏิบัติงาน การทำหนังสือตัดทายาทโดยธรรมมิให้รับมรดก	31
1.7 ขั้นตอนการปฏิบัติงาน การทำหนังสือถอนการตัดทายาทโดยธรรมมิให้รับมรดก	35
1.8 ขั้นตอนการปฏิบัติงาน การทำหนังสือสละมรดก	39
2. กฎหมายที่เกี่ยวข้อง	
2.1 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 6	43
2.2 พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 24) พ.ศ. 2567	70
2.3 พระราชบัญญัติว่าด้วยการขัดกันแห่งกฎหมาย พุทธศักราช 2481	91
2.4 กฎกระทรวงการทำพินัยกรรมหรือการแสดงเจตนาเกี่ยวกับมรดก พ.ศ. 2569	99
3. หนังสือสั่งการ	
3.1 หนังสือกรมการปกครอง ที่ มท 0309.3/ว 21034 ลงวันที่ 29 ธันวาคม 2557 เรื่อง แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการให้บริการประชาชนด้านการทำพินัยกรรมแบบเอกสาร ฝ่ายเมือง	122
3.2 หนังสือกรมการปกครอง ที่ มท 0309.3/ว 15535 ลงวันที่ 8 มิถุนายน 2566 เรื่อง แนวทางปฏิบัติในการส่งมอบพินัยกรรมแบบเอกสารฝ่ายเมือง	124
3.3 หนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท 0309.10/ว 700 ลงวันที่ 14 มกราคม 2569 เรื่อง กฎกระทรวงการทำพินัยกรรมหรือการแสดงเจตนาเกี่ยวกับมรดก พ.ศ. 2569	125
4. คำพิพากษาศาลฎีกาเรื่องพินัยกรรม	126
5. ประเด็น ถาม - ตอบ งานทะเบียนพินัยกรรมและการแสดงเจตนาเกี่ยวกับมรดก	150

**ขั้นตอนการปฏิบัติงานทะเบียนพินัยกรรม
การทำพินัยกรรมแบบเอกสารฝ่ายเมือง**

ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติ	ระเบียบกฎหมาย	หมายเหตุ
1. เจ้าหน้าที่รับคำร้อง ผู้ร้องประสงค์จะจัดทำพินัยกรรมแบบเอกสารฝ่ายเมือง ให้ยื่นคำร้องตามแบบ พ.ก. 1 ณ ที่ว่าการอำเภอหรือสำนักงานเขต แห่งใดก็ได้	ป.พ.พ. ม.1653 ม.1658 กฎกระทรวงฯ ข้อ 4	ผู้เขียน และ คู่สมรส ของผู้เขียน จะ เป็น ผู้รับทรัพย์ตามพินัยกรรมนั้นไม่ได้
2. เจ้าหน้าที่ตรวจสอบคุณสมบัติของผู้ร้อง พยาน ผู้จัดการมรดก (ถ้ามี) และล่าม 2.1 ผู้ร้อง - มีอายุ 15 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป - ไม่เป็นบุคคลที่ศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ หรือเป็นบุคคลวิกลจริต 2.2 พยานอย่างน้อย จำนวน 2 คน - เป็นบุคคลบรรลุนิติภาวะ - ไม่เป็นบุคคลวิกลจริตหรือบุคคลซึ่งศาลสั่งให้เป็นผู้เสมือนไร้ความสามารถ - ไม่เป็นบุคคลที่หูหนวก เป็นใบ้ หรือจักษุบอดทั้งสองข้าง 2.3 ผู้จัดการมรดกคนเดียว หรือหลายคนก็ได้ หรือไม่ระบุก็ได้ - เป็นบุคคลบรรลุนิติภาวะ - ไม่เป็นบุคคลวิกลจริตหรือบุคคลซึ่งศาลสั่งให้เป็นผู้เสมือนไร้ความสามารถ - ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย 2.4 ล่าม ในกรณีที่ยื่นคำร้องขอทำพินัยกรรมหรือพยานสื่อสารภาษาไทยไม่ได้	ป.พ.พ. ม.1703 - ม.1704 กฎกระทรวงฯ ข้อ 7 ป.พ.พ. ม.1653 ม.1670 กฎกระทรวงฯ ข้อ 5 ป.พ.พ. ม.1711 ม.1715 ม.1718 กฎกระทรวงฯ ข้อ 5 (3)	พยานและคู่สมรสของพยานจะเป็นผู้รับทรัพย์ตามพินัยกรรมนั้นไม่ได้ ผู้จัดการมรดกนั้นรวมตลอดทั้งบุคคลที่ตั้งขึ้นโดยพินัยกรรมหรือโดยคำสั่งศาล
3. ผู้ร้อง และพยานแสดงเอกสารหลักฐาน 3.1 บัตรประจำตัวประชาชนหรือบัตรประจำตัวอื่นที่นายทะเบียนออกให้ตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร หรือเอกสารแสดงตนอื่นที่มีรูปถ่ายและเลขประจำตัวประชาชน ซึ่งเจ้าพนักงานจัดทำให้ตามกฎหมาย ในกรณีที่ผู้ยื่นคำร้องขอทำพินัยกรรมเป็นบุคคลต่างด้าวซึ่งไม่สามารถแสดงเอกสารหรือหลักฐานดังกล่าวได้ ให้นายอำเภอตรวจสอบเอกสาร	กฎกระทรวงฯ ข้อ 5 (1)	

ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติ	ระเบียบกฎหมาย	หมายเหตุ
<p>พินัยกรรมแล้วลงลายมือชื่อรับรองสำเนาถูกต้องและประทับตราตำแหน่ง เก็บรักษาไว้ ณ ที่ว่าการอำเภอ</p> <p>หรือเมื่อนายอำเภอทราบว่าผู้ทำพินัยกรรมตายแล้ว และผู้ทำพินัยกรรมยังไม่ได้ขอรับพินัยกรรมไป ให้นายอำเภอแจ้งบุคคลตามที่ระบุไว้ในกฎกระทรวงฯ ข้อ 9 (4) มารับพินัยพินัยกรรม โดยให้บุคคลนั้นนำพยานหลักฐานที่สามารถพิสูจน์ยืนยันตัวบุคคล และหลักฐานการตายของผู้ทำพินัยกรรมมาแสดงต่อนายอำเภอ เฉพาะกรณีที่นายอำเภอไม่สามารถตรวจสอบหลักฐานการตายของผู้ทำพินัยกรรมจากฐานข้อมูลทะเบียนกลางในระบบคอมพิวเตอร์ได้</p> <p>บุคคลที่จะมารับพินัยกรรมข้างต้น อาจมอบอำนาจให้บุคคลอื่นซึ่งบรรลุนิติภาวะแล้ว เป็นผู้ดำเนินการขอรับพินัยกรรมแทนก็ได้</p> <p>เมื่อนายอำเภอตรวจสอบแล้วเห็นว่าถูกต้อง ให้นายอำเภอคัดสำเนาพินัยกรรมแล้วลงลายมือชื่อรับรองสำเนาถูกต้องและประทับตราตำแหน่ง เก็บรักษาไว้ ณ ที่ว่าการอำเภอและแจ้งให้ผู้ที่มารับพินัยกรรมลงลายมือชื่อหรือพิมพ์ลายนิ้วมือในต้นฉบับรับพินัยกรรมและทะเบียนพินัยกรรมก่อนมอบพินัยกรรมให้แก่ผู้นั้น</p> <p>5.2 กรณีที่ผู้ร้องต้องการขอรับพินัยกรรมไปจัดเก็บเอง</p> <ul style="list-style-type: none"> - ให้นายอำเภอคัดสำเนาพินัยกรรม แล้วลงลายมือชื่อรับรองสำเนาถูกต้องและประทับตราตำแหน่งเก็บรักษาไว้ ณ ที่ว่าการอำเภอ - ให้ผู้ทำพินัยกรรมลงลายมือชื่อ และวัน เดือน ปี ในทะเบียนพินัยกรรม ในช่องผู้ซึ่งได้รับมอบพินัยกรรมไป 		<p>พินัยกรรมและจะไม่เปิดผนึกพินัยกรรมนั้น ในช่องหมายเหตุทะเบียนพินัยกรรม และต้นฉบับ พ.ก.7 และให้ลงลายมือชื่อ วัน เดือน ปี ไว้ด้วย</p>
<p>6. การแก้ไขพินัยกรรม</p> <p>การชดเชบ ตก เต็ม หรือการแก้ไขเปลี่ยนแปลงอย่างอื่นซึ่งพินัยกรรมนั้นย่อมไม่สมบูรณ์ เว้นแต่ผู้ทำพินัยกรรม พยาน และกรมการอำเภอ จะได้ลงลายมือชื่อกำกับไว้</p>	<p>ป.พ.พ. ม.1658 วรรคสอง</p>	<p>จะแก้ไขพินัยกรรมไม่ได้ หากผู้ทำพินัยกรรมหรือพยานคนใดได้เสียชีวิตไปแล้ว</p>

ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติ	ระเบียบกฎหมาย	หมายเหตุ
<p>7. การขอตรวจสอบและขอคัดสำเนา</p> <p>7.1 การขอตรวจสอบ เมื่อผู้ทำพินัยกรรมเสียชีวิตและได้ส่งมอบพินัยกรรมให้กับผู้ที่มีอำนาจตามระเบียบกฎหมายไปแล้ว ผู้จัดการมรดก ทายาทโดยธรรม ผู้รับพินัยกรรม หรือผู้มีส่วนได้เสียในกองมรดกจะขอให้นายอำเภอตรวจสอบข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำพินัยกรรมก็ได้ โดยยื่นคำร้อง ณ ที่ว่าการอำเภอหรือสำนักงานเขต แห่งใดก็ได้</p> <p>7.2 การขอคัดสำเนา เมื่อผู้ทำพินัยกรรมเสียชีวิตและได้ส่งมอบพินัยกรรมให้กับผู้ที่มีอำนาจตามระเบียบกฎหมายไปแล้ว ผู้จัดการมรดก ทายาทโดยธรรม ผู้รับพินัยกรรม หรือผู้มีส่วนได้เสียในกองมรดกจะขอให้นายอำเภอคัดสำเนารับรองความถูกต้องของสำเนาพินัยกรรมแบบเอกสารฝ่ายเมืองนั้น เมื่อใดก็ได้ โดยยื่นคำร้อง ณ ที่ว่าการอำเภอหรือสำนักงานเขตที่จัดทำพินัยกรรมนั้น</p>	<p>กฎกระทรวงฯ ข้อ 13</p>	<p>นายอำเภอสามารถตรวจสอบการจัดทำพินัยกรรมในระบบฐานข้อมูลได้เฉพาะพินัยกรรมที่ได้จัดทำผ่านระบบคอมพิวเตอร์ตั้งแต่วันที่ 1 กันยายน 2552 หากพินัยกรรมได้จัดทำไว้ก่อนหน้านั้น ผู้ขอตรวจสอบต้องไปยื่นคำร้องขอตรวจสอบ ณ อำเภอ/เขต ที่ผู้ทำพินัยกรรมได้ทำพินัยกรรมนั้นไว้</p>
<p>8. การเพิกถอนและการตกไปแห่งพินัยกรรมหรือข้อกำหนดพินัยกรรม</p> <p>8.1 ผู้ทำพินัยกรรมจะเพิกถอนพินัยกรรมของตนเสียทั้งหมด หรือแต่บางส่วนในเวลาใดก็ได้</p> <p>8.2 ถ้าจะเพิกถอนพินัยกรรมฉบับก่อนเสียทั้งหมด หรือแต่บางส่วนด้วยพินัยกรรมฉบับหลัง การเพิกถอนจะสมบูรณ์ต่อเมื่อพินัยกรรมฉบับหลังนั้นได้ทำตามแบบใดแบบหนึ่งที่กฎหมายบัญญัติไว้</p> <p>8.3 ถ้าพินัยกรรมได้ทำเป็นต้นฉบับแต่ฉบับเดียว ผู้ทำพินัยกรรมอาจเพิกถอนพินัยกรรมนั้นทั้งหมดหรือบางส่วนได้ โดยทำลายหรือขีดฆ่าเสียด้วยความตั้งใจ ถ้าพินัยกรรมได้ทำเป็นต้นฉบับหลายฉบับ การเพิกถอนนั้นไม่บริบูรณ์ เว้นแต่จะได้กระทำแก่ต้นฉบับเหล่านั้นทุกฉบับ</p> <p>8.4 ถ้าผู้ทำพินัยกรรมได้โอนไปโดยสมบูรณ์ซึ่งทรัพย์สินอันเป็นวัตถุแห่งข้อกำหนดพินัยกรรมใดด้วยความตั้งใจ ข้อกำหนดพินัยกรรมนั้นอันเพิกถอนไป วิธีเดียวกันนี้</p>	<p>ป.พ.พ. ม.1693</p> <p>ป.พ.พ. ม.1694</p> <p>ป.พ.พ. ม.1695</p> <p>ป.พ.พ. ม.1696</p>	<p>ตาม ป.พ.พ. ม.1695 กรณีผู้ทำพินัยกรรมต้องการยกเลิกพินัยกรรมทั้งฉบับ ให้ผู้ทำพินัยกรรมขีดฆ่าเสียในตัวพินัยกรรมนั้นด้วยความตั้งใจด้วยตนเอง และอาจจะเขียนด้วยลายมือตนเองเพิ่มเติมว่า “ข้าพเจ้าชื่อผู้ทำพินัยกรรม ขอยกเลิกพินัยกรรมฉบับนี้</p>

ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติ	ระเบียบกฎหมาย	หมายเหตุ
<p>ให้ใช้บังคับ เมื่อผู้ทำพินัยกรรมได้ทำลายทรัพย์สินนั้นด้วยความตั้งใจ</p> <p>8.5 ถ้าผู้ทำพินัยกรรมมิได้แสดงเจตนาไว้ในพินัยกรรมเป็นอย่างอื่น และปรากฏว่าพินัยกรรมฉบับก่อนกับฉบับหลังขัดกัน ให้ถือว่าพินัยกรรมฉบับก่อนเป็นอันเพิกถอนโดยพินัยกรรมฉบับหลัง เฉพาะในส่วนที่มีข้อความขัดกันนั้นเท่านั้น</p> <p>8.6 ข้อกำหนดพินัยกรรมนั้น ย่อมตกไป</p> <p>(1) เมื่อผู้รับพินัยกรรมตายก่อนผู้ทำพินัยกรรม</p> <p>(2) เมื่อข้อกำหนดพินัยกรรมเป็นผลใช้ได้ต่อเมื่อเงื่อนไขอย่างใดอย่างหนึ่งสำเร็จลง และผู้รับพินัยกรรมตายเสียก่อนเงื่อนไขสำเร็จ หรือปรากฏเป็นที่แน่นอนอยู่แล้วว่าเงื่อนไขนั้นไม่อาจจะสำเร็จได้</p> <p>(3) เมื่อผู้รับพินัยกรรมบอกสละพินัยกรรม</p> <p>(4) เมื่อทรัพย์สินทั้งหมดที่ยกให้สูญหาย หรือถูกทำลายโดยผู้ทำพินัยกรรมมิได้ตั้งใจ ในระหว่างที่ผู้ทำพินัยกรรมยังมีชีวิตอยู่ และผู้ทำพินัยกรรมมิได้ได้มาซึ่งของแทน หรือซึ่งสิทธิที่จะเรียกค่าทดแทนในการที่ทรัพย์สินนั้นสูญหายไป</p> <p>8.7 ถ้าพินัยกรรม หรือข้อกำหนดในพินัยกรรม เกี่ยวกับทรัพย์สินรายใดเป็นอันไร้ผล ด้วยประการใด ๆ ทรัพย์สินรายนั้นตกทอดแก่ทายาทโดยธรรมหรือให้แก่แผ่นดิน แล้วแต่กรณี</p>	<p>ป.พ.พ. ม.1697</p> <p>ป.พ.พ. ม.1698</p> <p>ป.พ.พ. ม.1699</p>	<p>ทั้งฉบับ” พร้อมลงลายมือชื่อ วัน เดือน ปี ในพินัยกรรมทุกฉบับ ได้แก่ พ.ก.2 คู่ฉบับ พ.ก.2 (ถ้ามี) และ สำเนา พ.ก.2 ทุกหน้า และอาจเขียนประโยคข้างต้นไว้เป็นหลักฐาน ในคำร้อง พ.ก.1 ทะเบียนพินัยกรรมตรงช่อง หมายเหตุ และต้นข้อไข พ.ก.7 ก็ได้ เพื่อเป็นหลักฐานในภายหลังเมื่อผู้มีส่วนได้มาขอทราบ หรือขอคัดรับรองพินัยกรรมดังกล่าว</p>

ขั้นตอนการปฏิบัติงานทะเบียนพินัยกรรม
การทำพินัยกรรมแบบเอกสารฝ่ายเมือง นอกที่ว่าการอำเภอ

ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติ	ระเบียบกฎหมาย	หมายเหตุ
<p>1. เจ้าหน้าที่รับคำร้อง ผู้ร้องประสงค์จะจัดทำพินัยกรรมแบบเอกสารฝ่ายเมือง นอกที่ว่าการอำเภอ ให้ยื่นคำร้องด้วยตนเองตามแบบ พ.ก. 1 หรือให้พยานในพินัยกรรมอย่างน้อยคนใดคนหนึ่งแจ้งความประสงค์ของผู้ร้องขอจัดทำพินัยกรรม ณ ที่ว่าการอำเภอหรือสำนักงานเขต แห่งใดก็ได้ และสถานที่ทำพินัยกรรมนั้นต้องอยู่ในเขตอำนาจปกครองของนายอำเภอที่ไปยื่นคำร้อง</p>	<p>ป.พ.พ. ม.1653 ม.1658 ม.1659 กฎกระทรวงฯ ข้อ 4</p>	<p>ผู้เขียนและคู่สมรสของผู้เขียนจะเป็นผู้รับทรัพย์ตามพินัยกรรมนั้นไม่ได้</p>
<p>2. เจ้าหน้าที่ตรวจสอบคุณสมบัติของผู้ร้อง พยาน ผู้จัดการมรดก (ถ้ามี) และล่าม</p> <p>2.1 ผู้ร้อง</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีอายุ 15 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป - ไม่เป็นบุคคลที่ศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ หรือเป็นบุคคลวิกลจริต <p>2.2 พยานอย่างน้อย จำนวน 2 คน</p> <ul style="list-style-type: none"> - เป็นบุคคลบรรลุนิติภาวะ - ไม่เป็นบุคคลวิกลจริตหรือบุคคลซึ่งศาลสั่งให้เป็นผู้เสมือนไร้ความสามารถ - ไม่เป็นบุคคลที่หูหนวก เป็นใบ้ หรือจักษุบอดทั้งสองข้าง <p>2.3 ผู้จัดการมรดกคนเดียว หรือหลายคนก็ได้ หรือไม่ระบุก็ได้</p> <ul style="list-style-type: none"> - เป็นบุคคลบรรลุนิติภาวะ - ไม่เป็นบุคคลวิกลจริตหรือบุคคลซึ่งศาลสั่งให้เป็นผู้เสมือนไร้ความสามารถ - ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย <p>2.4 ล่าม ในกรณีที่ยื่นคำร้องขอทำพินัยกรรมหรือพยานสื่อสารภาษาไทยไม่ได้</p>	<p>ป.พ.พ. ม.1703 ม.1704 กฎกระทรวงฯ ข้อ 7</p> <p>ป.พ.พ. ม.1653 ม.1670 กฎกระทรวงฯ ข้อ 5</p> <p>ป.พ.พ. 1711 ม.1715 ม.1718</p> <p>กฎกระทรวงฯ ข้อ 5 (3)</p>	<p>พยานและคู่สมรสของพยานจะเป็นผู้รับทรัพย์ตามพินัยกรรมนั้นไม่ได้</p> <p>ผู้จัดการมรดกนั้นรวมตลอดทั้งบุคคลที่ตั้งขึ้นโดยพินัยกรรมหรือโดยคำสั่งศาล</p>

ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติ	ระเบียบกฎหมาย	หมายเหตุ
<p>3. ผู้ร้อง และพยานแสดงเอกสารหลักฐาน</p> <p>3.1 บัตรประจำตัวประชาชนหรือบัตรประจำตัวอื่นที่นายทะเบียนออกให้ตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร หรือเอกสารแสดงตนอื่นที่มีรูปถ่ายและเลขประจำตัวประชาชนซึ่งเจ้าพนักงานจัดทำให้ตามกฎหมาย ในกรณีที่ผู้ยื่นคำร้องขอทำพินัยกรรมเป็นบุคคลต่างตัวซึ่งไม่สามารถแสดงเอกสารหรือหลักฐานดังกล่าวได้ ให้นายอำเภอตรวจสอบเอกสารหรือหลักฐานอื่นที่สามารถใช้แสดงตัวบุคคลได้</p> <p>3.2 รายละเอียดการจัดทำพินัยกรรม และรายละเอียดตาม 5.1 หรือ 5.2</p> <p>3.3 เอกสารหลักฐานที่แสดงถึงทรัพย์สิน (ถ้ามี)</p>	<p>กฎกระทรวงฯ ข้อ 5 (1)</p>	
<p>4. เจ้าหน้าที่อนุมัติหรือไม่อนุมัติ</p> <p>4.1 กรณีอนุมัติ</p> <p>4.1.1 ให้จัดทำพินัยกรรมแบบเอกสารฝ่ายเมืองตามแบบ พ.ก. 2</p> <p>4.1.2 ให้จัดทำทะเบียนพินัยกรรม โดยมีข้อความดังต่อไปนี้</p> <p>(1) วัน เดือน ปีที่ทำพินัยกรรม</p> <p>(2) แบบของพินัยกรรมที่ทำ</p> <p>(3) ชื่อตัว ชื่อสกุล และที่อยู่ของผู้ทำพินัยกรรม</p> <p>(4) ชื่อผู้จัดการมรดก ชื่อบุคคลผู้ได้รับทรัพย์สินมรดกโดยพินัยกรรมหรือโดยสิทธิโดยชอบธรรมเป็นจำนวนมากที่สุด หรือชื่อบุคคลซึ่งผู้ทำพินัยกรรมสั่งให้มอบพินัยกรรมให้ภายหลังผู้ทำพินัยกรรมตาย</p> <p>(5) ช่องสำหรับบันทึกข้อความว่า พินัยกรรมนั้นนายอำเภอเก็บรักษาไว้หรือได้มอบให้แก่ผู้ทำพินัยกรรมแล้ว หรือเมื่อผู้ทำพินัยกรรมตายแล้วได้มอบให้แก่ผู้จัดการมรดกบุคคลผู้ได้รับทรัพย์สินมรดกโดยพินัยกรรมหรือโดยสิทธิโดยชอบธรรมเป็นจำนวนมากที่สุด หรือบุคคลซึ่งผู้ทำพินัยกรรมสั่งให้มอบพินัยกรรมให้ ดังที่ระบุไว้ใน (4)</p> <p>(6) วัน เดือน ปี ที่นายอำเภอส่งมอบพินัยกรรม</p> <p>(7) ช่องสำหรับลงลายมือชื่อของผู้ทำพินัยกรรม ในกรณีที่มอบพินัยกรรมให้แก่</p>	<p>ป.พ.พ. ม.1658 ม.1659</p> <p>กฎกระทรวงฯ ข้อ 9</p>	<p>- กรมการอำเภอต้องจดข้อความที่ผู้ทำพินัยกรรมแจ้งให้ทราบนั้นลงไว้ และอ่านข้อความนั้นให้ผู้ทำพินัยกรรมและพยานฟัง</p> <p>- นายอำเภอสามารถคัดสำเนาพินัยกรรม แล้วลงลายมือชื่อรับรองสำเนาถูกต้องและประทับตราตำแหน่งเก็บรักษาไว้ ณ ที่ว่าการอำเภอ และจัดเก็บใส่ซองแยกไว้กับพินัยกรรมฉบับจริง หลังจากทำพินัยกรรมเสร็จเลยก็ได้</p> <p>- สำเนาพินัยกรรมตาม ป.พ.พ. ม.1662 วรรค สอง นั้น มิใช่เป็นการทำสำเนาฉบับตามกฎกระทรวงฯ ข้อ 4 วรรคสาม</p> <p>- การจัดทำฉบับพินัยกรรม ให้เป็นความประสงค์ของผู้ทำพินัยกรรมว่าจะจัดทำหรือไม่ และจะจัดทำกี่ฉบับก็ได้</p>

ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติ	ระเบียบกฎหมาย	หมายเหตุ
<p>ผู้ทำพินัยกรรมเองหรือช่องสำหรับลงลายมือชื่อของผู้จัดการมรดก บุคคลผู้ได้รับทรัพย์มรดกโดยพินัยกรรมหรือโดยสิทธิโดยชอบธรรมเป็นจำนวนมากที่สุด หรือบุคคลซึ่งผู้ทำพินัยกรรมสั่งให้มอบพินัยกรรมให้ ในกรณีผู้ทำพินัยกรรมตายแล้ว</p> <p>(8) หมายเหตุ</p> <p>4.1.3 ค่าธรรมเนียม</p> <p>(1) ค่าธรรมเนียมพินัยกรรมแบบเอกสารฝ่ายเมือง นอกสำนักทะเบียน ฉบับละ 500 บาท</p> <p>(2) ค่าทำสำเนาฉบับ (ถ้ามี) ฉบับละ 50 บาท</p> <p>(3) ให้ยกเว้นค่าธรรมเนียมแก่ผู้ที่มีสัญชาติไทยซึ่งประสบภัยหรือได้รับผลกระทบจากภัยอันมีลักษณะเป็นสาธารณภัยตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยและภายใต้เงื่อนไข ดังต่อไปนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - กรณีภัยที่เกิดจากโรคติดต่ออันตรายตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข ให้ยกเว้นค่าธรรมเนียมตามพื้นที่และระยะเวลาที่อธิบดีกรมการปกครองประกาศกำหนด - กรณีภัยที่เกิดจากสาธารณภัยอื่น ให้ยกเว้นค่าธรรมเนียมในเขตพื้นที่ตามประกาศเขตพื้นที่ประสบสาธารณภัยและตามระยะเวลาที่อธิบดีกรมการปกครองกำหนด <p>4.1.4 เมื่อนายอำเภอได้จัดทำคำร้อง พินัยกรรม และเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้องเสร็จ โดยยังไม่มีฝ่ายใดลงลายมือชื่อ ให้นำไปให้ผู้ทำพินัยกรรม พยาน ตรวจสอบ และอ่านข้อความที่ทำเป็นพินัยกรรมนั้นให้ผู้ทำพินัยกรรมและพยานฟัง เมื่อผู้ทำพินัยกรรมและพยานได้รับรองข้อความว่าถูกต้อง ให้ทุกฝ่ายลงลายมือชื่อในพินัยกรรม</p> <p>4.1.5 เมื่อทุกฝ่ายได้ลงลายมือชื่อแล้ว ให้นายอำเภอกลับมาบันทึกยืนยันการจัดทำพินัยกรรมในระบบคอมพิวเตอร์ ณ ที่ว่าการอำเภอต่อไป</p>	<p>กฎกระทรวงฯ ข้อ 19 (2)</p> <p>กฎกระทรวงฯ ข้อ 19 (5)</p> <p>กฎกระทรวงฯ ข้อ 20</p>	

ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติ	ระเบียบกฎหมาย	หมายเหตุ
<p>4.2 กรณีไม่อนุมัติ</p> <p>4.2.1 หากผู้ร้อง (ผู้ทำพินัยกรรม) มิได้มีคุณสมบัติตาม 2.1 ให้นำนายอำเภอบันทึกเหตุแห่งการไม่อนุมัติพร้อมระบุข้อกฎหมายในแบบคำร้อง พ.ก.1 และแจ้งให้ผู้ร้องทราบ</p> <p>4.2.2 ภายหลังจากการทำพินัยกรรม หากนายอำเภอมีเหตุสงสัยว่าผู้ทำพินัยกรรมมีอายุยังไม่ครบสิบห้าปีบริบูรณ์ เป็นบุคคลที่ศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ หรือเป็นบุคคลวิกลจริต ให้นำนายอำเภอสอบสวนเพิ่มเติมได้เท่าที่จำเป็น และให้นำนายอำเภอบันทึกเหตุสงสัยและผลการสอบสวนไว้ในช่องหมายเหตุของทะเบียนพินัยกรรมเพื่อเป็นหลักฐาน พร้อมกับแจ้งให้ผู้ร้องทราบถึงสาเหตุดังกล่าวด้วย</p>	<p>กฎกระทรวงฯ ข้อ 7</p>	
<p>5. การจัดเก็บและการส่งมอบ</p> <p>5.1 กรณีที่ผู้ทำพินัยกรรมต้องการขอจัดเก็บพินัยกรรมไว้กับอำเภอ</p> <p>ให้นำนายอำเภอออกไปรับพินัยกรรม พ.ก. 7 โดยลงลายมือชื่อและประทับตราตำแหน่งนายอำเภอ มอบให้แก่ผู้ยื่นคำร้องขอทำพินัยกรรมไว้เป็นหลักฐาน ทั้งนี้ ใบบริพินัยกรรมทุกฉบับจะต้องมีต้นฉบับเก็บไว้ ณ ที่ว่าการอำเภอด้วย</p> <p>ผู้ทำพินัยกรรมจะขอรับพินัยกรรมออกไปจากอำเภอเมื่อใดก็ได้ โดยให้ผู้ทำพินัยกรรมนำใบบริพินัยกรรม พ.ก. 7 มาแสดงและให้ผู้ทำพินัยกรรมลงลายมือชื่อรับพินัยกรรมในทะเบียนพินัยกรรม ก่อนส่งมอบพินัยกรรมให้แก่ผู้ทำพินัยกรรมให้นำนายอำเภอคัดสำเนาพินัยกรรมแล้วลงลายมือชื่อรับรองสำเนาถูกต้องและประทับตราตำแหน่ง เก็บรักษาไว้ ณ ที่ว่าการอำเภอ</p> <p>หรือเมื่อนายอำเภอทราบว่าผู้ทำพินัยกรรมตายแล้ว และผู้ทำพินัยกรรมยังไม่ได้ขอรับพินัยกรรมไป ให้นำนายอำเภอแจ้งบุคคลตามที่ระบุไว้ในข้อ 9 (4) มารับพินัยกรรม โดยให้บุคคลนั้นนำพยานหลักฐานที่สามารถพิสูจน์ยืนยันตัวบุคคล และหลักฐานการตายของผู้ทำพินัยกรรมมาแสดงต่อนายอำเภอ เฉพาะกรณีที่นายอำเภอไม่สามารถตรวจสอบหลักฐานการตายของผู้ทำพินัยกรรมจากฐานข้อมูลทะเบียนกลางในระบบคอมพิวเตอร์ได้</p>	<p>ป.พ.พ. ม.1662</p> <p>กฎกระทรวงฯ ข้อ 8 ข้อ 10 ข้อ 11</p>	<p>- เมื่อนายอำเภอดำเนินการตาม 5.1 แล้ว ผู้ทำพินัยกรรมอาจมอบอำนาจให้บุคคลอื่นเป็นผู้ดำเนินการขอรับพินัยกรรมแทนก็ได้ ทั้งนี้ ก่อนส่งมอบพินัยกรรม นายอำเภออาจนำพินัยกรรมนั้นใส่ซองปิดผนึกอีกชั้นหนึ่ง พร้อมกำชับให้ผู้ทำพินัยกรรมระบุรายละเอียดด้วยตนเองว่าจะส่งมอบพินัยกรรมให้กับผู้ทำพินัยกรรมและจะไม่เปิดผนึกพินัยกรรมนั้น ในช่องหมายเหตุทะเบียนพินัยกรรมและต้นฉบับ พ.ก.7 และให้ลงลายมือชื่อ วัน เดือน ปีไว้ด้วย</p>

ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติ	ระเบียบกฎหมาย	หมายเหตุ
<p>บุคคลที่จะมารับพินัยกรรมข้างต้น อาจมอบอำนาจให้บุคคลอื่นซึ่งบรรลุนิติภาวะแล้วเป็นผู้ดำเนินการขอรับพินัยกรรมแทนก็ได้</p> <p>เมื่อนายอำเภอตรวจสอบแล้วเห็นว่าถูกต้อง ให้นายอำเภอคัดสำเนาพินัยกรรมแล้วลงลายมือชื่อรับรองสำเนาถูกต้องและประทับตราตำแหน่ง เก็บรักษาไว้ ณ ที่ว่าการอำเภอ และแจ้งให้ผู้ที่มารับพินัยกรรมลงลายมือชื่อหรือพิมพ์ลายนิ้วมือในต้นฉบับรับพินัยกรรมและทะเบียนพินัยกรรมก่อนมอบพินัยกรรมให้แก่ผู้นั้น</p> <p>5.2 กรณีที่ผู้ร้องต้องการขอรับพินัยกรรมไปจัดเก็บเอง</p> <ul style="list-style-type: none"> - ให้อำเภอคัดสำเนาพินัยกรรม แล้วลงลายมือชื่อรับรองสำเนาถูกต้องและประทับตราตำแหน่งเก็บรักษาไว้ ณ ที่ว่าการอำเภอ - ให้ผู้ทำพินัยกรรมลงลายมือชื่อ และวัน เดือน ปี ในทะเบียนพินัยกรรม ในช่องผู้ซึ่งได้รับมอบพินัยกรรมไป 		
<p>6. การแก้ไขพินัยกรรม</p> <p>การขาดลบ ตก เต็ม หรือการแก้ไขเปลี่ยนแปลงอย่างอื่นซึ่งพินัยกรรมนั้นย่อมไม่สมบูรณ์ เว้นแต่ผู้ทำพินัยกรรม พยาน และกรมการอำเภอ จะได้ลงลายมือชื่อมือชื่อกำกับไว้</p>	ป.พ.พ. ม.1658 วรรคสอง	จะแก้ไขพินัยกรรมไม่ได้ หากผู้ทำพินัยกรรม หรือ พยานคนใดได้เสียชีวิตไปแล้ว
<p>7. การขอตรวจสอบและขอคัดสำเนา</p> <p>7.1 การขอตรวจสอบ</p> <p>เมื่อผู้ทำพินัยกรรมเสียชีวิตและได้ส่งมอบพินัยกรรมให้กับผู้ที่มีอำนาจตามระเบียบกฎหมายไปแล้ว ผู้จัดการมรดก ทายาทโดยธรรม ผู้รับพินัยกรรม หรือผู้มีส่วนได้เสียในกองมรดกจะขอให้นายอำเภอตรวจสอบข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำพินัยกรรมก็ได้ โดยยื่นคำร้อง ณ ที่ว่าการอำเภอหรือสำนักงานเขต แห่งใดก็ได้</p> <p>7.2 การขอคัดสำเนา</p> <p>เมื่อผู้ทำพินัยกรรมเสียชีวิตและได้ส่งมอบพินัยกรรมให้กับผู้ที่มีอำนาจตามระเบียบกฎหมายไปแล้ว ผู้จัดการมรดก ทายาทโดยธรรม ผู้รับพินัยกรรม หรือผู้มีส่วนได้เสีย</p>	กฎกระทรวงฯ ข้อ 13	นายอำเภอสามารถตรวจสอบการจัดทำพินัยกรรมในระบบฐานข้อมูลได้เฉพาะพินัยกรรมที่ได้จัดทำผ่านระบบคอมพิวเตอร์ ตั้งแต่วันที่ 1 กันยายน 2552 หากพินัยกรรมได้จัดทำไว้ก่อนหน้านั้น ผู้ขอตรวจสอบต้องไปยื่นคำร้องขอตรวจสอบ ณ อำเภอ/เขต ที่ผู้ทำพินัยกรรมได้ทำพินัยกรรมนั้นไว้

ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติ	ระเบียบกฎหมาย	หมายเหตุ
<p>ในกองมรดกจะขอให้นายอำเภอคัดสำเนารับรองความถูกต้องของสำเนาพินัยกรรมแบบเอกสารฝ่ายเมืองนั้น เมื่อใดก็ได้ โดยยื่นคำร้อง ณ ที่ว่าการอำเภอหรือสำนักงานเขตที่จัดทำพินัยกรรมนั้น</p>		
<p>8. การเพิกถอนและการตกไปแห่งพินัยกรรมหรือข้อกำหนดพินัยกรรม</p> <p>8.1 ผู้ทำพินัยกรรมจะเพิกถอนพินัยกรรมของตนเสียทั้งหมด หรือแต่บางส่วนในเวลาใดก็ได้</p> <p>8.2 ถ้าจะเพิกถอนพินัยกรรมฉบับก่อนเสียทั้งหมด หรือแต่บางส่วนด้วยพินัยกรรมฉบับหลัง การเพิกถอนจะสมบูรณ์ต่อเมื่อพินัยกรรมฉบับหลังนั้นได้ทำตามแบบใดแบบหนึ่งที่กฎหมายบัญญัติไว้</p> <p>8.3 ถ้าพินัยกรรมได้ทำเป็นต้นฉบับแต่ฉบับเดียว ผู้ทำพินัยกรรมอาจเพิกถอนพินัยกรรมนั้นทั้งหมดหรือบางส่วนได้ โดยทำลายหรือขีดฆ่าเสียด้วยความตั้งใจ ถ้าพินัยกรรมได้ทำเป็นต้นฉบับหลายฉบับ การเพิกถอนนั้นไม่บริบูรณ์ เว้นแต่จะได้กระทำแก่ต้นฉบับเหล่านั้นทุกฉบับ</p> <p>8.4 ถ้าผู้ทำพินัยกรรมได้ออนไปโดยสมบูรณ์ซึ่งทรัพย์สินอันเป็นวัตถุแห่งข้อกำหนดพินัยกรรมใดด้วยความตั้งใจ ข้อกำหนดพินัยกรรมนั้นอันเพิกถอนไป วิธีเดียวกันนี้ให้ใช้บังคับ เมื่อผู้ทำพินัยกรรมได้ทำลายทรัพย์สินนั้นด้วยความตั้งใจ</p> <p>8.5 ถ้าผู้ทำพินัยกรรมมิได้แสดงเจตนาไว้ในพินัยกรรมเป็นอย่างอื่น และปรากฏว่าพินัยกรรมฉบับก่อนกับฉบับหลังขัดกัน ให้ถือว่าพินัยกรรมฉบับก่อนเป็นอันเพิกถอนโดยพินัยกรรมฉบับหลัง เฉพาะในส่วนที่มีข้อความขัดกันนั้นเท่านั้น</p> <p>8.6 ข้อกำหนดพินัยกรรมนั้น ย่อมตกไป</p> <p>(1) เมื่อผู้รับพินัยกรรมตายก่อนผู้ทำพินัยกรรม</p> <p>(2) เมื่อข้อกำหนดพินัยกรรมเป็นผลใช้ได้ต่อเมื่อเงื่อนไขอย่างใดอย่างหนึ่งสำเร็จลง และผู้รับพินัยกรรมตายเสียก่อนเงื่อนไขสำเร็จ หรือปรากฏเป็นที่แน่นอนอยู่แล้วว่าเงื่อนไขนั้นไม่อาจจะสำเร็จได้</p>	<p>ป.พ.พ. ม.1693</p> <p>ป.พ.พ. ม.1694</p> <p>ป.พ.พ. ม.1695</p> <p>ป.พ.พ. ม.1696</p> <p>ป.พ.พ. ม.1697</p> <p>ป.พ.พ. ม.1698</p>	<p>ตาม ป.พ.พ. ม.1695 กรณีผู้ทำพินัยกรรมต้องการยกเลิกพินัยกรรมทั้งฉบับ ให้ผู้ทำพินัยกรรมขีดฆ่าเสียในตัวพินัยกรรมนั้นด้วยความตั้งใจด้วยตนเอง และอาจจะเขียนด้วยลายมือตนเองเพิ่มเติมว่า “ข้าพเจ้า ชื่อผู้ทำพินัยกรรม ขอยกเลิกพินัยกรรมฉบับนี้ทั้งฉบับ” พร้อมลงลายมือชื่อ วัน เดือน ปี ในพินัยกรรมทุกฉบับ ได้แก่ พ.ก.2 คู่ฉบับ พ.ก.2 (ถ้ามี) และ สำเนา พ.ก.2 ทุกหน้า และอาจเขียนประโยคข้างต้นไว้เป็นหลักฐานในคำร้อง พ.ก.1 ทะเบียนพินัยกรรมตรงช่องหมายเหตุ และต้นข้าวใบ พ.ก.7 ก็ได้ เพื่อเป็นหลักฐานในภายหลังเมื่อผู้มีส่วนได้มาขอทราบหรือขอคัดรับรองพินัยกรรมดังกล่าว</p>

ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติ	ระเบียบกฎหมาย	หมายเหตุ
<p>(3) เมื่อผู้รับพินัยกรรมบอกสละพินัยกรรม</p> <p>(4) เมื่อทรัพย์สินทั้งหมดที่ยกให้สูญหาย หรือถูกทำลายโดยผู้ทำพินัยกรรมมิได้ ตั้งใจในระหว่างที่ผู้ทำพินัยกรรมยังมีชีวิตอยู่ และผู้ทำพินัยกรรมมิได้ได้มาซึ่งของแทน หรือซึ่งสิทธิที่จะเรียกค่าทดแทนในการที่ทรัพย์สินนั้นสูญหายไป</p> <p>8.7 ถ้าพินัยกรรม หรือข้อกำหนดในพินัยกรรม เกี่ยวกับทรัพย์สินรายได้เป็นอันไร้ผล ด้วยประการใด ๆ ทรัพย์สินรายนั้นตกทอดแก่ทายาทโดยธรรมหรือได้แก่แผ่นดิน แล้วแต่กรณี</p>	<p>ป.พ.พ. ม.1699</p>	

**ขั้นตอนการปฏิบัติงานทะเบียนพินัยกรรม
การทำพินัยกรรมแบบเอกสารลับ**

ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติ	ระเบียบกฎหมาย	หมายเหตุ
1. เจ้าหน้าที่รับคำร้อง ผู้ร้องประสงค์จะทำพินัยกรรมแบบเอกสารลับอีกอย่างน้อยสองคน ให้ยื่นคำร้องตามแบบ พ.ก. 1 ณ ที่ว่าการอำเภอหรือสำนักงานเขต แห่งใดก็ได้	ป.พ.พ. ม.1660 กฎกระทรวงฯ ข้อ 4	ผู้เขียนและคู่สมรสของผู้เขียนจะเป็นผู้รับทรัพย์ตามพินัยกรรมนั้นไม่ได้
2. เจ้าหน้าที่ตรวจสอบคุณสมบัติของผู้ร้อง พยาน ผู้จัดการมรดก (ถ้ามี) และล่าม 2.1 ผู้ร้อง - มีอายุ 15 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป - ไม่เป็นบุคคลที่ศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ หรือเป็นบุคคลวิกลจริต 2.2 พยานอย่างน้อย จำนวน 2 คน - เป็นบุคคลบรรลุนิติภาวะ - ไม่เป็นบุคคลวิกลจริตหรือบุคคลซึ่งศาลสั่งให้เป็นผู้เสมือนไร้ความสามารถ - ไม่เป็นบุคคลที่หูหนวก เป็นใบ้ หรือจักษุบอดทั้งสองข้าง 2.3 ผู้จัดการมรดกคนเดียว หรือหลายคนก็ได้ หรือไม่ระบุก็ได้ - เป็นบุคคลบรรลุนิติภาวะ - ไม่เป็นบุคคลวิกลจริตหรือบุคคลซึ่งศาลสั่งให้เป็นผู้เสมือนไร้ความสามารถ - ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย 2.4 ล่าม ในกรณีที่ผู้ยื่นคำร้องขอทำพินัยกรรมหรือพยานสื่อสารภาษาไทยไม่ได้	ป.พ.พ. ม.1703 ม.1704 กฎกระทรวงฯ ข้อ 7 ป.พ.พ. ม.1653 ม.1670 กฎกระทรวงฯ ข้อ 5 ป.พ.พ. 1711 ม.1715 ม.1718 กฎกระทรวงฯ ข้อ 5 (3)	พยานและคู่สมรสของพยานจะเป็นผู้รับทรัพย์ตามพินัยกรรมนั้นไม่ได้ ผู้จัดการมรดกนั้นรวมตลอดทั้งบุคคลที่ตั้งขึ้นโดยพินัยกรรมหรือโดยคำสั่งศาล
3. ผู้ร้อง และพยานแสดงเอกสารหลักฐาน 3.1 บัตรประจำตัวประชาชนหรือบัตรประจำตัวอื่นที่นายทะเบียนออกให้ตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร หรือเอกสารแสดงตนอื่นที่มีรูปถ่ายและเลขประจำตัวประชาชนซึ่งเจ้าพนักงานจัดทำให้ตามกฎหมาย ในกรณีที่ผู้ยื่นคำร้องขอทำพินัยกรรมเป็นบุคคลต่างด้าวซึ่งไม่สามารถแสดงเอกสารหรือหลักฐานดังกล่าวได้ ให้นายอำเภอตรวจสอบ	กฎกระทรวงฯ ข้อ 5 (1)	

ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติ	ระเบียบกฎหมาย	หมายเหตุ
<p>เอกสารหรือหลักฐานอื่นที่สามารถใช้แสดงตัวบุคคลได้</p> <p>3.2 พินัยกรรมที่ใส่ซองปิดผนึกเรียบร้อยแล้ว โดยผู้ทำพินัยกรรมต้องลงลายมือชื่อในพินัยกรรม และลงลายมือชื่อคาบรอยผนึกนั้น</p>	<p>ป.พ.พ. ม.1660 กฎกระทรวงฯ ข้อ 5 (4)</p>	
<p>4. เจ้าหน้าที่อนุมัติหรือไม่อนุมัติ</p> <p>4.1 กรณีอนุมัติ</p> <p>4.1.1 ผู้ทำพินัยกรรมต้องลงลายมือชื่อในพินัยกรรม</p> <p>4.1.2 ผู้ทำพินัยกรรมต้องผนึกพินัยกรรมนั้น แล้วลงลายมือชื่อคาบรอยผนึกนั้น</p> <p>4.1.3 ผู้ทำพินัยกรรมต้องนำพินัยกรรมที่ผนึกนั้นไปแสดงต่อนายอำเภอ และพยานอีกอย่างน้อยสองคน และให้ถ้อยคำต่อบุคคลทั้งหมดเหล่านั้นว่าเป็นพินัยกรรมของตน ถ้าพินัยกรรมนั้นผู้ทำพินัยกรรมมิได้เป็นผู้เขียนเองโดยตลอด ผู้ทำพินัยกรรมจะต้องแจ้งนามและภูมิลำเนาของผู้เขียนให้ทราบด้วย</p> <p>4.1.4 เมื่อนายอำเภอจดถ้อยคำของผู้ทำพินัยกรรมและวัน เดือน ปี ที่ทำพินัยกรรมมาแสดงไว้บนของนั้นและประทับตราตำแหน่งแล้ว ให้นายอำเภอ ผู้ทำพินัยกรรม และพยานลงลายมือชื่อบนของนั้น</p> <p>4.1.5 ให้จัดทำทะเบียนพินัยกรรม โดยมีข้อความดังต่อไปนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> (1) วัน เดือน ปี ที่นำพินัยกรรมมาจดแจ้ง (2) แบบของพินัยกรรมที่ทำ (3) ชื่อตัว ชื่อสกุล และที่อยู่ของผู้ทำพินัยกรรม (4) ชื่อผู้จัดการมรดก ชื่อบุคคลผู้ได้รับทรัพย์มรดกโดยพินัยกรรมหรือโดยสิทธิโดยชอบธรรมเป็นจำนวนมากที่สุด หรือชื่อบุคคลซึ่งผู้ทำพินัยกรรมสั่งให้มอบพินัยกรรมให้ภายหลังผู้ทำพินัยกรรมตาย (5) ช่องสำหรับบันทึกข้อความว่า พินัยกรรมนั้นนายอำเภอเก็บรักษาไว้หรือได้มอบให้แก่ผู้ทำพินัยกรรมแล้ว หรือเมื่อผู้ทำพินัยกรรมตายแล้วได้มอบให้แก่ผู้จัดการมรดกบุคคลผู้ได้รับทรัพย์มรดกโดยพินัยกรรมหรือโดยสิทธิโดยชอบธรรมเป็นจำนวนมากที่สุด 	<p>ป.พ.พ. ม.1660 กฎกระทรวงฯ ข้อ 9</p>	

ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติ	ระเบียบกฎหมาย	หมายเหตุ
<p>หรือบุคคลซึ่งผู้ทำพินัยกรรมสั่งให้มอบพินัยกรรมให้ ดังที่ระบุไว้ใน (4)</p> <p>(6) วัน เดือน ปี ที่นายอำเภอส่งมอบพินัยกรรม</p> <p>(7) ช่องสำหรับลงลายมือชื่อของผู้ทำพินัยกรรม ในกรณีที่มอบพินัยกรรมให้แก่ผู้ทำพินัยกรรมเองหรือช่องสำหรับลงลายมือชื่อของผู้จัดการมรดก บุคคลผู้ได้รับทรัพย์สินมรดกโดยพินัยกรรมหรือโดยสิทธิโดยชอบธรรมเป็นจำนวนมากที่สุด หรือบุคคลซึ่งผู้ทำพินัยกรรมสั่งให้มอบพินัยกรรมให้ ในกรณีที่ผู้ทำพินัยกรรมตายแล้ว</p> <p>(8) หมายเหตุ</p> <p>4.1.6 ค่าธรรมเนียม</p> <p>(1) ค่าธรรมเนียมพินัยกรรมแบบเอกสารลับ ฉบับละ 250 บาท</p> <p>(2) ให้ยกเว้นค่าธรรมเนียมแก่ผู้ที่มีสัญชาติไทยซึ่งประสบภัยหรือได้รับผลกระทบจากภัยอันมีลักษณะเป็นสาธารณภัยตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยและภายใต้เงื่อนไข ดังต่อไปนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - กรณีภัยที่เกิดจากโรคติดต่ออันตรายตามประกาศกระทรวงสาธารณสุขให้ยกเว้นค่าธรรมเนียมตามที่และระยะเวลาที่อธิบดีกรมการปกครองประกาศกำหนด - กรณีภัยที่เกิดจากสาธารณภัยอื่น ให้ยกเว้นค่าธรรมเนียมในเขตพื้นที่ตามประกาศเขตพื้นที่ประสบสาธารณภัยและตามระยะเวลาที่อธิบดีกรมการปกครองกำหนด <p>4.2 กรณีไม่อนุญาติ</p> <p>4.2.1 หากผู้ร้อง (ผู้ทำพินัยกรรม) มิได้มีคุณสมบัติตาม 2.1 ให้นายอำเภอบันทึกเหตุแห่งการไม่อนุญาติพร้อมระบุข้อกฎหมายในแบบคำร้อง พ.ก.1 และแจ้งให้ผู้ร้องทราบ</p> <p>4.2.2 ภายหลังจากการทำพินัยกรรม หากนายอำเภอมีเหตุสงสัยว่าผู้ทำพินัยกรรมมีอายุยังไม่ครบสิบห้าปีบริบูรณ์ เป็นบุคคลที่ศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ หรือเป็นบุคคลวิกลจริต ให้นายอำเภอสอบสวนเพิ่มเติมได้เท่าที่จำเป็น และให้นายอำเภอบันทึกเหตุสงสัยและผลการสอบสวนไว้ในช่องหมายเหตุของทะเบียนพินัยกรรมเพื่อเป็นหลักฐาน พร้อมกับแจ้งให้ผู้ร้องทราบถึงสาเหตุดังกล่าวด้วย</p>	<p>กฎกระทรวงฯ ข้อ 19 (3)</p> <p>กฎกระทรวงฯ ข้อ 20</p> <p>กฎกระทรวงฯ ข้อ 7</p>	

ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติ	ระเบียบกฎหมาย	หมายเหตุ
<p>5. การจัดเก็บและการส่งมอบ</p> <p>5.1 กรณีที่ผู้ทำพินัยกรรมต้องการขอจัดเก็บพินัยกรรมไว้กับอำเภอก่อนให้นายอำเภอลงนามรับพินัยกรรม พ.ก. 7 โดยลงลายมือชื่อและประทับตราตำแหน่งนายอำเภอ มอบให้แก่ผู้ยื่นคำร้องขอทำพินัยกรรมไว้เป็นหลักฐาน ทั้งนี้ ใบรับพินัยกรรมทุกฉบับจะต้องมีต้นฉบับเก็บไว้ ณ ที่ว่าการอำเภอด้วย</p> <p>ผู้ทำพินัยกรรมจะขอรับพินัยกรรมออกไปจากอำเภอเมื่อใดก็ได้ โดยให้ผู้ทำพินัยกรรมนำใบรับพินัยกรรม พ.ก. 7 มาแสดงและให้ผู้ทำพินัยกรรมลงลายมือชื่อรับพินัยกรรมในทะเบียนพินัยกรรม</p> <p>หรือเมื่อนายอำเภอทราบว่าผู้ทำพินัยกรรมตายแล้ว และผู้ทำพินัยกรรมยังไม่ได้ขอรับพินัยกรรมไปให้นายอำเภอแจ้งบุคคลตามที่ระบุไว้ในข้อ 9 (4) มารับพินัยกรรม โดยให้บุคคลนั้นนำพยานหลักฐานที่สามารถพิสูจน์ยืนยันตัวบุคคล และหลักฐานการตายของผู้ทำพินัยกรรมมาแสดงต่อนายอำเภอ เฉพาะกรณีที่นายอำเภอไม่สามารถตรวจสอบหลักฐานการตายของผู้ทำพินัยกรรมจากฐานข้อมูลทะเบียนกลางในระบบคอมพิวเตอร์ได้</p> <p>บุคคลที่จะมารับพินัยกรรมข้างต้น อาจมอบอำนาจให้บุคคลอื่นซึ่งบรรลุนิติภาวะแล้วเป็นผู้ดำเนินการขอรับพินัยกรรมแทนก็ได้</p> <p>ให้ผู้ที่มารับพินัยกรรมลงลายมือชื่อหรือพิมพ์ลายนิ้วมือในต้นฉบับใบรับพินัยกรรมและทะเบียนพินัยกรรมก่อนมอบพินัยกรรมให้แก่ผู้นั้น</p> <p>5.2 กรณีที่ผู้ร้องต้องการขอรับพินัยกรรมไปจัดเก็บเอง ให้ผู้ทำพินัยกรรมลงลายมือชื่อและวัน เดือน ปี ในทะเบียนพินัยกรรม ในช่องผู้ซึ่งได้รับมอบพินัยกรรมไป</p>	<p>ป.พ.พ. ม.1662 กฎกระทรวงฯ ข้อ 8 ข้อ 10 ข้อ 11 ข้อ 12</p>	<p>- เมื่อนายอำเภอดำเนินการตาม 5.1 แล้ว ผู้ทำพินัยกรรมอาจมอบอำนาจให้บุคคลอื่นเป็นผู้ดำเนินการขอรับพินัยกรรมแทนก็ได้ ทั้งนี้ ก่อนส่งมอบพินัยกรรม นายอำเภอกำชับให้ผู้รับมอบระบุรายละเอียดด้วยตนเองว่าจะส่งมอบพินัยกรรมให้กับผู้ทำพินัยกรรมและจะไม่เปิดฉีกพินัยกรรมนั้นในช่องหมายเหตุทะเบียนพินัยกรรม และต้นฉบับ พ.ก.7 และให้ลงลายมือชื่อ วัน เดือน ปี ไว้ด้วย</p>
<p>6. การแก้ไขพินัยกรรม</p> <p>การขาดลบ ตก เต็ม หรือการแก้ไขเปลี่ยนแปลงอย่างอื่นซึ่งพินัยกรรมนั้นย่อมไม่สมบูรณ์ เว้นแต่ผู้ทำพินัยกรรมจะได้ลงลายมือชื่อกำกับไว้</p>	<p>ป.พ.พ. ม.1660 วรรคสอง</p>	<p>จะแก้ไขพินัยกรรมไม่ได้ หากผู้ทำพินัยกรรมได้เสียชีวิตไปแล้ว</p>

ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติ	ระเบียบกฎหมาย	หมายเหตุ
<p>7. การขอตรวจสอบ</p> <p>เมื่อผู้ทำพินัยกรรมเสียชีวิตและได้ส่งมอบพินัยกรรมให้กับผู้ที่มีอำนาจตามระเบียบกฎหมายไปแล้ว ผู้จัดการมรดก ทายาทโดยธรรม ผู้รับพินัยกรรม หรือผู้มีส่วนได้เสียในกองมรดกจะขอให้นายอำเภอตรวจสอบข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำพินัยกรรมก็ได้ โดยยื่นคำร้อง ณ ที่ว่าการอำเภอหรือสำนักงานเขต แห่งใดก็ได้</p>	<p>กฎกระทรวงฯ ข้อ 13</p>	<p>นายอำเภอสามารถตรวจสอบการจัดทำพินัยกรรมในระบบฐานข้อมูลได้เฉพาะพินัยกรรมที่ได้จัดทำผ่านระบบคอมพิวเตอร์ ตั้งแต่วันที่ 1 กันยายน 2552 หากพินัยกรรมได้จัดทำไว้ก่อนหน้านั้น ผู้ขอตรวจสอบต้องไปยื่นคำร้องขอตรวจสอบ ณ อำเภอ/เขต ที่ผู้ทำพินัยกรรมได้ทำพินัยกรรมนั้นไว้</p>
<p>8. การเพิกถอนและการตกไปแห่งพินัยกรรมหรือข้อกำหนดพินัยกรรม</p> <p>8.1 ผู้ทำพินัยกรรมจะเพิกถอนพินัยกรรมของตนเสียทั้งหมด หรือแต่บางส่วนในเวลาใดก็ได้</p> <p>8.2 ถ้าจะเพิกถอนพินัยกรรมฉบับก่อนเสียทั้งหมด หรือแต่บางส่วนด้วยพินัยกรรมฉบับหลัง การเพิกถอนจะสมบูรณ์ต่อเมื่อพินัยกรรมฉบับหลังนั้นได้ทำตามแบบใดแบบหนึ่งที่กฎหมายบัญญัติไว้</p> <p>8.3 ถ้าพินัยกรรมได้ทำเป็นต้นฉบับแต่ฉบับเดียว ผู้ทำพินัยกรรมอาจเพิกถอนพินัยกรรมนั้นทั้งหมดหรือบางส่วนได้ โดยทำลายหรือขีดฆ่าเสียด้วยความตั้งใจ ถ้าพินัยกรรมได้ทำเป็นต้นฉบับหลายฉบับ การเพิกถอนนั้นไม่บริบูรณ์ เว้นแต่จะได้กระทำแก่ต้นฉบับเหล่านั้นทุกฉบับ</p> <p>8.4 ถ้าผู้ทำพินัยกรรมได้โอนไปโดยสมบูรณ์ซึ่งทรัพย์สินอันเป็นวัตถุแห่งข้อกำหนดพินัยกรรมได้ด้วยความตั้งใจ ข้อกำหนดพินัยกรรมนั้นอันเพิกถอนไป วิธีเดียวกันนี้ให้ใช้บังคับ เมื่อผู้ทำพินัยกรรมได้ทำลายทรัพย์สินนั้นด้วยความตั้งใจ</p> <p>8.5 ถ้าผู้ทำพินัยกรรมมิได้แสดงเจตนาไว้ในพินัยกรรมเป็นอย่างอื่น และปรากฏว่าพินัยกรรมฉบับก่อนกับฉบับหลังขัดกัน ให้ถือว่าพินัยกรรมฉบับก่อนเป็นอันเพิกถอนโดยพินัยกรรมฉบับหลัง เฉพาะในส่วนที่มีข้อความขัดกันนั้นเท่านั้น</p> <p>8.6 ข้อกำหนดพินัยกรรมนั้น ย่อมตกไป</p> <p>(1) เมื่อผู้รับพินัยกรรมตายก่อนผู้ทำพินัยกรรม</p>	<p>ป.พ.พ. ม.1693</p> <p>ป.พ.พ. ม.1694</p> <p>ป.พ.พ. ม.1695</p> <p>ป.พ.พ. ม.1696</p> <p>ป.พ.พ. ม.1697</p> <p>ป.พ.พ. ม.1698</p>	<p>ตาม ป.พ.พ. ม.1695 กรณีผู้ทำพินัยกรรมต้องการยกเลิกพินัยกรรมทั้งฉบับ ให้ผู้ทำพินัยกรรมขีดฆ่าเสียในตัวพินัยกรรมนั้นด้วยความตั้งใจด้วยตนเอง และอาจจะเขียนด้วยลายมือตนเองเพิ่มเติมว่า “ข้าพเจ้าชื่อผู้ทำพินัยกรรม ขอยกเลิกพินัยกรรมฉบับนี้ทั้งฉบับ” พร้อมลงลายมือชื่อ วัน เดือน ปี ในพินัยกรรมทุกฉบับ ทุกหน้า และอาจเขียนประโยคข้างต้นไว้เป็นหลักฐานในคำร้อง พ.ก.1 ทะเบียนพินัยกรรมตรงช่องหมายเหตุ และต้นข้าวใบ พ.ก.7 ก็ได้ เพื่อเป็นหลักฐานในภายหลังเมื่อผู้มีส่วนได้มาขอทราบหรือขอคัดรับรองพินัยกรรมดังกล่าว</p>

ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติ	ระเบียบกฎหมาย	หมายเหตุ
<p>(2) เมื่อข้อกำหนดพินัยกรรมเป็นผลใช้ได้ต่อเมื่อเงื่อนไขอย่างใดอย่างหนึ่งสำเร็จลง และผู้รับพินัยกรรมตายเสียก่อนเงื่อนไขสำเร็จ หรือปรากฏเป็นที่แน่นอนอยู่แล้วว่าเงื่อนไขนั้นไม่อาจจะสำเร็จได้</p> <p>(3) เมื่อผู้รับพินัยกรรมบอกสละพินัยกรรม</p> <p>(4) เมื่อทรัพย์สินทั้งหมดที่ยกให้สูญหาย หรือถูกทำลายโดยผู้ทำพินัยกรรมมิได้ตั้งใจ ในระหว่างที่ผู้ทำพินัยกรรมยังมีชีวิตอยู่ และผู้ทำพินัยกรรมมิได้ได้มาซึ่งของแทน หรือซึ่งสิทธิที่จะเรียกค่าทดแทนในการที่ทรัพย์สินนั้นสูญหายไป</p> <p>8.7 ถ้าพินัยกรรม หรือข้อกำหนดในพินัยกรรม เกี่ยวกับทรัพย์สินรายได้เป็นอันไร้ผล ด้วยประการใด ๆ ทรัพย์สินรายนั้นตกทอดแก่ทายาทโดยธรรมหรือได้แก่แผ่นดินแล้วแต่กรณี</p>	<p>ป.พ.พ. ม.1699</p>	

ขั้นตอนการปฏิบัติงานทะเบียนพินัยกรรม
การทำพินัยกรรมแบบเอกสารลับ ผู้ที่เป็นใบ้และหูหนวกหรือผู้ที่พูดไม่ได้

ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติ	ระเบียบกฎหมาย	หมายเหตุ
<p>1. เจ้าหน้าที่รับคำร้อง ผู้ร้องประสงค์จะจัดทำพินัยกรรมแบบเอกสารลับและพยานอีกอย่างน้อยสองคน ให้ยื่นคำร้องตามแบบ พ.ก. 1 ณ ที่ว่าการอำเภอหรือสำนักงานเขต แห่งใดก็ได้</p>	<p>ป.พ.พ. ม.1660 ม.1661 กฎกระทรวงฯ ข้อ 4</p>	<p>ผู้เขียนและคู่สมรสของผู้เขียนจะเป็นผู้รับทรัพย์ตามพินัยกรรมนั้นไม่ได้</p>
<p>2. เจ้าหน้าที่ตรวจสอบคุณสมบัติของผู้ร้อง พยาน ผู้จัดการมรดก (ถ้ามี) และล่าม</p> <p>2.1 ผู้ร้อง</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีอายุ 15 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป - ไม่เป็นบุคคลที่ศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ หรือเป็นบุคคลวิกลจริต <p>2.2 พยานอย่างน้อย จำนวน 2 คน</p> <ul style="list-style-type: none"> - เป็นบุคคลบรรลุนิติภาวะ - ไม่เป็นบุคคลวิกลจริตหรือบุคคลซึ่งศาลสั่งให้เป็นผู้เสมือนไร้ความสามารถ - ไม่เป็นบุคคลที่หูหนวก เป็นใบ้ หรือจักษุบอดทั้งสองข้าง <p>2.3 ผู้จัดการมรดกคนเดียว หรือหลายคนก็ได้ หรือไม่ระบุก็ได้</p> <ul style="list-style-type: none"> - เป็นบุคคลบรรลุนิติภาวะ - ไม่เป็นบุคคลวิกลจริตหรือบุคคลซึ่งศาลสั่งให้เป็นผู้เสมือนไร้ความสามารถ - ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย <p>2.4 ล่าม ในกรณีที่ผู้ยื่นคำร้องขอทำพินัยกรรมหรือพยานสื่อสารภาษาไทยไม่ได้</p>	<p>ป.พ.พ. ม.1703 ม.1704 กฎกระทรวงฯ ข้อ 7</p> <p>ป.พ.พ. ม.1653 ม.1670 กฎกระทรวงฯ ข้อ 5</p> <p>ป.พ.พ. 1711 ม.1715 ม.1718</p> <p>กฎกระทรวงฯ ข้อ 5 (3)</p>	<p>พยานและคู่สมรสของพยานจะเป็นผู้รับทรัพย์ตามพินัยกรรมนั้นไม่ได้</p> <p>ผู้จัดการมรดกนั้นรวมตลอดทั้งบุคคลที่ตั้งขึ้นโดยพินัยกรรมหรือโดยคำสั่งศาล</p>
<p>3. ผู้ร้อง และพยานแสดงเอกสารหลักฐาน</p> <p>3.1 บัตรประจำตัวประชาชนหรือบัตรประจำตัวอื่นที่นายทะเบียนออกให้ตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร หรือเอกสารแสดงตนอื่นที่มีรูปถ่ายและเลขประจำตัวประชาชนซึ่งเจ้าพนักงานจัดทำให้ตามกฎหมาย ในกรณีที่ผู้ยื่นคำร้องขอทำพินัยกรรมเป็นบุคคลต่างด้าวซึ่งไม่สามารถแสดงเอกสารหรือหลักฐานดังกล่าวได้ ให้นายอำเภอตรวจสอบเอกสารหรือ</p>	<p>กฎกระทรวงฯ ข้อ 5 (1)</p>	

ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติ	ระเบียบกฎหมาย	หมายเหตุ
<p>หลักฐานอื่นที่สามารถใช้แสดงตัวบุคคลได้</p> <p>3.2 พินัยกรรมที่ฉีกเรียบร้อยแล้ว โดยผู้ทำพินัยกรรมต้องลงลายมือชื่อในพินัยกรรม และลงลายมือชื่อคาบรอยฉีกนั้น</p>	<p>ป.พ.พ. ม.1660 กฎกระทรวงฯ ข้อ 5 (4)</p>	
<p>4. เจ้าหน้าที่อนุมัติหรือไม่อนุมัติ</p> <p>4.1 กรณีอนุมัติ</p> <p>4.1.1 ผู้ทำพินัยกรรมต้องลงลายมือชื่อในพินัยกรรม</p> <p>4.1.2 ผู้ทำพินัยกรรมต้องฉีกพินัยกรรมนั้น แล้วลงลายมือชื่อคาบรอยฉีกนั้น</p> <p>4.1.3 ให้ผู้ทำพินัยกรรมเขียนด้วยตนเองบนซองพินัยกรรมต่อหน้านายอำเภอ และพยานซึ่งข้อความว่าพินัยกรรมที่ฉีกนั้นเป็นของตนแทนการให้ถ้อยคำดังที่กำหนดไว้ในมาตรา 1660 (3) และถ้าหากมีผู้เขียนก็ให้เขียนชื่อกับภูมิลำเนาของผู้เขียนพินัยกรรมนั้นไว้ด้วย และให้นายอำเภอจดลงไว้บนซองเป็นสำคัญว่า ผู้ทำพินัยกรรมได้ปฏิบัติตามข้อความในข้างต้นก่อนแล้ว แทนการจดถ้อยคำของผู้ทำพินัยกรรม</p> <p>4.1.4 เมื่อนายอำเภอจดถ้อยคำของผู้ทำพินัยกรรมและวัน เดือน ปี ที่ทำพินัยกรรมมาแสดงไว้บนซองนั้นและประทับตราตำแหน่งแล้วให้นายอำเภอ ผู้ทำพินัยกรรม และพยานลงลายมือชื่อบนซองนั้น</p> <p>4.1.5 ให้จัดทำทะเบียนพินัยกรรม โดยมีข้อความดังต่อไปนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> (1) วัน เดือน ปีที่นำพินัยกรรมมาจดแจ้ง (2) แบบของพินัยกรรมที่ทำ (3) ชื่อตัว ชื่อสกุล และที่อยู่ของผู้ทำพินัยกรรม (4) ชื่อผู้จัดการมรดก ชื่อบุคคลผู้ได้รับทรัพย์มรดกโดยพินัยกรรมหรือโดยสิทธิโดยชอบธรรมเป็นจำนวนมากที่สุด หรือชื่อบุคคลซึ่งผู้ทำพินัยกรรมสั่งให้มอบพินัยกรรมให้ภายหลังผู้ทำพินัยกรรมตาย (5) ช่องสำหรับบันทึกข้อความว่า พินัยกรรมนั้นนายอำเภอเก็บรักษาไว้หรือได้มอบให้แก่ผู้ทำพินัยกรรมแล้ว หรือเมื่อผู้ทำพินัยกรรมตายแล้วได้มอบให้แก่ผู้จัดการมรดก 	<p>ป.พ.พ. ม.1660 ม.1661 กฎกระทรวงฯ ข้อ 9</p>	

ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติ	ระเบียบกฎหมาย	หมายเหตุ
<p>บุคคลผู้ได้รับทรัพย์สินโดยพินัยกรรมหรือโดยสิทธิโดยชอบธรรมเป็นจำนวนมากที่สุด หรือบุคคลซึ่งผู้ทำพินัยกรรมสั่งให้มอบพินัยกรรมให้ ดังที่ระบุไว้ใน (4)</p> <p>(6) วัน เดือน ปี ที่นายอำเภอส่งมอบพินัยกรรม</p> <p>(7) ช่องสำหรับลงลายมือชื่อของผู้ทำพินัยกรรม ในกรณีที่มอบพินัยกรรมให้แก่ผู้ทำพินัยกรรมเองหรือช่องสำหรับลงลายมือชื่อของผู้จัดการมรดก บุคคลผู้ได้รับทรัพย์สินโดยพินัยกรรมหรือโดยสิทธิโดยชอบธรรมเป็นจำนวนมากที่สุด หรือบุคคลซึ่งผู้ทำพินัยกรรมสั่งให้มอบพินัยกรรมให้ ในกรณีที่ผู้ทำพินัยกรรมตายแล้ว</p> <p>(8) หมายเหตุ</p> <p>4.1.6 ค่าธรรมเนียม</p> <p>(1) ค่าธรรมเนียมพินัยกรรมแบบเอกสารลับ ฉบับละ 250 บาท</p> <p>(2) ให้ยกเว้นค่าธรรมเนียมแก่ผู้ที่มีสัญชาติไทยซึ่งประสบภัยหรือได้รับผลกระทบจากภัยอันมีลักษณะเป็นสาธารณภัยตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และภายใต้เงื่อนไข ดังต่อไปนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - กรณีภัยที่เกิดจากโรคติดต่ออันตรายตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข ให้อยกเว้นค่าธรรมเนียมตามพื้นที่และระยะเวลาที่อธิบดีกรมการปกครองประกาศกำหนด - กรณีภัยที่เกิดจากสาธารณภัยอื่น ให้ยกเว้นค่าธรรมเนียมในเขตพื้นที่ตามประกาศเขตพื้นที่ประสบสาธารณภัยและตามระยะเวลาที่อธิบดีกรมการปกครองกำหนด <p>4.2 กรณีไม่อนุญาติ</p> <p>4.2.1 หากผู้ร้อง (ผู้ทำพินัยกรรม) มิได้มีคุณสมบัติตาม 2.1 ให้นายอำเภอบันทึกเหตุแห่งการไม่อนุญาติพร้อมระบุข้อกฎหมายในแบบคำร้อง พ.ก.1 และแจ้งให้ผู้ร้องทราบ</p> <p>4.2.2 ภายหลังการทำพินัยกรรม หากนายอำเภอมีเหตุสงสัยว่าผู้ทำพินัยกรรมมีอายุยังไม่ครบสิบห้าปีบริบูรณ์ เป็นบุคคลที่ศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ หรือเป็นบุคคลวิกลจริต ให้นายอำเภอสอบสวนเพิ่มเติมได้เท่าที่จำเป็น และให้นายอำเภอบันทึกเหตุสงสัยและผลการสอบสวนไว้ในช่องหมายเหตุของทะเบียนพินัยกรรมเพื่อเป็นหลักฐาน พร้อมกับ</p>	<p>กฎกระทรวงฯ ข้อ 19 (3)</p> <p>กฎกระทรวงฯ ข้อ 20</p> <p>กฎกระทรวงฯ ข้อ 7</p>	

ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติ	ระเบียบกฎหมาย	หมายเหตุ
แจ้งให้ผู้ร้องทราบถึงสาเหตุดังกล่าวด้วย		
<p>5. การจัดเก็บและการส่งมอบ</p> <p>5.1 กรณีที่ผู้ทำพินัยกรรมต้องการขอจัดเก็บพินัยกรรมไว้กับอำเภอ ให้นายอำเภอออกไปรับพินัยกรรม พ.ก. 7 โดยลงลายมือชื่อและประทับตราตำแหน่งนายอำเภอ มอบให้แก่ผู้ยื่นคำร้องขอทำพินัยกรรมไว้เป็นหลักฐาน ทั้งนี้ ใบรับพินัยกรรมทุกฉบับจะต้องมีต้นขั้วเก็บไว้ ณ ที่ว่าการอำเภอด้วย</p> <p>ผู้ทำพินัยกรรมจะขอรับพินัยกรรมออกไปจากอำเภอเมื่อใดก็ได้ โดยให้ผู้ทำพินัยกรรมนำใบรับพินัยกรรม พ.ก. 7 มาแสดงและให้ผู้ทำพินัยกรรมลงลายมือชื่อรับพินัยกรรมในทะเบียนพินัยกรรม</p> <p>หรือเมื่อนายอำเภอทราบว่าผู้ทำพินัยกรรมตายแล้ว และผู้ทำพินัยกรรมยังไม่ได้ขอรับพินัยกรรมไป ให้นายอำเภอแจ้งบุคคลตามที่ระบุไว้ในข้อ 9 (4) มารับพินัยพินัยกรรม โดยให้บุคคลนั้นนำพยานหลักฐานที่สามารถพิสูจน์ยืนยันตัวบุคคล และหลักฐานการตายของผู้ทำพินัยกรรมมาแสดงต่อนายอำเภอ เฉพาะกรณีที่นายอำเภอไม่สามารถตรวจสอบหลักฐานการตายของผู้ทำพินัยกรรมจากฐานข้อมูลทะเบียนกลางในระบบคอมพิวเตอร์ได้</p> <p>บุคคลที่จะมารับพินัยกรรมข้างต้น อาจมอบอำนาจให้บุคคลอื่นซึ่งบรรลุนิติภาวะแล้ว เป็นผู้ดำเนินการขอรับพินัยกรรมแทนก็ได้</p> <p>ให้ผู้ที่มารับพินัยกรรมลงลายมือชื่อหรือพิมพ์ลายนิ้วมือในต้นขั้วใบรับพินัยกรรม และทะเบียนพินัยกรรมก่อนมอบพินัยกรรมให้แก่ผู้นั้น</p> <p>5.2 กรณีที่ผู้ร้องต้องการขอรับพินัยกรรมไปจัดเก็บเอง ให้ผู้ทำพินัยกรรมลงลายมือชื่อและวัน เดือน ปี ในทะเบียนพินัยกรรม ในช่องผู้ซึ่งได้รับมอบพินัยกรรมไป</p>	<p>ป.พ.พ. ม.1662 กฎกระทรวงฯ ข้อ 8 ข้อ 10 ข้อ 11 ข้อ 12</p>	<p>- เมื่อนายอำเภอดำเนินการตาม 5.1 แล้ว ผู้ทำพินัยกรรมอาจมอบอำนาจให้บุคคลอื่นเป็นผู้ดำเนินการขอรับพินัยกรรมแทนก็ได้ ทั้งนี้ ก่อนส่งมอบพินัยกรรม นายอำเภอกำกับให้ผู้รับมอบระบุรายละเอียดด้วยตนเองว่าจะส่งมอบพินัยกรรมให้กับผู้ทำพินัยกรรมและจะไม่เปิดผนึกพินัยกรรมนั้น ในช่องหมายเหตุทะเบียนพินัยกรรม และต้นขั้ว พ.ก.7 และให้ลงลายมือชื่อ วัน เดือน ปี ไว้ด้วย</p>
<p>6. การแก้ไขพินัยกรรม</p> <p>การชดเชย ตก เต็ม หรือการแก้ไขเปลี่ยนแปลงอย่างอื่นซึ่งพินัยกรรมนั้นย่อมไม่สมบูรณ์ เว้นแต่ผู้ทำพินัยกรรมจะได้ลงลายมือชื่อกำกับไว้</p>	<p>ป.พ.พ. ม.1660 วรรคสอง</p>	<p>จะแก้ไขพินัยกรรมไม่ได้ หากผู้ทำพินัยกรรมได้เสียชีวิตไปแล้ว</p>

ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติ	ระเบียบกฎหมาย	หมายเหตุ
<p>7. การขอตรวจสอบ</p> <p>เมื่อผู้ทำพินัยกรรมเสียชีวิตและได้ส่งมอบพินัยกรรมให้กับผู้ที่มีอำนาจตามระเบียบกฎหมายไปแล้ว ผู้จัดการมรดก ทายาทโดยธรรม ผู้รับพินัยกรรม หรือผู้มีส่วนได้เสียในกองมรดก จะขอให้นายอำเภอตรวจสอบข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำพินัยกรรมก็ได้ โดยยื่นคำร้อง ณ ที่ว่าการอำเภอหรือสำนักงานเขต แห่งใดก็ได้</p>	<p>กฎกระทรวงฯ ข้อ 13</p>	<p>นายอำเภอสามารถตรวจสอบการจัดทำพินัยกรรมในระบบฐานข้อมูลได้เฉพาะพินัยกรรมที่ได้จัดทำผ่านระบบคอมพิวเตอร์ ตั้งแต่วันที่ 1 กันยายน 2552 หากพินัยกรรมได้จัดทำไว้ก่อนหน้านั้น ผู้ขอตรวจสอบ ต้องไปยื่นคำร้องขอตรวจสอบ ณ อำเภอ/เขต ที่ผู้ทำพินัยกรรมได้ทำพินัยกรรมนั้นไว้</p>
<p>8. การเพิกถอนและการตกไปแห่งพินัยกรรมหรือข้อกำหนดพินัยกรรม</p> <p>8.1 ผู้ทำพินัยกรรมจะเพิกถอนพินัยกรรมของตนเสียทั้งหมด หรือแต่บางส่วนในเวลาใดก็ได้</p> <p>8.2 ถ้าจะเพิกถอนพินัยกรรมฉบับก่อนเสียทั้งหมด หรือแต่บางส่วนด้วยพินัยกรรมฉบับหลัง การเพิกถอนจะสมบูรณ์ต่อเมื่อพินัยกรรมฉบับหลังนั้นได้ทำตามแบบใดแบบหนึ่งที่กฎหมายบัญญัติไว้</p> <p>8.3 ถ้าพินัยกรรมได้ทำเป็นต้นฉบับแต่ฉบับเดียว ผู้ทำพินัยกรรมอาจเพิกถอนพินัยกรรมนั้นทั้งหมดหรือบางส่วนได้ โดยทำลายหรือขีดฆ่าเสียด้วยความตั้งใจ ถ้าพินัยกรรมได้ทำเป็นต้นฉบับหลายฉบับ การเพิกถอนนั้นไม่บริบูรณ์ เว้นแต่จะได้กระทำแก่ต้นฉบับเหล่านั้นทุกฉบับ</p> <p>8.4 ถ้าผู้ทำพินัยกรรมได้โอนไปโดยสมบูรณ์ซึ่งทรัพย์สินอันเป็นวัตถุแห่งข้อกำหนดพินัยกรรมใดด้วยความตั้งใจ ข้อกำหนดพินัยกรรมนั้นอันเพิกถอนไป วิธีเดียวกันนี้ให้ใช้บังคับเมื่อผู้ทำพินัยกรรมได้ทำลายทรัพย์สินนั้นด้วยความตั้งใจ</p> <p>8.5 ถ้าผู้ทำพินัยกรรมมิได้แสดงเจตนาไว้ในพินัยกรรมเป็นอย่างอื่น และปรากฏว่าพินัยกรรมฉบับก่อนกับฉบับหลังขัดกัน ให้ถือว่าพินัยกรรมฉบับก่อนเป็นอันเพิกถอนโดยพินัยกรรมฉบับหลัง เฉพาะในส่วนที่มีข้อความขัดกันนั้นเท่านั้น</p> <p>8.6 ข้อกำหนดพินัยกรรมนั้น ย่อมตกไป</p> <p>(1) เมื่อผู้รับพินัยกรรมตายก่อนผู้ทำพินัยกรรม</p>	<p>ป.พ.พ. ม.1693</p> <p>ป.พ.พ. ม.1694</p> <p>ป.พ.พ. ม.1695</p> <p>ป.พ.พ. ม.1696</p> <p>ป.พ.พ. ม.1697</p> <p>ป.พ.พ. ม.1698</p>	<p>ตาม ป.พ.พ. ม.1695 กรณีผู้ทำพินัยกรรมต้องการยกเลิกพินัยกรรมทั้งฉบับ ให้ผู้ทำพินัยกรรมขีดฆ่าเสียในตัวพินัยกรรมนั้นด้วยความตั้งใจด้วยตนเอง และอาจจะเขียนด้วยลายมือตนเองเพิ่มเติมว่า “ข้าพเจ้า ชื่อผู้ทำพินัยกรรม ขอยกเลิกพินัยกรรมฉบับนี้ทั้งฉบับ” พร้อมลงลายมือชื่อ วัน เดือน ปี ในพินัยกรรมทุกฉบับ ทุกหน้า และอาจเขียนประโยคข้างต้นไว้เป็นหลักฐานในคำร้อง พ.ก.1 ทะเบียนพินัยกรรมตรงช่องหมายเหตุ และต้นข้าวใบ พ.ก.7 ก็ได้ เพื่อเป็นหลักฐานในภายหลังเมื่อผู้มีส่วนได้มาขอทราบหรือขอคัดรับรองพินัยกรรมดังกล่าว</p>

ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติ	ระเบียบกฎหมาย	หมายเหตุ
<p>(2) เมื่อข้อกำหนดพินัยกรรมเป็นผลใช้ได้ต่อเมื่อเงื่อนไขอย่างใดอย่างหนึ่งสำเร็จลงและ ผู้รับพินัยกรรมตายเสียก่อนเงื่อนไขสำเร็จ หรือปรากฏเป็นที่แน่นอนอยู่แล้วว่าเงื่อนไขนั้น ไม่อาจจะสำเร็จได้</p> <p>(3) เมื่อผู้รับพินัยกรรมบอกสละพินัยกรรม</p> <p>(4) เมื่อทรัพย์สินทั้งหมดที่ยกให้สูญหาย หรือถูกทำลายโดยผู้ทำพินัยกรรมมิได้ตั้งใจ ในระหว่างที่ผู้ทำพินัยกรรมยังมีชีวิตอยู่ และผู้ทำพินัยกรรมมิได้มาซึ่งของแทน หรือซึ่งสิทธิ ที่จะเรียกค่าทดแทนในการที่ทรัพย์สินนั้นสูญหายไป</p> <p>8.7 ถ้าพินัยกรรม หรือข้อกำหนดในพินัยกรรม เกี่ยวกับทรัพย์สินรายได้เป็นอันไร้ผล ด้วยประการใด ๆ ทรัพย์สินรายนั้นตกทอดแก่ทายาทโดยธรรมหรือได้แก่แผ่นดิน แล้วแต่กรณี</p>	<p>ป.พ.พ. ม.1699</p>	

**ขั้นตอนการปฏิบัติงานทะเบียนพินัยกรรม
การทำพินัยกรรมด้วยวาจา**

ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติ	ระเบียบกฎหมาย	หมายเหตุ
<p>1. เจ้าหน้าที่รับคำร้อง พยานอย่างน้อย 2 คน ซึ่งได้รับเจตนาของผู้ทำพินัยกรรมด้วยวาจา ให้ยื่นคำร้องตามแบบ พ.ก. 1 ณ ที่ว่าการอำเภอหรือสำนักงานเขต แห่งใดก็ได้</p>	<p>ป.พ.พ. ม.1663 ม.1664 กฎกระทรวงฯ ข้อ 4</p>	<p>- ผู้เขียนและคู่สมรสของผู้เขียนจะเป็นผู้รับทรัพย์ตามพินัยกรรมนั้นไม่ได้</p> <p>- เมื่อมีพฤติการณ์พิเศษซึ่งบุคคลใดไม่สามารถจะทำพินัยกรรมตามแบบอื่นที่กำหนดไว้ได้ เช่น ตกอยู่ในอันตรายใกล้ความตาย หรือเวลามีโรคระบาด หรือสงครามบุคคลนั้นจะทำพินัยกรรมด้วยวาจาก็ได้</p> <p>เพื่อการนี้ ผู้ทำพินัยกรรมต้องแสดงเจตนา กำหนดข้อพินัยกรรมต่อหน้าพยานอย่างน้อยสองคนซึ่งอยู่พร้อมกัน ณ ที่นั้น</p> <p>- ความสมบูรณ์แห่งพินัยกรรมซึ่งทำขึ้นตามมาตรา ก่อนนั้นย่อมสิ้นไปเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งเดือนนับแต่เวลาผู้ทำพินัยกรรมกลับมาสู่ฐานะที่จะทำพินัยกรรมตามแบบอื่นที่</p>
<p>2. เจ้าหน้าที่ตรวจสอบคุณสมบัติของผู้ร้อง พยาน ผู้จัดการมรดก (ถ้ามี) และล่าม</p> <p>2.1 ผู้ร้อง</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีอายุ 15 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป - ไม่เป็นบุคคลที่ศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ หรือเป็นบุคคลวิกลจริต <p>2.2 พยานอย่างน้อย จำนวน 2 คน</p> <ul style="list-style-type: none"> - เป็นบุคคลบรรลุนิติภาวะ - ไม่เป็นบุคคลวิกลจริตหรือบุคคลซึ่งศาลสั่งให้เป็นผู้เสมือนไร้ความสามารถ - ไม่เป็นบุคคลที่หูหนวก เป็นใบ้ หรือจักษุบอดทั้งสองข้าง 	<p>ป.พ.พ. ม.1703 ม.1704 กฎกระทรวงฯ ข้อ 7</p> <p>ป.พ.พ. ม.1653 ม.1670 กฎกระทรวงฯ ข้อ 5</p>	<p>พยานและคู่สมรสของพยานจะเป็นผู้รับทรัพย์ตามพินัยกรรมนั้นไม่ได้</p>

ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติ	ระเบียบกฎหมาย	หมายเหตุ
<p>2.3 ผู้จัดการมรดกคนเดียว หรือหลายคนก็ได้ หรือไม่ระบุก็ได้</p> <ul style="list-style-type: none"> - เป็นบุคคลบรรลุนิติภาวะ - ไม่เป็นบุคคลวิกลจริตหรือบุคคลซึ่งศาลสั่งให้เป็นผู้เสมือนไร้ความสามารถ - ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย <p>2.4 ล่าม ในกรณีที่ผู้ยื่นคำร้องขอทำพินัยกรรมหรือพยานสื่อสารภาษาไทยไม่ได้</p>	<p>ป.พ.พ. 1711 ม.1715 ม.1718</p> <p>กฎกระทรวงฯ ข้อ 5 (3) ข้อ6</p>	<p>ผู้จัดการมรดกนั้นรวมตลอดทั้งบุคคลที่ตั้งขึ้นโดยพินัยกรรมหรือโดยคำสั่งศาล</p>
<p>3. พยานแสดงเอกสารหลักฐาน</p> <p>3.1 บัตรประจำตัวประชาชนหรือบัตรประจำตัวอื่นที่นายทะเบียนออกให้ ตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร หรือเอกสารแสดงตนอื่นที่มีรูปถ่ายและเลขประจำตัวประชาชนซึ่งเจ้าพนักงานจัดทำให้ตามกฎหมาย ในกรณีที่พยานเป็นบุคคลต่างด้าวซึ่งไม่สามารถแสดงเอกสารหรือหลักฐานดังกล่าวได้ ให้นายอำเภอตรวจสอบเอกสารหรือหลักฐานอื่นที่สามารถใช้แสดงตัวบุคคลได้</p> <p>3.2 เอกสารหลักฐานที่แสดงถึงทรัพย์สิน (ถ้ามี)</p>	<p>กฎกระทรวงฯ ข้อ 5 (1) ข้อ 6</p>	
<p>4. เจ้าหน้าที่อนุมัติหรือไม่อนุมัติ</p> <p>4.1 กรณีอนุมัติ</p> <p>4.1.1 พยานสองคนนั้นต้องไปแสดงตนต่อกรมการอำเภอโดยมิชักช้าและแจ้งข้อความที่ผู้ทำพินัยกรรมได้สั่งไว้ด้วยวาจานั้น ทั้งต้องแจ้งวัน เดือน ปี สถานที่ที่ทำพินัยกรรมและพฤติการณ์พิเศษนั้นไว้ด้วย</p> <p>4.1.2 ให้กรมการอำเภอจดข้อความที่พยานแจ้งนั้นไว้ และพยานสองคนนั้นต้องลงลายมือชื่อไว้ หรือมิฉะนั้น จะให้เสมอกับการลงลายมือชื่อได้ก็แต่ด้วยลงลายพิมพ์นิ้วมือโดยมีพยานลงลายมือชื่อรับรองสองคน โดยให้จัดทำพินัยกรรมด้วยวาจาตามแบบ พ.ก. 3</p> <p>4.1.3 ให้จัดทำทะเบียนพินัยกรรม โดยมีข้อความดังต่อไปนี้</p> <p>(1) วัน เดือน ปีที่นำพินัยกรรมมาจดแจ้ง</p>	<p>ป.พ.พ. ม.1663 กฎกระทรวงฯ ข้อ 9</p>	

ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติ	ระเบียบกฎหมาย	หมายเหตุ
แก่การพิจารณาถึงความถูกต้องและข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญที่พยายามนำมาแจ้ง นั้น และบันทึกไว้ในช่องหมายเหตุของทะเบียนพินัยกรรมเพื่อเป็นหลักฐานด้วย		
5. การจัดเก็บและการส่งมอบ ให้พยานลงลายมือชื่อ และวัน เดือน ปี ในทะเบียนพินัยกรรม ในช่องผู้ซึ่งได้รับมอบ พินัยกรรมไป	ป.พ.พ. ม.1662 กฎกระทรวงฯ ข้อ 10 ข้อ 12	
6. การแก้ไขพินัยกรรม -		
7. การขอตรวจสอบ เมื่อพยาน หรือผู้จัดการมรดก หรือผู้ที่มีอำนาจตามระเบียบกฎหมายได้รับ พินัยกรรมไปแล้ว ผู้จัดการมรดก ทายาทโดยธรรม ผู้รับพินัยกรรม หรือผู้มีส่วนได้เสีย ในกองมรดกจะขอให้นายอำเภอตรวจสอบข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำพินัยกรรม ก็ได้ โดยยื่นคำร้อง ณ ที่ว่าการอำเภอหรือสำนักงานเขต แห่งใดก็ได้	กฎกระทรวงฯ ข้อ 13	นายอำเภอสามารถตรวจสอบการจัดทำพินัยกรรมในระบบ ฐานข้อมูลได้เฉพาะพินัยกรรมที่ได้จัดทำผ่านระบบ คอมพิวเตอร์ ตั้งแต่วันที่ 1 กันยายน 2552 หากพินัยกรรม ได้จัดทำไว้ก่อนหน้านั้น ผู้ขอตรวจสอบต้องไปยื่นคำร้อง ขอตรวจสอบ ณ อำเภอ/เขต ที่ผู้ทำพินัยกรรมได้ทำ พินัยกรรมนั้นไว้
8. การเพิกถอนและการตกไปแห่งพินัยกรรมหรือข้อกำหนดพินัยกรรม 8.1 ผู้ทำพินัยกรรมจะเพิกถอนพินัยกรรมของตนเสียทั้งหมด หรือแต่บางส่วน ในเวลาใดก็ได้ 8.2 ถ้าจะเพิกถอนพินัยกรรมฉบับก่อนเสียทั้งหมด หรือแต่บางส่วนด้วยพินัยกรรม ฉบับหลัง การเพิกถอนจะสมบูรณ์ต่อเมื่อพินัยกรรมฉบับหลังนั้นได้ทำตามแบบใด แบบหนึ่งที่กฎหมายบัญญัติไว้ 8.3 ถ้าพินัยกรรมได้ทำเป็นต้นฉบับแต่ฉบับเดียว ผู้ทำพินัยกรรมอาจเพิกถอน พินัยกรรมนั้นทั้งหมดหรือบางส่วนได้ โดยทำลายหรือขีดฆ่าเสียด้วยความตั้งใจ ถ้าพินัยกรรมได้ทำเป็นต้นฉบับหลายฉบับ การเพิกถอนนั้นไม่บริบูรณ์ เว้นแต่จะได้ กระทำแก่ต้นฉบับเหล่านั้นทุกฉบับ	ป.พ.พ. ม.1693 ป.พ.พ. ม.1694 ป.พ.พ. ม.1695	

ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติ	ระเบียบกฎหมาย	หมายเหตุ
<p>8.4 ถ้าผู้ทำพันธกรรมได้ออนไปโดยสมบูรณ์ซึ่งทรัพย์สินอันเป็นวัตถุแห่งข้อกำหนดพันธกรรมใดด้วยความตั้งใจ ข้อกำหนดพันธกรรมนั้นอันเพิกถอนไป วิธีเดียวกันนี้ให้ใช้บังคับ เมื่อผู้ทำพันธกรรมได้ทำลายทรัพย์สินนั้นด้วยความตั้งใจ</p>	ป.พ.พ. ม.1696	
<p>8.5 ถ้าผู้ทำพันธกรรมมิได้แสดงเจตนาไว้ในพันธกรรมเป็นอย่างอื่น และปรากฏว่าพันธกรรมฉบับก่อนกับฉบับหลังขัดกัน ให้ถือว่าพันธกรรมฉบับก่อนเป็นอันเพิกถอนโดยพันธกรรมฉบับหลัง เฉพาะในส่วนที่มีข้อความขัดกันนั้นเท่านั้น</p>	ป.พ.พ. ม.1697	
<p>8.6 ข้อกำหนดพันธกรรมนั้น ย่อมตกไป</p> <ol style="list-style-type: none"> (1) เมื่อผู้รับพันธกรรมตายก่อนผู้ทำพันธกรรม (2) เมื่อข้อกำหนดพันธกรรมเป็นผลใช้ได้ต่อเมื่อเงื่อนไขอย่างใดอย่างหนึ่งสำเร็จลงและผู้รับพันธกรรมตายเสียก่อนเงื่อนไขสำเร็จ หรือปรากฏเป็นที่แน่นอนอยู่แล้วว่าเงื่อนไขนั้นไม่อาจจะสำเร็จได้ (3) เมื่อผู้รับพันธกรรมบอกสละพันธกรรม (4) เมื่อทรัพย์สินทั้งหมดที่ยกให้สูญหาย หรือถูกทำลายโดยผู้ทำพันธกรรมมิได้ตั้งใจในระหว่างที่ผู้ทำพันธกรรมยังมีชีวิตอยู่ และผู้ทำพันธกรรมมิได้ได้มาซึ่งของแทน หรือซึ่งสิทธิที่จะเรียกค่าทดแทนในการที่ทรัพย์สินนั้นสูญหายไป 	ป.พ.พ. ม.1698	
<p>8.7 ถ้าพันธกรรม หรือข้อกำหนดในพันธกรรม เกี่ยวกับทรัพย์สินรายใดเป็นอันไร้ผลด้วยประการใด ๆ ทรัพย์สินรายนั้นตกทอดแก่ทายาทโดยธรรมหรือได้แก่แผ่นดินแล้วแต่กรณี</p>	ป.พ.พ. ม.1699	

ขั้นตอนการปฏิบัติงาน
การทำหนังสือตัดทายาทโดยธรรมมิให้รับมรดก

ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติ	ระเบียบกฎหมาย	หมายเหตุ
<p>1. เจ้าหน้าที่รับคำร้อง ผู้ร้องประสงค์จะจัดทำหนังสือตัดทายาทโดยธรรมมิให้รับมรดก ให้ยื่นคำร้องตามแบบ พ.ก. 1 ณ ที่ว่าการอำเภอหรือสำนักงานเขต แห่งใดก็ได้</p>	<p>ป.พ.พ. ม.1608 กฎกระทรวงฯ ข้อ 14</p>	<p>เจ้ามรดกจะตัดทายาทโดยธรรมของตนคนใดมิให้รับมรดกก็ได้ แต่ด้วยแสดงเจตนาชัดแจ้ง (1) โดยพินัยกรรม (2) โดยทำเป็นหนังสือมอบไว้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่</p>
<p>2. เจ้าหน้าที่ตรวจสอบคุณสมบัติของผู้ร้อง พยาน และล่าม</p> <p>2.1 ผู้ร้อง - มีอายุ 15 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป - ไม่เป็นบุคคลวิกลจริต</p> <p>2.2 พยานอย่างน้อย จำนวน 2 คน</p> <p>2.3 ล่าม ในกรณีที่ผู้ยื่นคำร้องสื่อสารภาษาไทยไม่ได้</p>	<p>กฎกระทรวงฯ ข้อ 7 ข้อ 16</p>	
<p>3. ผู้ร้อง และพยานแสดงเอกสารหลักฐาน</p> <p>3.1 บัตรประจำตัวประชาชนหรือบัตรประจำตัวอื่นที่นายทะเบียนออกให้ ตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร หรือเอกสารแสดงตนอื่นที่มีรูปถ่ายและเลขประจำตัวประชาชนซึ่งเจ้าพนักงานจัดทำให้ตามกฎหมาย ในกรณีที่ผู้ยื่นคำร้องขอทำหนังสือฯ เป็นบุคคลต่างดาวซึ่งไม่สามารถแสดงเอกสารหรือหลักฐานดังกล่าวได้ ให้นำนายอำเภอตรวจสอบเอกสารหรือหลักฐานอื่นที่สามารถใช้แสดงตัวบุคคลได้</p> <p>3.2 หนังสือแสดงเจตนาเกี่ยวกับมรดก (ถ้ามี)</p> <p>3.3 หลักฐานการได้รับความยินยอมจากบิดามารดา ผู้ปกครอง ผู้อนุบาลหรือผู้พิทักษ์แล้วแต่กรณี และหลักฐานการได้รับอนุมัติจากศาล ในกรณีที่เป็นการแสดงเจตนาของผู้เยาว์ บุคคลวิกลจริต หรือบุคคลผู้ไม่สามารถจะจัดทำกรงานของตนเองได้</p>	<p>กฎกระทรวงฯ ข้อ 15 กฎกระทรวงฯ ข้อ 15 (4)</p>	

ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติ	ระเบียบกฎหมาย	หมายเหตุ
<p>เป็นคนไร้ความสามารถ หรือเป็นบุคคลวิกลจริต ให้นายอำเภอสอบสวนเพิ่มเติมได้เท่าที่จำเป็น และให้นายอำเภอบันทึกเหตุสงสัยและผลการสอบสวนไว้ในช่องหมายเหตุของทะเบียนหนังสือแสดงเจตนาเกี่ยวกับมรดกเพื่อเป็นหลักฐานด้วย พร้อมกับแจ้งให้ผู้ร้องทราบถึงสาเหตุดังกล่าวด้วย</p>		
<p>5. การจัดเก็บและการส่งมอบ</p> <p>5.1 กรณีที่ผู้จัดทำหนังสือตัดทายาทโดยธรรมมิได้รับมรดกต้องการขอจัดเก็บหนังสือตัดทายาทโดยธรรมมิได้รับมรดกไว้กับอำเภอ</p> <p>ให้นายอำเภอออกใบรับหนังสือตัดหรือถอนการตัดทายาทโดยธรรมมิได้รับมรดกหรือสละมรดก พ.ก. 8 โดยลงลายมือชื่อและประทับตราตำแหน่งนายอำเภอ มอบให้แก่ผู้นั้นไว้เป็นหลักฐาน ทั้งนี้ ใบรับทุกฉบับจะต้องมีต้นฉบับเก็บไว้ ณ ที่ว่าการอำเภอด้วย</p> <p>ผู้ทำหนังสือฯ จะขอรับหนังสือฯ ออกไปจากอำเภอเมื่อใดก็ได้ โดยให้ผู้ทำหนังสือฯ นำใบรับฯ พ.ก. 8 มาแสดงและให้ผู้ทำหนังสือลงลายมือชื่อรับหนังสือฯ ในทะเบียนก่อนส่งมอบหนังสือฯ ให้แก่ผู้ทำ ให้นายอำเภอคัดสำเนาหนังสือฯ แล้วลงลายมือชื่อรับรองสำเนาถูกต้องและประทับตราตำแหน่ง เก็บรักษาไว้ ณ ที่ว่าการอำเภอ</p> <p>หรือเมื่อนายอำเภอทราบว่าผู้ทำหนังสือฯ ตายแล้ว และผู้ทำหนังสือฯ ยังไม่ได้ขอรับหนังสือฯ ไป ให้นายอำเภอแจ้งผู้จัดการมรดก ทายาทโดยธรรมหรือผู้มีส่วนได้เสียในกองมรดก มารับหนังสือฯ โดยให้บุคคลนั้นนำพยานหลักฐานที่สามารถพิสูจน์ยืนยันตัวบุคคล และหลักฐานการตายของผู้ทำหนังสือฯ มาแสดงต่อนายอำเภอ เฉพาะกรณีที่นายอำเภอไม่สามารถตรวจสอบหลักฐานการตายของผู้ทำหนังสือฯ จากฐานข้อมูลทะเบียนกลางในระบบคอมพิวเตอร์ได้</p> <p>บุคคลที่จะมารับหนังสือฯ ข้างต้น อาจมอบอำนาจให้บุคคลอื่นซึ่งบรรลุนิติภาวะแล้วเป็นผู้รับแทนก็ได้</p>	<p>กฎกระทรวงฯ ข้อ 17 ข้อ 18</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้ทำหนังสือฯ อาจมอบอำนาจให้บุคคลอื่นเป็นผู้ดำเนินการขอรับหนังสือฯ แทนก็ได้ - อำเภอสามารถคัดสำเนาหนังสือฯ แล้วลงลายมือชื่อรับรองสำเนาถูกต้องและประทับตราตำแหน่งเก็บรักษาไว้ ณ ที่ว่าการอำเภอ หลังจากทำหนังสือฯ เสร็จก็ได้

ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติ	ระเบียบกฎหมาย	หมายเหตุ
<p>เมื่อนายอำเภอตรวจสอบแล้วเห็นว่าถูกต้อง ให้นายอำเภอคัดสำเนาหนังสือฯ แล้วลงลายมือชื่อรับรองสำเนาถูกต้องและประทับตราตำแหน่ง เก็บรักษาไว้ ณ ที่ว่าการอำเภอและแจ้งให้ผู้ที่มารับหนังสือฯ ลงลายมือชื่อหรือพิมพ์ลายนิ้วมือ ในต้นขั้ว พ.ก. 8 และทะเบียนหนังสือแสดงเจตนาเกี่ยวกับมรดกก่อนมอบหนังสือ ให้แก่ผู้นั้น</p> <p>5.2 กรณีที่ผู้ร้องต้องการขอรับหนังสือฯ ไปจัดเก็บเอง</p> <ul style="list-style-type: none"> - ให้อำเภอคัดสำเนาหนังสือฯ แล้วลงลายมือชื่อรับรองสำเนาถูกต้องและประทับตราตำแหน่งเก็บรักษาไว้ ณ ที่ว่าการอำเภอ - ให้ผู้ทำหนังสือฯ ลงลายมือชื่อ และวัน เดือน ปี ในทะเบียนหนังสือแสดงเจตนาเกี่ยวกับมรดกในช่องผู้ซึ่งได้รับมอบหนังสือฯ ไป 		
<p>6. การเพิกถอน</p> <ul style="list-style-type: none"> - ถ้าการตัดมิให้รับมรดกนั้นได้ทำโดยพินัยกรรม จะถอนเสียได้ก็แต่โดยพินัยกรรมเท่านั้น - ถ้าการตัดมิให้รับมรดกได้ทำเป็นหนังสือมอบไว้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ จะถอนเสียได้ก็แต่โดยพินัยกรรมและทำเป็นหนังสือมอบไว้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ 	ป.พ.พ. 1609	
<p>7. การขอตรวจสอบและขอคัดสำเนา</p> <p>ผู้จัดการมรดก ทายาทโดยธรรม ผู้รับพินัยกรรม หรือผู้มีส่วนได้เสียในกองมรดกจากขอให้นายอำเภอคัดสำเนาหรือคัดสำเนาและรับรองความถูกต้องของสำเนาหนังสือฯ เมื่อใดก็ได้</p>	กฎกระทรวงฯ ข้อ 17 วรรคสาม	นายอำเภอสามารถตรวจสอบการจัดทำหนังสือฯ ในระบบฐานข้อมูลได้เฉพาะหนังสือฯ ที่ได้จัดทำผ่านระบบคอมพิวเตอร์ ตั้งแต่วันที่ 1 กันยายน 2552 หากหนังสือฯ ได้จัดทำไว้ก่อนหน้านั้น ผู้ขอตรวจสอบต้องไปยื่นคำร้องขอตรวจสอบ ณ อำเภอ/เขต ที่ผู้ทำหนังสือฯ ได้ทำหนังสือฯ นั้นไว้
<p>8. การเพิกถอน</p> <p>8.1 การแสดงเจตนาตัดมิให้รับมรดกนั้นจะถอนเสียก็ได้ ถ้าการตัดมิให้รับมรดกนั้นได้ทำโดยพินัยกรรม จะถอนเสียได้ก็แต่โดยพินัยกรรมเท่านั้น</p> <p>8.2 แต่ถ้าการตัดมิให้รับมรดกได้ทำเป็นหนังสือมอบไว้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ จะถอนเสียได้ก็แต่โดยพินัยกรรม หรือทำเป็นหนังสือมอบไว้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่</p>	ป.พ.พ. 1609	

ขั้นตอนการปฏิบัติงาน
การทำหนังสือถอนการตัดทายาทโดยธรรมมิให้รับมรดก

ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติ	ระเบียบกฎหมาย	หมายเหตุ
<p>1. เจ้าหน้าที่รับคำร้อง ผู้ร้องประสงค์จะจัดหนังสือถอนการตัดทายาทโดยธรรมมิให้รับมรดก ให้ยื่นคำร้องตามแบบ พ.ก. 1 ณ ที่ว่าการอำเภอหรือสำนักงานเขต แห่งใดก็ได้</p>	<p>ป.พ.พ. ม.1609 กฎกระทรวงฯ ข้อ 14</p>	<p>การแสดงเจตนาตัดมิให้รับมรดกนั้นจะถอนเสียก็ได้ ถ้าการตัดมิให้รับมรดกนั้นได้ทำโดยพินัยกรรม จะถอนเสียได้ก็แต่โดยพินัยกรรมเท่านั้น แต่ถ้าการตัดมิให้รับมรดกได้ทำเป็นหนังสือมอบไว้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ จะถอนเสียได้ก็แต่โดยพินัยกรรม หรือทำเป็นหนังสือมอบไว้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่</p>
<p>2. เจ้าหน้าที่ตรวจสอบคุณสมบัติของผู้ร้อง พยาน ผู้จัดการมรดก (ถ้ามี) และล่าม</p> <p>2.1 ผู้ร้อง</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีอายุ 15 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป - ไม่เป็นบุคคลวิกลจริต <p>2.2 พยานอย่างน้อย จำนวน 2 คน</p> <p>2.3 ล่าม ในกรณีที่ผู้ยื่นคำร้องสื่อสารภาษาไทยไม่ได้</p>	<p>กฎกระทรวงฯ ข้อ 7 ข้อ 16</p>	
<p>3. ผู้ร้อง และพยานแสดงเอกสารหลักฐาน</p> <p>3.1 บัตรประจำตัวประชาชนหรือบัตรประจำตัวอื่นที่นายทะเบียนออกให้ตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร หรือเอกสารแสดงตนอื่นที่มีรูปถ่ายและเลขประจำตัวประชาชนซึ่งเจ้าพนักงานจัดทำให้ตามกฎหมาย ในกรณีที่ผู้ยื่นคำร้องขอทำหนังสือฯ เป็นบุคคลต่างด้าวซึ่งไม่สามารถแสดงเอกสารหรือหลักฐานดังกล่าวได้ให้นายอำเภอตรวจสอบเอกสารหรือหลักฐานอื่นที่สามารถใช้แสดงตัวบุคคลได้</p> <p>3.2 หนังสือแสดงเจตนาเกี่ยวกับมรดก (ถ้ามี)</p> <p>3.3 หลักฐานการได้รับความยินยอมจากบิดามารดา ผู้ปกครอง ผู้อนุบาลหรือผู้พิทักษ์แล้วแต่กรณี และหลักฐานการได้รับอนุมัติจากศาล ในกรณีที่เป็นการแสดงเจตนา</p>	<p>กฎกระทรวงฯ ข้อ 15 กฎกระทรวงฯ ข้อ 15 (4)</p>	

ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติ	ระเบียบกฎหมาย	หมายเหตุ
ของผู้เยาว์ บุคคลวิกลจริต หรือบุคคลผู้ไม่สามารถจะจัดทำกรงานของตนเองได้		
<p>4. เจ้าหน้าที่อนุมัติหรือไม่อนุมัติ</p> <p>4.1 กรณีอนุมัติ</p> <p>4.1.1 ให้จัดทำหนังสือถอนตัดทายาทโดยธรรมมิให้รับมรดกตามแบบ พ.ก. 5 และมีข้อความดังต่อไปนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> (1) วัน เดือน และปีที่ทำหนังสือ (2) ภูมิลำเนาและลายมือชื่อของผู้ทำหนังสือ (3) ชื่อทายาทโดยธรรมซึ่งจะตัดมิให้รับมรดก <p>4.1.2 ค่าธรรมเนียม</p> <ol style="list-style-type: none"> (1) ค่าธรรมเนียมการจัดทำหนังสือฯ ฉบับละ 100 บาท (2) ให้ยกเว้นค่าธรรมเนียมแก่ผู้ที่มีสัญชาติไทยซึ่งประสบภัยหรือได้รับผลกระทบจากภัยอันมีลักษณะเป็นสาธารณภัยตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยและภายใต้เงื่อนไข ดังต่อไปนี้ <ul style="list-style-type: none"> - กรณีภัยที่เกิดจากโรคติดต่ออันตรายตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข ให้ยกเว้นค่าธรรมเนียมตามพื้นที่และระยะเวลาที่อธิบดีกรมการปกครองประกาศกำหนด - กรณีภัยที่เกิดจากสาธารณภัยอื่น ให้ยกเว้นค่าธรรมเนียมในเขตพื้นที่ตามประกาศเขตพื้นที่ประสบสาธารณภัยและตามระยะเวลาที่อธิบดีกรมการปกครองกำหนด <p>4.2 กรณีไม่อนุมัติ</p> <p>4.2.1 หากผู้ร้องมิได้มีคุณสมบัติตาม 2.1 ให้นายอำเภอบันทึกเหตุแห่งการไม่อนุมัติพร้อมระบุข้อกฎหมายในแบบคำร้อง พ.ก.1 และแจ้งให้ผู้ร้องทราบ</p> <p>4.2.2 ภายหลังจากการทำหนังสือฯ หากนายอำเภอมีเหตุสงสัยว่าผู้ทำพินัยกรรมมีอายุยังไม่ครบสิบห้าปีบริบูรณ์ เป็นบุคคลที่ศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ หรือเป็น</p>	<p>ป.พ.พ. ม.1608 กฎกระทรวงฯ ข้อ 14</p> <p>กฎกระทรวงฯ ข้อ 19 (4) กฎกระทรวงฯ ข้อ 20</p> <p>กฎกระทรวงฯ ข้อ 16</p>	

ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติ	ระเบียบกฎหมาย	หมายเหตุ
<p>บุคคลวิกลจริต ให้นายอำเภอสอบสวนเพิ่มเติมได้เท่าที่จำเป็น และให้นายอำเภอบันทึกเหตุสงสัยและผลการสอบสวนไว้ในช่องหมายเหตุของทะเบียนหนังสือแสดงเจตนาเกี่ยวกับมรดกเพื่อเป็นหลักฐานด้วย พร้อมกับแจ้งให้ผู้ร้องทราบถึงสาเหตุดังกล่าวด้วย</p>		
<p>5. การจัดเก็บและการส่งมอบ</p> <p>5.1 กรณีที่ผู้จัดทำหนังสือตัดทายาทโดยธรรมมิได้รับมรดกต้องการขอจัดเก็บหนังสือตัดทายาทโดยธรรมมิได้รับมรดกไว้กับอำเภอ</p> <p>ให้นายอำเภอออกไปรับหนังสือตัดหรือถอนการตัดทายาทโดยธรรมมิได้รับมรดกหรือสละมรดก พ.ก. 8 โดยลงลายมือชื่อและประทับตราตำแหน่งนายอำเภอ มอบให้แก่ผู้นั้นไว้เป็นหลักฐาน ทั้งนี้ ไปรับทุกฉบับจะต้องมีต้นฉบับไว้ ณ ที่ว่าการอำเภอด้วย</p> <p>ผู้ทำหนังสือฯ จะขอรับหนังสือฯ ออกไปจากอำเภอเมื่อใดก็ได้ โดยให้ผู้ทำหนังสือฯ นำไปรับฯ พ.ก. 8 มาแสดงและให้ผู้ทำหนังสือลงลายมือชื่อรับหนังสือฯ ในทะเบียนก่อนส่งมอบหนังสือฯ ให้แก่ผู้ทำ ให้นายอำเภอคัดสำเนาหนังสือฯ แล้วลงลายมือชื่อรับรองสำเนาถูกต้องและประทับตราตำแหน่ง เก็บรักษาไว้ ณ ที่ว่าการอำเภอ</p> <p>หรือเมื่อนายอำเภอทราบว่าผู้ทำหนังสือฯ ตายแล้ว และผู้ทำหนังสือฯ ยังไม่ได้ขอรับหนังสือฯ ไป ให้นายอำเภอแจ้งผู้จัดการมรดก ทายาทโดยธรรมหรือผู้มีส่วนได้เสียในกองมรดก มารับหนังสือฯ โดยให้บุคคลนั้นนำพยานหลักฐานที่สามารถพิสูจน์ยืนยันตัวบุคคล และหลักฐานการตายของผู้ทำหนังสือฯ มาแสดงต่อนายอำเภอ เฉพาะกรณีที่นายอำเภอไม่สามารถตรวจสอบหลักฐานการตายของผู้ทำหนังสือฯ จากฐานข้อมูลทะเบียนกลางในระบบคอมพิวเตอร์ได้</p> <p>บุคคลที่จะมารับหนังสือฯ ข้างต้น อาจมอบอำนาจให้บุคคลอื่นซึ่งบรรลุนิติภาวะแล้วเป็นผู้รับแทนก็ได้</p> <p>เมื่อนายอำเภอตรวจสอบแล้วเห็นว่าถูกต้อง ให้นายอำเภอคัดสำเนาหนังสือฯ แล้วลงลายมือชื่อรับรองสำเนาถูกต้องและประทับตราตำแหน่ง เก็บรักษาไว้ ณ ที่ว่าการอำเภอและแจ้งให้ผู้ที่มารับหนังสือฯ ลงลายมือชื่อหรือพิมพ์ลายนิ้วมือ</p>	<p>กฎกระทรวงฯ ข้อ 17 ข้อ 18</p>	<p>- ผู้ทำหนังสือฯ อาจมอบอำนาจให้บุคคลอื่นเป็นผู้ดำเนินการขอรับหนังสือฯ แทนก็ได้</p> <p>- อำเภอสามารถคัดสำเนาหนังสือฯ แล้วลงลายมือชื่อรับรองสำเนาถูกต้องและประทับตราตำแหน่งเก็บรักษาไว้ ณ ที่ว่าการอำเภอ หลังจากทำหนังสือฯ เสร็จก็ได้</p>

ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติ	ระเบียบกฎหมาย	หมายเหตุ
<p>ในต้นข้าว พ.ก. 8 และทะเบียนหนังสือแสดงเจตนาเกี่ยวกับมรดกก่อนมอบหนังสือให้แก่ผู้ขึ้น</p> <p>5.2 กรณีที่ผู้ร้องต้องการขอรับหนังสือฯ ไปจัดเก็บเอง</p> <ul style="list-style-type: none"> - ให้อำเภอคัดสำเนาหนังสือฯ แล้วลงลายมือชื่อรับรองสำเนาถูกต้องและประทับตราตำแหน่งเก็บรักษาไว้ ณ ที่ว่าการอำเภอ - ให้ผู้ทำหนังสือฯ ลงลายมือชื่อ และวัน เดือน ปี ในทะเบียนหนังสือแสดงเจตนาเกี่ยวกับมรดกในช่องผู้ซึ่งได้รับมอบหนังสือฯ ไป 		
<p>6. การขอตรวจสอบและขอคัดสำเนา</p> <p>ผู้จัดการมรดก ทายาทโดยธรรม ผู้รับพินัยกรรม หรือผู้มีส่วนได้เสียในกองมรดก จากขอให้นายอำเภอคัดสำเนาหรือคัดสำเนาและรับรองความถูกต้องของสำเนาหนังสือฯ เมื่อใดก็ได้</p>	<p>กฎกระทรวงฯ ข้อ 17 วรรคสาม</p>	<p>นายอำเภอสามารถตรวจสอบการจัดทำหนังสือฯ ในระบบฐานข้อมูลได้เฉพาะหนังสือฯ ที่ได้จัดทำผ่านระบบคอมพิวเตอร์ ตั้งแต่วันที่ 1 กันยายน 2552 หากหนังสือฯ ได้จัดทำไว้ก่อนหน้านั้น ผู้ขอตรวจสอบต้องไปยื่นคำร้องขอตรวจสอบ ณ อำเภอ/เขต ที่ผู้ทำหนังสือฯ ได้ทำหนังสือฯ นั้นไว้</p>

**ขั้นตอนการปฏิบัติงาน
การทำหนังสือสละมรดก**

ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติ	ระเบียบกฎหมาย	หมายเหตุ
<p>1. เจ้าหน้าที่รับคำร้อง</p> <p>1.1 ผู้ร้องประสงค์จะจัดทำหนังสือสละมรดกยื่นคำร้องตามแบบ พ.ก. 1 ณ ที่ว่าการอำเภอหรือสำนักงานเขต แห่งใดก็ได้</p> <p>1.2 เจ้าหน้าที่แจ้งให้ผู้ร้องทราบว่า “การสละมรดกนั้น จะทำแต่เพียงบางส่วน หรือทำโดยมีเงื่อนไข หรือเงื่อนไขไม่ได้ และการสละมรดกนั้น จะถอนเสียมิได้”</p>	<p>ป.พ.พ. ม.1612 ม.1613 กฎกระทรวงฯ ข้อ 14</p>	<p>1. การสละมรดกนั้น ต้องแสดงเจตนาชัดแจ้งเป็นหนังสือมอบไว้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือทำเป็นสัญญาประนีประนอมยอมความ</p> <p>*** 2. การสละมรดกนั้น จะทำแต่เพียงบางส่วน หรือทำโดยมีเงื่อนไข หรือเงื่อนไขไม่ได้ และการสละมรดกนั้น จะถอนเสียมิได้ (เหตุเนื่องจากประชาชนได้รับคำแนะนำให้มาทำสละมรดกกับอำเภอเพื่อไม่ต้องการรับทรัพย์สินนั้นเพียงแค่อ่าง/ชิ้น เดียว)</p>
<p>2. เจ้าหน้าที่ตรวจสอบเงื่อนไข คุณสมบัติของผู้ร้อง พยาน และล่าม</p> <p>2.1 ผู้ใดจะสละมรดกผู้ที่ยังมีชีวิตอยู่นั้นไม่ได้</p> <p>2.2 ผู้ร้อง</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีอายุ 15 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป - ไม่เป็นบุคคลวิกลจริต - บุคคลเสมือนไร้ความสามารถ <p>2.3 พยานอย่างน้อย จำนวน 2 คน</p> <p>2.4 ล่าม ในกรณีที่ผู้ยื่นคำร้องสื่อสารภาษาไทยไม่ได้</p>	<p>ป.พ.พ. ม.1611 (1) ม.1619 กฎกระทรวงฯ ข้อ 7 ข้อ 16</p>	<p>ผู้ใดจะสละหรือจำหน่ายจ่ายโอนโดยประการใด ซึ่งสิทธิอันหากจะมีในภายหน้าในการสละมรดกผู้ที่ยังมีชีวิตอยู่นั้นไม่ได้</p>
<p>3. ผู้ร้อง และพยานแสดงเอกสารหลักฐาน</p> <p>3.1 บัตรประจำตัวประชาชนหรือบัตรประจำตัวอื่นที่นายทะเบียนออกให้ ตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร หรือเอกสารแสดงตนอื่นที่มีรูปถ่ายและเลขประจำตัวประชาชนซึ่งเจ้าพนักงานจัดทำให้ตามกฎหมาย ในกรณีที่ผู้ยื่นคำร้องขอทำหนังสือสละมรดกเป็นบุคคลต่างด้าวซึ่งไม่สามารถแสดงเอกสารหรือหลักฐาน</p>		

ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติ	ระเบียบกฎหมาย	หมายเหตุ
<p>ดังกล่าวได้ ให้นำอำเภอตบตรวจสอบเอกสารหรือหลักฐานอื่นที่สามารถใช้แสดงตัวบุคคลได้</p> <p>3.2 หนังสือแสดงเจตนาเกี่ยวกับมรดก (ถ้ามี)</p> <p>3.3 หลักฐานการได้รับความยินยอมจากบิดามารดา ผู้ปกครอง ผู้อนุบาลหรือผู้พิทักษ์แล้วแต่กรณี และหลักฐานการได้รับอนุมัติจากศาล ในกรณีที่เป็นการแสดงเจตนาของผู้เยาว์ บุคคลวิกลจริต หรือบุคคลผู้ไม่สามารถจะจัดทำกรงานของตนเองได้</p>	<p>กฎกระทรวงฯ ข้อ 15 (3) (4)</p> <p>กฎกระทรวงฯ ข้อ 15 (4)</p>	
<p>4. เจ้าหน้าที่อนุมัติหรือไม่อนุมัติ</p> <p>4.1 กรณีอนุมัติ</p> <p>4.1.1 ให้จัดทำหนังสือสละมรดก ตามแบบ พ.ก. 6 และมีข้อความดังต่อไปนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> (1) วัน เดือน และปีที่ทำหนังสือ (2) ภูมิลำเนาและลายมือชื่อของผู้ทำหนังสือ (3) ชื่อทายาทโดยธรรมซึ่งจะตัดมิให้รับมรดก <p>4.1.2 ค่าธรรมเนียม</p> <ol style="list-style-type: none"> (1) ค่าธรรมเนียมการจัดทำหนังสือสละมรดก ฉบับละ 100 บาท (2) ให้ยกเว้นค่าธรรมเนียมแก่ผู้ที่มีสัญชาติไทยซึ่งประสบภัยหรือได้รับผลกระทบจากภัยอันมีลักษณะเป็นสาธารณภัยตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยและภายใต้เงื่อนไข ดังต่อไปนี้ <ul style="list-style-type: none"> - กรณีภัยที่เกิดจากโรคติดต่ออันตรายตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข ให้ยกเว้นค่าธรรมเนียมตามพื้นที่และระยะเวลาที่อธิบดีกรมการปกครองประกาศกำหนด - กรณีภัยที่เกิดจากสาธารณภัยอื่น ให้ยกเว้นค่าธรรมเนียมในเขตพื้นที่ตามประกาศเขตพื้นที่ประสบสาธารณภัยและตามระยะเวลาที่อธิบดีกรมการปกครองกำหนด 	<p>ป.พ.พ. ม.1608,กฎกระทรวงฯ ข้อ 14</p> <p>กฎกระทรวงฯ ข้อ 19 (4)</p> <p>กฎกระทรวงฯ ข้อ 20</p>	

ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติ	ระเบียบกฎหมาย	หมายเหตุ
<p>4.2 กรณีไม่อนุมัติ</p> <p>4.2.1 หากผู้ร้องมิได้มีคุณสมบัติตาม 2.1 ให้นายอำเภอบันทึกเหตุแห่งการไม่อนุมัติพร้อมระบุข้อกฎหมายในแบบคำร้อง พ.ก.1 และแจ้งให้ผู้ร้องทราบ</p> <p>4.2.2 ภายหลังจากทำหนังสือสละมรดก หากนายอำเภอมีเหตุสงสัยว่าผู้ทำหนังสือสละมรดกมีอายุยังไม่ครบสิบห้าปีบริบูรณ์ เป็นบุคคลที่ศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ หรือเป็นบุคคลวิกลจริต ให้นายอำเภอสอบสวนเพิ่มเติมได้เท่าที่จำเป็น และให้นายอำเภอบันทึกเหตุสงสัยและผลการสอบสวนไว้ในช่องหมายเหตุของทะเบียนหนังสือแสดงเจตนาเกี่ยวกับมรดกเพื่อเป็นหลักฐานด้วย พร้อมกับแจ้งให้ผู้ร้องทราบถึงสาเหตุดังกล่าวด้วย</p>	<p>กฎกระทรวงฯ ข้อ 7</p>	
<p>5. การจัดเก็บและการส่งมอบ</p> <p>5.1 กรณีที่ผู้จัดทำหนังสือสละมรดกต้องการขอจัดเก็บหนังสือสละมรดกไว้กับอำเภอ</p> <p>ให้นายอำเภอออกไปรับหนังสือตัดหรือถอนการตัดทายาทโดยธรรมมิให้รับมรดกหรือสละมรดก พ.ก. 8 โดยลงลายมือชื่อและประทับตราตำแหน่งนายอำเภอมอบให้แก่ผู้นั้นไว้เป็นหลักฐาน ทั้งนี้ ใ้รับทุกฉบับจะต้องมีต้นฉบับไว้ ณ ที่ว่าการอำเภอด้วย</p> <p>ผู้ทำหนังสือฯ จะขอรับหนังสือฯ ออกไปจากอำเภอเมื่อใดก็ได้ โดยให้ผู้ทำหนังสือฯ นำใบรับฯ พ.ก. 8 มาแสดงและให้ผู้ทำหนังสือลงลายมือชื่อรับหนังสือฯ ในทะเบียนก่อนส่งมอบหนังสือฯ ให้แก่ผู้ทำ ให้นายอำเภอคัดสำเนาหนังสือฯ แล้วลงลายมือชื่อรับรองสำเนาถูกต้องและประทับตราตำแหน่ง เก็บรักษาไว้ ณ ที่ว่าการอำเภอ</p> <p>หรือเมื่อนายอำเภอทราบว่าผู้ทำหนังสือฯ ตายแล้ว และผู้ทำหนังสือฯ ยังไม่ได้ขอรับหนังสือฯ ไป ให้นายอำเภอแจ้งผู้จัดการมรดก ทายาทโดยธรรมหรือผู้มีส่วนได้เสียในกองมรดก มารับหนังสือฯ โดยให้บุคคลนั้นนำพยานหลักฐานที่สามารถพิสูจน์ยืนยันตัวบุคคล และหลักฐานการตายของผู้ทำพินัยกรรมมาแสดงต่อนายอำเภอ เฉพาะกรณี</p>	<p>กฎกระทรวงฯ ข้อ 17 ข้อ 18</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้ทำหนังสือฯ อาจมอบอำนาจให้บุคคลอื่นเป็นผู้ดำเนินการขอรับหนังสือฯ แทนก็ได้ - อำเภอสามารถคัดสำเนาหนังสือฯ แล้วลงลายมือชื่อรับรองสำเนาถูกต้องและประทับตราตำแหน่งเก็บรักษาไว้ ณ ที่ว่าการอำเภอ หลังจากทำหนังสือฯ เสร็จก็ได้

ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติ	ระเบียบกฎหมาย	หมายเหตุ
<p>ที่นายอำเภอไม่สามารถตรวจสอบหลักฐานการตายของผู้ทำพินัยกรรมจากฐานข้อมูลทะเบียนกลางในระบบคอมพิวเตอร์ได้</p> <p>บุคคลที่จะมารับหนังสือฯ ข้างต้น อาจมอบอำนาจให้บุคคลอื่นซึ่งบรรลุนิติภาวะแล้วเป็นผู้รับแทนก็ได้</p> <p>เมื่อนายอำเภอตรวจสอบแล้วเห็นว่าถูกต้อง ให้นายอำเภอคัดสำเนาหนังสือฯ แล้วลงลายมือชื่อรับรองสำเนาถูกต้องและประทับตราตำแหน่ง เก็บรักษาไว้ ณ ที่ว่าการอำเภอและแจ้งให้ผู้ที่มารับหนังสือฯ ลงลายมือชื่อหรือพิมพ์ลายนิ้วมือในต้นข้อไว้รับหนังสือฯ และทะเบียนหนังสือแสดงเจตนาเกี่ยวกับมรดกก่อนมอบพินัยกรรมให้แก่ผู้นั้น</p> <p>5.2 กรณีที่ผู้ร้องต้องการขอรับหนังสือฯ ไปจัดเก็บเอง</p> <ul style="list-style-type: none"> - ให้อำเภอคัดสำเนาหนังสือฯ แล้วลงลายมือชื่อรับรองสำเนาถูกต้องและประทับตราตำแหน่งเก็บรักษาไว้ ณ ที่ว่าการอำเภอ - ให้ผู้ทำหนังสือฯ ลงลายมือชื่อ และวัน เดือน ปี ในทะเบียนหนังสือแสดงเจตนาเกี่ยวกับมรดกในช่องผู้ซึ่งได้รับมอบหนังสือฯ ไป 		
<p>6. การขอตรวจสอบและขอคัดสำเนา</p> <p>ผู้จัดการมรดก ทายาทโดยธรรม ผู้รับพินัยกรรม หรือผู้มีส่วนได้เสียในกองมรดก จะขอให้นายอำเภอคัดสำเนาหรือคัดสำเนาและรับรองความถูกต้องของสำเนาหนังสือฯ เมื่อใดก็ได้</p>	<p>กฎกระทรวงฯ ข้อ 17 วรรคสาม</p>	<p>นายอำเภอสามารถตรวจสอบการจัดทำหนังสือฯ ในระบบฐานข้อมูลได้เฉพาะหนังสือฯ ที่ได้จัดทำผ่านระบบคอมพิวเตอร์ ตั้งแต่วันที่ 1 กันยายน 2552 หากหนังสือฯ ได้จัดทำไว้ก่อนหน้านั้น ผู้ขอตรวจสอบต้องไปยื่นคำร้องขอตรวจสอบ ณ อำเภอ/เขต ที่ผู้ทำหนังสือฯ ได้ทำหนังสือฯ นั้นไว้</p>

บรรพ ๖

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มรดก

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

ลักษณะ ๑

บทเบ็ดเสร็จทั่วไป

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานกรม ๑

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

การตกทอดแห่งทรัพย์สินมรดก

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มาตรา ๑๕๙๙ เมื่อบุคคลใดตาย มรดกของบุคคลนั้นตกทอดแก่ทายาท

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

ทายาทอาจเสียไปซึ่งสิทธิในมรดกได้แต่โดยบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้หรือ

กฎหมายอื่น

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มาตรา ๑๖๐๐ ภายใต้บังคับของบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ กองมรดกของ

ผู้ตายได้แก่ทรัพย์สินทุกชนิดของผู้ตาย ตลอดทั้งสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบต่าง ๆ เว้นแต่ตาม
กฎหมายหรือว่าโดยสภาพแล้ว เป็นการเฉพาะตัวของผู้ตายโดยแท้

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มาตรา ๑๖๐๑ ทายาทไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบเกินกว่าทรัพย์สินมรดกที่ตกทอดได้แก่ตน

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มาตรา ๑๖๐๒ เมื่อบุคคลใดต้องถือว่าถึงแก่ความตายตามความในมาตรา ๖๒ แห่ง
ประมวลกฎหมายนี้ มรดกของบุคคลนั้นตกทอดแก่ทายาท

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

ถ้าพิสูจน์ได้ว่าบุคคลนั้นยังคงมีชีวิตอยู่ หรือตายในเวลาอื่นผิดไปจากเวลาดังระบุไว้
ในคำสั่งที่สั่งให้เป็นคนสาบสูญ ให้ใช้บทบัญญัติมาตรา ๖๓ แห่งประมวลกฎหมายนี้บังคับแก่ทายาท
ของบุคคลนั้น

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

[เลขมาตรา ๖๒ มาตรา ๖๓ แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้

บทบัญญัติบรรพ ๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ได้ตรวจชำระใหม่ พ.ศ. ๒๕๓๕]

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มาตรา ๑๖๐๓ กองมรดกย่อมตกทอดแก่ทายาทโดยสิทธิตามกฎหมายหรือโดย

พินัยกรรม

ทายาทที่มีสิทธิตามกฎหมาย เรียกว่า “ทายาทโดยธรรม”

ทายาทที่มีสิทธิตามพินัยกรรม เรียกว่า “ผู้รับพินัยกรรม”

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

หมวด ๒

การเป็นทายาท

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มาตรา ๑๖๐๔ บุคคลธรรมดาจะเป็นทายาทได้ก็ต่อเมื่อมีสภาพบุคคลหรือสามารถมีสิทธิได้ตามมาตรา ๑๕ แห่งประมวลกฎหมายนี้ ในเวลาที่เจ้ามรดกถึงแก่ความตาย

เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ ให้ถือว่าเด็กที่เกิดมารอดอยู่ภายในสามร้อยสิบวันนับแต่เวลาที่เจ้ามรดกถึงแก่ความตายนั้น เป็นทารกในครรภ์มารดาอยู่ในเวลาที่เจ้ามรดกถึงแก่ความตาย

มาตรา ๑๖๐๕ ทายาทคนใดยกย้าย หรือปิดบังทรัพย์สินมรดกเท่าส่วนที่ตนจะได้หรือมากกว่านั้นโดยฉ้อฉลหรือรู้อยู่ว่า ตนทำให้เสื่อมประโยชน์ของทายาทคนอื่น ทายาทคนนั้นต้องถูกกำจัดมิให้ได้มรดกเลย แต่ถ้าได้ยกย้ายหรือปิดบังทรัพย์สินมรดกน้อยกว่าส่วนที่ตนจะได้ ทายาทคนนั้นต้องถูกกำจัดมิให้ได้มรดกเฉพาะส่วนที่ได้ยกย้ายหรือปิดบังไว้

มาตรานี้มิให้ใช้บังคับแก่ผู้รับพินัยกรรม ซึ่งผู้ตายได้ทำพินัยกรรมยกทรัพย์สินให้เฉพาะสิ่งเฉพาะอย่าง ในอันที่จะได้รับทรัพย์สินนั้น

มาตรา ๑๖๐๖ บุคคลดังต่อไปนี้ต้องถูกกำจัดมิให้รับมรดกฐานเป็นผู้ไม่สมควร คือ

(๑) ผู้ที่ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่าได้เจตนากระทำ หรือพยายามกระทำให้เจ้ามรดกหรือผู้มีสิทธิได้รับมรดกก่อนตนถึงแก่ความตายโดยมิชอบด้วยกฎหมาย

(๒) ผู้ที่ได้ฟ้องเจ้ามรดกหาว่าทำความผิดโทษประหารชีวิตและตนเองกลับต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่า มีความผิดฐานฟ้องเท็จหรือทำพยานเท็จ

(๓) ผู้ที่รู้แล้วว่า เจ้ามรดกถูกฆ่าโดยเจตนา แต่มิได้นำข้อความนั้นขึ้นร้องเรียนเพื่อเป็นทางที่จะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ แต่ชื่อนี้มิให้ใช้บังคับถ้าบุคคลนั้นมีอายุยังไม่ครบสิบหกปีบริบูรณ์ หรือเป็นคนวิกลจริตไม่สามารถรู้ผิดชอบ หรือถ้าผู้ชื่อนั้นเป็นสามีภริยาหรือผู้บุพการีหรือผู้สืบสันดานของตนโดยตรง *** (๓) แก่ "ไขคำ"ว่า "สาม" ภิรียา เป็น "ค" สมรส ตาม พ.ร.บ. แก่ "ไขเพิม" เติม ป.พ.พ. (ฉบับที่ 24) พ

(๔) ผู้ที่ฉ้อฉลหรือข่มขู่ให้เจ้ามรดกทำ หรือเพิกถอน หรือเปลี่ยนแปลงพินัยกรรมแต่บางส่วนหรือทั้งหมดซึ่งเกี่ยวกับทรัพย์สินมรดก หรือไม่ให้กระทำการดังกล่าว

(๕) ผู้ที่ปลอม ทำลาย หรือปิดบังพินัยกรรมแต่บางส่วนหรือทั้งหมด เจ้ามรดกอาจถอนข้อกำจัดฐานเป็นผู้ไม่สมควรเสียก็ได้โดยให้อภัยไว้เป็นลายลักษณ์อักษร

มาตรา ๑๖๐๗ การถูกกำจัดมิให้รับมรดกนั้นเป็นการเฉพาะตัว ผู้สืบสันดานของทายาทที่ถูกกำจัดสืบมรดกต่อไปเหมือนหนึ่งว่าทายาทนั้นตายแล้ว แต่ในส่วนทรัพย์สินซึ่งผู้สืบสันดานได้รับมรดกมาเช่นนี้ ทายาทที่ชื่อนั้นไม่มีสิทธิที่จะจัดการและใช้ตั้งที่ระบุมไว้ในบรรพ ๕ ลักษณะ ๒ หมวด ๓ แห่งประมวลกฎหมายนี้ ในกรณีเช่นนั้นให้ใช้มาตรา ๑๕๔๘ บังคับโดยอนุโลม

หมวด ๓

การตัดมิให้รับมรดก

มาตรา ๑๖๐๘ เจ้ามรดกจะตัดทายาทโดยธรรมของตนคนใดมิให้รับมรดกก็ได้แต่

ด้วยแสดงเจตนาชัดแจ้ง

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (๑) โดยพินัยกรรม สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

(๒) โดยทำเป็นหนังสือมอบไว้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

ตัวทายาทผู้ถูกตัดมรดกนั้นต้องระบุไว้ให้ชัดเจน

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

แต่เมื่อบุคคลใดได้ทำพินัยกรรมจำหน่ายทรัพย์มรดกเสียทั้งหมดแล้ว ให้ถือว่าบรรดา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

ทายาทโดยธรรมผู้ที่มีได้รับประโยชน์จากพินัยกรรม เป็นผู้ถูกตัดมรดก

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มาตรา ๑๖๐๙ การแสดงเจตนาตัดมรดกนั้นจะถอนเสียก็ได้

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

ถ้าการตัดมรดกนั้นได้ทำโดยพินัยกรรม จะถอนเสียได้ก็แต่โดยพินัยกรรม

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

เท่านั้น แต่ถ้าการตัดมรดกได้ทำเป็นหนังสือมอบไว้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ การถอนจะทำตาม

แบบใดแบบหนึ่งดังบัญญัติไว้ในมาตรา ๑๖๐๘ (๑) หรือ (๒) ก็ได้

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

หมวด ๕

การสละมรดกและอื่น ๆ

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มาตรา ๑๖๑๐ ถ้ามรดกตกทอดแก่ผู้เยาว์ หรือบุคคลวิกลจริต หรือบุคคลผู้ไม่

สามารถจะจัดทำกิจการงานของตนเองได้ตามความหมายแห่งมาตรา ๓๒ แห่งประมวลกฎหมายนี้ และ

บุคคลนั้นยังไม่มีผู้แทนโดยชอบธรรม หรือผู้อนุบาล หรือผู้พิทักษ์ เมื่อผู้มีส่วนได้เสีย หรือพนักงาน

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

อัยการร้องขอ ก็ให้ศาลตั้งผู้ปกครอง ผู้อนุบาล หรือผู้พิทักษ์ แล้วแต่กรณี

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

[เลขมาตรา ๓๒ แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้บทบัญญัติ

บรรพ ๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ได้ตรวจชำระใหม่ พ.ศ. ๒๕๓๕]

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มาตรา ๑๖๑๑ ทายาทซึ่งเป็นผู้เยาว์ บุคคลวิกลจริต หรือบุคคลผู้ไม่สามารถจะ

จัดทำกิจการงานของตนเองได้ตามความหมายแห่งมาตรา ๓๒ แห่งประมวลกฎหมายนี้ จะทำการ

ดังต่อไปนี้ไม่ได้ เว้นแต่จะได้รับความยินยอมของบิดามารดา ผู้ปกครอง ผู้อนุบาล หรือผู้พิทักษ์

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

แล้วแต่กรณี และได้รับอนุมัติจากศาลแล้วคือ

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

(๑) สละมรดก

(๒) รับมรดกอันมีค่าภาระติดพันหรือเงื่อนไข

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

[เลขมาตรา ๓๒ แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้บทบัญญัติ

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

บรรพ ๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ได้ตรวจชำระใหม่ พ.ศ. ๒๕๓๕]

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มาตรา ๑๖๑๒ การสละมรดกนั้น ต้องแสดงเจตนาชัดแจ้งเป็นหนังสือมอบไว้แก่

พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือทำเป็นสัญญาประนีประนอมยอมความ

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มาตรา ๑๖๑๓ การสละมรดกนั้น จะทำแต่เพียงบางส่วน หรือทำโดยมีเงื่อนไข หรือ

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

เงื่อนไขไม่ได้

การสละมรดกนั้น จะถอนเสียมิได้

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มาตรา ๑๖๑๔ ถ้าทายาทสละมรดกด้วยวิธีใดโดยที่รู้ว่าการที่กระทำเช่นนั้นจะทำให้เจ้าหนี้ของตนเสียเปรียบ เจ้าหนี้มีสิทธิที่จะร้องขอให้เพิกถอนการสละมรดกนั้นเสียได้ แต่ความข้อนี้มีให้ใช้บังคับ ถ้าปรากฏว่าในขณะที่สละมรดกนั้น บุคคลซึ่งเป็นผู้ได้ลาภนอกแต่การนั้นมิได้รู้เท่าถึงข้อความจริงอันเป็นทางให้เจ้าหนี้ต้องเสียเปรียบนั้นด้วย แต่หากกรณีเป็นการสละมรดกโดยเสน่หาเพียงแต่ทายาทผู้สละมรดกเป็นผู้รู้ฝ่ายเดียวเท่านั้นก็พอแล้ว ที่จะขอเพิกถอนได้

เมื่อได้เพิกถอนการสละมรดกแล้ว เจ้าหนี้จะร้องขอให้ศาลสั่ง เพื่อให้ตนรับมรดกแทนที่ทายาทและในสิทธิของทายาทนั้นก็ได้

ในกรณีเช่นนี้ เมื่อได้ชำระหนี้ของทายาทนั้นให้แก่เจ้าหนี้แล้ว ถ้าส่วนของทายาทนั้นยังมีเหลืออยู่อีก ก็ให้ให้แก่ผู้สืบสันดานของทายาทนั้น หรือทายาทอื่นของเจ้ามรดก แล้วแต่กรณี

มาตรา ๑๖๑๕ การที่ทายาทสละมรดกนั้น มีผลย้อนหลังไปถึงเวลาที่เจ้ามรดกตาย เมื่อทายาทโดยธรรมคนใดสละมรดก ผู้สืบสันดานของทายาทคนนั้นสืบทอดได้ตามสิทธิของตน และชอบที่จะได้รับส่วนแบ่งเท่ากับส่วนแบ่งที่ผู้สละมรดกนั้นจะได้รับ แต่ผู้สืบสันดานนั้นต้องไม่ใช่ผู้ที่บิดามารดา ผู้ปกครอง หรือผู้อนุบาล แล้วแต่กรณี ได้บอกสละมรดกโดยสมบูรณ์ในนามของผู้สืบสันดานนั้น

มาตรา ๑๖๑๖ ถ้าผู้สืบสันดานของผู้สละมรดกได้มรดกมาดังกล่าวไว้ในมาตรา ๑๖๑๕ แล้ว ผู้ที่ได้สละมรดกนั้นไม่มีสิทธิในส่วนทรัพย์สินอันผู้สืบสันดานของตนได้รับมรดกมา ในอันที่จะจัดการและใช้ตั้งที่ระบุมไว้ในบรรพ ๕ ลักษณะ ๒ หมวด ๓ แห่งประมวลกฎหมายนี้ และให้ใช้มาตรา ๑๕๔๘ บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๖๑๗ ผู้รับพินัยกรรมคนใดสละมรดก ผู้นั้นรวมตลอดทั้งผู้สืบสันดานไม่มีสิทธิจะรับมรดกที่ได้สละแล้วนั้น

มาตรา ๑๖๑๘ ถ้าทายาทโดยธรรมผู้ที่ได้สละมรดกไม่มีผู้สืบสันดานที่จะรับมรดกได้ หรือผู้รับพินัยกรรมได้สละมรดก ให้ปันส่วนแบ่งของผู้ที่ได้สละมรดกนั้น ๆ แก่ทายาทอื่นของเจ้ามรดกต่อไป

มาตรา ๑๖๑๙ ผู้ใดจะสละหรือจำหน่ายจ่ายโอนโดยประการใด ซึ่งสิทธิอันหากจะมีในภายหน้าในการสืบทอดผู้ที่ยังมีชีวิตอยู่นั้นไม่ได้

ลักษณะ ๒

สิทธิโดยธรรมในการรับมรดก

หมวด ๑

บทเบ็ดเสร็จทั่วไป

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มาตรา ๑๖๒๐ ถ้าผู้ใดตายโดยไม่ได้ทำพินัยกรรมไว้หรือทำพินัยกรรมไว้แต่ไม่มีผลบังคับได้ ให้ปันทรัพย์มรดกทั้งหมดแก่ทายาทโดยธรรมของผู้ตายนั้นตามกฎหมาย

ถ้าผู้ใดตายโดยได้ทำพินัยกรรมไว้ แต่พินัยกรรมนั้นจำหน่ายทรัพย์หรือมีผลบังคับได้แต่เพียงบางส่วนแห่งทรัพย์มรดก ให้ปันส่วนที่มีได้จำหน่ายโดยพินัยกรรม หรือส่วนที่พินัยกรรมไม่มีผลบังคับให้แก่ทายาทโดยธรรมตามกฎหมาย

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มาตรา ๑๖๒๑ เว้นแต่ผู้ทำพินัยกรรมจะได้แสดงเจตนาที่กำหนดไว้ในพินัยกรรมเป็นอย่างอื่น แม้ทายาทโดยธรรมคนใดจะได้รับทรัพย์สินอย่างหนึ่งอย่างใดตามพินัยกรรม ทายาทคนนั้นก็ยังมีสิทธิที่จะเรียกเอาส่วนโดยธรรมของตนจากทรัพย์มรดกส่วนที่ยังไม่ได้จำหน่ายโดยพินัยกรรมจนเต็มอีกก็ได้

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มาตรา ๑๖๒๒ พระภิกษุ นั้น จะเรียกร้องเอาทรัพย์มรดกในฐานะที่เป็นทายาทโดยธรรมไม่ได้ เว้นแต่จะได้สีกจากสมณเพศมาเรียกร้องภายในกำหนดอายุความตามมาตรา ๑๗๕๔

แต่พระภิกษุ นั้น อาจเป็นผู้รับพินัยกรรมได้

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มาตรา ๑๖๒๓ ทรัพย์สินของพระภิกษุ ที่ได้มาในระหว่างเวลาที่อยู่ในสมณเพศนั้น เมื่อพระภิกษุ นั้นถึงแก่มรณภาพให้ตกเป็นสมบัติของวัดที่เป็นภูมิลำเนาของพระภิกษุ นั้น เว้นไว้แต่พระภิกษุ นั้นจะได้จำหน่ายไปในระหว่างชีวิตหรือโดยพินัยกรรม

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มาตรา ๑๖๒๔ ทรัพย์สินใดเป็นของบุคคลก่อนอุปสมบทเป็นพระภิกษุ ทรัพย์สินนั้นหากตกเป็นสมบัติของวัดไม่ และให้เป็นมรดกตกทอดแก่ทายาทโดยธรรมของบุคคลนั้น หรือบุคคลนั้น จะจำหน่ายโดยประการใดตามกฎหมายก็ได้

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มาตรา ๑๖๒๕ ถ้าผู้ตายเป็นผู้สมรสแล้ว การคิดส่วนแบ่งและการปันทรัพย์สินระหว่างผู้ตายกับคู่สมรสที่ยังมีชีวิตอยู่นั้นให้เป็นไปดังนี้

(๑) ในเรื่องส่วนแบ่งในทรัพย์สินระหว่างสามีภริยาให้อยู่ในบังคับของบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยการหย่าโดยยินยอมทั้งสองฝ่าย อันมีบทบัญญัติเพิ่มเติมให้บริบูรณ์ในมาตรา ๑๖๓๗ และ ๑๖๓๘ และโดยเฉพาะต้องอยู่ในบังคับแห่งมาตรา ๑๕๑๓ ถึง ๑๕๑๗ แห่งประมวลกฎหมายนี้ แต่การคิดส่วนแบ่งนั้นมีผลตั้งแต่วันที่การสมรสได้สิ้นไปด้วยเหตุความตายนั้น

(๒) ในเรื่องส่วนแบ่งในทรัพย์มรดกของผู้ตาย ให้อยู่ในบังคับของบทบัญญัติแห่งบรรพนี้ นอกจากมาตรา ๑๖๓๗ และ ๑๖๓๘

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มาตรา ๑๖๒๖ เมื่อได้ปฏิบัติตามมาตรา ๑๖๒๕ (๑) แล้ว ให้คิดส่วนแบ่งทรัพย์มรดกระหว่างทายาทโดยธรรม ดังต่อไปนี้

(๑) ทรัพย์มรดกนั้นให้แบ่งแก่ทายาทตามลำดับและชั้นต่าง ๆ ดังที่บัญญัติไว้ในหมวด ๒ แห่งลักษณะนี้

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

*** (1)
แก้ไขคำว่า
"สามีภริยา" เป็น
"คู่สมรส" ตาม
พ.ร.บ.
แก้ไขเพิ่มเติม
ป.พ.พ. (ฉบับที่
24) พ.ศ.2567

(๒) ส่วนแบ่งอันจะได้แก่ทายาทในลำดับและชั้นต่าง ๆ นั้น ให้แบ่งในระหว่างบรรดาทายาทในลำดับและชั้นนั้น ๆ ดังที่บัญญัติไว้ในหมวด ๓ แห่งลักษณะนี้

มาตรา ๑๖๒๗ บุตรนอกกฎหมายที่บิดาได้รับรองแล้วและบุตรบุญธรรมนั้น ให้ถือว่าเป็นผู้สืบสันดาน เหมือนกับบุตรที่ชอบด้วยกฎหมาย ตามความหมายแห่งประมวลกฎหมายนี้

มาตรา ๑๖๒๘ สามัญญาที่ร่วมกัน หรือแยกกันอยู่โดยยังมีได้หย่าขาดจากกันตามกฎหมาย มิได้สิ้นไปซึ่งสิทธิโดยธรรมในการสืบมรดกซึ่งกันและกัน

***แก้ไขคำว่า "สามัญญา" เป็น "คู่สมรส" ตาม พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติม ป.พ.พ. (ฉบับที่ 24) พ.ศ.2567

หมวด ๒

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา การแบ่งทรัพย์สินมรดกระหว่างทายาท

โดยธรรมในลำดับและชั้นต่าง ๆ

มาตรา ๑๖๒๙ ทายาทโดยธรรมมีหลักลำดับเท่ากัน และภายใต้บังคับแห่งมาตรา

๑๖๓๐ วรรค ๒ แต่ละลำดับมีสิทธิได้รับมรดกก่อนหลังดังต่อไปนี้ คือ

(๑) ผู้สืบสันดาน

(๒) บิดามารดา

(๓) พี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน

(๔) พี่น้องร่วมบิดาหรือร่วมมารดาเดียวกัน

(๕) ปู่ ย่า ตา ยาย

(๖) หลง ป้า น้า อา

คู่สมรสที่ยังมีชีวิตอยู่นั้นก็เป็นทายาทโดยธรรม ภายใต้บังคับของบทบัญญัติพิเศษแห่งมาตรา ๑๖๓๕

มาตรา ๑๖๓๐ ตราบิดที่มีทายาทซึ่งยังมีชีวิตอยู่ หรือมีผู้รับมรดกแทนที่ยังไม่ขาดสาย แล้วแต่กรณี ในลำดับหนึ่ง ๆ ที่ระบุไว้ในมาตรา ๑๖๒๙ ทายาทผู้ที่อยู่ในลำดับถัดลงไปไม่มีสิทธิในทรัพย์สินมรดกของผู้ตายเลย

แต่ความในวรรคก่อนนี้มีให้ใช้บังคับในกรณีเฉพาะที่มีผู้สืบสันดานคนใดยังมีชีวิตอยู่ หรือมีผู้รับมรดกแทนที่กัน แล้วแต่กรณี และมีบิดามารดาที่ยังมีชีวิตอยู่ในกรณีเช่นนั้นให้บิดามารดาได้

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ส่วนแบ่งเสมือนหนึ่งว่าเป็นทายาทชั้นบุตร

มาตรา ๑๖๓๑ ในระหว่างผู้สืบสันดานต่างชั้นกันนั้น บุตรของเจ้ามรดกอันอยู่ในชั้นสนิทที่สุดเท่าที่มีสิทธิรับมรดก ผู้สืบสันดานที่อยู่ในชั้นถัดลงไปจะรับมรดกได้ก็แต่โดยอาศัยสิทธิในการรับมรดกแทนที่

หมวด ๓

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา การแบ่งส่วนมรดกของทายาทโดยธรรม

ในลำดับและชั้นต่าง ๆ

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

ส่วนที่ ๑

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

ญาติ

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มาตรา ๑๖๓๒ ภายใต้งบับคับแห่งมาตรา ๑๖๒๙ วรรคสุดท้าย การแบ่งส่วนมรดก

สำนักงานของทายาทโดยธรรมในลำดับญาติให้เป็นไปตามบทบัญญัติในส่วนที่ ๑ แห่งหมวดนี้

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มาตรา ๑๖๓๓ ทายาทโดยธรรมในลำดับเดียวกันในลำดับหนึ่ง ๆ ที่ระบุไว้ใน
 มาตรา ๑๖๒๙ นั้น ชอบที่จะได้รับส่วนแบ่งเท่ากัน ถ้าในลำดับหนึ่งมีทายาทโดยธรรมคนเดียว ทายาท
 โดยธรรมคนนั้นมีสิทธิได้รับส่วนแบ่งทั้งหมด

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มาตรา ๑๖๓๔ ระหว่างผู้สืบสันดานที่รับมรดกแทนที่กันในส่วนแบ่งของสายหนึ่ง ๆ

ตามบทบัญญัติในลักษณะ ๒ หมวด ๔ นั้น ให้ได้รับส่วนแบ่งมรดกดังนี้

(๑) ถ้ามีผู้สืบสันดานต่างชั้นกัน บุตรของผู้ตายซึ่งอยู่ในชั้นสนิทที่สุดเท่านั้นมีสิทธิรับ

มรดก ผู้สืบสันดานในชั้นถัดลงไปจะรับมรดกได้ก็แต่โดยอาศัยสิทธิในการรับมรดกแทนที่

(๒) ผู้สืบสันดานในชั้นเดียวกันได้รับส่วนแบ่งเท่ากัน

(๓) ถ้าในชั้นหนึ่งมีผู้สืบสันดานคนเดียว ผู้สืบสันดานคนนั้นมีสิทธิได้รับส่วนแบ่งทั้งหมด

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

ส่วนที่ ๒

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

คู่สมรส

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มาตรา ๑๖๓๕ ลำดับและส่วนแบ่งของคู่สมรสที่ยังมีชีวิตอยู่ในการรับมรดกของ
 ผู้ตายนั้น ให้เป็นไปตามต่อไปนี้

(๑) ถ้ามีทายาทตามมาตรา ๑๖๒๙ (๑) ซึ่งยังมีชีวิตอยู่หรือมีผู้รับมรดกแทนที่

แล้วแต่กรณี คู่สมรสที่ยังมีชีวิตอยู่นั้น มีสิทธิได้ส่วนแบ่งเสมือนหนึ่งว่าตนเป็นทายาทชั้นบุตร

(๒) ถ้ามีทายาทตามมาตรา ๑๖๒๙ (๓) และทายาทนั้นยังมีชีวิตอยู่หรือมีผู้รับมรดก

แทนที่ หรือถ้าไม่มีทายาทตามมาตรา ๑๖๒๙ (๑) แต่มีทายาทตามมาตรา ๑๖๒๙ (๒) แล้วแต่กรณี คู่
 สมรสที่ยังมีชีวิตอยู่นั้นมีสิทธิได้รับมรดกกึ่งหนึ่ง(๓) ถ้ามีทายาทตามมาตรา ๑๖๒๙ (๔) หรือ (๖) และทายาทนั้นยังมีชีวิตอยู่ หรือมี
 ผู้รับมรดกแทนที่ หรือมีทายาทตามมาตรา ๑๖๒๙ (๕) แล้วแต่กรณี คู่สมรสที่ยังมีชีวิตอยู่ มีสิทธิได้

มรดกสองส่วนในสาม

(๔) ถ้าไม่มีทายาทดังที่ระบุไว้ในมาตรา ๑๖๒๙ คู่สมรสที่ยังมีชีวิตอยู่นั้นมีสิทธิได้รับ

มรดกทั้งหมด

มาตรา ๑๖๓๖ ถ้าเจ้ามรดกมีภริยาที่ชอบด้วยกฎหมายก่อนใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ ๕ หลายคนยังมีชีวิตอยู่ ภริยาเหล่านั้นทั้งหมดรวมกันมีสิทธิได้รับมรดกตามลำดับชั้นและส่วนแบ่งดังระบุไว้ในมาตรา ๑๖๓๕ แต่ในระหว่างกันเองให้ภริยาน้อยแต่ละคนมีสิทธิได้รับมรดกทั้งส่วนที่ภริยาหลวงจะพึงได้รับ

มาตรา ๑๖๓๗ ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดที่ยังมีชีวิตอยู่เป็นผู้รับประโยชน์ตามสัญญาประกันชีวิต คู่สมรสฝ่ายนั้นมีสิทธิรับจำนวนเงินทั้งหมดที่ได้ตกลงไว้กับผู้รับประกันภัย แต่จำต้องเอาจำนวนเบี้ยประกันภัย เพียงเท่าที่พิสูจน์ได้ว่าสูงกว่าจำนวนเงินที่ผู้ตายจะพึงส่งใช้เป็นเบี้ยประกันภัยได้ ตามรายได้หรือฐานะของตนโดยปกติไปชดใช้สินเดิมของคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง หรือสินสมรส แล้วแต่กรณี ถึงอย่างไรก็ดี จำนวนเงินเบี้ยประกันภัยซึ่งจะพึงส่งคืนตามบทบัญญัติข้างต้นนั้น รวมทั้งสิ้นต้องไม่เกินจำนวนเงินที่ผู้รับประกันภัยได้ชำระให้

มาตรา ๑๖๓๘ เมื่อคู่สมรสทั้งสองฝ่ายได้ลงทุนออกเงินในการทำสัญญา และตามสัญญานั้นทั้งสองฝ่ายจะต้องได้รับเงินปีในขณะที่ยังมีชีวิตอยู่ร่วมกัน และเมื่อฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดตาย ฝ่ายที่ยังมีชีวิตอยู่จะต้องได้รับเงินปีต่อไปตลอดอายุ ฝ่ายที่ยังมีชีวิตอยู่ จำต้องชดใช้สินเดิมของอีกฝ่ายหนึ่ง หรือสินสมรสแล้วแต่กรณี สุดแต่ว่าได้เอาเงินสินเดิม หรือสินสมรสไปใช้ในการลงทุนนั้น เงินที่จะต้องชดใช้สินเดิมหรือสินสมรสตั้งว่านี้ ให้ชดใช้เท่าจำนวนเงินซึ่งผู้จ่ายเงินรายปีจะเรียกให้ใช้เพิ่มขึ้นเป็นพิเศษ เพื่อผู้จ่ายจะได้จ่ายเงินรายปีให้แก่คู่สมรสฝ่ายที่ยังมีชีวิตอยู่นั้นต่อไป

หมวด ๔

การรับมรดกแทนที่กัน

มาตรา ๑๖๓๙ ถ้าบุคคลใดซึ่งจะเป็นทายาทตามมาตรา ๑๖๒๙ (๑) (๓) (๔) หรือ (๖) ถึงแก่ความตาย หรือถูกกำจัดมิให้รับมรดกก่อนเจ้ามรดกตาย ถ้าบุคคลนั้นมีผู้สืบสันดานก็ให้ผู้สืบสันดานรับมรดกแทนที่ ถ้าผู้สืบสันดานคนใดของบุคคลนั้นถึงแก่ความตายหรือถูกกำจัดมิให้รับมรดกเช่นเดียวกัน ก็ให้ผู้สืบสันดานของผู้สืบสันดานนั้นรับมรดกแทนที่ และให้มีการรับมรดกแทนที่กันเฉพาะส่วนแบ่งของบุคคลเป็นราย ๆ สืบต่อกันเช่นนี้ไปจนหมดสาย

มาตรา ๑๖๔๐^{๒๐๒} เมื่อบุคคลใดต้องถือว่าถึงแก่ความตายตามความในมาตรา ๖๕ แห่งประมวลกฎหมายนี้ ให้มีการรับมรดกแทนที่กันได้

^{๒๐๒} เดิมการถึงแก่ความตายด้วยเหตุสาบสูญอยู่ในมาตรา ๖๕ แต่โดยผลของพระราชบัญญัติให้ใช้บทบัญญัติบรรพ ๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ได้ตรวจชำระใหม่ พ.ศ. ๒๕๓๕ นั้น การถึงแก่ความตายด้วยเหตุสาบสูญอยู่ในมาตรา ๖๒ แต่โดยที่มาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้บทบัญญัติบรรพ ๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ได้ตรวจชำระใหม่ พ.ศ. ๒๕๓๕ ให้แก่เลขมาตรา ๖๕ เป็นมาตรา ๖๒ เฉพาะแต่ในมาตรา ๑๖๐๒ เท่านั้น จึงมิได้แก้ไขเลขมาตราที่ปรากฏในมาตรา ๑๖๔๐

มาตรา ๑๖๔๑ ถ้าบุคคลใดซึ่งจะเป็นทายาทตามมาตรา ๑๖๒๙ (๒) หรือ (๕) ถึงแก่ความตาย หรือถูกกำจัดมิให้รับมรดกก่อนเจ้ามรดกตาย ถ้ามีทายาทในลำดับเดียวกันยังมีชีวิตอยู่ ก็ให้ส่วนแบ่งทั้งหมดตกให้แก่ทายาทนั้นเท่านั้น ห้ามมิให้มีการรับมรดกแทนที่กันต่อไป

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มาตรา ๑๖๔๒ การรับมรดกแทนที่กันนั้น ให้ใช้บังคับแต่ในระหว่างทายาทโดยธรรม

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มาตรา ๑๖๔๓ สิทธิที่จะรับมรดกแทนที่กันนั้นได้เฉพาะแก่ผู้สืบสันดานโดยตรง ผู้บุพการีหาไม่มีสิทธิดังนั้นไม่

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มาตรา ๑๖๔๔ ผู้สืบสันดานจะรับมรดกแทนที่ได้ต่อเมื่อมีสิทธิบริบูรณ์ในการรับมรดก

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มาตรา ๑๖๔๕ การที่บุคคลใดสละมรดกของบุคคลอีกคนหนึ่งนั้น ไม่ตัดสิทธิของผู้สละที่จะรับมรดกแทนที่บุคคลอีกคนหนึ่งนั้นในการสืบมรดกบุคคลอื่น

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

ลักษณะ ๓
พินัยกรรม

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

หมวด ๑ มรดก
บทเบ็ดเสร็จทั่วไป

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มาตรา ๑๖๔๖ บุคคลใดจะแสดงเจตนาโดยพินัยกรรมกำหนดการเผื่อตายในเรื่องทรัพย์สินของตนเอง หรือในการต่าง ๆ อันจะให้เกิดเป็นผลบังคับได้ตามกฎหมายเมื่อตนตายก็ได้

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มาตรา ๑๖๔๗ การแสดงเจตนากำหนดการเผื่อตายนั้นย่อมทำได้ด้วยคำสั่งครั้งสุดท้ายกำหนดไว้ในพินัยกรรม

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มาตรา ๑๖๔๘ พินัยกรรมนั้นต้องทำตามแบบซึ่งระบุไว้ในหมวด ๒ แห่งลักษณะนี้

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มาตรา ๑๖๔๙ ผู้จัดการมรดกซึ่งผู้ตายตั้งไว้ย่อมมีอำนาจและหน้าที่ในอันที่จะจัดการทำศพของผู้ตาย เว้นแต่ผู้ตายจะได้ตั้งบุคคลอื่นไว้โดยเฉพาะให้จัดการดังว่านั้น

ถ้าผู้ตายมิได้ตั้งผู้จัดการมรดกหรือบุคคลใดไว้ให้เป็นผู้จัดการทำศพ หรือทายาทมิได้มอบหมายตั้งให้บุคคลใดเป็นผู้จัดการทำศพ บุคคลผู้ได้รับทรัพย์สินมรดกโดยพินัยกรรมหรือโดยสิทธิโดยธรรมเป็นจำนวนมากที่สุด เป็นผู้มีอำนาจและตกอยู่ในหน้าที่ต้องจัดการทำศพ เว้นแต่ศาลจะเห็นเป็นการสมควรตั้งบุคคลอื่นให้จัดการเช่นนั้น ในเมื่อบุคคลผู้มีส่วนได้เสียคนใดคนหนึ่งร้องขอขึ้น

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มาตรา ๑๖๕๐ ค่าใช้จ่ายเกิดมีหนี้เป็นคุณแก่บุคคลใดในการจัดการทำศพนั้น
 ให้เรียกเอาได้ตามบุริมสิทธิที่ระบุไว้ในมาตรา ๒๕๓ (๒) แห่งประมวลกฎหมายนี้

ถ้าการจัดการทำศพ ต้องชักช้าไปด้วยประการใด ๆ ให้บุคคลผู้มีอำนาจตามความใน
 มาตราก่อนกันเงินเป็นจำนวนอันสมควรจากสินทรัพย์แห่งกองมรดกเพื่อใช้ในการนี้ โดยให้บุคคลผู้มี
 ส่วนได้เสียคนใดคนหนึ่งร้องต่อศาลได้ในกรณีที่ไม่ตกลงหรือคัดค้านการกันเงินจำนวนนั้น
 กรณีจะเป็นอย่างไรก็ตาม เงินค่าใช้จ่าย หรือเงินที่กันไว้อันเกี่ยวกับการจัดการทำศพ
 นั้น ให้กันไว้ได้แต่เพียงจำนวนตามสมควรแก่ฐานะในสมาคมของผู้ตาย แต่จะต้องไม่เป็นการเสื่อมเสีย
 ต่อสิทธิของเจ้าหนี้ของผู้ตาย

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มาตรา ๑๖๕๑ ภายใต้บังคับบทบัญญัติลักษณะ ๔

(๑) เมื่อตามข้อกำหนดพินัยกรรม บุคคลใดมีสิทธิที่จะได้รับทรัพย์มรดกทั้งหมดของ
 เจ้ามรดก หรือตามเศษส่วน หรือตามส่วนที่เหลือแห่งทรัพย์มรดก ซึ่งมีได้แยกไว้ต่างหากเป็นพิเศษ
 จากกองมรดก บุคคลนั้นเรียกว่าผู้รับพินัยกรรมลักษณะทั่วไป และมีสิทธิและความรับผิดชอบเดียวกับ
 ทายาทโดยธรรม

(๒) เมื่อตามข้อกำหนดพินัยกรรม บุคคลใดมีสิทธิที่จะได้รับทรัพย์สินเฉพาะสิ่ง
 เฉพาะอย่าง ซึ่งเจาะจงไว้โดยเฉพาะ หรือแยกไว้ต่างหากเป็นพิเศษจากกองมรดก บุคคลนั้นเรียกว่า
 ผู้รับพินัยกรรมลักษณะเฉพาะ และมีสิทธิและความรับผิดชอบที่เกี่ยวกับทรัพย์สินเท่านั้น

ในกรณีที่มีข้อสงสัย ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า ผู้รับพินัยกรรมเป็นผู้รับพินัยกรรม
 ลักษณะเฉพาะ

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มาตรา ๑๖๕๒ บุคคลผู้อยู่ในความปกครองนั้น จะทำพินัยกรรมยกทรัพย์มรดกของ
 ตนให้แก่ผู้ปกครองหรือคู่สมรส บุพการี หรือผู้สืบสันดาน หรือพี่น้องของผู้ปกครองไม่ได้จนกว่า
 ผู้ปกครองจะได้ทำคำแถลงการณ์ปกครองตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๕๗๗ และมาตราต่อ ๆ ไป แห่ง
 ประมวลกฎหมายนี้เสร็จสิ้นแล้ว

มาตรา ๑๖๕๓ ผู้เขียน หรือพยานในพินัยกรรมจะเป็นผู้รับทรัพย์ตามพินัยกรรมนั้น
 ไม่ได้

ให้ใช้บทบัญญัติในวรรคก่อนบังคับแก่คู่สมรสของผู้เขียนหรือพยานในพินัยกรรมด้วย
 พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งได้จัดข้อความแห่งพินัยกรรมที่พยานนำมาแจ้งตามมาตรา
 ๑๖๖๓ ให้ถือว่าเป็นผู้เขียนพินัยกรรมตามความหมายแห่งมาตรานี้

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มาตรา ๑๖๕๔ ความสามารถของผู้ทำพินัยกรรมนั้นให้พิจารณาแต่ในเวลาที่ทำ
 พินัยกรรมเท่านั้น

ความสามารถของผู้รับพินัยกรรมนั้น ให้พิจารณาแต่ในเวลาที่ทำพินัยกรรมตาย
 เท่านั้น

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

หมวด ๒

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

แบบพินัยกรรม

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

หมวดนี้

มาตรา ๑๖๕๕ พินัยกรรมนั้น จะทำได้ก็แต่ตามแบบใดแบบหนึ่งดังที่บัญญัติไว้ใน
สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มาตรา ๑๖๕๖ พินัยกรรมนั้น จะทำตามแบบดั่งนี้ก็ไม่ได้ กล่าวคือต้องทำเป็นหนังสือ
ลงวัน เดือน ปี ในขณะที่ทำขึ้น และผู้ทำพินัยกรรมต้องลงลายมือชื่อไว้ต่อหน้าพยานอย่างน้อยสองคน
พร้อมกัน ซึ่งพยานสองคนนั้นต้องลงลายมือชื่อรับรองลายมือชื่อของผู้ทำพินัยกรรมไว้ในขณะนั้น

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

การชุลบ ตก เต็ม หรือการแก้ไขเปลี่ยนแปลงอย่างอื่นซึ่งพินัยกรรมนั้นย่อมไม่
สมบูรณ์ เว้นแต่จะได้ปฏิบัติตามแบบอย่างเดียวกับการทำพินัยกรรมตามมาตรา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มาตรา ๑๖๕๗ พินัยกรรมนั้น จะทำเป็นเอกสารเขียนเองทั้งฉบับก็ได้ กล่าวคือผู้ทำ
พินัยกรรมต้องเขียนด้วยมือตนเองซึ่งข้อความทั้งหมด วัน เดือน ปี และลายมือชื่อของตน

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

การชุลบ ตก เต็ม หรือการแก้ไขเปลี่ยนแปลงอย่างอื่นซึ่งพินัยกรรมนั้นย่อมไม่
สมบูรณ์ เว้นแต่ผู้ทำพินัยกรรมจะได้ทำด้วยมือตนเอง และลงลายมือชื่อกำกับไว้

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

บทบัญญัติมาตรา ๙ แห่งประมวลกฎหมายนี้ มิให้ใช้บังคับแก่พินัยกรรมที่สร้างขึ้นตาม
มาตรา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มาตรา ๑๖๕๘ พินัยกรรมนั้น จะทำเป็นเอกสารฝ่ายเมืองก็ได้ กล่าวคือ
(๑) ผู้ทำพินัยกรรมต้องไปแจ้งข้อความที่ตนประสงค์จะให้ใส่ไว้ในพินัยกรรมของตน
แก่กรรมการอำเภอต่อหน้าพยานอีกอย่างน้อยสองคนพร้อมกัน

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

(๒) กรรมการอำเภอต้องจดข้อความที่ผู้ทำพินัยกรรมแจ้งให้ทราบนั้นลงไว้ และอ่าน
ข้อความนั้นให้ผู้ทำพินัยกรรมและพยานฟัง

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

(๓) เมื่อผู้ทำพินัยกรรมและพยานทราบแน่ชัดว่าข้อความที่กรรมการอำเภอจดนั้นเป็น
การถูกต้องตรงกันกับที่ผู้ทำพินัยกรรมแจ้งไว้แล้ว ให้ผู้ทำพินัยกรรมและพยานลงลายมือชื่อไว้เป็น
สำคัญ

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

(๔) ข้อความที่กรรมการอำเภอจดไว้ นั้น ให้กรรมการอำเภอลงลายมือชื่อและลงวัน
เดือน ปี ทั้งจดลงไว้ด้วยตนเองเป็นสำคัญว่า พินัยกรรมนั้นได้ทำขึ้นถูกต้องตามบทบัญญัติอนุมาตรา ๑
ถึง ๓ ข้างต้น แล้วประทับตราตำแหน่งไว้เป็นสำคัญ

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

การชุลบ ตก เต็ม หรือการแก้ไขเปลี่ยนแปลงอย่างอื่นซึ่งพินัยกรรมนั้นย่อมไม่
สมบูรณ์ เว้นแต่ผู้ทำพินัยกรรม พยาน และกรรมการอำเภอจะได้ลงลายมือชื่อกำกับไว้

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มาตรา ๑๖๕๙ การทำพินัยกรรมแบบเอกสารฝ่ายเมืองนั้น จะทำนอกที่ว่าการ
อำเภอก็ได้ เมื่อมีการร้องขอเช่นนั้น

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มาตรา ๑๖๖๐ พินัยกรรมนั้น จะทำเป็นเอกสารลับก็ได้ กล่าวคือ

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

(๑) ผู้ทำพินัยกรรมต้องลงลายมือชื่อในพินัยกรรม

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

(๒) ผู้ทำพินัยกรรมต้องผนึกพินัยกรรมนั้น แล้วลงลายมือชื่อคาบรอยผนึกนั้น

(ก) ผู้ทำพินัยกรรมต้องนำพินัยกรรมที่ตนทำขึ้นไปแสดงต่อกรรมการอำเภอ และพยานอีกอย่างน้อยสองคน และให้ถ้อยคำต่อบุคคลทั้งหมดเหล่านั้นว่าเป็นพินัยกรรมของตน ถ้าพินัยกรรมนั้นผู้ทำพินัยกรรมมิได้เป็นผู้เขียนเองโดยตลอด ผู้ทำพินัยกรรมจะต้องแจ้งนามและภูมิลำเนาของผู้เขียนให้ทราบด้วย

(ข) เมื่อกรรมการอำเภอจดถ้อยคำของผู้ทำพินัยกรรมและวัน เดือน ปี ที่ทำพินัยกรรมมาแสดงไว้บนซองนั้นและประทับตราตำแหน่งแล้ว ให้กรรมการอำเภอผู้ทำพินัยกรรมและพยานลงลายมือชื่อบนซองนั้น

การขูดลบ ตก เต็ม หรือการแก้ไขเปลี่ยนแปลงอย่างอื่นซึ่งพินัยกรรมนั้นย่อมไม่สมบูรณ์ เว้นแต่ผู้ทำพินัยกรรมจะได้ลงลายมือชื่อกำกับไว้

มาตรา ๑๖๖๑ ถ้าบุคคลผู้เป็นทั้งบิดาและมารดาหรือผู้ที่พูดไม่ได้ มีความประสงค์จะทำพินัยกรรมเป็นแบบเอกสารลับ ให้ผู้นั้นเขียนด้วยตนเองบนซองพินัยกรรมต่อหน้ากรรมการอำเภอ และพยานซึ่งข้อความว่าพินัยกรรมที่ตนทำขึ้นเป็นของตนเองแทนการให้ถ้อยคำดังที่กำหนดไว้ในมาตรา ๑๖๖๐ (ก) และถ้าหากมีผู้เขียนก็ให้เขียนชื่อกับภูมิลำเนาของผู้เขียนพินัยกรรมนั้นไว้ด้วย

ให้กรรมการอำเภอจดลงไว้บนซองเป็นสำคัญว่า ผู้ทำพินัยกรรมได้ปฏิบัติตามข้อความในวรรคก่อนแล้ว แทนการจดถ้อยคำของผู้ทำพินัยกรรม

มาตรา ๑๖๖๒ พินัยกรรมซึ่งได้ทำเป็นแบบเอกสารฝ่ายเมืองหรือเอกสารลับนั้น กรรมการอำเภอจะเปิดเผยแก่บุคคลอื่นใดไม่ได้ในระหว่างที่ผู้ทำพินัยกรรมยังมีชีวิตอยู่ และผู้ทำพินัยกรรมจะเรียกให้กรรมการอำเภอส่งมอบพินัยกรรมนั้นแก่ตนในเวลาใด ๆ กรรมการอำเภอจำต้องส่งมอบให้

ถ้าพินัยกรรมนั้นทำเป็นแบบเอกสารฝ่ายเมือง ก่อนส่งมอบพินัยกรรม ให้กรรมการอำเภอคัดสำเนาพินัยกรรมไว้แล้วลงลายมือชื่อประทับตราตำแหน่งเป็นสำคัญ สำเนาพินัยกรรมนั้นจะเปิดเผยแก่บุคคลอื่นใดไม่ได้ในระหว่างที่ผู้ทำพินัยกรรมยังมีชีวิตอยู่

มาตรา ๑๖๖๓ เมื่อมีพฤติการณ์พิเศษซึ่งบุคคลใดไม่สามารถจะทำพินัยกรรมตามแบบอื่นที่กำหนดไว้ได้ เช่น ตกอยู่ในอันตรายใกล้ความตาย หรือเวลามีโรคระบาด หรือสงคราม บุคคลนั้นจะทำพินัยกรรมด้วยวาจาก็ได้

เพื่อการนี้ ผู้ทำพินัยกรรมต้องแสดงเจตนากำหนดข้อพินัยกรรมต่อหน้าพยานอย่างน้อยสองคนซึ่งอยู่พร้อมกัน ณ ที่นั้น

พยานสองคนนั้นต้องไปแสดงตนต่อกรรมการอำเภอโดยมิชักช้าและแจ้งข้อความที่ผู้ทำพินัยกรรมได้สั่งไว้ด้วยวาจานั้น ทั้งต้องแจ้งวัน เดือน ปี สถานที่ที่พินัยกรรมและพฤติการณ์พิเศษนั้นไว้ด้วย

ให้กรรมการอำเภอจดข้อความที่พยานแจ้งนั้นไว้ และพยานสองคนนั้นต้องลงลายมือชื่อไว้ หรือมีฉันทน์ จะให้เสมอกับการลงลายมือชื่อได้ก็แต่ด้วยลงลายพิมพ์นิ้วมือโดยมีพยานลงลายมือชื่อรับรองสองคน

มาตรา ๑๖๖๔ ความสมบูรณ์แห่งพินัยกรรมซึ่งทำขึ้นตามมาตราก่อนนั้นย่อมสิ้นไป

เมื่อพ้นกำหนดหนึ่งเดือนนับแต่เวลาผู้ทำพินัยกรรมกลับมาสู่ฐานะที่จะทำพินัยกรรมตามแบบอื่นที่กำหนดไว้ได้

มาตรา ๑๖๖๕ เมื่อผู้ทำพินัยกรรมจะต้องลงลายมือชื่อตามมาตรา ๑๖๕๖, ๑๖๕๘, ๑๖๖๐ จะให้เสมอกับลงลายมือชื่อได้ ก็แต่ด้วยลงลายพิมพ์นิ้วมือโดยมีพยานลงลายมือชื่อรับรองไว้ด้วยสองคนในขณะนั้น

มาตรา ๑๖๖๖ บทบัญญัติมาตรา ๙ วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายนี้ มิให้ใช้บังคับแก่พยานผู้ที่จะต้องลงลายมือชื่อตามมาตรา ๑๖๕๖, ๑๖๕๘, ๑๖๖๐

[เลขมาตรา ๙ วรรคสอง แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้บทบัญญัติบรรพ ๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ได้ตรวชำระใหม่ พ.ศ. ๒๕๓๕]

มาตรา ๑๖๖๗ เมื่อคนในบังคับไทยจะทำพินัยกรรมในต่างประเทศ พินัยกรรมนั้นอาจทำตามแบบซึ่งกฎหมายของประเทศที่ทำพินัยกรรมบัญญัติไว้ หรือตามแบบที่กฎหมายไทยบัญญัติไว้ก็ได้

เมื่อทำพินัยกรรมตามแบบที่กฎหมายไทยบัญญัติไว้ อำนาจและหน้าที่ของกรมการอำเภอตามมาตรา ๑๖๕๘, ๑๖๖๐, ๑๖๖๑, ๑๖๖๒, ๑๖๖๓ ให้ตกแก่บุคคลดังต่อไปนี้ คือ

- (๑) พนักงานทูต หรือกงสุลฝ่ายไทย กระทำการตามขอบอำนาจของตน หรือ
- (๒) พนักงานใด ๆ ซึ่งมีอำนาจตามกฎหมายของต่างประเทศนั้น ๆ ที่จะรับบันทึกข้อ

แจ้งความไว้เป็นหลักฐานได้

มาตรา ๑๖๖๘ ผู้ทำพินัยกรรมไม่จำเป็นต้องเปิดเผยข้อความในพินัยกรรมนั้นให้พยานทราบ เว้นแต่กฎหมายจะได้ระบุไว้เป็นอย่างอื่น

มาตรา ๑๖๖๙^{๒๐๓} ในระหว่างเวลาที่ประเทศตกอยู่ในภาวะการรบหรือการสงคราม บุคคลที่รับราชการทหารหรือทำการเกี่ยวข้องกับราชการทหาร จะทำพินัยกรรมตามแบบที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๖๕๘ มาตรา ๑๖๖๐ หรือมาตรา ๑๖๖๓ ก็ได้ ในกรณีเช่นว่านั้น ให้นายทหารหรือข้าราชการฝ่ายทหารชั้นสัญญาบัตรมีอำนาจและหน้าที่เช่นเดียวกับกรมการอำเภอ

บทบัญญัติวรรคก่อนให้นำมาใช้บังคับแก่กรณีที่บุคคลที่รับราชการทหารหรือทำการเกี่ยวข้องกับราชการทหารทำพินัยกรรมในต่างประเทศในระหว่างที่ปฏิบัติการเพื่อประเทศในภาวะการรบหรือการสงครามในต่างประเทศโดยอนุโลม และในกรณีเช่นว่านี้ ให้นายทหารหรือข้าราชการฝ่ายทหารชั้นสัญญาบัตรมีอำนาจและหน้าที่เช่นเดียวกับพนักงานทูตหรือกงสุลฝ่ายไทย

ถ้าผู้ทำพินัยกรรมตามความในสองวรรคก่อนนั้นป่วยเจ็บหรือต้องบาดเจ็บ และอยู่ในโรงพยาบาล ให้แพทย์แห่งโรงพยาบาลนั้นมีอำนาจและหน้าที่เช่นเดียวกับกรมการอำเภอหรือพนักงานทูต หรือกงสุลฝ่ายไทย แล้วแต่กรณีด้วย

^{๒๐๓} มาตรา ๑๖๖๙ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๙๕

มาตรา ๑๖๗๐ บุคคลต่อไปนี้จะเป็นพยานในการทำพินัยกรรมไม่ได้

(๑) ผู้ซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะ

(๒) บุคคลวิกลจริตหรือบุคคลซึ่งศาลสั่งให้เป็นผู้เสมือนไร้ความสามารถ

(๓) บุคคลที่หูหนวก เป็นใบ้ หรือจักษุบอดทั้งสองข้าง

มาตรา ๑๖๗๑ เมื่อบุคคลใดนอกจากผู้ทำพินัยกรรมเป็นผู้เขียนข้อความแห่ง

พินัยกรรม บุคคลนั้นต้องลงลายมือชื่อของตนทั้งระบุว่าเป็นผู้เขียน

ถ้าบุคคลนั้นเป็นพยานด้วย ให้เขียนข้อความระบุว่าตนเป็นพยานไว้ต่อท้ายลายมือ

ชื่อของตนเช่นเดียวกับพยานอื่น ๆ

มาตรา ๑๖๗๒ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย กลาโหม และต่างประเทศ

มีอำนาจและหน้าที่เท่าที่เกี่ยวกับกระทรวงนั้น ๆ ที่จะออกกฎกระทรวง เพื่อให้การเป็นไปตาม

ประมวลกฎหมายบรรพณี รวมทั้งกำหนดอัตราค่าฤชาธรรมเนียมอันเกี่ยวกับการณ์นั้น

หมวด ๓

ผลและการตีความแห่งพินัยกรรม

มาตรา ๑๖๗๓ สิทธิและหน้าที่ใด ๆ อันเกิดขึ้นตามพินัยกรรม ให้มีผลบังคับ

เรียกร้องกันได้ตั้งแต่วันที่พินัยกรรมตายเป็นต้นไป เว้นแต่ผู้ทำพินัยกรรมจะได้กำหนดเงื่อนไขหรือ

เงื่อนไขให้มีผลบังคับเรียกร้องกันได้ภายหลัง

มาตรา ๑๖๗๔ ถ้าข้อกำหนดพินัยกรรมมีเงื่อนไข และเงื่อนไขนั้นสำเร็จเสียก่อน

เวลาที่ผู้ทำพินัยกรรมตาย หากว่าเป็นเงื่อนไขบังคับก่อน ข้อกำหนดพินัยกรรมนั้นมีผลเมื่อผู้ทำ

พินัยกรรมตาย หากว่าเป็นเงื่อนไขบังคับหลัง ข้อกำหนดพินัยกรรมนั้นเป็นอันไร้ผล

ถ้าเงื่อนไขบังคับก่อนสำเร็จภายหลังที่ผู้ทำพินัยกรรมตาย ข้อกำหนดพินัยกรรมมีผล

ตั้งแต่วันที่เงื่อนไขสำเร็จ

ถ้าเงื่อนไขบังคับหลังสำเร็จภายหลังที่ผู้ทำพินัยกรรมตาย ข้อกำหนดพินัยกรรมมีผล

ตั้งแต่วันที่ผู้ทำพินัยกรรมตาย แต่ตกเป็นอันไร้ผลในเมื่อเงื่อนไขนั้นสำเร็จ

แต่ถ้าผู้ทำพินัยกรรมได้กำหนดไว้ในพินัยกรรมว่า ในกรณีที่กล่าวมาในสองวรรคก่อน

นั้น ให้ความสำเร็จแห่งเงื่อนไขมีผลย้อนหลังไปถึงเวลาที่ผู้ทำพินัยกรรมตาย ก็ให้เป็นไปตามเจตนา

ของผู้ทำพินัยกรรมนั้น

มาตรา ๑๖๗๕ เมื่อพินัยกรรมมีเงื่อนไขบังคับก่อน ผู้รับประโยชน์ตามข้อความแห่ง

พินัยกรรมนั้นจะร้องต่อศาลขอให้ตั้งผู้จัดการทรัพย์สินที่ยกให้โดยพินัยกรรมนั้นจนกว่าจะถึงเวลาที่

เงื่อนไขสำเร็จ หรือจนกว่าความสำเร็จแห่งเงื่อนไขตกเป็นอันพ้นวิสัยก็ได้

^{๒๐๔} มาตรา ๑๖๗๒ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและ

พาณิชย์ พุทธศักราช ๒๕๓๙

ถ้าศาลเห็นเป็นการสมควร จะตั้งผู้ร้องนั้นเป็นผู้จัดการทรัพย์สินเสียเอง และเรียกให้
ผู้ร้องนั้นวางประกันตามที่สมควรก็ได้

มาตรา ๑๖๗๖ พินัยกรรมจะทำขึ้นโดยให้บุคคลใดตกอยู่ในภาวะติดพันที่จะต้อง
ก่อตั้งมูลนิธิ หรือจะสั่งจัดสรรทรัพย์สินไว้โดยตรง เพื่อประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่งตามบทบัญญัติ
มาตรา ๑๑๐ แห่งประมวลกฎหมายนี้ก็ได้

[เลขมาตรา ๑๑๐ แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้บทบัญญัติ
บรรพ ๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ได้ตรวจชำระใหม่ พ.ศ. ๒๕๓๕]

มาตรา ๑๖๗๗ เมื่อมีพินัยกรรมก่อตั้งมูลนิธิขึ้นตามมาตรา ก่อน ให้เป็นหน้าที่ของ
ทายาทหรือผู้จัดการมรดก แล้วแต่กรณี ที่จะต้องร้องขอให้รัฐบาลให้อำนาจจัดตั้งขึ้นเป็นนิติบุคคลตาม
มาตรา ๑๑๔ แห่งประมวลกฎหมายนี้ เว้นแต่จะได้มีข้อกำหนดไว้ในพินัยกรรมเป็นอย่างอื่น

ถ้าบุคคลดังกล่าวแล้วมิได้ร้องขอให้รัฐบาลให้อำนาจ บุคคลผู้มีส่วนได้เสียคนหนึ่งคน
ใดหรือพนักงานอัยการจะเป็นผู้ร้องขอก็ได้

[เลขมาตรา ๑๑๔ แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้บทบัญญัติ
บรรพ ๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ได้ตรวจชำระใหม่ พ.ศ. ๒๕๓๕]

มาตรา ๑๖๗๘ เมื่อมูลนิธิใดซึ่งก่อตั้งขึ้นโดยพินัยกรรมได้ตั้งขึ้นเป็นนิติบุคคลแล้ว
ให้ถือว่าทรัพย์สินซึ่งผู้ทำพินัยกรรมจัดสรรไว้เพื่อการนั้น ตกเป็นของนิติบุคคลนั้นตั้งแต่วันที่
พินัยกรรมมีผล เว้นแต่จะมีข้อกำหนดไว้ในพินัยกรรมเป็นอย่างอื่น

มาตรา ๑๖๗๙ ถ้าจัดตั้งมูลนิธิขึ้นไม่ได้ตามวัตถุประสงค์ ให้ทรัพย์สินตกทอดไป
ตามที่ระบุไว้ในพินัยกรรม

ถ้าพินัยกรรมไม่ได้ระบุไว้ เมื่อทายาทหรือผู้จัดการมรดก หรือพนักงานอัยการ หรือ
บุคคลผู้มีส่วนได้เสียคนหนึ่งคนใดร้องขอ ให้ศาลจัดสรรทรัพย์สินนั้นให้แก่นิติบุคคลอื่นซึ่งปรากฏว่ามี
วัตถุประสงค์ที่ใกล้ชิดที่สุดกับความประสงค์ของผู้ทำพินัยกรรม

ถ้าหากว่าจัดสรรทรัพย์สินอย่างนี้ไม่ได้ก็ดี หรือว่ามูลนิธินั้นตั้งขึ้นไม่ได้ เพราะเป็น
การขัดต่อกฎหมาย หรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนก็ดี ข้อกำหนด
พินัยกรรมในการจัดตั้งมูลนิธินั้นเป็นอันไร้ผล

มาตรา ๑๖๘๐ เจ้าหนี้ของผู้ทำพินัยกรรมมีสิทธิที่จะร้องขอให้เพิกถอนข้อกำหนด
พินัยกรรมซึ่งก่อตั้งมูลนิธิขึ้นได้เพียงเท่าที่ตนต้องเสียประโยชน์เนื่องแต่การนั้น

มาตรา ๑๖๘๑ ถ้าทรัพย์สินซึ่งเป็นวัตถุแห่งพินัยกรรมนั้นได้สูญหาย ทำลาย หรือ
บุบสลายไป และพฤติการณ์ทั้งนี้เป็นผลให้ได้ทรัพย์สินอันมาแทน หรือได้สิทธิเรียกร้องเอาค่าสินไหม
ทดแทนทรัพย์สินนั้น ผู้รับพินัยกรรมจะเรียกให้ส่งมอบของแทนซึ่งได้รับมานั้น หรือจะเรียกร้องเอาค่า
สินไหมทดแทนเสียเองก็ได้แล้วแต่กรณี

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มาตรา ๑๖๘๒ เมื่อพินัยกรรมทำขึ้นเป็นการปลดหนี้หรือโอนสิทธิเรียกร้องพินัยกรรมนั้นมีผลเพียงจำนวนซึ่งคงค้างชำระอยู่ในเวลาที่ผู้ทำพินัยกรรมตาย เว้นแต่ผู้ทำพินัยกรรมจะได้กำหนดไว้เป็นอย่างอื่น

ถ้ามีเอกสารอันเป็นหลักฐานแห่งหนี้ที่ปลดให้หรือสิทธิเรียกร้องที่โอนไปนั้น ก็ให้ส่งมอบแก่ผู้รับพินัยกรรมและให้ใช้มาตรา ๓๐๓ ถึง ๓๑๓, ๓๔๐ แห่งประมวลกฎหมายนี้บังคับโดยอนุโลม แต่ถ้าผู้ทำพินัยกรรมจะต้องกระทำการหรือดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งตามมาตราอื่น ๆ แล้วบุคคลผู้ต้องจัดการตามพินัยกรรมหรือผู้รับพินัยกรรมจะกระทำการหรือดำเนินการนั้น ๆ แทนผู้ทำพินัยกรรมก็ได้

มาตรา ๑๖๘๓ พินัยกรรมที่บุคคลทำให้แก่เจ้าหนี้คนใดของตนนั้น ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า มิได้ทำขึ้นเพื่อชำระหนี้อื่นค้างชำระแก่เจ้าหนี้คนนั้น

มาตรา ๑๖๘๔ เมื่อความข้อใดข้อหนึ่งในพินัยกรรมอาจตีความได้เป็นหลายนัยให้ถือเอาตามนัยที่จะสำเร็จผลตามความประสงค์ของผู้ทำพินัยกรรมนั้นได้ดีที่สุด

มาตรา ๑๖๘๕ ในกรณีที่ผู้ทำพินัยกรรมได้กำหนดผู้รับพินัยกรรมไว้โดยคุณสมบัติที่ทราบตัวแน่นอนไม่ได้ ถ้ามีบุคคลหลายคนทรงไว้ซึ่งคุณสมบัติที่จะเป็นผู้รับพินัยกรรมตามผู้ทำพินัยกรรมกำหนดไว้ดังนั้นได้ ในกรณีที่มีข้อสงสัย ให้ถือว่าทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับส่วนปันเท่า ๆ กัน

พินัยกรรมที่ตั้งผู้ปกครองทรัพย์สิน

มาตรา ๑๖๘๖^{๒๐๕} อันว่าทรัพย์สินนั้น จะก่อตั้งขึ้นโดยตรงหรือโดยทางอ้อมด้วยพินัยกรรมหรือด้วยนิติกรรมใด ๆ ที่มีผลในระหว่างชีวิตก็ดีหรือเมื่อตายแล้วก็ดี ห้ามผลไม่ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเพื่อการก่อตั้งทรัพย์สินเท่านั้น

มาตรา ๑๖๘๗ ถ้าผู้ทำพินัยกรรมประสงค์จะยกทรัพย์สินให้แก่ผู้เยาว์ หรือผู้ซึ่งศาลได้สั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ หรือเสมือนไร้ความสามารถ หรือแก่ผู้ซึ่งต้องรักษาตัวอยู่ในโรงพยาบาลเพราะเหตุวิกลจริต แต่ต้องการมอบการเก็บรักษาและจัดการทรัพย์สินนั้นแก่บุคคลอื่นนอกจากบิดามารดา ผู้ปกครอง ผู้อนุบาล หรือผู้พิทักษ์ของบุคคลเช่นนั้น ผู้ทำพินัยกรรมต้องตั้งผู้ปกครองทรัพย์สินขึ้น

การตั้งผู้ปกครองทรัพย์สินนี้ ห้ามมิให้ตั้งขึ้นเป็นเวลาเกินกว่ากำหนดแห่งการเป็นผู้เยาว์หรือกำหนดที่ศาลได้สั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ หรือเสมือนไร้ความสามารถ หรือกำหนดที่ต้องรักษาตัวอยู่ในโรงพยาบาล แล้วแต่กรณี

^{๒๐๕} มาตรา ๑๖๘๖ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๗) พ.ศ. ๒๕๕๐

มาตรา ๑๖๘๘ การตั้งผู้ปกครองทรัพย์สิน ในส่วนที่เกี่ยวข้องด้วยอสังหาริมทรัพย์หรือทรัพย์สินสิทธิใด ๆ อันเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ ย่อมไม่บริบูรณ์ เว้นแต่จะได้จดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่

บทบัญญัติที่กล่าวมาในวรรคก่อนนี้ ให้ใช้บังคับแก่เรือมีระวางตั้งแต่ห้าตันขึ้นไป ทั้งแพและสัตว์พาหนะด้วย^{๒๐๖}

มาตรา ๑๖๘๙ นอกจากบุคคลที่ระบุไว้ในมาตรา ๑๕๕๗ แห่งประมวลกฎหมายนี้ นิติบุคคล หรือบุคคลธรรมดาที่มีความสามารถบริบูรณ์ จะรับตั้งเป็นผู้ปกครองทรัพย์สินก็ได้

มาตรา ๑๖๙๐ ผู้ปกครองทรัพย์สินนั้น ย่อมตั้งขึ้นได้โดย

(๑) ผู้ทำพินัยกรรม

(๒) บุคคลซึ่งระบุไว้ในพินัยกรรมให้เป็นผู้ตั้ง

มาตรา ๑๖๙๑ เว้นแต่ผู้ทำพินัยกรรมจะได้อำหนดไว้เป็นอย่างอื่นในพินัยกรรม ผู้ปกครองทรัพย์สินจะทำพินัยกรรมตั้งบุคคลอื่นให้ทำการสืบแทนตนก็ได้

มาตรา ๑๖๙๒ เว้นแต่ผู้ทำพินัยกรรมจะได้อำหนดไว้ในพินัยกรรมเป็นอย่างอื่น ในส่วนที่เกี่ยวข้องด้วยทรัพย์สินที่ได้รับมอบไว้ ผู้ปกครองทรัพย์สินมีสิทธิและหน้าที่เช่นเดียวกับผู้ปกครองตามความหมายในบรรพ ๕ แห่งประมวลกฎหมายนี้

หมวด ๕

การเพิกถอนและการตกไปแห่งพินัยกรรม

หรือข้อกำหนดพินัยกรรม

มาตรา ๑๖๙๓ ผู้ทำพินัยกรรมจะเพิกถอนพินัยกรรมของตนเสียทั้งหมด หรือแต่บางส่วนในเวลาใดก็ได้

มาตรา ๑๖๙๔ ถ้าจะเพิกถอนพินัยกรรมฉบับก่อนเสียทั้งหมด หรือแต่บางส่วนด้วยพินัยกรรมฉบับหลัง การเพิกถอนจะสมบูรณ์ต่อเมื่อพินัยกรรมฉบับหลังนั้นได้ทำตามแบบใดแบบหนึ่งที่กฎหมายบัญญัติไว้

มาตรา ๑๖๙๕ ถ้าพินัยกรรมได้ทำเป็นต้นฉบับแต่ฉบับเดียว ผู้ทำพินัยกรรมอาจเพิกถอนพินัยกรรมนั้นทั้งหมดหรือบางส่วนได้ โดยทำลายหรือขีดฆ่าเสียด้วยความตั้งใจ

ถ้าพินัยกรรมได้ทำเป็นต้นฉบับหลายฉบับ การเพิกถอนนั้นไม่บริบูรณ์ เว้นแต่จะได้กระทำแก่ต้นฉบับเหล่านั้นทุกฉบับ

^{๒๐๖} มาตรา ๑๖๘๘ วรรคสอง แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๔) พ.ศ. ๒๕๔๘

มาตรา ๑๖๙๖ ถ้าผู้ทำพินัยกรรมได้ออนไปโดยสมบูรณ์ซึ่งทรัพย์สินอันเป็นวัตถุแห่ง
ข้อกำหนดพินัยกรรมด้วยความตั้งใจ ข้อกำหนดพินัยกรรมนั้นเป็นอันเพิกถอนไป
วิธีเดียวกันนี้ให้ใช้บังคับ เมื่อผู้ทำพินัยกรรมได้ทำลายทรัพย์สินนั้นด้วยความตั้งใจ

มาตรา ๑๖๙๗ ถ้าผู้ทำพินัยกรรมมิได้แสดงเจตนาไว้ในพินัยกรรมเป็นอย่างอื่น และ
ปรากฏว่าพินัยกรรมฉบับก่อนกับฉบับหลังขัดกัน ให้ถือว่าพินัยกรรมฉบับก่อนเป็นอันเพิกถอนโดย
พินัยกรรมฉบับหลัง เฉพาะในส่วนที่มีข้อความขัดกันนั้นเท่านั้น

มาตรา ๑๖๙๘ ข้อกำหนดพินัยกรรมนั้น ย่อมตกไป

(๑) เมื่อผู้รับพินัยกรรมตายก่อนผู้ทำพินัยกรรม

(๒) เมื่อข้อกำหนดพินัยกรรมเป็นผลใช้ได้ต่อเมื่อเงื่อนไขอย่างใดอย่างหนึ่งสำเร็จลง
และผู้รับพินัยกรรมตายเสียก่อนเงื่อนไขสำเร็จ หรือปรากฏเป็นที่แน่นอนอยู่แล้วว่าเงื่อนไขนั้นไม่
อาจจะสำเร็จได้

(๓) เมื่อผู้รับพินัยกรรมบอกสละพินัยกรรม

(๔) เมื่อทรัพย์สินทั้งหมดที่ยกให้สูญหาย หรือถูกทำลายโดยผู้ทำพินัยกรรมมิได้ตั้งใจ
ในระหว่างที่ผู้ทำพินัยกรรมยังมีชีวิตอยู่ และผู้ทำพินัยกรรมมิได้ได้มาซึ่งของแทน หรือซึ่งสิทธิที่จะ
เรียกค่าทดแทนในการที่ทรัพย์สินนั้นสูญหายไป

มาตรา ๑๖๙๙ ถ้าพินัยกรรม หรือข้อกำหนดในพินัยกรรม เกี่ยวกับทรัพย์สินรายได้
เป็นอันไร้ผลด้วยประการใด ๆ ทรัพย์สินรายนั้นตกทอดแก่ทายาทโดยธรรมหรือได้แก่แผ่นดิน แล้วแต่
กรณี

หมวด ๖

ความเสียหายแก่พินัยกรรมหรือ ข้อกำหนดพินัยกรรม

มาตรา ๑๗๐๐ ภายใต้บังคับแห่งบทบัญญัติในหมวดนี้ บุคคลจะจำหน่ายทรัพย์สิน
ใด ๆ โดยนิติกรรมที่มีผลในระหว่างชีวิต หรือเมื่อตายแล้ว โดยมีข้อกำหนดห้ามมิให้ผู้รับประโยชน์โอน
ทรัพย์สินนั้นก็ได้ แต่ต้องมีบุคคลใดบุคคลหนึ่งนอกจากผู้รับประโยชน์กำหนดไว้ สำหรับเป็นผู้จะได้รับ
ทรัพย์สินนั้นเป็นสิทธิเด็ดขาด ในเมื่อมีการละเมิดข้อกำหนดห้ามโอน

ผู้ซึ่งกำหนดขึ้นดังกล่าวนี้ต้องเป็นผู้สามารถจะมีสิทธิต่าง ๆ ได้อยู่ในขณะที่การ
จำหน่ายทรัพย์สินนั้นมีผลบังคับ

ถ้ามิได้กำหนดบุคคลที่จะเป็นผู้รับทรัพย์สินในเมื่อมีการละเมิดข้อกำหนดห้ามโอนไว้
ให้ถือว่าข้อกำหนดห้ามโอนนั้นเป็นอันไม่มีผล

มาตรา ๑๗๐๑ ข้อกำหนดห้ามโอนตามมาตราก่อนนั้นจะให้มีกำหนดเวลาหรือ

ตลอดชีวิตของผู้รับประโยชน์ก็ได้

ถ้าไม่ได้กำหนดเวลาห้ามโอนไว้ ในกรณีที่ผู้รับประโยชน์เป็นบุคคลธรรมดา ให้ถือว่าข้อกำหนดห้ามโอนมีระยะเวลาอยู่ตลอดชีวิตของผู้รับประโยชน์ แต่ในกรณีที่ผู้รับประโยชน์เป็นนิติบุคคล ให้มีระยะเวลาเพียงสามสิบปี

ถ้าได้กำหนดเวลาห้ามโอนไว้ กำหนดนั้นมีให้เกินสามสิบปี ถ้ากำหนดไว้นานกว่านั้น ก็ให้ลดลงมาเป็นสามสิบปี

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มาตรา ๑๗๐๒ ข้อกำหนดห้ามโอนอันเกี่ยวกับสังหาริมทรัพย์ซึ่งไม่อาจจดทะเบียน

กรรมสิทธิ์ได้นั้น ให้ถือว่าเป็นอันไม่มีผล

ข้อกำหนดห้ามโอนเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์หรือทรัพย์สินอันเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์นั้น ไม่บริบูรณ์ เว้นแต่จะได้ทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนการห้ามโอนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่

บทบัญญัติในวรรคก่อนนี้ ให้ใช้บังคับแก่เรือมีระวางตั้งแต่ห้าตันขึ้นไป ทั้งแพและสัตว์พาหนะด้วย^{๒๐๗}

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มาตรา ๑๗๐๓ พินัยกรรมซึ่งบุคคลที่มีอายุยังไม่ครบสิบห้าปีบริบูรณ์ทำขึ้นนั้น เป็นโมฆะ

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มาตรา ๑๗๐๔ พินัยกรรมซึ่งบุคคลผู้ถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถทำขึ้นนั้น

เป็นโมฆะ

พินัยกรรมซึ่งบุคคลผู้ถูกอ้างว่าเป็นคนวิกลจริต แต่ศาลยังไม่ได้สั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถทำขึ้นนั้น จะเป็นอันเสียเปล่าก็แต่เมื่อพิสูจน์ได้ว่าในเวลาที่ทำพินัยกรรมนั้นผู้ทำจิตวิกลอยู่

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มาตรา ๑๗๐๕ พินัยกรรมหรือข้อกำหนดพินัยกรรมนั้น ถ้าได้ทำขึ้นขัดต่อบทบัญญัติแห่งมาตรา ๑๖๕๒, ๑๖๕๓, ๑๖๕๖, ๑๖๕๗, ๑๖๕๘, ๑๖๖๐, ๑๖๖๑ หรือ ๑๖๖๓ ย่อมเป็นโมฆะ

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มาตรา ๑๗๐๖ ข้อกำหนดพินัยกรรมเป็นโมฆะ

(๑) ถ้าตั้งผู้รับพินัยกรรมไว้โดยมีเงื่อนไขว่า ให้ผู้รับพินัยกรรมจำหน่ายทรัพย์สินของ

เขาเองโดยพินัยกรรมให้แก่ผู้ทำพินัยกรรม หรือแก่บุคคลภายนอก

(๒) ถ้ากำหนดบุคคลซึ่งไม่อาจที่จะทราบตัวแน่นอนได้เป็นผู้รับพินัยกรรม แต่ผู้รับ

พินัยกรรมตามพินัยกรรมลักษณะเฉพาะนั้น อาจกำหนดโดยให้บุคคลใดคนหนึ่งเป็นผู้ระบุเลือกเอาจากบุคคลอื่นหลายคน หรือจากบุคคลอื่นหมู่ใดหมู่หนึ่ง ซึ่งผู้ทำพินัยกรรมระบุไว้ก็ได้

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

(๓) ถ้าทรัพย์สินที่ยกให้โดยพินัยกรรมระบุไว้ไม่ชัดเจนจนไม่อาจที่จะทราบแน่นอน

ได้ หรือถ้าให้บุคคลใดคนหนึ่งกำหนดให้มากน้อยเท่าใดตามแต่ใจ

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

^{๒๐๗} มาตรา ๑๗๐๒ วรรคสาม แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๔) พ.ศ. ๒๕๔๘

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มาตรา ๑๗๐๗ ถ้าข้อกำหนดพินัยกรรมตั้งผู้รับพินัยกรรมโดยมีเงื่อนไขว่าให้ผู้รับพินัยกรรมจำหน่ายทรัพย์สินที่ยกให้โดยพินัยกรรมนั้นแก่บุคคลอื่น ให้ถือว่าเงื่อนไขนั้นเป็นอันไม่มีเลย

มาตรา ๑๗๐๘ เมื่อผู้ทำพินัยกรรมตายแล้ว บุคคลผู้มีส่วนได้เสียคนใดคนหนึ่งจะร้องขอให้ศาลสั่งเพิกถอนพินัยกรรมซึ่งได้ทำขึ้นเพราะเหตุข่มขู่ก็ได้ แต่หากผู้ทำพินัยกรรมยังมีชีวิตอยู่ต่อมาเกินหนึ่งปีนับแต่ผู้ทำพินัยกรรมพ้นจากการข่มขู่แล้ว จะมีการร้องขอเช่นนั้นไม่ได้

มาตรา ๑๗๐๙ เมื่อผู้ทำพินัยกรรมตายแล้ว บุคคลผู้มีส่วนได้เสียคนใดคนหนึ่งจะร้องขอให้ศาลสั่งเพิกถอนพินัยกรรมซึ่งได้ทำขึ้นเพราะสำคัญผิดหรือกลฉ้อฉลได้ก็ต่อเมื่อความสำคัญผิดหรือกลฉ้อฉลนั้นถึงขนาด ซึ่งถ้ามิได้มีความสำคัญผิดหรือกลฉ้อฉลเช่นนั้น พินัยกรรมนั้นก็จะมีได้ทำขึ้น

ความในวรรคก่อนนี้ ให้ใช้บังคับ แม้ถึงว่ากลฉ้อฉลนั้น บุคคลซึ่งมิใช่เป็นผู้รับประโยชน์ตามพินัยกรรมได้ก่อขึ้น

แต่พินัยกรรมซึ่งได้ทำขึ้นโดยสำคัญผิดหรือกลฉ้อฉลย่อมมีผลบังคับได้ เมื่อผู้ทำพินัยกรรมมิได้เพิกถอนพินัยกรรมนั้นภายในหนึ่งปีนับแต่ที่รู้ถึงการสำคัญผิดหรือกลฉ้อฉลนั้น

มาตรา ๑๗๑๐ คดีฟ้องขอให้เพิกถอนข้อกำหนดพินัยกรรมนั้น มิให้ฟ้องเมื่อพ้นกำหนดดังนี้

(๑) สามเดือนภายหลังที่ผู้ทำพินัยกรรมตาย ในกรณีที่โจทก์รู้เหตุแห่งการที่จะขอให้เพิกถอนได้ ในระหว่างที่ผู้ทำพินัยกรรมมีชีวิตอยู่ หรือ

(๒) สามเดือนภายหลังที่โจทก์ได้รู้เหตุเช่นนั้น ในกรณีอื่นใด

แต่ถ้าโจทก์ไม่รู้ว่ามิใช่ข้อกำหนดพินัยกรรมอันกระทบกระทั่งถึงส่วนได้เสียของตน แม้ว่าโจทก์จะรู้เหตุแห่งการที่จะขอให้เพิกถอนได้ก็ดี อายุความสามเดือนให้เริ่มนับแต่ขณะที่โจทก์รู้หรือควรจะรู้ว่ามิใช่ข้อกำหนดพินัยกรรมนั้น

แต่อย่างไรก็ดี ห้ามมิให้ฟ้องคดีเช่นนั้นเมื่อพ้นสิบปีนับแต่ผู้ทำพินัยกรรมตาย

ลักษณะ ๔

วิธีการจัดการและปันทรัพย์มรดก

หมวด ๑

ผู้จัดการมรดก

มาตรา ๑๗๑๑ ผู้จัดการมรดกนั้นรวมตลอดทั้งบุคคลที่ตั้งขึ้นโดยพินัยกรรมหรือโดยคำสั่งศาล

มาตรา ๑๗๑๒ ผู้จัดการมรดกโดยพินัยกรรมอาจตั้งขึ้นได้

- (๑) โดยผู้ทำพินัยกรรมเอง
- (๒) โดยบุคคลซึ่งระบุไว้ในพินัยกรรม ให้เป็นผู้ตั้ง

มาตรา ๑๗๑๓ ทายาทหรือผู้มีส่วนได้เสียหรือพนักงานอัยการจะร้องต่อศาลขอให้ตั้งผู้จัดการมรดกก็ได้ ในกรณีดังต่อไปนี้

- (๑) เมื่อเจ้ามรดกตาย ทายาทโดยธรรมหรือผู้รับพินัยกรรมได้สูญหายไป หรืออยู่นอกราชอาณาจักร หรือเป็นผู้เยาว์
- (๒) เมื่อผู้จัดการมรดกหรือทายาทไม่สามารถ หรือไม่เต็มใจที่จะจัดการ หรือมีเหตุขัดข้องในการจัดการ หรือในการแบ่งปันมรดก
- (๓) เมื่อข้อกำหนดพินัยกรรมซึ่งตั้งผู้จัดการมรดกไว้ไม่มีผลบังคับได้ด้วยประการใด ๆ การตั้งผู้จัดการมรดกนั้น ถ้ามีข้อกำหนดพินัยกรรมก็ให้ศาลตั้งตามข้อกำหนดพินัยกรรม และถ้าไม่มีข้อกำหนดพินัยกรรม ก็ให้ศาลตั้งเพื่อประโยชน์แก่กองมรดกตามพฤติการณ์ และโดยคำนึงถึงเจตนาของเจ้ามรดก แล้วแต่ศาลจะเห็นสมควร

มาตรา ๑๗๑๔ เมื่อศาลตั้งให้ผู้ใดเป็นผู้จัดการมรดกเพื่อการใดโดยเฉพาะ ผู้นั้นไม่จำเป็นต้องทำบัญชีทรัพย์สินมรดก เว้นแต่จะจำเป็นเพื่อการนั้น หรือศาลสั่งให้ทำ

มาตรา ๑๗๑๕ ผู้ทำพินัยกรรมจะตั้งบุคคลคนเดียวหรือหลายคนให้เป็นผู้จัดการมรดกก็ได้

เว้นแต่จะมีข้อกำหนดไว้ในพินัยกรรมเป็นอย่างอื่น ถ้ามีผู้จัดการมรดกหลายคน แต่ผู้จัดการเหล่านั้นบางคนไม่สามารถ หรือไม่เต็มใจที่จะจัดการ และยังมีผู้จัดการมรดกเหลืออยู่แต่คนเดียว ผู้นั้นมีสิทธิที่จะจัดการมรดกได้โดยลำพัง แต่ถ้ามีผู้จัดการมรดกเหลืออยู่หลายคน ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้จัดการเหล่านั้นแต่ละคนจะจัดการโดยลำพังไม่ได้

มาตรา ๑๗๑๖ หน้าที่ผู้จัดการมรดกที่ศาลตั้ง ให้เริ่มนับแต่วันที่ได้ฟังหรือถือว่าได้ฟังคำสั่งศาลแล้ว

มาตรา ๑๗๑๗ ในเวลาใด ๆ ภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่เจ้ามรดกตาย แต่ต้องเป็นเวลารายหลังที่เจ้ามรดกตายแล้วสิบห้าวัน ทายาทหรือผู้มีส่วนได้เสียคนใดคนหนึ่ง จะแจ้งความถามไปยังผู้ที่ถูกตั้งเป็นผู้จัดการมรดกโดยพินัยกรรมว่าจะรับเป็นผู้จัดการมรดกหรือไม่ก็ได้

ถ้าผู้ที่ได้รับแจ้งความมิได้ตอบรับเป็นผู้จัดการมรดกภายในหนึ่งเดือนนับแต่วันรับแจ้งความนั้น ให้ถือว่าผู้นั้นปฏิเสธ แต่การรับเป็นผู้จัดการมรดกนั้น จะทำภายหลังหนึ่งปีนับแต่วันที่เจ้ามรดกตายไม่ได้ เว้นแต่ศาลจะอนุญาต

มาตรา ๑๗๑๘ บุคคลต่อไปนี้จะเป็นผู้จัดการมรดกไม่ได้

- (๑) ผู้ซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะ
- (๒) บุคคลวิกลจริต หรือบุคคลซึ่งศาลสั่งให้เป็นผู้เสมือนไร้ความสามารถ

(๓) บุคคลซึ่งศาลสั่งให้เป็นคนล้มละลาย

มาตรา ๑๗๑๙ ผู้จัดการมรดกมีสิทธิและหน้าที่ที่จะทำการอันจำเป็น เพื่อให้การเป็นไปตามคำสั่งแจ้งชัดหรือโดยปริยายแห่งพินัยกรรม และเพื่อจัดการมรดกโดยทั่วไป หรือเพื่อแบ่งปันทรัพย์มรดก

มาตรา ๑๗๒๐ ผู้จัดการมรดกต้องรับผิดชอบต่อทายาทตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๘๐๙ ถึง ๘๑๒, ๘๑๙, ๘๒๓ แห่งประมวลกฎหมายนี้โดยอนุโลม และเมื่อเกี่ยวกับบุคคลภายนอก ให้ใช้มาตรา ๘๓๑ บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๗๒๑ ผู้จัดการมรดกไม่มีสิทธิที่จะได้รับบำเหน็จจากกองมรดก เว้นแต่พินัยกรรม หรือทายาทโดยจำนวนข้างมากจะได้กำหนดไว้

มาตรา ๑๗๒๒ ผู้จัดการมรดกจะทำนิติกรรมใด ๆ ซึ่งตนมีส่วนได้เสียเป็นปฏิปักษ์ต่อกองมรดกหาได้ไม่ เว้นแต่พินัยกรรมจะได้อนุญาตไว้ หรือได้รับอนุญาตจากศาล

มาตรา ๑๗๒๓ ผู้จัดการมรดกต้องจัดการโดยตนเอง เว้นแต่จะทำการโดยตัวแทนได้ตามอำนาจที่ให้ไว้ชัดแจ้งหรือโดยปริยายในพินัยกรรม หรือโดยคำสั่งศาล หรือในพฤติการณ์เพื่อประโยชน์แก่กองมรดก

มาตรา ๑๗๒๔ ทายาทย่อมมีความผูกพันต่อบุคคลภายนอกในกิจการทั้งหลายอันผู้จัดการมรดกได้ทำไปภายในขอบอำนาจในฐานะที่เป็นผู้จัดการมรดก

ถ้าผู้จัดการมรดกเข้าทำนิติกรรมกับบุคคลภายนอก โดยเห็นแก่ทรัพย์สินอย่างใด ๆ หรือประโยชน์อย่างอื่นใด อันบุคคลภายนอกได้ให้ หรือได้ให้ค้ำประกันว่าจะให้เป็นลาภส่วนตัว ทายาทหาต้องผูกพันไม่ เว้นแต่ทายาทจะได้อนุญาตด้วย

มาตรา ๑๗๒๕ ผู้จัดการมรดกต้องสืบหาโดยสมควรซึ่งตัวผู้มีส่วนได้เสียและแจ้งไปให้ทราบถึงข้อกำหนดพินัยกรรมที่เกี่ยวกับผู้มีส่วนได้เสียนั้นภายในเวลาอันสมควร

มาตรา ๑๗๒๖ ถ้าผู้จัดการมรดกมีหลายคน การทำการตามหน้าที่ของผู้จัดการมรดกนั้นต้องถือเอาเสียงข้างมาก เว้นแต่จะมีข้อกำหนดพินัยกรรมเป็นอย่างอื่น ถ้าเสียงเท่ากัน เมื่อผู้มีส่วนได้เสียร้องขอ ก็ให้ศาลเป็นผู้ชี้ขาด

มาตรา ๑๗๒๗ ผู้มีส่วนได้เสียคนหนึ่งคนใดจะร้องขอให้ศาลสั่งถอนผู้จัดการมรดก เพราะเหตุผู้จัดการมรดกละเลยไม่ทำการตามหน้าที่ หรือเพราะเหตุอย่างอื่นที่สมควรก็ได้ แต่ต้องร้องขอเสียก่อนที่การป็นมรดกเสร็จสิ้นลง

แม้ถึงว่าจะได้เข้ารับตำแหน่งแล้วก็ดี ผู้จัดการมรดกจะลาออกจากตำแหน่งโดยมีเหตุอันสมควรก็ได้ แต่ต้องได้รับอนุญาตจากศาล

มาตรา ๑๗๒๘ ผู้จัดการมรดกต้องลงมือจัดทำบัญชีทรัพย์สินมรดกภายในสิบห้าวัน

(๑) นับแต่เจ้ามรดกตาย ถ้าในขณะนั้นผู้จัดการมรดกได้รู้ถึงการแต่งตั้งตาม
พินัยกรรมที่มอบหมายไว้แก่ตน หรือ

(๒) นับแต่วันที่เริ่มหน้าที่ผู้จัดการมรดกตามมาตรา ๑๗๒๖ ในกรณีที่ศาลตั้งเป็น
ผู้จัดการมรดก หรือ

(๓) นับแต่วันที่ผู้จัดการมรดกรับเป็นผู้จัดการมรดกในกรณีอื่น

มาตรา ๑๗๒๙ ผู้จัดการมรดกต้องจัดทำบัญชีทรัพย์สินมรดกให้แล้วเสร็จภายในหนึ่ง
เดือนนับแต่เวลาที่ระบุไว้ในมาตรา ๑๗๒๘ แต่กำหนดเวลานี้ เมื่อผู้จัดการมรดกร้องขอก่อนสิ้น
กำหนดเวลาหนึ่งเดือน ศาลจะอนุญาตให้ขยายต่อไปอีกก็ได้

บัญชีนั้นต้องทำต่อหน้าพยานอย่างน้อยสองคน ซึ่งต้องเป็นผู้มีส่วนได้เสียในกอง
มรดกนั้นด้วย

บุคคลซึ่งจะเป็นพยานในการทำพินัยกรรมไม่ได้ตามมาตรา ๑๖๗๐ จะเป็นพยานใน
การทำบัญชีใด ๆ ที่ต้องทำขึ้นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ไม่ได้

มาตรา ๑๗๓๐ ให้นำมาตรา ๑๕๖๓, ๑๕๖๔ วรรค ๑ และ ๒ และ ๑๕๖๕ แห่ง
ประมวลกฎหมายนี้มาใช้บังคับโดยอนุโลม ในระหว่างทายาทกับผู้จัดการมรดกโดยพินัยกรรมและใน
ระหว่างศาลกับผู้จัดการมรดกที่ศาลตั้ง

มาตรา ๑๗๓๑ ถ้าผู้จัดการมรดกมิได้จัดทำบัญชีภายในเวลาและตามแบบที่กำหนดไว้
หรือถ้าบัญชีนั้นไม่เป็นที่พอใจแก่ศาล เพราะความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง หรือการทุจริต หรือ
ความสามารถอันเห็นประจักษ์ของผู้จัดการมรดก ศาลจะถอนผู้จัดการมรดกเสียก็ได้

มาตรา ๑๗๓๒ ผู้จัดการมรดกต้องจัดการตามหน้าที่และทำรายงานแสดงบัญชีการ
จัดการและแบ่งปันมรดกให้เสร็จภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ระบุไว้ในมาตรา ๑๗๒๘ เว้นแต่ผู้ทำ
พินัยกรรม ทายาทโดยจำนวนข้างมาก หรือศาลจะได้กำหนดเวลาให้ไว้เป็นอย่างอื่น

มาตรา ๑๗๓๓ การให้อนุมัติ การปลดเปลื้องความรับผิดชอบ หรือข้อตกลงอื่น ๆ อัน
เกี่ยวกับรายงานแสดงบัญชีการจัดการมรดกตั้งที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๗๓๒ นั้น จะสมบูรณ์ต่อเมื่อ
รายงานแสดงบัญชีนั้นได้ส่งมอบล่วงหน้าแก่ทายาทพร้อมด้วยเอกสารอันเกี่ยวกับการนั้นไม่น้อยกว่า
สิบวันก่อนแล้ว

คดีเกี่ยวกับการจัดการมรดกนั้น มิให้ทายาทฟ้องเกินกว่าห้าปีนับแต่การจัดการ
มรดกสิ้นสุดลง

หมวด ๒
การรวบรวมจำหน่ายทรัพย์สินมรดกเป็นตัวเงิน
และการชำระหนี้กับแบ่งปันทรัพย์สินมรดก

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มาตรา ๑๗๓๔ เจ้าพนักงานกรมตรวจคนเข้าเมืองจะได้รับการชำระหนี้จากทรัพย์สินในกอง
มรดกเท่านั้น

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มาตรา ๑๗๓๕ ทายาทจำต้องบอกทรัพย์สินมรดกและหนี้สินของผู้ตายตามที่ตนรู้
ทั้งหมดแก่ผู้จัดการมรดก

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มาตรา ๑๗๓๖ ทรัพย์ที่เจ้าพนักงานกรมตรวจคนเข้าเมือง หรือผู้รับพินัยกรรมที่ปรากฏตัว ยังไม่ได้
รับชำระหนี้ หรือส่วนได้ตามพินัยกรรมแล้วทุกคน ให้ถือว่าทรัพย์สินมรดกยังคงอยู่ในระหว่างจัดการ
ในระหว่างเวลาเช่นว่านั้น ผู้จัดการมรดกชอบที่จะทำการใด ๆ ในทางจัดการตามที่
จำเป็นได้ เช่น ฟ้องคดีหรือแก้ฟ้องในศาลและอื่น ๆ อนึ่ง ผู้จัดการมรดกต้องทำการทุกอย่างตามที่
จำเป็น เพื่อเรียกเก็บหนี้สินซึ่งค้างชำระอยู่แก่กองมรดกภายในเวลาอันเร็วที่สุดที่จะทำได้ และเมื่อ
เจ้าพนักงานกรมตรวจคนเข้าเมืองได้รับชำระหนี้แล้ว ผู้จัดการมรดกต้องทำการแบ่งปันมรดก

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มาตรา ๑๗๓๗ เจ้าพนักงานกรมตรวจคนเข้าเมืองจะบังคับสิทธิเรียกร้องต่อทายาทคนใดก็ได้ แต่ถ้ามี
ผู้จัดการมรดก ให้เจ้าพนักงานเรียกเข้ามาในคดีด้วย

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มาตรา ๑๗๓๘ ก่อนแบ่งมรดก เจ้าพนักงานกรมตรวจคนเข้าเมืองจะบังคับชำระหนี้เต็มจำนวนจาก
กองมรดกก็ได้ ในกรณีเช่นนี้ ทายาทคนหนึ่ง ๆ อาจเรียกให้ชำระหนี้จากทรัพย์สินมรดกของเจ้ามรดก
หรือให้เอาเป็นประกันก็ได้จนถึงเวลาแบ่งมรดก

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

เมื่อแบ่งมรดกแล้ว เจ้าพนักงานอาจเรียกให้ทายาทคนใดคนหนึ่งชำระหนี้ได้เพียงไม่เกิน
ทรัพย์สินมรดกที่ทายาทคนนั้นได้รับไป ในกรณีเช่นนี้ ทายาทคนใดซึ่งได้ชำระหนี้แก่เจ้าพนักงานกรมตรวจคนเข้าเมือง
กว่าส่วนที่ตนจะต้องเฉลี่ยใช้หนี้ ทายาทคนนั้นมีสิทธิไล่เบี้ยจากทายาทคนอื่นได้

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มาตรา ๑๗๓๙ ให้ชำระหนี้ที่กองมรดกค้างชำระตามลำดับต่อไปนี้ และตาม
บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยบุริมสิทธิ โดยต้องไม่เป็นที่เสื่อมเสียแก่บรรดาเจ้าหนี้ผู้มี
บุริมสิทธิพิเศษตามประมวลกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่น และบรรดาเจ้าหนี้ที่มีประกันโดยการจำนำ
หรือการจำนอง

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

- (๑) ค่าใช้จ่ายเพื่อประโยชน์อันร่วมกันของกองมรดก
- (๒) ค่าใช้จ่ายในการทำศพเจ้ามรดก
- (๓) ค่าภาษีอากรซึ่งกองมรดกค้างชำระอยู่
- (๔) ค่าจ้างซึ่งเจ้ามรดกค้างชำระแก่เสมียน คนใช้และคนงาน
- (๕) ค่าเครื่องอุปโภคบริโภคอันจำเป็นประจำวันซึ่งส่งให้แก่เจ้ามรดก
- (๖) หนี้สินสามัญของเจ้ามรดก
- (๗) บำเหน็จของผู้จัดการมรดก

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มาตรา ๑๗๔๐ เว้นแต่เจ้ามรดกหรือกฎหมายจะได้กำหนดไว้เป็นอย่างอื่น ให้

จัดสรรทรัพย์สินของเจ้ามรดกเพื่อชำระหนี้ตามลำดับต่อไปนี้

- (๑) ทรัพย์สินนอกจากอสังหาริมทรัพย์
- (๒) อสังหาริมทรัพย์ซึ่งจัดสรรไว้ชัดเจนในพินัยกรรมว่าสำหรับชำระหนี้ถ้าหากว่ามีทรัพย์สินเช่นนั้น
- (๓) อสังหาริมทรัพย์ซึ่งทายาทโดยธรรมชอบที่จะได้รับในฐานะเช่นนั้น
- (๔) อสังหาริมทรัพย์ซึ่งเจ้ามรดกทำพินัยกรรมให้แก่ผู้ใดคนหนึ่งโดยมีเงื่อนไขว่า ผู้นั้นต้องชำระหนี้ของเจ้ามรดก
- (๕) อสังหาริมทรัพย์ซึ่งเจ้ามรดกทำพินัยกรรมให้โดยลักษณะทั่วไปตั้งบัญญัติไว้ใน

มาตรา ๑๖๕๑
 (๖) ทรัพย์สินเฉพาะอย่างซึ่งเจ้ามรดกทำพินัยกรรมให้โดยลักษณะเฉพาะตั้งบัญญัติไว้ในมาตรา ๑๖๕๑

ทรัพย์สินอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งได้จัดสรรไว้ตามความที่กล่าวมาแล้วข้างต้นนั้น ให้เอาออกขายทอดตลาด แต่ทายาทคนใดคนหนึ่งอาจมิให้มีการขายเช่นนั้นได้ โดยชำระราคาทรัพย์สินนั้นทั้งหมด หรือแต่บางส่วนตามที่มีผู้ตีราคาซึ่งศาลตั้งขึ้นได้กำหนดให้ จนพอแก่จำนวนที่จะชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้

มาตรา ๑๗๔๑ เจ้าหนี้กองมรดกคนใดคนหนึ่ง จะคัดค้านการขายทอดตลาดหรือการตีราคาทรัพย์สินตั้งระบุไว้ในมาตรา ๑๖๕๑ โดยเสียค่าใช้จ่ายของตนเองก็ได้ ถ้าเจ้าหนี้ได้ร้องคัดค้านแล้ว ยังได้กระทำการขายทอดตลาด หรือตีราคาไป จะยกการขายทอดตลาดหรือตีดราคานั้นขึ้นยืนต่อเจ้าหนี้ผู้ร้องคัดค้านแล้วนั้นหาได้ไม่

มาตรา ๑๗๔๒ ถ้าในการชำระหนี้ซึ่งค้างชำระอยู่แก่ตน เจ้าหนี้คนใดคนหนึ่งได้รับตั้งในระหว่างที่ผู้ตายมีชีวิตอยู่ ให้เป็นผู้รับประโยชน์ในการประกันชีวิต เจ้าหนี้คนนั้นชอบที่จะได้รับเงินทั้งหมด ซึ่งได้ตกลงไว้กับผู้รับประกัน อนึ่ง เจ้าหนี้เช่นวานั้น จำต้องส่งเบี้ยประกันภัยคืนเข้ากองมรดกก็ต่อเมื่อเจ้าหนี้คนอื่น ๆ พิสูจน์ได้ว่า

- (๑) การที่ผู้ตายชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้โดยวิธีดังกล่าวมานั้นเป็นการขัดต่อบทบัญญัติมาตรา ๒๓๗ แห่งประมวลกฎหมายนี้ และ
  - (๒) เบี้ยประกันภัยเช่นวานั้น เป็นจำนวนสูงเกินส่วนเมื่อเทียบกับรายได้หรือฐานะของผู้ตาย
- ถึงอย่างไรก็ดี เบี้ยประกันภัยซึ่งจะพึงส่งคืนเข้ากองมรดกนั้นต้องไม่เกินกว่าจำนวนเงินที่ผู้รับประกันชำระให้

มาตรา ๑๗๔๓ ทายาทโดยธรรม หรือผู้รับพินัยกรรมโดยลักษณะทั่วไปไม่จำเป็นต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดในพินัยกรรมลักษณะเฉพาะเกินกว่าจำนวนทรัพย์สินมรดกที่ตนได้รับ

มาตรา ๑๗๔๔ ผู้จัดการมรดกไม่จำเป็นต้องส่งมอบทรัพย์สินมรดกหรือส่วนใดส่วนหนึ่งแห่งทรัพย์สินมรดกให้แก่ทายาทก่อนปีหนึ่งนับแต่วันที่เจ้ามรดกถึงแก่ความตาย เว้นแต่เจ้าหนี้กองมรดกและผู้รับพินัยกรรมที่ปรากฏตัวได้รับชำระหนี้และส่วนได้ตามพินัยกรรมแล้วทุกคน

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

หมวด ๓

การแบ่งมรดก

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มาตรา ๑๗๔๕ ถ้ามีทายาทหลายคน ทายาทเหล่านั้นมีสิทธิและหน้าที่เกี่ยวกับทรัพย์สินมรดกร่วมกันจนกว่าจะได้แบ่งมรดกกันเสร็จแล้ว และให้ใช้มาตรา ๑๓๕๖ ถึงมาตรา ๑๓๖๖ แห่งประมวลกฎหมายนี้บังคับ เพียงเท่าที่ไม่ขัดกับบทบัญญัติแห่งบรรพนี้

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มาตรา ๑๗๔๖ ภายใต้อำนาจแห่งกฎหมาย หรือข้อความในพินัยกรรมถ้าหากมี ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า ผู้เป็นทายาทด้วยกันมีส่วนเท่ากันในกองมรดกที่ยังไม่ได้แบ่ง

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มาตรา ๑๗๔๗ การที่ทายาทคนใดได้รับทรัพย์สินอย่างหนึ่งอย่างใด หรือประโยชน์อย่างอื่นใดจากเจ้ามรดกโดยการให้ หรือโดยการอย่างอื่นใด ซึ่งทำให้โดยเสนาหาในระหว่างเวลาที่เจ้ามรดกยังมีชีวิตอยู่นั้น หากทำให้สิทธิในการแบ่งปันทรัพย์สินมรดกของทายาทคนนั้น ต้องเสื่อมเสียไปแต่โดยประการใดไม่

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มาตรา ๑๗๔๘ ทายาทคนใดครอบครองทรัพย์สินมรดกซึ่งยังมีได้แบ่งกัน ทายาทคนนั้นมีสิทธิที่จะเรียกร้องให้แบ่งทรัพย์สินมรดกนั้นได้ แม้ว่าจะล่วงพ้นกำหนดอายุความตามมาตรา ๑๗๕๔ แล้วก็ตาม สิทธิที่จะเรียกร้องให้แบ่งทรัพย์สินมรดกตามวรรคก่อน จะตัดโดยนิติกรรมเกินคราวละสิบปีไม่ได้

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มาตรา ๑๗๔๙ ถ้ามีคดีฟ้องเรียกทรัพย์สินมรดก ผู้ซึ่งอ้างว่าตนเป็นทายาทมีสิทธิในทรัพย์สินมรดกนั้น จะร้องสอดเข้ามาในคดีก็ได้ แต่ศาลจะเรียกทายาทอื่น นอกจากคู่ความ หรือผู้ร้องสอด ให้เข้ามารับส่วนแบ่งหรือกันส่วนแห่งทรัพย์สินมรดกไว้เพื่อทายาทอื่นนั้นไม่ได้

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มาตรา ๑๗๕๐ การแบ่งปันทรัพย์สินมรดกนั้น อาจทำได้โดยทายาทต่างเข้าครอบครองทรัพย์สินเป็นส่วนสัด หรือโดยการขายทรัพย์สินมรดกแล้วเอาเงินที่ขายได้มาแบ่งปันกันระหว่างทายาท ถ้าการแบ่งปันมิได้เป็นไปตามวรรคก่อน แต่ได้ทำโดยสัญญา จะฟ้องร้องให้บังคับคดีหาได้ไม่ เว้นแต่จะมีหลักฐานเป็นหนังสืออย่างหนึ่งอย่างใด ลงลายมือชื่อฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบหรือตัวแทนของฝ่ายนั้นเป็นสำคัญ ในกรณีเช่นนี้ให้นำมาตรา ๘๕๐, ๘๕๑ และ ๘๕๒ แห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยประนีประนอมยอมความมาใช้บังคับโดยอนุโลม

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มาตรา ๑๗๕๑ ภายหลังจากที่ได้แบ่งมรดกกันแล้ว ถ้าทรัพย์สินทั้งหมดหรือบางส่วนซึ่งทายาทคนใดคนหนึ่งได้รับตามส่วนแบ่งปันนั้น หลุดมือไปจากทายาทคนนั้นเนื่องจากการรอนสิทธิ ทายาทคนอื่น ๆ จำต้องใช้ค่าทดแทน

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

หนี้เช่นว่านั้น เป็นอันระงับเมื่อมีการตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น หรือการรอนสิทธิเป็นผลเนื่องมาจากความผิดของทายาทผู้ถูกรอนสิทธิ หรือเนื่องมาจากเหตุซึ่งเกิดขึ้นภายหลังการแบ่งปัน

ทายาทคนอื่น ๆ ต้องใช้ค่าทดแทนให้แก่ทายาทผู้ถูกรอนสิทธิตามส่วนแห่งส่วนแบ่งของตน แต่ให้หักจำนวนที่เป็นส่วนเฉลี่ย ซึ่งทายาทผู้ถูกรอนสิทธิจะต้องออกกับเขาด้วยนั้นออกเสีย แต่ถ้าทายาทคนใดคนหนึ่งเป็นคนหนี้สินล้นพ้นตัว ทายาทคนอื่น ๆ ต้องรับผิดชอบในส่วนของตนนั้นตามส่วนเฉลี่ยเช่นเดียวกัน แต่ให้หักจำนวนที่เป็นส่วนเฉลี่ยซึ่งทายาทผู้ที่จะได้รับค่าทดแทนจะต้องออกแทนทายาทผู้ที่มีหนี้สินล้นพ้นตัวนั้นออกเสีย

บทบัญญัติในวรรคก่อน ๆ มิให้ใช้บังคับแก่ผู้รับพินัยกรรมลักษณะเฉพาะ

มาตรา ๑๗๕๒ คดีฟ้องให้รับผิดชอบเนื่องจากการรอนสิทธิตามมาตรา ๑๗๕๑ นั้น มิให้ฟ้องเมื่อพ้นกำหนดสามเดือนนับแต่เมื่อถูกรอนสิทธิ

ลักษณะ ๕

มรดกที่ไม่มีผู้รับ

มาตรา ๑๗๕๓ ภายใต้บังคับแห่งสิทธิของเจ้าพนักงานมรดก เมื่อบุคคลใดถึงแก่ความตายโดยไม่มีทายาทโดยธรรมหรือผู้รับพินัยกรรม หรือการตั้งมรดกตามพินัยกรรม มรดกของบุคคลนั้นตกทอดแก่แผ่นดิน

ลักษณะ ๖

อายุความ

มาตรา ๑๗๕๔ ห้ามมิให้ฟ้องคดีมรดกเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งปี นับแต่เมื่อเจ้ามรดกตายหรือนับแต่เมื่อทายาทโดยธรรมได้รู้ หรือควรได้รู้ถึงความตายของเจ้ามรดก

คดีฟ้องเรียกตามข้อกำหนดพินัยกรรม มิให้ฟ้องเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งปีนับแต่เมื่อผู้รับพินัยกรรมได้รู้หรือควรได้รู้ถึงสิทธิซึ่งตนมีอยู่ตามพินัยกรรม

ภายใต้บังคับแห่งมาตรา ๑๗๓/๒๗ แห่งประมวลกฎหมายนี้ ถ้าสิทธิเรียกร้องของเจ้าหนี้อันมีต่อเจ้ามรดกมีกำหนดอายุความยาวกว่าหนึ่งปี มิให้เจ้าหนี้นั้นฟ้องร้องเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งปีนับแต่เมื่อเจ้าหนี้ได้รู้ หรือควรได้รู้ถึงความตายของเจ้ามรดก

ถึงอย่างไรก็ดี สิทธิเรียกร้องตามที่ว่ามาในวรรคก่อน ๆ นั้น มิให้ฟ้องร้องเมื่อพ้นกำหนดสิบปีนับแต่เมื่อเจ้ามรดกตาย

[เลขมาตรา ๑๗๓/๒๗ แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้บทบัญญัติบรรพ ๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ได้ตราจากระใหม่ พ.ศ. ๒๕๓๕]

มาตรา ๑๗๕๕ อายุความหนึ่งปีนั้น จะยกขึ้นต่อสู้ได้ก็แต่โดยบุคคลซึ่งเป็นทายาทหรือบุคคลซึ่งชอบที่จะใช้สิทธิของทายาท หรือโดยผู้จัดการมรดก

พระราชบัญญัติ

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๒๔)

พ.ศ. ๒๕๖๗

พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ

พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว

ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๒ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๗

เป็นปีที่ ๙ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว
มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา
ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่ง
และพาณิชย์ (ฉบับที่ ๒๔) พ.ศ. ๒๕๖๗”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันประกาศ
ในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๔๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๔๓ ภูมิลำเนาของคู่สมรส ได้แก่ถิ่นที่อยู่คู่สมรสอยู่กินด้วยกันฉันคู่สมรส เว้นแต่
คู่สมรสฝ่ายใดได้แสดงเจตนาให้ปรากฏว่ามีภูมิลำเนาแยกต่างหากจากกัน”

มาตรา ๔ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๙๓/๒๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๙๓/๒๒ อายุความสิทธิเรียกร้องระหว่างคู่สมรส ถ้าจะครบกำหนดก่อนหรือภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่การสมรสสิ้นสุดลง อายุความนั้นยังไม่ครบกำหนดจนกว่าจะครบหนึ่งปีนับแต่วันที่การสมรสสิ้นสุดลง”

มาตรา ๕ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๔๓๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๓๕ การหมั้นจะทำได้ต่อเมื่อบุคคลทั้งสองฝ่ายมีอายุสิบแปดปีบริบูรณ์แล้ว”

มาตรา ๖ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๓๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๓๗ การหมั้นจะสมบูรณ์เมื่อฝ่ายผู้หมั้นได้ส่งมอบหรือโอนทรัพย์สินอันเป็นของหมั้นให้แก่ผู้รับหมั้นเพื่อเป็นหลักฐานว่าจะสมรสกับผู้รับหมั้นนั้น

เมื่อหมั้นแล้วให้ของหมั้นตกเป็นสิทธิแก่ผู้รับหมั้น

สินสอด เป็นทรัพย์สินซึ่งฝ่ายผู้หมั้นให้แก่บิดามารดา ผู้รับบุตรบุญธรรมหรือผู้ปกครองฝ่ายผู้รับหมั้น แล้วแต่กรณี เพื่อตอบแทนการที่ผู้รับหมั้นยอมสมรส ถ้าไม่มีการสมรสโดยมีเหตุสำคัญอันเกิดแก่ผู้รับหมั้นหรือโดยมีพฤติการณ์ซึ่งฝ่ายผู้รับหมั้นต้องรับผิดชอบ ทำให้ผู้หมั้นไม่สมควรหรือไม่อาจสมรสกับผู้รับหมั้นนั้น ฝ่ายผู้หมั้นเรียกสินสอดคืนได้

ถ้าจะต้องคืนของหมั้นหรือสินสอดตามหมวดนี้ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๔๑๒ ถึงมาตรา ๔๑๘ แห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยลาภมิควรได้มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

มาตรา ๗ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๓๙ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๓๙ เมื่อมีการหมั้นแล้ว ถ้าฝ่ายใดผิดสัญญาหมั้นอีกฝ่ายหนึ่งมีสิทธิเรียกให้รับผิดชอบใช้ค่าทดแทน ในกรณีที่ฝ่ายผู้รับหมั้นเป็นฝ่ายผิดสัญญาหมั้นให้คืนของหมั้นแก่ฝ่ายผู้หมั้นด้วย”

มาตรา ๘ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๔๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๔๐ ค่าทดแทนนั้นอาจเรียกได้ ดังต่อไปนี้

(๑) ทดแทนความเสียหายต่อกายหรือชื่อเสียงแห่งผู้หมั้นหรือผู้รับหมั้นนั้น

(๒) ทดแทนความเสียหายเนื่องจากการที่คู่หมั้น บิดามารดา หรือบุคคลผู้กระทำการในฐานะเช่นบิดามารดาได้ใช้จ่ายหรือต้องตกเป็นลูกหนี้เนื่องในการเตรียมการสมรสโดยสุจริตและตามสมควร

(๓) ทดแทนความเสียหายเนื่องจากการที่คู่หมั้นได้จัดการทรัพย์สินหรือการอื่นอันเกี่ยวแก่อาชีพหรือทางทำมาหาได้ของตนไปโดยสมควรด้วยการคาดหมายว่าจะได้มีการสมรส

ในกรณีที่ผู้รับหมั้นเป็นผู้มีสิทธิได้ค่าทดแทน ศาลอาจชี้ขาดว่า ของหมั้นที่ตกเป็นสิทธิแก่ผู้รับหมั้นนั้นเป็นค่าทดแทนทั้งหมดหรือเป็นส่วนหนึ่งของค่าทดแทนที่ผู้รับหมั้นพึงได้รับ หรือศาลอาจให้ค่าทดแทนโดยไม่คำนึงถึงของหมั้นที่ตกเป็นสิทธิแก่ผู้รับหมั้นนั้นก็ได้”

มาตรา ๙ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๔๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๔๑ ถ้าคู่หมั้นฝ่ายหนึ่งตายก่อนสมรส อีกฝ่ายหนึ่งจะเรียกร้องค่าทดแทนมิได้ ส่วนของหมั้นหรือสินสอดนั้นไม่ว่าผู้หมั้นหรือผู้รับหมั้นตาย ผู้รับหมั้นหรือฝ่ายผู้รับหมั้นไม่ต้องคืนให้แก่ฝ่ายผู้หมั้น”

มาตรา ๑๐ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๔๒ และมาตรา ๑๔๔๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๔๒ ในกรณีมีเหตุสำคัญอันเกิดแก่ผู้รับหมั้นทำให้ผู้หมั้นไม่สมควรสมรสกับผู้รับหมั้นนั้น ผู้หมั้นมีสิทธิบอกเลิกสัญญาหมั้นได้และให้ผู้รับหมั้นคืนของหมั้นแก่ผู้หมั้น

มาตรา ๑๔๔๓ ในกรณีมีเหตุสำคัญอันเกิดแก่ผู้หมั้นทำให้ผู้รับหมั้นไม่สมควรสมรสกับผู้หมั้นนั้น ผู้รับหมั้นมีสิทธิบอกเลิกสัญญาหมั้นได้โดยมิต้องคืนของหมั้นแก่ผู้หมั้น”

มาตรา ๑๑ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๔๕ และมาตรา ๑๔๔๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๖) พ.ศ. ๒๕๕๐ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๔๕ คู่หมั้นฝ่ายหนึ่งอาจเรียกค่าทดแทนจากผู้ซึ่งได้ร่วมประเวณีกับคู่หมั้นของตนหรือผู้ซึ่งกระทำกับคู่หมั้นของตนเพื่อสนองความใคร่ของผู้นั้นหรือคู่หมั้นของตนโดยรู้หรือควรจะรู้ถึงการหมั้นนั้น เมื่อได้บอกเลิกสัญญาหมั้นแล้วตามมาตรา ๑๔๔๒ หรือมาตรา ๑๔๔๓ แล้วแต่กรณี

มาตรา ๑๔๔๖ คู่หมั้นฝ่ายหนึ่งอาจเรียกค่าทดแทนจากผู้ซึ่งได้ข่มขืนกระทำชำเราหรือพยายามข่มขืนกระทำชำเราคู่หมั้นของตนโดยรู้หรือควรจะรู้ถึงการกระทำหมั้นนั้นได้โดยไม่ต้องบอกเลิกสัญญาหมั้น”

มาตรา ๑๒ ให้ยกเลิกความในวรรคสามของมาตรา ๑๔๔๗/๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๖) พ.ศ. ๒๕๕๐ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“สิทธิเรียกร้องค่าทดแทนตามมาตรา ๑๔๔๕ และมาตรา ๑๔๔๖ ให้มีอายุความหกเดือนนับแต่วันที่ผู้หมั้นหรือผู้รับหมั้นรู้หรือควรรู้ถึงการกระทำของผู้อื่นอันจะเป็นเหตุให้เรียกค่าทดแทน และรู้ตัวผู้จะพึงใช้ค่าทดแทนนั้น แต่ต้องไม่เกินห้าปีนับแต่วันที่ผู้อื่นนั้นได้กระทำการดังกล่าว”

มาตรา ๑๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๔๘ มาตรา ๑๔๔๙ และมาตรา ๑๔๕๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๔๘ การสมรสจะกระทำได้อต่อเมื่อบุคคลทั้งสองฝ่ายมีอายุสิบแปดปีบริบูรณ์แล้ว แต่ในกรณีมีเหตุอันสมควร ศาลอาจอนุญาตให้ทำการสมรสก่อนนั้นได้

มาตรา ๑๔๔๙ การสมรสจะกระทำมิได้ถ้าบุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นบุคคลวิกลจริตหรือเป็นบุคคลซึ่งศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ

มาตรา ๑๔๕๐ บุคคลสองคนซึ่งเป็นญาติสืบสายโลหิตโดยตรงขึ้นไปหรือลงมาก็ดี เป็นพี่น้องร่วมบิดามารดาหรือร่วมแต่บิดาหรือมารดาก็ดี จะทำการสมรสกันไม่ได้ ความเป็นญาติดังกล่าวมานี้ให้ถือตามสายโลหิต โดยไม่คำนึงว่าจะเป็ญาติโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่”

มาตรา ๑๔ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๕๒ และมาตรา ๑๔๕๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๕๒ บุคคลจะทำการสมรสในขณะที่ตนมีคู่สมรสอยู่ไม่ได้

มาตรา ๑๔๕๓ หญิงที่ชายผู้เป็นคู่สมรสตายหรือที่การสมรสสิ้นสุดลงด้วยประการอื่น จะทำการสมรสใหม่กับชายได้ต่อเมื่อการสิ้นสุดแห่งการสมรสได้ผ่านพ้นไปแล้วไม่น้อยกว่าสามร้อยสิบวัน เว้นแต่

(๑) คลอดบุตรแล้วในระหว่างนั้น

(๒) สมรสกับคู่สมรสเดิม

(๓) มีใบรับรองแพทย์ประกาศนียบัตรหรือปริญญาซึ่งเป็นผู้ประกอบการรักษาโรคในสาขาเวชกรรมได้ตามกฎหมายว่ามีได้มีครรภ์ หรือ

(๔) มีคำสั่งของศาลให้สมรสได้”

มาตรา ๑๕ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๕๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๕๘ การสมรสจะทำได้ต่อเมื่อบุคคลสองคนยินยอมเป็นคู่สมรสกันและต้องแสดงการยินยอมนั้นให้ปรากฏโดยเปิดเผยต่อหน้านายทะเบียนและให้นายทะเบียนบันทึกความยินยอมนั้นไว้ด้วย”

มาตรา ๑๖ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๔๖๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๖๐ เมื่อมีพฤติการณ์พิเศษซึ่งไม่อาจทำการจดทะเบียนสมรสต่อนายทะเบียนได้ เพราะบุคคลฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายตกอยู่ในอันตรายใกล้ความตาย หรืออยู่ในภาวะการรบหรือสงคราม ถ้าบุคคลทั้งสองนั้นได้แสดงเจตนาจะสมรสกันต่อหน้าบุคคลซึ่งบรรลุนิติภาวะที่อยู่ ณ ที่นั้น แล้วให้บุคคลดังกล่าวแจ้งการแสดงเจตนาขอทำการสมรสของบุคคลทั้งสองนั้นไว้เป็นหลักฐาน และต่อมาบุคคลทั้งสองได้จดทะเบียนสมรสกันภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่อาจทำการจดทะเบียนต่อนายทะเบียนได้ โดยแสดงหลักฐานต่อนายทะเบียนและให้นายทะเบียนแจ้งวัน เดือน ปี สถานที่ที่แสดงเจตนาขอทำการสมรส และพฤติการณ์พิเศษนั้นไว้ในทะเบียนสมรส ให้ถือว่าวันแสดงเจตนาขอทำการสมรสต่อบุคคลดังกล่าวเป็นวันจดทะเบียนสมรสต่อนายทะเบียนแล้ว”

มาตรา ๑๗ ให้ยกเลิกชื่อหมวด ๓ ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยา แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“หมวด ๓

ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส”

มาตรา ๑๘ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๖๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๖๑ คู่สมรสต้องอยู่กินด้วยกันฉันคู่สมรส

คู่สมรสต้องช่วยเหลืออุปการะเลี้ยงดูกันตามความสามารถและฐานะของตน”

มาตรา ๑๙ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๖๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๙) พ.ศ. ๒๕๕๑ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๖๒ ในกรณีที่คู่สมรสไม่สามารถที่จะอยู่กินด้วยกันฉันคู่สมรสโดยปกติสุขได้ หรือถ้าการอยู่ร่วมกันจะเป็นอันตรายแก่กายหรือจิตใจหรือทำลายความผาสุกอย่างมาก คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ที่ไม่สามารถที่จะอยู่กินด้วยกันฉันคู่สมรสโดยปกติสุขได้หรือฝ่ายที่จะต้องรับอันตรายหรือถูกทำลายความผาสุก อาจร้องต่อศาลเพื่อให้มีคำสั่งอนุญาตให้ตนอยู่ต่างหากในระหว่างที่เหตุนั้น ๆ ยังมีอยู่ก็ได้ ในกรณีเช่นนี้ ศาลจะกำหนดจำนวนค่าอุปการะเลี้ยงดูให้ฝ่ายหนึ่งจ่ายให้แก่อีกฝ่ายหนึ่งตามควรแก่พฤติการณ์ก็ได้”

มาตรา ๒๐ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๖๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๖๓ ในกรณีที่ศาลสั่งให้คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งย่อมเป็นผู้อนุบาลหรือผู้พิทักษ์ แต่เมื่อผู้มีส่วนได้เสียหรืออัยการร้องขอ และถ้ามีเหตุสำคัญ ศาลจะตั้งผู้อื่นเป็นผู้อนุบาลหรือผู้พิทักษ์ก็ได้”

มาตรา ๒๑ ให้ยกเลิกชื่อหมวด ๔ ทรัพย์สินระหว่างสามีภริยา แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“หมวด ๔

ทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส”

มาตรา ๒๒ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๔๖๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๖๕ ถ้าคู่สมรสมิได้ทำสัญญากันไว้ในเรื่องทรัพย์สินเป็นพิเศษก่อนสมรส ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสในเรื่องทรัพย์สินนั้น ให้บังคับตามบทบัญญัติในหมวดนี้”

มาตรา ๒๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๖๙ และมาตรา ๑๔๗๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๖๙ สัญญาที่เกี่ยวกับทรัพย์สินใดที่คู่สมรสได้ทำไว้ต่อกันในระหว่างเป็นคู่สมรสกันนั้น ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะบอกล้างเสียในเวลาใดที่เป็นคู่สมรสกันอยู่หรือภายในกำหนดหนึ่งปีนับแต่วันที่ขาดจากการเป็นคู่สมรสกันก็ได้ แต่ไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิของบุคคลภายนอกผู้ทำการโดยสุจริต

มาตรา ๑๔๗๐ ทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส นอกจากที่ได้แยกไว้เป็นสินส่วนตัวย่อมเป็นสินสมรส”

มาตรา ๒๔ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๗๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๗๕ ถ้าสินสมรสใดเป็นจำพวกที่ระบุไว้ในมาตรา ๔๕๖ แห่งประมวลกฎหมายนี้ หรือที่มีเอกสารเป็นสำคัญ คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะร้องขอให้ลงชื่อตนเป็นเจ้าของร่วมกันในเอกสารนั้น ก็ได้”

มาตรา ๒๕ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๗๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๗๖ คู่สมรสต้องจัดการสินสมรสร่วมกันหรือได้รับความยินยอมจากอีกฝ่ายหนึ่ง ในกรณี ดังต่อไปนี้

(๑) ขาย แลกเปลี่ยน ขายฝาก ให้เช่าซื้อ จำนอง ปลดจำนอง หรือโอนสิทธิจำนอง ซึ่งอสังหาริมทรัพย์หรือสังหาริมทรัพย์ที่อาจจำนองได้

(๒) ก่อตั้งหรือกระทำให้สุดสิ้นลงทั้งหมดหรือบางส่วนซึ่งภาระจำยอม สิทธิอาศัย สิทธิเหนือพื้นดิน สิทธิเก็บกิน หรือภาระติดพันในอสังหาริมทรัพย์

(๓) ให้เช่าอสังหาริมทรัพย์เกินสามปี

(๔) ให้กู้ยืมเงิน

(๕) ให้โดยเสนาหา เว้นแต่การให้ที่พอควรแก่ฐานะานุรูปของครอบครัวเพื่อการกุศล เพื่อการสังคม หรือตามหน้าที่ธรรมจรรยา

(๖) ประนีประนอมยอมความ

(๗) มอบข้อพิพาทให้อนุญาตตุลาการวินิจฉัย

(๘) นำทรัพย์สินไปเป็นประกันหรือหลักประกันต่อเจ้าพนักงานหรือศาล

การจัดการสินสมรสนอกจากกรณีที่ยกเว้นไว้วรรคหนึ่ง คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจัดการได้ โดยมีต้องได้รับความยินยอมจากอีกฝ่ายหนึ่ง”

มาตรา ๒๖ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๔๗๖/๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๗๖/๑ คู่สมรสจะจัดการสินสมรสให้แตกต่างไปจากที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๔๗๖ ทั้งหมดหรือบางส่วนได้ก็ต่อเมื่อได้ทำสัญญาก่อนสมรสไว้ตามที่บัญญัติในมาตรา ๑๔๖๕ และมาตรา ๑๔๖๖ ในกรณีดังกล่าวนี้ การจัดการสินสมรสให้เป็นไปตามที่ระบุไว้ในสัญญาก่อนสมรส”

มาตรา ๒๗ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๗๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๗๗ คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีสิทธิฟ้อง ต่อสู้ หรือดำเนินคดีเกี่ยวกับการสงวน บำรุงรักษาสินสมรส หรือเพื่อประโยชน์แก่สินสมรส หนีอันเกิดแต่การฟ้อง ต่อสู้ หรือดำเนินคดีดังกล่าว ให้ถือว่าเป็นหน้าที่คู่สมรสเป็นลูกหนี้ร่วมกัน”

มาตรา ๒๘ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๗๙ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๗๙ การใดที่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งกระทำ ซึ่งต้องรับความยินยอมร่วมกัน และถ้าการนั้นมีกฎหมายบัญญัติให้ทำเป็นหนังสือหรือให้จดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ความยินยอมนั้น ต้องทำเป็นหนังสือ”

มาตรา ๒๙ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๘๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๘๑ คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่มีอำนาจทำพินัยกรรมยกสินสมรสที่เกินกว่า ส่วนของตนให้แก่บุคคลใดได้”

มาตรา ๓๐ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๘๒ มาตรา ๑๔๘๓ มาตรา ๑๔๘๔ และมาตรา ๑๔๘๔/๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๘๒ ในกรณีที่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีอำนาจจัดการสินสมรสแต่ฝ่ายเดียว คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งก็ยังมีอำนาจจัดการบ้านเรือนและจัดหาสิ่งจำเป็นสำหรับครอบครัวตามสมควรแก่อัตภาพได้ ค่าใช้จ่ายในการนี้ย่อมผูกพันสินสมรสและสินส่วนตัวของทั้งสองฝ่าย

ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจัดการบ้านเรือนหรือจัดหาสิ่งจำเป็นสำหรับครอบครัวเป็นที่เสียหาย ถึงขนาด อีกฝ่ายหนึ่งอาจร้องขอให้ศาลสั่งห้ามหรือจำกัดอำนาจนี้เสียได้

มาตรา ๑๔๘๓ ในกรณีที่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีอำนาจจัดการสินสมรสแต่ฝ่ายเดียว ถ้าคู่สมรสฝ่ายนั้นจะกระทำ หรือกำลังกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งในการจัดการสินสมรสอันพึงเห็นได้ว่าจะเกิดความเสียหายถึงขนาด อีกฝ่ายหนึ่งอาจร้องขอให้ศาลสั่งห้ามมิให้กระทำการนั้นได้

มาตรา ๑๔๘๔ ถ้าคู่สมรสฝ่ายซึ่งมีอำนาจจัดการสินสมรส

(๑) จัดการสินสมรสเป็นที่เสียหายถึงขนาด

(๒) ไม่อุปการะเลี้ยงดูอีกฝ่ายหนึ่ง

(๓) มีหนี้สินล้นพ้นตัวหรือทำหนี้เกินกึ่งหนึ่งของสินสมรส

(๔) ขัดขวางการจัดการสินสมรสของอีกฝ่ายหนึ่งโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร

(๕) มีพฤติการณ์ปรากฏว่าจะทำความเสียหายให้แก่สินสมรส

อีกฝ่ายหนึ่งอาจร้องขอให้ศาลสั่งอนุญาตให้ตนเป็นผู้จัดการสินสมรสแต่ผู้เดียวหรือสั่งให้แยกสินสมรสได้

ในกรณีตามวรรคหนึ่ง ถ้ามีคำขอ ศาลอาจกำหนดวิธีคุ้มครองชั่วคราวเพื่อจัดการสินสมรสได้ตามที่เห็นสมควร และหากเป็นกรณีฉุกเฉินให้นำบทบัญญัติเรื่องคำขอในเหตุฉุกเฉินตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับ

มาตรา ๑๔๘๔/๑ ในกรณีที่ศาลได้มีคำสั่งห้ามหรือจำกัดอำนาจในการจัดการสินสมรสของคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งตามมาตรา ๑๔๘๒ มาตรา ๑๔๘๓ หรือมาตรา ๑๔๘๔ ถ้าต่อมาเหตุแห่งการนั้นหรือพฤติการณ์ได้เปลี่ยนแปลงไป คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจร้องขอต่อศาลให้ยกเลิกหรือเปลี่ยนแปลงคำสั่งที่ห้ามหรือจำกัดอำนาจจัดการสินสมรสนั้นได้ ในกรณีนี้ศาลจะมีคำสั่งใด ๆ ตามที่เห็นสมควรก็ได้”

มาตรา ๓๑ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๘๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๘๕ คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจร้องขอต่อศาลให้ตนเป็นผู้จัดการสินสมรสโดยเฉพาะอย่างใดอย่างหนึ่งหรือเข้าร่วมจัดการในการนั้นได้ ถ้าการที่จะทำเช่นนั้นจะเป็นประโยชน์ยิ่งกว่า”

มาตรา ๓๒ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๘๖ และมาตรา ๑๔๘๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๘๖ เมื่อศาลได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่งถึงที่สุดตามความในมาตรา ๑๔๘๒ วรรคสอง มาตรา ๑๔๘๓ มาตรา ๑๔๘๔ มาตรา ๑๔๘๔/๑ หรือมาตรา ๑๔๘๕ อันเป็นคุณแก่ผู้ร้องขอหรือตามมาตรา ๑๔๙๑ มาตรา ๑๔๙๒/๑ หรือมาตรา ๑๕๙๘/๑๗ หรือเมื่อคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งพ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลาย ให้ศาลแจ้งไปยังนายทะเบียนเพื่อจดแจ้งไว้ในทะเบียนสมรส

มาตรา ๑๔๘๗ ในระหว่างที่เป็นคู่สมรสกัน ฝ่ายใดจะยึดหรืออายัดทรัพย์สินของอีกฝ่ายหนึ่งไม่ได้ เว้นแต่เป็นการยึดหรืออายัดทรัพย์สินในคดีที่ฟ้องร้องเพื่อการปฏิบัติหน้าที่หรือรักษาสិทธิระหว่างคู่สมรสตามที่บัญญัติไว้โดยเฉพาะในประมวลกฎหมายนี้ หรือที่ประมวลกฎหมายนี้บัญญัติไว้โดยเฉพาะ

ให้คู่สมรสฟ้องร้องกันเองได้ หรือเป็นการยึดหรืออายัดทรัพย์สินสำหรับค่าอุปการะเลี้ยงดูและค่าฤชาธรรมเนียมที่ยังมิได้ชำระตามคำพิพากษาของศาล”

มาตรา ๓๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๘๘ และมาตรา ๑๔๘๙ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๘๘ ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งต้องรับผิดชอบเป็นส่วนตัวเพื่อชำระหนี้ที่ก่อไว้ก่อนหรือระหว่างสมรส ให้ชำระหนี้ด้วยสินส่วนตัวของฝ่ายนั้นก่อน เมื่อไม่พอจึงให้ชำระด้วยสินสมรสที่เป็นส่วนของฝ่ายนั้น

มาตรา ๑๔๘๙ ถ้าคู่สมรสเป็นลูกหนี้ร่วมกัน ให้ชำระหนี้จากสินสมรสและสินส่วนตัวของทั้งสองฝ่าย”

มาตรา ๓๔ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๙๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๙๐ หนี้ที่คู่สมรสเป็นลูกหนี้ร่วมกันนั้นให้รวมถึงหนี้ที่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งก่อให้เกิดขึ้นในระหว่างสมรส ดังต่อไปนี้

(๑) หนี้เกี่ยวกับการจัดการบ้านเรือนและจัดหาสิ่งจำเป็นสำหรับครอบครัว การอุปการะเลี้ยงดูตลอดถึงการรักษาพยาบาลบุคคลในครอบครัวและการศึกษาของบุตรตามสมควรแก่อัตภาพ

(๒) หนี้ที่เกี่ยวข้องกับสินสมรส

(๓) หนี้ที่เกิดขึ้นเนื่องจากการงานซึ่งคู่สมรสทำด้วยกัน

(๔) หนี้ที่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งก่อขึ้นเพื่อประโยชน์ตนฝ่ายเดียว แต่อีกฝ่ายหนึ่งได้ให้สัตยาบัน”

มาตรา ๓๕ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๙๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๙๑ ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งต้องคำพิพากษาให้ล้มละลาย สินสมรสย่อมแยกจากกันโดยอำนาจกฎหมายนับแต่วันที่ศาลพิพากษาให้ล้มละลายนั้น”

มาตรา ๓๖ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๔๙๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๙๒ เมื่อได้แยกสินสมรสตามมาตรา ๑๔๘๔ วรรคสอง มาตรา ๑๔๙๑ หรือ มาตรา ๑๕๙๘/๑๗ วรรคสองแล้ว ให้ส่วนที่แยกออกตกเป็นสินส่วนตัวของคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง และ บรรดาทรัพย์สินที่ฝ่ายใดได้มาในภายหลังไม่ให้ถือเป็นสินสมรส แต่ให้เป็นสินส่วนตัวของฝ่ายนั้น และ สินสมรสที่คู่สมรสได้มาโดยพินัยกรรมหรือโดยการให้เป็นหนังสือตามมาตรา ๑๔๗๔ (๒) ในภายหลัง ให้ตกเป็นสินส่วนตัวของคู่สมรสฝ่ายละครึ่ง”

มาตรา ๓๗ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๙๒/๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๙๒/๑ ในกรณีที่มีการแยกสินสมรสโดยคำสั่งศาล การยกเลิกการแยกสินสมรส ให้กระทำได้เมื่อคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอต่อศาล และศาลได้มีคำสั่งให้ยกเลิก แต่ถ้าคู่สมรสอีกฝ่าย คัดค้าน ศาลจะสั่งยกเลิกการแยกสินสมรสได้ต่อเมื่อเหตุแห่งการแยกสินสมรสได้สิ้นสุดลงแล้ว

เมื่อมีการยกเลิกการแยกสินสมรสตามวรรคหนึ่ง หรือการแยกสินสมรสสิ้นสุดลงเพราะคู่สมรส ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งพ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลาย ให้ทรัพย์สินที่เป็นสินส่วนตัวอยู่ในวันที่ศาลมีคำสั่ง หรือในวันที่พ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลาย ยังคงเป็นสินส่วนตัวต่อไปตามเดิม”

มาตรา ๓๘ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๙๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๙๓ ในกรณีที่ไม่มีสินสมรสแล้ว คู่สมรสต้องช่วยกันออกค่าใช้จ่ายสำหรับการบ้านเรือนตามส่วนมากและน้อยแห่งสินส่วนตัวของตน”

มาตรา ๓๙ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๔๙๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๙๘ การสมรสที่เป็นโมฆะ ไม่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ทางทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส”

มาตรา ๔๐ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งและวรรคสองของมาตรา ๑๔๙๙ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๙๙ การสมรสที่เป็นโมฆะเพราะฝ่าฝืนมาตรา ๑๔๔๙ มาตรา ๑๔๕๐ หรือมาตรา ๑๔๕๕ ไม่ทำให้ผู้สมรสโดยสุจริตเสื่อมสิทธิที่ได้มาเพราะการสมรสก่อนมีคำพิพากษาถึงที่สุด ให้เป็นโมฆะ

การสมรสที่เป็นโมฆะเพราะฝ่าฝืนมาตรา ๑๔๕๒ ไม่ทำให้ผู้สมรสโดยสุจริตเสื่อมสิทธิที่ได้มาเพราะการสมรสก่อนที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งนั้นรู้ถึงเหตุที่ทำให้การสมรสเป็นโมฆะ แต่การสมรสที่เป็นโมฆะดังกล่าว ไม่ทำให้คู่สมรสเกิดสิทธิรับมรดกในฐานะทายาทโดยธรรมของคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง”

มาตรา ๔๑ ให้ยกเลิกความในวรรคสองของมาตรา ๑๕๐๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ถ้าศาลมิได้สั่งให้เพิกถอนการสมรสจนบุคคลทั้งสองมีอายุครบตามมาตรา ๑๔๔๘ หรือในกรณีการสมรสระหว่างชายหญิง เมื่อหญิงมีครรภ์ก่อนอายุครบตามมาตรา ๑๔๔๘ ให้ถือว่าการสมรสสมบูรณ์มาตั้งแต่เวลาสมรส”

มาตรา ๔๒ ให้ยกเลิกความในวรรคสองของมาตรา ๑๕๐๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ในกรณีที่ผู้มีสิทธิขอเพิกถอนการสมรสเป็นบุคคลที่ถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ ให้บุคคลซึ่งอาจร้องขอต่อศาลให้สั่งให้บุคคลวิกลจริตเป็นคนไร้ความสามารถตามมาตรา ๒๘ ขอเพิกถอนการสมรสได้ด้วย แต่ถ้าผู้มีสิทธิขอเพิกถอนการสมรสเป็นคนวิกลจริตที่ศาลยังไม่ได้สั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ บุคคลดังกล่าวจะร้องขอเพิกถอนการสมรสก็ได้ แต่ต้องขอให้ศาลสั่งให้คนวิกลจริตเป็นคนไร้ความสามารถพร้อมกันด้วย ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้ยกคำขอให้ศาลสั่งเป็นคนไร้ความสามารถก็ให้ศาลมีคำสั่งยกคำขอเพิกถอนการสมรสของบุคคลดังกล่าวนั้นเสียด้วย”

มาตรา ๔๓ ให้ยกเลิกความในวรรคสองของมาตรา ๑๕๑๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“สิทธิขอเพิกถอนการสมรสตามมาตรานี้เป็นอันระงับเมื่อคู่สมรสนั้นมีอายุครบยี่สิบปีบริบูรณ์หรือในกรณีการสมรสระหว่างชายหญิง เมื่อหญิงมีครรภ์”

มาตรา ๔๔ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๑๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๑๕ เมื่อได้จดทะเบียนสมรสตามประมวลกฎหมายนี้ การหย่าโดยความยินยอมจะสมบูรณ์ต่อเมื่อคู่สมรสได้จดทะเบียนการหย่านั้นแล้ว”

มาตรา ๔๕ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๑๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๖) พ.ศ. ๒๕๕๐ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๑๖ เหตุฟ้องหย่ามีดังต่อไปนี้

(๑) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอุปการะเลี่ยงคูหรือยกย่องผู้อื่นฉ้นคู่สมรส เป็นชู้หรือมีชู้ร่วมประเวณีกับผู้อื่นเป็นอาจฉน หรือกระทำกับผู้อื่นหรือยอมรับการกระทำของผู้อื่นเพื่อสนองความใคร่ของตนหรือผู้อื่นเป็นอาจฉน อฉฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

(๒) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งประพฤตฉชั่ว ไม่ว่าจะความประพฤตฉชั่วนั้นจะเป็นความผิดอาญาหรือไม่ ถ้าเป็นเหตุให้อฉฝ่ายหนึ่ง

(ก) ได้รับความอับอายขายหน้าอย่างร้ายแรง

(ข) ได้รับความคฤถูกเกลียดชังเพราะเหตุที่คองเป็นคู่สมรสของฝ่ายที่ประพฤตฉชั่วอยู่ต่อไป หรือ

(ค) ได้รับความเสียหายหรือเดือดร้อนเกินควร ในเมื่อเอาสภาพ ฐานะและความเป็นอยู่ร่วมกันฉ้นคู่สมรสมาค่านึ่งประกอบ

อฉฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้

(๓) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งทำร้าย หรือทรมาณร่างกายหรือจิตใจ หรือหมิ่นประมาท หรือเหยียดหยามอฉฝ่ายหนึ่งหรือบุพการีของอฉฝ่ายหนึ่ง ทั้งนี้ ถ้าเป็นการร้ายแรง อฉฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้

(๔) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจงใจละทิ้งร้างอฉฝ่ายหนึ่งไปเกินหนึ่งปี อฉฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้

(๔/๑) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก และได้ถูกจำคุกเกินหนึ่งปี ในความผิดที่อฉฝ่ายหนึ่งมิได้มีส่วนก่อให้เกิดการกระทำ ความผิดหรือยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจ ในการกระทำ ความผิดนั้นด้วย และการเป็นคู่สมรสกันต่อไปจะเป็นเหตุให้อฉฝ่ายหนึ่งได้รับความเสียหายหรือเดือดร้อนเกินควร อฉฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้

(๔/๒) คู่สมรสสมัครใจแยกกันอยู่เพราะเหตุที่ไม่อาจอยู่ร่วมกันฉ้นคู่สมรสได้โดยปกติสุข ตลอดมาเกินสามปี หรือแยกกันอยู่ตามคำสั่งของศาลเป็นเวลาเกินสามปี ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

(๕) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งถูกศาลสั่งให้เป็นคนสาบสูญ หรือไปจากภุมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่เป็นเวลาเกินสามปีโดยไม่มีใครทราบแน่ว่าเป็นตายร้ายต้อย่างไร อฉฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

(๖) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ให้ความช่วยเหลืออุปการะเลี่ยงคูอฉฝ่ายหนึ่งตามสมควร หรือทำการเป็นปฏิปักษ์ต่อการที่เป็นคู่สมรสอย่างร้ายแรง ทั้งนี้ ถ้าการกระทำนั้นถึงขนาดที่อฉฝ่ายหนึ่งเดือดร้อนเกินควรในเมื่อเอาสภาพ ฐานะและความเป็นอยู่ร่วมกันฉ้นคู่สมรสมาค่านึ่งประกอบ อฉฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้

(๗) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งวิกลจริตตลอดมาเกินสามปี และความวิกลจริตนั้นมีลักษณะยากจะหายได้ กับทั้งความวิกลจริตถึงขนาดที่จะทนอยู่ร่วมกันฉันคู่สมรสต่อไปไม่ได้ อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

(๘) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งผิดทัณฑ์บนที่ทำให้ไว้เป็นหนังสือในเรื่องความประพฤติ อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

(๙) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นโรคติดต่ออย่างร้ายแรงอันอาจเป็นภัยแก่อีกฝ่ายหนึ่งและโรคนี้อาจจะเรื้อรังไม่มีทางที่จะหายได้ อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

(๑๐) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีสภาพร่างกายทำให้ไม่อาจร่วมประเวณี หรือไม่อาจกระทำการหรือยอมรับการกระทำเพื่อสนองความใคร่ของอีกฝ่ายได้ตลอดกาล อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้”

มาตรา ๔๖ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๑๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๑๗ เหตุฟ้องหย่าตามมาตรา ๑๕๑๖ (๑) และ (๒) ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งแล้วแต่กรณี ได้ยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจในการกระทำที่เป็นเหตุหย่านั้น ฝ่ายที่ยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจนั้นจะยกเป็นเหตุฟ้องหย่าไม่ได้

เหตุฟ้องหย่าตามมาตรา ๑๕๑๖ (๑๐) ถ้าเกิดเพราะการกระทำของอีกฝ่ายหนึ่ง อีกฝ่ายหนึ่งนั้นจะยกเป็นเหตุฟ้องหย่าไม่ได้

ในกรณีฟ้องหย่าโดยอาศัยเหตุแห่งการผิดทัณฑ์บนตามมาตรา ๑๕๑๖ (๘) นั้น ถ้าศาลเห็นว่าความประพฤติของคู่สมรสอันเป็นเหตุให้ทำทัณฑ์บนเป็นเหตุเล็กน้อยหรือไม่สำคัญเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันฉันคู่สมรสโดยปกติสุข ศาลจะไม่พิพากษาให้หย่าก็ได้”

มาตรา ๔๗ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๕๒๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๒๐ ในกรณีหย่าโดยความยินยอม ให้คู่สมรสทำความตกลงเป็นหนังสือว่าฝ่ายใดจะเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองบุตรคนใด ถ้ามิได้ตกลงกันหรือตกลงกันไม่ได้ ให้ศาลเป็นผู้ชี้ขาด”

มาตรา ๔๘ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๕๒๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๒๒ ถ้าคู่สมรสหย่าโดยความยินยอม ให้ทำความตกลงกันไว้ในสัญญาหย่าว่าคู่สมรสทั้งสองฝ่าย หรือคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะออกเงินค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตรเป็นจำนวนเงินเท่าใด”

มาตรา ๔๙ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๒๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๖) พ.ศ. ๒๕๕๐ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๒๓ เมื่อศาลพิพากษาให้หย่ากันเพราะเหตุตามมาตรา ๑๕๑๖ (๑) คู่สมรส ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีสิทธิได้รับค่าทดแทนจากคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งและจากผู้ซึ่งได้รับการอุปการะเลี้ยงดู หรือยกย่อง หรือผู้ซึ่งเป็นเหตุแห่งการหย่านั้น

คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะเรียกค่าทดแทนจากผู้ซึ่งล่วงเกินคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งไปในทำนองชู้ หรือจากผู้ซึ่งแสดงตนโดยเปิดเผยเพื่อแสดงว่าตนมีความสัมพันธ์กับคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งในทำนองชู้ก็ได้

ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจให้อีกฝ่ายหนึ่งกระทำการตามมาตรา ๑๕๑๖ (๑) หรือให้ผู้อื่นกระทำการตามวรรคสอง คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งนั้นจะเรียกค่าทดแทนไม่ได้”

มาตรา ๕๐ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๓๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๓๐ ขณะคดีฟ้องหย่าอยู่ในระหว่างพิจารณา ถ้าฝ่ายใดร้องขอศาลอาจสั่งชั่วคราว ให้จัดการตามที่เห็นสมควร เช่น ในเรื่องสินสมรส ที่พักอาศัย การอุปการะเลี้ยงดูคู่สมรสและการพิทักษ์อุปการะเลี้ยงดูบุตร”

มาตรา ๕๑ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๓๒ และมาตรา ๑๕๓๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๓๒ เมื่อหย่ากันแล้วให้จัดการแบ่งทรัพย์สินของคู่สมรส

แต่ในระหว่างคู่สมรส

(ก) ถ้าเป็นการหย่าโดยความยินยอมของทั้งสองฝ่าย ให้จัดการแบ่งทรัพย์สินของคู่สมรส ตามที่มีอยู่ในเวลาจดทะเบียนการหย่า

(ข) ถ้าเป็นการหย่าโดยคำพิพากษาของศาล คำพิพากษาส่วนที่บังคับทรัพย์สินระหว่างคู่สมรสนั้น มีผลย้อนหลังไปถึงวันฟ้องหย่า

มาตรา ๑๕๓๓ เมื่อหย่ากันให้แบ่งสินสมรสให้คู่สมรสแต่ละฝ่ายได้ส่วนเท่ากัน”

มาตรา ๕๒ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๕๓๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๓๖ เด็กเกิดแต่หญิงขณะเป็นคู่สมรสกับชายหรือภายในสามร้อยสิบวันนับแต่วันที่ การสมรสสิ้นสุดลง ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของชายผู้เป็นคู่สมรส หรือเคยเป็น คู่สมรส แล้วแต่กรณี”

มาตรา ๕๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๓๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๓๗ ในกรณีที่หญิงทำการสมรสใหม่นั้นเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๑๔๕๓ และคลอดบุตรภายในสามร้อยสิบวันนับแต่วันที่การสมรสสิ้นสุดลง ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเด็กที่เกิดแต่หญิงนั้นเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของชายผู้เป็นคู่สมรสคนใหม่ และห้ามมิให้นำข้อสันนิษฐานในมาตรา ๑๕๓๖ ที่ว่าเด็กเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของชายผู้เป็นคู่สมรสเดิมมาใช้บังคับ ทั้งนี้ เว้นแต่มีคำพิพากษาของศาลแสดงว่าเด็กมิใช่บุตรชอบด้วยกฎหมายของชายผู้เป็นคู่สมรสคนใหม่นั้น”

มาตรา ๕๔ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งและวรรคสองของมาตรา ๑๕๓๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๓๘ ในกรณีที่บุคคลสมรสฝ่าฝืนมาตรา ๑๔๕๒ เด็กที่เกิดในระหว่างการสมรสที่ฝ่าฝืนนั้น ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของชายผู้เป็นคู่สมรสซึ่งได้จดทะเบียนสมรสครั้งหลัง

ในกรณีที่หญิงสมรสฝ่าฝืนมาตรา ๑๔๕๒ ถ้ามีคำพิพากษาถึงที่สุดแสดงว่าเด็กมิใช่บุตรชอบด้วยกฎหมายของชายผู้เป็นคู่สมรสซึ่งได้จดทะเบียนสมรสครั้งหลัง ให้นำข้อสันนิษฐานในมาตรา ๑๕๓๖ มาใช้บังคับ”

มาตรา ๕๕ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๕๓๙ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๓๙ ในกรณีที่สันนิษฐานว่าเด็กเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของชายผู้เป็นหรือเคยเป็นคู่สมรสตามมาตรา ๑๕๓๖ มาตรา ๑๕๓๗ หรือมาตรา ๑๕๓๘ ชายผู้เป็นหรือเคยเป็นคู่สมรสจะไม่รับเด็กเป็นบุตรของตนก็ได้ โดยฟ้องเด็กกับมารดาเด็กร่วมกันเป็นจำเลยและพิสูจน์ได้ว่าตนไม่ได้อยู่ร่วมกับมารดาเด็กในระยะเวลาตั้งครรภ์คือระหว่างหนึ่งร้อยแปดสิบวันถึงสามร้อยสิบวันก่อนเด็กเกิดหรือตนไม่สามารถเป็นบิดาของเด็กได้เพราะเหตุอย่างอื่น”

มาตรา ๕๖ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๔๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๔๑ ชายผู้เป็นหรือเคยเป็นคู่สมรสจะฟ้องคดีไม่รับเด็กเป็นบุตรตามมาตรา ๑๕๓๙ ไม่ได้ ถ้าปรากฏว่าตนเป็นผู้แจ้งการเกิดของเด็กในทะเบียนคนเกิดเองว่าเป็นบุตรของตน หรือจัดหรือยอมให้มีการแจ้งดังกล่าว”

มาตรา ๕๗ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๔๒ และมาตรา ๑๕๔๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๔๒ การฟ้องคดีไม่รับเด็กเป็นบุตร ชายผู้เป็นหรือเคยเป็นคู่สมรสต้องฟ้องภายในหนึ่งปีนับแต่วันรู้ถึงการเกิดของเด็ก แต่ห้ามมิให้ฟ้องเมื่อพ้นสิบปีนับแต่วันเกิดของเด็ก

ในกรณีที่มีคำพิพากษาของศาลแสดงว่าเด็กมิใช่บุตรชอบด้วยกฎหมายของชายผู้เป็นคู่สมรสคนใหม่ตามมาตรา ๑๕๓๗ หรือชายผู้เป็นคู่สมรสในการสมรสครั้งหลังตามมาตรา ๑๕๓๘ ถ้าชายผู้เป็นหรือเคยเป็นคู่สมรสซึ่งต้องด้วยบทสันนิษฐานว่าเด็กเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของตนตามมาตรา ๑๕๓๖ ประสงค์จะฟ้องคดีไม่รับเด็กเป็นบุตร ให้ฟ้องคดีภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่รู้ว่ามีคำพิพากษาถึงที่สุด

มาตรา ๑๕๔๓ ในกรณีที่ชายผู้เป็นหรือเคยเป็นคู่สมรสได้ฟ้องคดีไม่รับเด็กเป็นบุตรแล้ว และตายก่อนคดีนั้นถึงที่สุด ผู้มีสิทธิได้รับมรดกร่วมกับเด็กหรือผู้จะเสียสิทธิรับมรดกเพราะการเกิดของเด็กนั้น จะขอเข้าเป็นคู่ความแทนที่หรืออาจถูกเรียกให้เข้ามาเป็นคู่ความแทนที่ชายผู้เป็นหรือเคยเป็นคู่สมรสก็ได้”

มาตรา ๕๘ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งและวรรคสองของมาตรา ๑๕๔๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๔๔ การฟ้องคดีไม่รับเด็กเป็นบุตร ผู้มีสิทธิได้รับมรดกร่วมกับเด็กหรือผู้จะเสียสิทธิรับมรดกเพราะการเกิดของเด็กอาจฟ้องได้ ในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) ชายผู้เป็นหรือเคยเป็นคู่สมรสตายก่อนพ้นระยะเวลาที่ชายผู้เป็นหรือเคยเป็นคู่สมรสจะฟ้องได้

(๒) เด็กเกิดภายหลังการตายของชายผู้เป็นหรือเคยเป็นคู่สมรส

การฟ้องคดีไม่รับเด็กเป็นบุตรในกรณี (๑) ต้องฟ้องภายในหกเดือนนับแต่วันรู้ถึงการตายของชายผู้เป็นหรือเคยเป็นคู่สมรส การฟ้องคดีไม่รับเด็กเป็นบุตรในกรณี (๒) ต้องฟ้องภายในหกเดือนนับแต่วันรู้ถึงการเกิดของเด็ก แต่ไม่ว่าเป็นกรณีใด ห้ามมิให้ฟ้องเมื่อพ้นสิบปีนับแต่วันเกิดของเด็ก”

มาตรา ๕๙ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งและวรรคสองของมาตรา ๑๕๔๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๔๕ เมื่อปรากฏข้อเท็จจริงต่อเด็กว่าตนมิได้เป็นบุตรสืบสายโลหิตของชายผู้เป็นคู่สมรสของมารดาตน เด็กจะร้องขอต่ออัยการให้ฟ้องคดีปฏิเสธความเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของชายนั้นก็ได้

การฟ้องคดีตามวรรคหนึ่ง ถ้าเด็กได้รู้ข้อเท็จจริงก่อนบรรลุนิติภาวะว่าตนมิได้เป็นบุตรของชายผู้เป็นคู่สมรสของมารดา ห้ามอัยการฟ้องคดีเมื่อพ้นหนึ่งปีนับแต่วันที่เด็กบรรลุนิติภาวะ แต่ถ้าเด็กรู้ข้อเท็จจริงดังกล่าวหลังจากบรรลุนิติภาวะแล้ว ห้ามอัยการฟ้องคดีเมื่อพ้นหนึ่งปีนับแต่วันที่เด็กรู้เหตุนั้น”

มาตรา ๖๐ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๔๘/๑๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๔๘/๑๕ ในกรณีที่ศาลสั่งให้คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นคนไร้ความสามารถ และคู่สมรสอีกฝ่ายเป็นผู้อนุบาล ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยสิทธิและหน้าที่ของผู้ใช้อำนาจปกครองมาใช้บังคับโดยอนุโลม เว้นแต่สิทธิตามมาตรา ๑๕๖๗ (๒) และ (๓)”

มาตรา ๖๑ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๕๔๘/๑๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๔๘/๑๗ ในกรณีที่ศาลสั่งให้คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นคนไร้ความสามารถ และศาลเห็นไม่สมควรให้คู่สมรสอีกฝ่ายเป็นผู้อนุบาล และตั้งบิดาหรือมารดาหรือบุคคลภายนอกเป็นผู้อนุบาล ในกรณีเช่นว่านี้ ให้ผู้อนุบาลเป็นผู้จัดการสินสมรสรวมกันกับคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง เว้นแต่ถ้ามีเหตุสำคัญอันจะเกิดความเสียหายแก่คนไร้ความสามารถ ศาลจะสั่งเป็นอย่างอื่นก็ได้”

มาตรา ๖๒ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๔๘/๓๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๔๘/๓๘ ค่าอุปการะเลี้ยงดูระหว่างคู่สมรส หรือระหว่างบิดามารดากับบุตรนั้น ย่อมเรียกจากกันได้โนเมื่อฝ่ายที่ควรได้รับอุปการะเลี้ยงดูไม่ได้รับการอุปการะเลี้ยงดูหรือได้รับการอุปการะเลี้ยงดูไม่เพียงพอแก่อัตภาพ ค่าอุปการะเลี้ยงดูนี้ศาลอาจให้เพียงใดหรือไม่ให้ก็ได้ โดยคำนึงถึงความสามารถของผู้มีหน้าที่ต้องให้ ฐานะของผู้รับและพฤติการณ์แห่งกรณี”

มาตรา ๖๓ ให้ยกเลิกความใน (๓) ของมาตรา ๑๖๐๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“(๓) ผู้ที่รู้แล้วว่า เจ้ามรดกถูกฆ่าโดยเจตนา แต่มิได้นำข้อความนั้นขึ้นร้องเรียนเพื่อเป็นทางที่จะเอาตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษ แต่ข้อนี้มีให้ใช้บังคับถ้าบุคคลนั้นมีอายุยังไม่ครบสิบหกปีบริบูรณ์ หรือเป็นคนวิกลจริตไม่สามารถรู้ผิดชอบ หรือถ้าผู้ชื่อนั้นเป็นคู่สมรสหรือผู้บุพการีหรือผู้สืบสันดานของตนโดยตรง”

มาตรา ๖๔ ให้ยกเลิกความใน (๑) ของมาตรา ๑๖๒๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“(๑) ในเรื่องส่วนแบ่งในทรัพย์สินระหว่างคู่สมรสให้อยู่ในบังคับของบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยการหย่าโดยยินยอมทั้งสองฝ่าย อันมีบทบัญญัติเพิ่มเติมให้บริบูรณ์ในมาตรา ๑๖๓๗ และมาตรา ๑๖๓๘ และโดยเฉพาจะต้องอยู่ในบังคับแห่งมาตรา ๑๕๑๓ ถึงมาตรา ๑๕๑๗ แห่งประมวลกฎหมายนี้ แต่การคิดส่วนแบ่งนั้นมีผลตั้งแต่วันที่การสมรสได้สิ้นไปด้วยเหตุความตายนั้น”

มาตรา ๖๕ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๖๒๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๖๒๘ คู่สมรสที่ร้างกันหรือแยกกันอยู่โดยยังมีได้หย่าขาดจากกันตามกฎหมาย มิได้สิ้นไปซึ่งสิทธิโดยธรรมในการสืบมรดกซึ่งกันและกัน”

มาตรา ๖๖ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ ไม่ใช่บังคับแก่กรณีที่มีกฎหมายกำหนดเรื่องครอบครัวหรือมรดกไว้เป็นการเฉพาะ

มาตรา ๖๗ บรรดาบทบัญญัติแห่งกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ข้อกำหนด ข้อบัญญัติ ประกาศ คำสั่ง หรือมติคณะรัฐมนตรีที่อ้างถึงสามี ภรรยา หรือสามีภรรยา ให้ถือว่าอ้างถึงคู่สมรสที่จดทะเบียนสมรสตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ด้วย

ความในวรรคหนึ่งมิให้นำมาใช้บังคับแก่กรณีที่บทบัญญัติแห่งกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ข้อกำหนด ข้อบัญญัติ ประกาศ คำสั่ง หรือมติคณะรัฐมนตรีกำหนดสิทธิ หน้าที่ สถานะทางกฎหมาย หรือเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับสามี ภรรยา หรือสามีภรรยาไว้แตกต่างกัน

มาตรา ๖๘ ให้หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ตามกฎหมายว่าด้วยหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย ดำเนินการทบทวนกฎหมายในความรับผิดชอบที่กำหนดสิทธิ หน้าที่ สถานะทางกฎหมาย หรือเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับสามี ภรรยา สามีภรรยา หรือคู่สมรส เพื่อรองรับสิทธิ หน้าที่ สถานะทางกฎหมาย หรือเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวข้องให้แก่อุปสมรสตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้โดยต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับเพศสภาพของคู่สมรสด้วย

ให้หน่วยงานของรัฐที่ดำเนินการทบทวนตามวรรคหนึ่ง เสนอผลการทบทวนพร้อมทั้ง
ร่างกฎหมายในกรณีที่ต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย ต่อคณะรัฐมนตรีภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวัน
นับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ หากไม่สามารถดำเนินการได้ให้รายงานเหตุผลที่ไม่อาจดำเนินการได้
ต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบ

มาตรา ๖๙ ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

เศรษฐา ทวีสิน

นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่สถาบันครอบครัวเป็นหน่วยสำคัญในการพัฒนาสังคมและการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชน แต่การก่อตั้งครอบครัวตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์จำกัดเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิงซึ่งไม่สอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบันที่มีการอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวระหว่างบุคคลเพศหลากหลาย โดยมีการอุปการะเลี้ยงดูและมีความสัมพันธ์ในด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างไปจากคู่สมรสที่เป็นชายและหญิง สมควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติบางประการในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เพื่อรองรับให้บุคคลเพศหลากหลายสามารถหมั้นและสมรสกันได้ ซึ่งจะทำให้มีสิทธิ หน้าที่และสถานะทางครอบครัวเท่าเทียมกับคู่สมรสที่เป็นชายและหญิง ทั้งนี้ เพื่อเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวที่ก่อตั้งขึ้นระหว่างบุคคลไม่ว่าจะมีเพศใด เว้นแต่จะเป็นกรณีที่มีกฎหมายอื่นกำหนดเรื่องครอบครัวหรือมรดกไว้เป็นการเฉพาะ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานพระราชบัญญัติกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
ว่าด้วยการขัดกันแห่งกฎหมาย
สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา พุทธศักราช ๒๔๘๑ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล
คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (ตามประกาศประธานสภาผู้แทนราษฎร สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
ลงวันที่ ๔ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๘๐) สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา อาทิตยทิพอาภา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
พล.อ. เจ้าพระยาพิชเยนทรโยธิน
สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ตราไว้ ณ วันที่ ๑๐ มีนาคม พุทธศักราช ๒๔๘๑ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
เป็นปีที่ ๕ ในรัชกาลปัจจุบัน สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา โดยที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติว่า สมควรตราพระราชบัญญัติว่าด้วยการขัดกันแห่ง
กฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา จึงมีพระบรมราชโองการให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของ
สำนักงานสภาผู้แทนราษฎร ดังต่อไปนี้ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มาตรา ๑๑ พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า “พระราชบัญญัติว่าด้วยการขัดกันแห่ง
กฎหมาย พุทธศักราช ๒๔๘๑”

มาตรา ๒^๑ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ภาค ๑
บทเปิดเสร็จทั่วไป

มาตรา ๓ เมื่อใดไม่มีบทบัญญัติในพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่นใดแห่งประเทศ
ไทยที่จะยกมาปรับกับกรณีขัดกันแห่งกฎหมายได้ ให้ใช้กฎหมายทั่วไปแห่งกฎหมายระหว่างประเทศ
แผนกคดีบุคคล

มาตรา ๔ ถ้าจะต้องใช้กฎหมายต่างประเทศบังคับและตามกฎหมายต่างประเทศ
นั้น กฎหมายที่จะใช้บังคับได้แก่กฎหมายแห่งประเทศไทย ให้ใช้กฎหมายภายในแห่งประเทศไทย
บังคับ มิใช่กฎหมายแห่งกฎหมายไทยว่าด้วยการขัดกันแห่งกฎหมาย

^๑ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๕/-/หน้า ๑๐๒๑/๒๐ มีนาคม ๒๔๘๑

มาตรา ๕ ถ้าจะต้องใช้กฎหมายต่างประเทศบังคับ ให้ใช้กฎหมายนั้นเพียงที่ไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนแห่งประเทศไทย

มาตรา ๖ ถ้าจะต้องใช้กฎหมายสัญชาติบังคับ และบุคคลมีสัญชาติตั้งแต่สองสัญชาติขึ้นไปอันได้รับมาเป็นลำดับ ให้ใช้กฎหมายสัญชาติที่บุคคลนั้นได้รับครั้งสุดท้ายบังคับ

ถ้าจะต้องใช้กฎหมายสัญชาติบังคับ และบุคคลมีสัญชาติตั้งแต่สองสัญชาติขึ้นไปอันได้รับมาคราวเดียวกัน ให้ใช้กฎหมายสัญชาติของประเทศซึ่งบุคคลนั้นมีภูมิลำเนาอยู่บังคับ ถ้าบุคคลนั้นมีภูมิลำเนาอยู่ในประเทศอื่นนอกจากประเทศซึ่งตนมีสัญชาติสังกัดอยู่ ให้ใช้กฎหมายภูมิลำเนาในเวลายื่นฟ้องบังคับ ถ้าภูมิลำเนาของบุคคลนั้นไม่ปรากฏ ให้ใช้กฎหมายของประเทศซึ่งบุคคลนั้นมีถิ่นที่อยู่บังคับ

ในกรณีใด ๆ ที่มีการขัดกันในเรื่องสัญชาติของบุคคล ถ้าสัญชาติหนึ่งสัญชาติใดซึ่งขัดกันนั้นเป็นสัญชาติไทย กฎหมายสัญชาติซึ่งจะใช้บังคับได้แก่กฎหมายแห่งประเทศไทย

สำหรับบุคคลผู้ไร้สัญชาติ ให้ใช้กฎหมายภูมิลำเนาของบุคคลนั้นบังคับ ถ้าภูมิลำเนาของบุคคลนั้นไม่ปรากฏ ให้ใช้กฎหมายของประเทศซึ่งบุคคลนั้นมีถิ่นที่อยู่บังคับ

ถ้าในการใช้กฎหมายสัญชาติบังคับ จะต้องใช้กฎหมายท้องถิ่น กฎหมายเหล่าประชาคม หรือกฎหมายศาสนา แล้วแต่กรณี ก็ให้ใช้กฎหมายเช่นนั้นบังคับ

มาตรา ๗ ในกรณีที่มีการขัดกันในเรื่องสัญชาติของนิติบุคคล สัญชาติของนิติบุคคลนั้นได้แก่สัญชาติแห่งประเทศซึ่งนิติบุคคลนั้นมีถิ่นที่สำนักงานแห่งใหญ่หรือที่ตั้งทำการแห่งใหญ่

มาตรา ๘ ในกรณีที่จะต้องใช้อีกกฎหมายต่างประเทศบังคับ ถ้ามิได้พิสูจน์กฎหมายนั้นให้เป็นที่พอใจแก่ศาล ให้ใช้กฎหมายภายในแห่งประเทศไทย

มาตรา ๙ นอกจากจะบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่นในพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่นใดแห่งประเทศไทย ความสมบูรณ์เนื่องด้วยแบบแห่งนิติกรรมย่อมเป็นไปตามกฎหมายของประเทศที่นิติกรรมนั้นได้ทำขึ้น

อย่างไรก็ดี กฎหมายของประเทศที่ทรัพย์สินตั้งอยู่ย่อมใช้บังคับแก่แบบที่จำเป็นเพื่อความสมบูรณ์แห่งสัญญา เอกสาร หรือนิติกรรมอื่น ๆ เกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์

สถานะและความสามารถของบุคคล

มาตรา ๑๐ ความสามารถและความไร้ความสามารถของบุคคลย่อมเป็นไปตามกฎหมายสัญชาติของบุคคลนั้น

แต่ถ้าคนต่างด้าวทำนิติกรรมในประเทศไทย ซึ่งตามกฎหมายสัญชาติ คนต่างด้าวนั้นย่อมจะไร้ความสามารถหรือมีความสามารถอันจำกัดสำหรับนิติกรรมนั้น ให้ถือว่าบุคคลนั้นมี

ความสามารถทำนิติกรรมนั้นได้เพียงเท่าที่จะมีความสามารถตามกฎหมายไทย ความในวรรคนี้ไม่ใช่แก่นิติกรรมตามกฎหมายครอบครัวและกฎหมายมรดก

ในกรณีที่เป็นนิติกรรมเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ ความสามารถของบุคคลที่จะทำนิติกรรมเช่นนั้นย่อมเป็นไปตามกฎหมายแห่งถิ่นที่อสังหาริมทรัพย์นั้นตั้งอยู่

มาตรา ๑๑ ถ้าคนต่างด้าวในประเทศไทยได้ไปเสียจากภูมิลำเนาและถิ่นที่อยู่ตามเงื่อนไข ซึ่งระบุไว้ในมาตรา ๕๓ และ ๕๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ การที่ศาลไทยจะสั่งการให้ทำพลางตามที่จำเป็นนั้น ให้เป็นไปตามกฎหมายไทย

คำสั่งให้คนต่างด้าวดังกล่าวแล้วเป็นคนسابสุญ และผลแห่งคำสั่งนั้นเท่าที่ไม่เกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ ซึ่งตั้งอยู่ในประเทศไทยก็ให้เป็นไปตามกฎหมายสัญชาติของคนต่างด้าวนั้น

มาตรา ๑๒ เหตุที่ศาลไทยจะสั่งให้คนต่างด้าวซึ่งมีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ในประเทศไทยอยู่ในความอนุบาล หรืออยู่ในความพิทักษ์ได้นั้น ให้เป็นไปตามกฎหมายสัญชาติของบุคคลนั้น อย่างไรก็ตาม มิให้ศาลไทยสั่งให้บุคคลเช่นนั้นอยู่ในความอนุบาล หรืออยู่ในความพิทักษ์ โดยอาศัยเหตุซึ่งกฎหมายไทยมิได้ยอมให้กระทำ

ผลของการให้อยู่ในความอนุบาลหรือให้อยู่ในความพิทักษ์ดังกล่าวแล้ว ให้เป็นไปตามกฎหมายของประเทศซึ่งศาลที่สั่งให้บุคคลเช่นนั้นเป็นผู้ไร้ความสามารถหรือเป็นผู้เสมือนไร้ความสามารถสังกัดอยู่

ภาค ๓ การกฤษฎีกา

หนี

มาตรา ๑๓ ปัญหาว่าจะพึงใช้กฎหมายใดบังคับสำหรับสิ่งซึ่งเป็นสาระสำคัญ หรือผลแห่งสัญญานั้น ให้วินิจฉัยตามเจตนาของคู่กรณี ในกรณีที่ไม่อาจหยั่งทราบเจตนาชัดแจ้งหรือโดยปริยายได้ ถ้าคู่สัญญาไม่มีสัญชาติอันเดียวกัน กฎหมายที่จะใช้บังคับ ก็ได้แก่กฎหมายสัญชาติอันร่วมกันแห่งคู่สัญญา ถ้าคู่สัญญาไม่มีสัญชาติอันเดียวกัน ก็ให้ใช้กฎหมายแห่งถิ่นที่สัญญานั้นได้ทำขึ้น

ถ้าสัญญานั้นได้ทำขึ้นระหว่างบุคคลซึ่งอยู่ห่างกันโดยระยะทาง ถิ่นที่ถือว่าสัญญานั้นได้เกิดเป็นสัญญาขึ้นคือถิ่นที่คำบอกกล่าวสนองไปถึงผู้เสนอ ถ้าไม่อาจหยั่งทราบถิ่นที่วานั้นได้ ก็ให้ใช้กฎหมายแห่งถิ่นที่จะพึงปฏิบัติตามสัญญานั้น

สัญญาย่อมไม่เป็นโมฆะ ถ้าได้ทำถูกต้องตามแบบอันกำหนดไว้ในกฎหมายซึ่งใช้บังคับแก่ผลแห่งสัญญานั้น

มาตรา ๑๔ หนีซึ่งเกิดจากการจัดการงานนอกสั่ง หรือลาภมิควรได้ ให้บังคับตามกฎหมายแห่งถิ่นที่ข้อเท็จจริงอันเป็นเหตุให้เกิดขึ้นนั้นได้เกิดขึ้น

มาตรา ๑๕ หนีซึ่งเกิดจากการละเมิด ให้บังคับตามกฎหมายแห่งถิ่นที่ข้อเท็จจริงซึ่งทำให้เกิดเป็นการละเมิดนั้นได้เกิดขึ้น

ความในวรรคก่อนมิใช่แก่บรรดาข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในต่างประเทศ ซึ่งไม่เป็นการ
ละเมิดตามกฎหมายไทย

กรณีจะเป็นอย่างไรก็ตาม ฝ่ายที่ต้องเสียหายจะเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน หรือทาง
แก้ต่างใดไม่ได้นอกจากที่กฎหมายไทยยอมให้เรียกร้องได้

ภาค ๔

ทรัพย์สิน

มาตรา ๑๖ ให้ใช้กฎหมายแห่งถิ่นที่ทรัพย์สินตั้งอยู่บังคับแก่สังหาริมทรัพย์และ
อสังหาริมทรัพย์

อย่างไรก็ดี ในกรณีการส่งสังหาริมทรัพย์ออกนอกประเทศ ให้ใช้กฎหมายสัญชาติ
ของเจ้าของทรัพย์สินบังคับแก่ทรัพย์สินนั้นตั้งแต่วันที่ทรัพย์สินออกนอกประเทศ

มาตรา ๑๗ สังหาริมทรัพย์ใด ๆ ซึ่งได้ย้ายที่ไปในระหว่างฟ้องคดีเกี่ยวกับทรัพย์สิน
นั้น ให้คงบังคับตามกฎหมายแห่งถิ่นที่ทรัพย์สินนั้นตั้งอยู่ในขณะยื่นฟ้อง

ภาค ๕

ครอบครัว

มาตรา ๑๘ ความสามารถที่จะทำการหมั้น หรือเพิกถอนการหมั้นให้เป็นไปตาม
กฎหมายสัญชาติของคู่หมั้นแต่ละฝ่าย ผลของการหมั้นให้เป็นไปตามกฎหมายของประเทศซึ่งศาลที่
พิจารณาและพิพากษาคดีสังกัดอยู่

มาตรา ๑๙ เงื่อนไขแห่งการสมรสให้เป็นไปตามกฎหมายสัญชาติของคู่กรณีแต่ละ
ฝ่าย

มาตรา ๒๐ การสมรสซึ่งได้ทำถูกต้องตามแบบที่บัญญัติไว้ในกฎหมายแห่งประเทศ
ที่ทำการสมรสนั้น ย่อมเป็นอันสมบูรณ์

การสมรสระหว่างคนในบังคับไทย หรือคนในบังคับไทยกับคนต่างด้าว ซึ่งได้ทำใน
ต่างประเทศโดยถูกต้องตามแบบที่กฎหมายไทยกำหนดไว้ ย่อมเป็นอันสมบูรณ์

มาตรา ๒๑ ถ้าคู่สมรสมีสัญชาติอันเดียวกัน หรือถ้าภริยาได้มาซึ่งสัญชาติแห่งสามี
โดยการสมรส ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยา ให้เป็นไปตามกฎหมายสัญชาติอันรวมกันแห่งคู่สมรส

ในกรณีที่ภริยาไม่ได้ได้มาซึ่งสัญชาติแห่งสามีโดยการสมรส ความสัมพันธ์ระหว่างสามี
ภริยา ให้เป็นไปตามกฎหมายสัญชาติแห่งสามี

มาตรา ๒๒ ถ้ามิได้มีสัญญาก่อนสมรส ทรัพย์สินระหว่างสามีภริยาให้เป็นไปตาม
กฎหมายสัญชาติ

ถ้าสามีและภริยามีสัญชาติแตกต่างกัน ทรัพย์สินระหว่างสามีภริยาให้เป็นไปตาม
กฎหมายสัญชาติแห่งสามี

อย่างไรก็ดี ทรัพย์สินระหว่างสามีภริยา ในส่วนที่เกี่ยวกับบอสังหาริมทรัพย์ให้เป็นไป
ตามกฎหมายแห่งถิ่นที่ทรัพย์สินนั้นตั้งอยู่

มาตรา ๒๓ ผลแห่งการสมรสตั้งบัญญัติไว้ในสองมาตรา ก่อน ย่อมไม่ถูก
กระทบกระทั่ง หากว่าภายหลังการสมรสคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายได้มาซึ่งสัญชาติ
แตกต่างกับที่มีอยู่หรือที่ได้มาขณะทำการสมรส

มาตรา ๒๔ ในส่วนที่เกี่ยวกับทรัพย์สินระหว่างสามีภริยา ถ้าทำสัญญาก่อนสมรส
ความสามารถที่จะทำสัญญาให้เป็นไปตามกฎหมายสัญชาติแห่งคู่สัญญาแต่ละฝ่าย

มาตรา ๒๕ ถ้าคู่สัญญามีสัญชาติอันเดียวกัน สิ่งซึ่งเป็นสาระสำคัญและผลแห่ง
สัญญาก่อนสมรส ให้เป็นไปตามกฎหมายสัญชาติอันร่วมกันแห่งคู่สัญญา ถ้าคู่สัญญาไม่มีสัญชาติอัน
เดียวกัน สิ่งซึ่งเป็นสาระสำคัญและผลแห่งสัญญาก่อนสมรสเช่นว่านั้น ให้เป็นไปตามกฎหมายซึ่ง
คู่สัญญาเจตนา หรือพึงสันนิษฐานได้ว่าได้มีเจตนาที่จะยอมอยู่ได้บังคับแห่งกฎหมายนั้น ถ้าไม่มีเจตนา
เช่นว่านี้ ให้เป็นไปตามกฎหมายแห่งประเทศที่คู่สมรสตั้งภูมิลำเนาครั้งแรกหลังจากการสมรส
อย่างไรก็ดี ในส่วนที่เกี่ยวกับบอสังหาริมทรัพย์ ให้เป็นไปตามกฎหมายแห่งถิ่นที่
ทรัพย์สินนั้นตั้งอยู่

มาตรา ๒๖ การหย่าโดยความยินยอมย่อมสมบูรณ์ ถ้ากฎหมายสัญชาติแห่งสามี
และภริยาทั้งสองฝ่ายยอมให้กระทำได้

มาตรา ๒๗ ศาลไทยจะไม่พิพากษาให้หย่ากัน เว้นแต่กฎหมายสัญชาติแห่งสามีและ
ภริยาทั้งสองฝ่ายยอมให้หย่าได้
เหตุหย่า ให้เป็นไปตามกฎหมายแห่งถิ่นที่ยื่นฟ้องหย่า

มาตรา ๒๘ การเพิกถอนการสมรส ให้เป็นไปตามกฎหมายซึ่งใช้บังคับแก่เงื่อนไข
แห่งการสมรส
อย่างไรก็ดี ความสำคัญผิด กลฉ้อฉล หรือการข่มขู่อันจะเป็นเหตุให้เพิกถอนการ
สมรส ให้เป็นไปตามกฎหมายแห่งถิ่นที่ได้กระทำการสมรส

มาตรา ๒๙ การเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ ให้เป็นไปตามกฎหมายสัญชาติ
แห่งสามีของมารดาในขณะที่บุตรนั้นเกิด ถ้าหากในขณะที่กล่าวนั้น สามีได้ถึงแก่ความตายเสียแล้ว ก็
ให้เป็นไปตามกฎหมายสัญชาติของสามีในขณะที่ถึงแก่ความตาย
ให้ใช้กฎหมายเช่นเดียวกันบังคับการฟ้องคดีไม่รับเด็กเป็นบุตร

มาตรา ๓๐ สิทธิและหน้าที่ระหว่างบิดามารดากับบุตรชอบด้วยกฎหมาย ให้เป็นไปตามกฎหมายสัญญาชาติของบิดา

ในกรณีที่เด็กเกิดจากหญิงที่มีได้มีการสมรสกับชาย สิทธิและหน้าที่ระหว่างมารดากับบุตร ให้เป็นไปตามกฎหมายสัญญาชาติของมารดา

มาตรา ๓๑ การรับเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมาย ให้เป็นไปตามกฎหมายสัญญาชาติของบิดาในขณะที่รับเป็นบุตร ถ้าหากในขณะที่นั้นบิดาได้ถึงแก่ความตายเสียแล้ว ก็ให้เป็นไปตามกฎหมายสัญญาชาติของบิดาขณะที่ถึงแก่ความตาย

มาตรา ๓๒ กรณีที่จะจัดผู้เยาว์ซึ่งไม่มีบิดามารดาใช้อำนาจปกครอง ให้อยู่ในความปกครองที่ดี หน้าที่และอำนาจของผู้ปกครองที่ดี กรณีที่ความปกครองสิ้นสุดลงก็ดี ให้เป็นไปตามกฎหมายสัญญาชาติของผู้เยาว์ แต่ในส่วนที่เกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ อำนาจของผู้ปกครองที่จะจัดการกับทรัพย์สินเช่นว่านั้น ให้เป็นไปตามกฎหมายแห่งถิ่นที่ทรัพย์สินนั้นตั้งอยู่

ส่วนผู้เยาว์ซึ่งมีสัญชาติต่างประเทศ และมีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย จะจัดให้อยู่ในความปกครองตามกฎหมายไทยก็ได้ ถ้าปรากฏจากพฤติการณ์แห่งกรณีว่า ตามองค์การและระเบียบจัดการแห่งความปกครองซึ่งบัญญัติไว้ในกฎหมายต่างประเทศนั้น ไม่เป็นอันคุ้มครองประโยชน์ได้เสียของผู้เยาว์ให้เป็นผลตามสมควรได้

มาตรา ๓๓ การถอนอำนาจปกครอง ให้เป็นไปตามกฎหมายของประเทศซึ่งศาลที่สั่งถอนอำนาจปกครองสังกัดอยู่

มาตรา ๓๔ สิทธิที่จะฟ้องบุพการีเป็นคดีแพ่งหรือคดีอาญา ให้เป็นไปตามกฎหมายสัญญาชาติของผู้สืบสันดาน

มาตรา ๓๕ ถ้าผู้รับบุตรบุญธรรม และบุตรบุญธรรมมีสัญชาติอันเดียวกัน การรับบุตรบุญธรรม ให้เป็นไปตามกฎหมายสัญญาชาติของบุคคลนั้น ๆ

ถ้าผู้รับบุตรบุญธรรม และบุตรบุญธรรมมีสัญชาติแตกต่างกัน ความสามารถและเงื่อนไขแห่งการรับบุตรบุญธรรม ให้เป็นไปตามกฎหมายสัญญาชาติของคู่กรณีแต่ละฝ่าย แต่ผลแห่งการรับบุตรบุญธรรมระหว่างผู้รับบุตรบุญธรรมกับบุตรบุญธรรม ให้เป็นไปตามกฎหมายสัญญาชาติของผู้รับบุตรบุญธรรม

สิทธิและหน้าที่ระหว่างบุตรบุญธรรมกับครอบครัวของตนตามก่าเนตินั้น ให้เป็นไปตามกฎหมายสัญญาชาติของบุตรบุญธรรม

มาตรา ๓๖ หน้าที่อุปการะเลี้ยงดู ให้เป็นไปตามกฎหมายสัญญาชาติของบุคคลซึ่งถูกเรียกร้องให้อุปการะเลี้ยงดู

อย่างไรก็ดี บุคคลผู้มีสิทธิเรียกร้องค่าอุปการะเลี้ยงดูจะเรียกร้องเกินกว่าที่กฎหมายไทยอนุญาตไม่ได้

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

ภาค ๖

มรดก

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มาตรา ๓๗ มรดกเท่าที่เกี่ยวกับสังหาริมทรัพย์ ให้เป็นไปตามกฎหมายแห่งดินที่
ทรัพย์สินนั้นตั้งอยู่

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มาตรา ๓๘ ในส่วนที่เกี่ยวกับสังหาริมทรัพย์ มรดกโดยสิทธิโดยธรรม หรือโดย
พินัยกรรม ให้เป็นไปตามกฎหมายมูลำเนาของเจ้ามรดกในขณะที่เจ้ามรดกถึงแก่ความตาย

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มาตรา ๓๙ ความสามารถของบุคคลที่จะทำพินัยกรรม ให้เป็นไปตามกฎหมาย
สัญชาติในขณะที่ทำพินัยกรรม

มาตรา ๔๐ บุคคลจะทำพินัยกรรมตามแบบที่กฎหมายสัญชาติกำหนดไว้ก็ได้ หรือ

จะทำตามแบบที่กฎหมายของประเทศที่ทำพินัยกรรมกำหนดไว้ก็ได้

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มาตรา ๔๑ ผลและการตีความพินัยกรรมก็ดี ความเสียเปล่าแห่งพินัยกรรม หรือ
ข้อกำหนดพินัยกรรมก็ดี ให้เป็นไปตามกฎหมายมูลำเนาของผู้ทำพินัยกรรม

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มาตรา ๔๒ การเพิกถอนพินัยกรรมหรือข้อกำหนดในพินัยกรรม ให้เป็นไปตาม
กฎหมายมูลำเนาของผู้ทำพินัยกรรมในขณะที่เพิกถอนพินัยกรรม

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

การตกไปแห่งพินัยกรรมหรือข้อกำหนดในพินัยกรรม ให้เป็นไปตามกฎหมาย
มูลำเนาของผู้ทำพินัยกรรมในขณะที่ถึงแก่ความตาย

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

พิบูลสงคราม

นายกรัฐมนตรี

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

กฎกระทรวง

การทำพินัยกรรมหรือการแสดงเจตนาเกี่ยวกับมรดก

พ.ศ. ๒๕๖๙

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๖๗๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พุทธศักราช ๒๕๗๙ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกกฎกระทรวงไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ กฎกระทรวงนี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหกสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ข้อ ๒ ให้ยกเลิก

(๑) กฎกระทรวงมหาดไทย ออกตามความในมาตรา ๑๖๗๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

(๒) กฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๐๓) ออกตามความในมาตรา ๑๖๗๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ข้อ ๓ ในกฎกระทรวงนี้

“ที่ว่าการอำเภอ” หมายความว่ารวมถึง ที่ว่าการกิ่งอำเภอ และสำนักงานเขต ในกรุงเทพมหานคร

“อำเภอ” หมายความว่ารวมถึง กิ่งอำเภอ และเขตในกรุงเทพมหานคร

“นายอำเภอ” หมายความว่ารวมถึง ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ และผู้อำนวยการเขต

หมวด ๑

การทำพินัยกรรม

ข้อ ๔ ผู้ใดประสงค์จะทำพินัยกรรมแบบเอกสารฝ่ายเมือง พินัยกรรมแบบเอกสารลับ หรือพินัยกรรมด้วยวาจา ให้ยื่นคำร้องตามแบบทำยกฎกระทรวงนี้พร้อมด้วยเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องต่อนายอำเภอ ณ ที่ว่าการอำเภอแห่งใดก็ได้

ในกรณีพินัยกรรมแบบเอกสารฝ่ายเมือง ผู้ยื่นคำร้องตามวรรคหนึ่งจะร้องขอให้นายอำเภอไปจัดทำพินัยกรรมให้ ณ สถานที่อื่นที่อยู่ในเขตอำนาจปกครองของนายอำเภอก็ได้

ในกรณีพินัยกรรมแบบเอกสารฝ่ายเมือง หากผู้ยื่นคำร้องขอทำพินัยกรรมประสงค์จะให้ นายอำเภอจัดทำสำเนาฉบับพินัยกรรมด้วย ให้ผู้ยื่นคำร้องแจ้งต่อนายอำเภอและข้าราชการกรมเนียบ ทำสำเนาฉบับพร้อมกับยื่นคำร้องตามวรรคหนึ่งด้วย

ข้อ ๕ ผู้ยื่นคำร้องขอทำพินัยกรรมแบบเอกสารฝ่ายเมือง หรือพินัยกรรมแบบเอกสารลับ จะต้องแสดงเอกสาร หลักฐาน หรือดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) บัตรประจำตัวประชาชนหรือบัตรประจำตัวอื่นที่นายทะเบียนออกให้ตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร หรือเอกสารแสดงตนอื่นที่มีรูปถ่ายและเลขประจำตัวประชาชนซึ่งเจ้าพนักงานจัดทำให้ ตามกฎหมาย ในกรณีที่ผู้ยื่นคำร้องขอทำพินัยกรรมเป็นบุคคลต่างด้าวซึ่งไม่สามารถแสดงเอกสาร หรือหลักฐานดังกล่าวได้ ให้นายอำเภอตรวจสอบเอกสารหรือหลักฐานอื่นที่สามารถใช้แสดงตัวบุคคลได้

(๒) พยานอย่างน้อยสองคนซึ่งต้องเป็นบุคคลที่บรรลุนิติภาวะ ไม่เป็นบุคคลวิกลจริต หรือบุคคลซึ่งศาลสั่งให้เป็นผู้เสมือนไร้ความสามารถ และไม่เป็นบุคคลที่หูหนวก เป็นใบ้ หรือตาบอด ทั้งสองข้าง แต่ถ้าไม่สามารถจะนำพยานไปได้หรือนำไปได้แต่ไม่ครบจำนวน อาจขอให้นายอำเภอ ช่วยจัดหาให้ก็ได้

(๓) ล่าม ในกรณีที่ผู้ยื่นคำร้องขอทำพินัยกรรมหรือพยานสื่อสารภาษาไทยไม่ได้

(๔) พินัยกรรมที่ฉีกเรียบร้อยแล้ว ในกรณีทำพินัยกรรมแบบเอกสารลับ

ข้อ ๖ ผู้ยื่นคำร้องขอทำพินัยกรรมด้วยวาจาจะต้องแสดงเอกสาร หลักฐาน หรือดำเนินการ ตามข้อ ๕ (๑) หรือ (๓)

ข้อ ๗ ในการทำพินัยกรรมแบบเอกสารฝ่ายเมืองหรือพินัยกรรมแบบเอกสารลับ หากนายอำเภอมีเหตุสงสัยว่าผู้ทำพินัยกรรมมีอายุยังไม่ครบสิบห้าปีบริบูรณ์ หรือเป็นบุคคลวิกลจริต ให้นายอำเภอสอบสวนเพิ่มเติมได้เท่าที่จำเป็น และให้นายอำเภอบันทึกเหตุสงสัยและผลการสอบสวนไว้ในช่องหมายเหตุของทะเบียนพินัยกรรมเพื่อเป็นหลักฐานด้วย

ในการทำพินัยกรรมด้วยวาจา หากนายอำเภอมีเหตุสงสัยว่า ผู้ทำพินัยกรรมไม่ได้ทำพินัยกรรม ด้วยวาจาตามที่พยานแจ้ง หรือข้อความที่แจ้งไม่ตรงกับความจริง ให้นายอำเภอสอบสวนเหตุการณ์ และรายละเอียดอันเป็นประโยชน์แก่การพิจารณาถึงความถูกต้องและข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ ที่พยานนำมาแจ้งนั้น และบันทึกไว้ในช่องหมายเหตุของทะเบียนพินัยกรรมเพื่อเป็นหลักฐานด้วย

ข้อ ๘ เมื่อรับจดแจ้งพินัยกรรมแล้ว ให้นายอำเภอออกใบรับพินัยกรรมตามแบบทำาย กฎกระทรวงนี้โดยลงลายมือชื่อและประทับตราตำแหน่งนายอำเภอ มอบให้แก่ผู้ยื่นคำร้องขอทำพินัยกรรมไว้ เป็นหลักฐาน ทั้งนี้ ใบรับพินัยกรรมทุกฉบับจะต้องมีต้นฉบับเก็บไว้ ณ ที่ว่าการอำเภอด้วย

ข้อ ๙ ให้นายอำเภอจัดทำทะเบียนพินัยกรรม โดยมีข้อความดังต่อไปนี้

(๑) วัน เดือน ปีที่ทำพินัยกรรม หรือวัน เดือน ปีที่นำพินัยกรรมมาจดแจ้ง

(๒) แบบของพินัยกรรมที่ทำ

(๓) ชื่อตัว ชื่อสกุล และที่อยู่ของผู้ทำพินัยกรรม

(๔) ชื่อผู้จัดการมรดก ชื่อบุคคลผู้ได้รับทรัพย์มรดกโดยพินัยกรรมหรือโดยสิทธิโดยชอบธรรม เป็นจำนวนมากที่สุด หรือชื่อบุคคลซึ่งผู้ทำพินัยกรรมสั่งให้มอบพินัยกรรมให้ภายหลังผู้ทำพินัยกรรมตาย

(๕) ช่องสำหรับบันทึกข้อความว่า พินัยกรรมนั้นนายอำเภอเก็บรักษาไว้หรือได้มอบให้แก่ผู้ทำพินัยกรรมแล้ว หรือเมื่อผู้ทำพินัยกรรมตายแล้วได้มอบให้แก่ผู้จัดการมรดกบุคคลผู้ได้รับทรัพย์มรดกโดยพินัยกรรมหรือโดยสิทธิโดยชอบธรรมเป็นจำนวนมากที่สุด หรือบุคคลซึ่งผู้ทำพินัยกรรมสั่งให้มอบพินัยกรรมให้ ดังที่ระบุไว้ใน (๔)

(๖) วัน เดือน ปี ที่นายอำเภอส่งมอบพินัยกรรม

(๗) ช่องสำหรับลงลายมือชื่อของผู้ทำพินัยกรรม ในกรณีที่ยอมมอบพินัยกรรมให้แก่ผู้ทำพินัยกรรมเอง หรือช่องสำหรับลงลายมือชื่อของผู้จัดการมรดก บุคคลผู้ได้รับทรัพย์มรดกโดยพินัยกรรมหรือโดยสิทธิโดยชอบธรรมเป็นจำนวนมากที่สุด หรือบุคคลซึ่งผู้ทำพินัยกรรมสั่งให้มอบพินัยกรรมให้ ในกรณีผู้ทำพินัยกรรมตายแล้ว

(๘) หมายเหตุ

ข้อ ๑๐ พินัยกรรมที่นายอำเภอรับจดทะเบียนแล้ว ให้นายอำเภอเก็บรักษาไว้ ณ ที่ว่าการอำเภอ

ข้อ ๑๑ ผู้ทำพินัยกรรมจะขอรับพินัยกรรมไปเมื่อใดก็ได้ โดยให้ผู้ทำพินัยกรรมนำไปรับพินัยกรรมที่นายอำเภอออกให้ตามข้อ ๘ มาแสดง และให้ผู้ทำพินัยกรรมลงลายมือชื่อรับพินัยกรรมในทะเบียนพินัยกรรม

ในกรณีพินัยกรรมแบบเอกสารฝ่ายเมือง ก่อนส่งมอบพินัยกรรมให้แก่ผู้ทำพินัยกรรมตามวรรคหนึ่ง ให้นายอำเภอคัดสำเนาพินัยกรรม แล้วลงลายมือชื่อรับรองสำเนาถูกต้องและประทับตราตำแหน่งเก็บรักษาไว้ ณ ที่ว่าการอำเภอ

ข้อ ๑๒ นายอำเภอจะเปิดเผยพินัยกรรม หรือสำเนาพินัยกรรมแบบเอกสารฝ่ายเมืองตามข้อ ๑๑ วรรคสอง หรือพินัยกรรมแบบเอกสารลับ แก่บุคคลใดนอกจากผู้ทำพินัยกรรมในระหว่างที่ผู้ทำพินัยกรรมยังมีชีวิตอยู่ไม่ได้

เมื่อนายอำเภอทราบว่าผู้ทำพินัยกรรมตายแล้วและผู้ทำพินัยกรรมยังไม่ได้ขอรับพินัยกรรมไป ให้นายอำเภอแจ้งบุคคลตามที่ระบุไว้ในข้อ ๙ (๔) มารับพินัยกรรม โดยให้บุคคลนั้นนำพยานหลักฐานที่สามารถพิสูจน์ยืนยันตัวบุคคล และหลักฐานการตายของผู้ทำพินัยกรรมมาแสดงต่อนายอำเภอ เฉพาะกรณีที่นายอำเภอไม่สามารถตรวจสอบหลักฐานการตายของผู้ทำพินัยกรรมจากฐานข้อมูลทะเบียนกลางในระบบคอมพิวเตอร์ได้

บุคคลที่จะมารับพินัยกรรมตามวรรคสอง อาจมอบอำนาจให้บุคคลอื่นซึ่งบรรลุนิติภาวะแล้ว เป็นผู้ดำเนินการขอรับพินัยกรรมตามวรรคสองแทนก็ได้

เมื่อนายอำเภอตรวจสอบแล้วเห็นว่าถูกต้อง ให้นายอำเภอคัดสำเนาพินัยกรรมแล้วลงลายมือชื่อรับรองสำเนาถูกต้องและประทับตราตำแหน่ง เก็บรักษาไว้ ณ ที่ว่าการอำเภอและแจ้งให้ผู้ที่มารับพินัยกรรม

ลงลายมือชื่อหรือพิมพ์ลายนิ้วมือในต้นข้อไว้รับพินัยกรรมและทะเบียนพินัยกรรม ก่อนมอบพินัยกรรมให้แก่ผู้นั้น

ข้อ ๑๓ ผู้ทำพินัยกรรมจะขอให้นายอำเภอคัดสำเนาหรือคัดสำเนาและรับรองความถูกต้องของสำเนาพินัยกรรมแบบเอกสารฝ่ายเมืองตามข้อ ๑๑ วรรคสอง เมื่อใดก็ได้ โดยยื่นคำร้อง ณ ที่ว่าการอำเภอที่ทำพินัยกรรมนั้น

ผู้จัดการมรดก ทายาทโดยธรรม ผู้รับพินัยกรรม หรือผู้มีส่วนได้เสียในกองมรดกจะขอให้ นายอำเภอคัดสำเนาหรือคัดสำเนาและรับรองความถูกต้องของสำเนาพินัยกรรมแบบเอกสารฝ่ายเมือง ได้ต่อเมื่อผู้ทำพินัยกรรมตายแล้ว โดยให้นำความในข้อ ๑๒ วรรคสองและวรรคสามมาใช้โดยอนุโลม

หมวด ๒

การแสดงเจตนาเกี่ยวกับมรดก

ข้อ ๑๔ ผู้ใดประสงค์จะทำหนังสือแสดงเจตนาเกี่ยวกับมรดกในเรื่องดังต่อไปนี้ให้ยื่นคำร้อง ตามแบบทำยกฎกระทรวงนี้ต่อนายอำเภอ ณ ที่ว่าการอำเภอแห่งใดก็ได้

- (๑) ตัดทายาทโดยธรรมมิให้รับมรดก
- (๒) ถอนการตัดทายาทโดยธรรมมิให้รับมรดก
- (๓) สละมรดก

ข้อ ๑๕ ในกรณีผู้ยื่นคำร้องจัดทำหนังสือแสดงเจตนาเกี่ยวกับมรดกตามข้อ ๑๔ ขึ้นเอง ให้ยื่นไปพร้อมกับคำร้องด้วย โดยหนังสือดังกล่าวต้องมีข้อความดังต่อไปนี้

- (๑) วัน เดือน และปีที่ทำหนังสือ
- (๒) ภูมิลำเนาและลายมือชื่อของผู้ทำหนังสือ
- (๓) ชื่อทายาทโดยธรรมซึ่งจะตัดหรือถอนการตัดมิให้รับมรดก หรือชื่อเจ้ามรดกที่ตนประสงค์ จะสละมรดกซึ่งจะต้องแสดงเจตนาสละมรดกไว้โดยชัดแจ้งและต้องไม่มีข้อความว่าสละแต่เพียงบางส่วน หรือทำโดยมีเงื่อนไขหรือเงื่อนไข

(๔) หลักฐานการได้รับความยินยอมจากบิดามารดา ผู้ปกครอง ผู้อนุบาลหรือผู้พิทักษ์ แล้วแต่กรณี และหลักฐานการได้รับอนุมัติจากศาล ในกรณีที่เป็นการแสดงเจตนาของผู้เยาว์ บุคคลวิกลจริต หรือบุคคลผู้ไม่สามารถจะจัดทำกรงานของตนเองได้

ข้อ ๑๖ ให้นำความในข้อ ๗ วรรคหนึ่ง มาใช้บังคับกับกรณีที่มีเหตุสงสัยว่าผู้ทำหนังสือ แสดงเจตนาเป็นผู้เยาว์หรือเป็นบุคคลวิกลจริตด้วยโดยอนุโลม

ข้อ ๑๗ เมื่อนายอำเภอได้รับหนังสือแสดงเจตนาหรือได้จัดทำหนังสือแสดงเจตนาตัดหรือถอน การตัดทายาทโดยธรรมมิให้รับมรดก หรือสละมรดก ที่ถูกต้องตรงตามความประสงค์ของผู้ยื่นคำร้องแล้ว ให้นายอำเภอออกไปรับตามแบบทำยกฎกระทรวงนี้โดยลงลายมือชื่อและประทับตราตำแหน่งนายอำเภอ มอบให้แก่ผู้นั้นไว้เป็นหลักฐาน ทั้งนี้ ใรับทุกฉบับจะต้องมีต้นข้อไว้เก็บไว้ ณ ที่ว่าการอำเภอด้วย

ให้นายอำเภอเก็บรักษาหนังสือแสดงเจตนาตัดหรือถอนการตัดทายาทโดยธรรมมิให้รับมรดก หรือสละมรดก ตามวรรคหนึ่งไว้ ณ ที่ว่าการอำเภอ

ผู้จัดการมรดก ทายาทโดยธรรม ผู้รับพินัยกรรม หรือผู้มีส่วนได้เสียในกองมรดกจะขอให้ นายอำเภอคัดสำเนาหรือคัดสำเนาและรับรองความถูกต้องของสำเนาหนังสือแสดงเจตนาตัดหรือถอน การตัดทายาทโดยธรรมมิให้รับมรดก หรือสละมรดก ตามวรรคสอง เมื่อใดก็ได้ โดยยื่นคำร้อง ณ ที่ว่าการอำเภอนั้น

ข้อ ๑๘ การเก็บรักษาพินัยกรรม สำเนาพินัยกรรม หนังสือแสดงเจตนาตัดหรือถอนการตัดทายาท โดยธรรมมิให้รับมรดก หรือสละมรดกตามกฎหมายกระทรวงนี้ ให้ดำเนินการตามหลักเกณฑ์ วิธีการที่กำหนดไว้ ในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานสารบรรณ

หมวด ๓

อัตราค่าธรรมเนียม

ข้อ ๑๙ ให้เรียกเก็บค่าธรรมเนียม ดังต่อไปนี้

(๑) ค่าทำพินัยกรรมแบบเอกสารฝ่ายเมือง ในที่ว่าการอำเภอ	ฉบับละ ๒๕๐ บาท
(๒) ค่าทำพินัยกรรมแบบเอกสารฝ่ายเมือง นอกที่ว่าการอำเภอ	ฉบับละ ๕๐๐ บาท
(๓) ค่าทำพินัยกรรมแบบเอกสารลับ	ฉบับละ ๒๕๐ บาท
(๔) ค่าทำหนังสือแสดงเจตนาตัดหรือถอนการตัด ทายาทโดยธรรมมิให้รับมรดก หรือสละมรดก	ฉบับละ ๑๐๐ บาท
(๕) ค่าทำสำเนาฉบับของพินัยกรรมกรณี (๑) หรือ (๒)	ฉบับละ ๕๐ บาท

ข้อ ๒๐ ให้ยกเว้นค่าธรรมเนียมตามข้อ ๑๙ แก่ผู้ที่มีสัญชาติไทยซึ่งประสบภัยหรือได้รับ ผลกระทบจากภัยอันมีลักษณะเป็นสาธารณภัยตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และภายใต้เงื่อนไข ดังต่อไปนี้

(๑) กรณีภัยที่เกิดจากโรคติดต่ออันตรายตามประกาศกระทรวงสาธารณสุขให้ยกเว้นค่าธรรมเนียม ตามพื้นที่และระยะเวลาที่อธิบดีกรมการปกครองประกาศกำหนด

(๒) กรณีภัยที่เกิดจากสาธารณภัยอื่น ให้ยกเว้นค่าธรรมเนียมในเขตพื้นที่ตามประกาศ เขตพื้นที่ที่ประสบสาธารณภัยและตามระยะเวลาที่อธิบดีกรมการปกครองกำหนด

บทเฉพาะกาล

ข้อ ๒๑ คำร้องใด ๆ ที่ได้ยื่นไว้ตามกฎหมายกระทรวงมหาดไทยออกตามความในมาตรา ๑๖๗๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ก่อนวันที่กฎหมายนี้ใช้บังคับและยังอยู่ระหว่างการพิจารณาของนายอำเภอ ให้ถือว่าเป็นคำร้องตามกฎหมายนี้และให้ดำเนินการต่อไปตามกฎหมายนี้

ในกรณีที่คำร้องตามวรรคหนึ่ง มีข้อความแตกต่างไปจากคำร้องตามกฎหมายนี้ หรือมีเอกสาร หลักฐาน หรือการดำเนินการใดที่ยังไม่ครบถ้วนตามกฎหมายนี้ ให้นายอำเภอ มีอำนาจสั่งให้ผู้ยื่นคำร้องแก้ไขเพิ่มเติมคำร้องหรือส่งเอกสาร หลักฐาน หรือดำเนินการใดเพิ่มเติม เพื่อให้เป็นไปตามกฎหมายนี้ได้

ข้อ ๒๒ การดำเนินการของนายอำเภอตามกฎหมายกระทรวงมหาดไทยออกตามความในมาตรา ๑๖๗๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ในวันก่อนวันที่กฎหมายนี้ใช้บังคับให้ถือว่าเป็นการดำเนินการตามกฎหมายนี้ และการดำเนินการต่อไปให้เป็นไปตามกฎหมายนี้

ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๓ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๙

อนุกทิน ชาญวีรกุล

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

คำร้อง

ขอทำพินัยกรรม ขอตัดทายาทโดยธรรมมิให้รับมรดก
หรือถอนการตัดทายาทโดยธรรมมิให้รับมรดก หรือการสละมรดก

เขียนที่.....
วันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. ....

ข้าพเจ้า.....อยู่บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....
ตรอก/ซอย ..... ตำบล/แขวง.....
อำเภอ/เขต..... จังหวัด..... ขอยื่นคำร้องต่อ
นายอำเภอ/ผู้อำนวยการเขต .....
ด้วยข้าพเจ้ามีความประสงค์.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ขอได้โปรดจัดทำให้หรือมอบไว้ตามกฎหมายด้วย

(ลงชื่อ).....ผู้ยื่นคำร้อง

พินัยกรรมแบบเอกสารฝ่ายเมือง

พินัยกรรมของ.....

เขียนที่.....

วันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. ....

ข้าพเจ้า..... อายุ .....ปี ที่อยู่ปัจจุบันเลขที่.....

หมู่ที่ ..... ตรอก/ซอย ..... ตำบล/แขวง.....

อำเภอ/เขต ..... จังหวัด.....

ทำพินัยกรรมต่อหน้า (.....) นายอำเภอ/ผู้ว่าราชการเขต
..... และ.....พยาน กับ
..... พยาน ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ถ้าข้าพเจ้าถึงแก่ความตายไปแล้ว บรรดาทรัพย์สินของข้าพเจ้าที่มีอยู่ ข้าพเจ้ายอมยกให้เป็นกรรมสิทธิ์แก่ผู้ที่ได้ระบุไว้ในพินัยกรรมนี้ให้เป็นผู้รับทรัพย์สินตามจำนวนซึ่งกำหนดไว้ดังนี้

(๑).....

(๒).....

(๓).....

ข้อ ๒ ข้าพเจ้าขอมอบพินัยกรรมฉบับนี้แก่.....
และขอตั้งให้.....เป็นผู้จัดการมรดกของข้าพเจ้า
ตามพินัยกรรมนี้ และให้มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายทุกประการ

ข้อ ๓ .....

ข้อ ๔ ข้อความแห่งพินัยกรรม นายอำเภอ/ผู้ว่าราชการเขต .....ได้อ่านให้ข้าพเจ้า
และพยานฟังโดยตลอดแล้วเป็นการถูกต้องตรงความประสงค์ของข้าพเจ้าที่แจ้งให้นายอำเภอ/ผู้ว่าราชการเขต
.....จดลงไว้ และขณะทำพินัยกรรมนี้ ข้าพเจ้ามีสติบริบูรณ์ดี จึงลงลายมือชื่อไว้ต่อหน้า
นายอำเภอ/ผู้ว่าราชการเขต ..... และพยานเป็นสำคัญ

ลายมือชื่อ.....ผู้ทำพินัยกรรม

ลายมือชื่อ.....พยานรับรองพินัยกรรมและลายมือชื่อ

ลายมือชื่อ.....พยานรับรองพินัยกรรมและลายมือชื่อ

บันทึก

ข้าพเจ้า..... ตำแหน่งนายอำเภอ/ผู้อำนวยการเขต .....

ขอรับรองว่า.....ผู้ทำพินัยกรรมได้แจ้งข้อความที่ตนประสงค์
ให้ใส่ไว้ในพินัยกรรมดังกล่าวมาแล้วข้างต้นต่อหน้าข้าพเจ้าและพยาน.....คน คือ

.....

ณ ที่ .....

ข้าพเจ้าได้จดและอ่านข้อความที่ทำเป็นพินัยกรรมขึ้นนั้นให้ผู้ทำพินัยกรรมและพยานฟัง ผู้ทำพินัยกรรม
และพยานได้รับรองข้อความว่าถูกต้องและลงลายมือชื่อในพินัยกรรม นับว่าพินัยกรรมนี้ได้ทำขึ้นถูกต้อง
ตามบทบัญญัติอนุมาตรา ๑ ถึง ๓ ของมาตรา ๑๖๕๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แล้ว

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....

ลายมือชื่อ.....นายอำเภอ/ผู้อำนวยการเขต

ประทับตราตำแหน่งเป็นสำคัญ

ลงสมุดทะเบียนพินัยกรรมแล้วเลขที่.....

.....

เจ้าหน้าที่

ตัวอย่าง

การบันทึกบนซองพินัยกรรมแบบเอกสารฝ่ายเมือง

หน้าซอง

เลขที่..... วันที่..... เดือน..... พ.ศ. ....
 พินัยกรรมแบบเอกสารฝ่ายเมืองของ.....
 .....

หลังซอง

ออกเมื่อ
 ดวงตรา
 ๒๕๖๕
 /๒๕๖๕

หมายเหตุ “เลขที่” ซึ่งระบุหน้าซองนี้ ให้ลงจำนวนตรงกับ “เลขที่ในทะเบียนพินัยกรรม” หลังซอง
 จะประทับตราประจำครั้งที่รอยฉีกด้วยก็ได้

การบันทึกของพินัยกรรมแบบเอกสารลับ

หน้าซอง

เลขที่.....

ด้วย.....อยู่บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....

ตรอก/ซอย .....ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....

จังหวัด..... ได้มาให้ถ้อยคำต่อหน้าข้าพเจ้าพร้อมด้วย

..... พยาน

..... พยาน

ว่าเอกสารซึ่งบันทึกไว้ในซองนี้เป็นพินัยกรรมของ.....จริง

และ.....อยู่บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....

ตำบล..... อำเภอ..... จังหวัด.....

เป็นผู้เขียนพินัยกรรมนี้ และเมื่อผู้ทำพินัยกรรมตายแล้ว ได้สั่งให้มอบพินัยกรรมแก่.....

อยู่บ้านเลขที่..... หมู่ที่..... ตรอก/ซอย .....

ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....

ที่ว่าการอำเภอ/กิ่งอำเภอ/สำนักงานเขต.....

ลงวันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....

ลายมือชื่อ .....นายอำเภอ/ผู้อำนวยการเขต

ประทับตราตำแหน่งเป็นสำคัญ

ลายมือชื่อ.....ผู้ทำพินัยกรรม

ลายมือชื่อ.....พยานรับรองพินัยกรรมและลายมือชื่อ

ลายมือชื่อ.....พยานรับรองพินัยกรรมและลายมือชื่อ

หมายเหตุ

ก. “เลขที่” ซึ่งระบุบนซองนี้ให้ลงจำนวนตรงกับ “เลขที่ในทะเบียนพินัยกรรม”

ข. **หลังซอง** ให้ผู้ทำพินัยกรรมเขียนชื่อคาบรอยฉีก ถ้าเขียนไม่ได้ต้องลงลายพิมพ์นิ้วมือ โดยมีพยานรับรอง ๒ คน

การบันทึกบนซองพินัยกรรมแบบลับของ
ผู้ที่เป็นใบ้และหูหนวกหรือผู้ที่พูดไม่ได้
หน้าซอง

ที่.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....

ข้าพเจ้า.....เป็นใบ้และหูหนวกหรือพูดไม่ได้ ได้เขียน
หนังสือบนซองต่อหน้านายอำเภอ/ผู้อำนวยการเขต และพยาน.....คน คือ

๑) .....

๒) .....

เพื่อรับรองว่าเอกสารซึ่งฉีกไว้ภายในซองนี้ เป็นพินัยกรรมของข้าพเจ้าจริง และ.....
.....อยู่บ้านเลขที่.....หมู่ที่..... ต.รอก/ซอย .....
ตำบล/แขวง..... อำเภอ/เขต.....
จังหวัด..... เป็นผู้เขียน

ลายมือชื่อ.....ผู้ทำพินัยกรรม

ลายมือชื่อ.....พยาน

ลายมือชื่อ.....พยาน

บันทึก

ด้วยวันนี้.....ผู้เป็นใบ้และหูหนวกหรือพูดไม่ได้
อยู่บ้านเลขที่.....หมู่ที่ ..... ต.รอก/ซอย .....
ตำบล/แขวง..... อำเภอ/เขต..... จังหวัด .....
ได้เขียนข้อความลงบนซองและฉีกเอกสารนี้ด้วยตนเองต่อหน้าข้าพเจ้าและ.....
..... กับ.....พยาน.....คน

ที่ว่าการอำเภอ/กิ่งอำเภอ/สำนักงานเขต.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....

ลายมือชื่อ.....นายอำเภอ/ผู้อำนวยการเขต

ประทับตราตำแหน่งเป็นสำคัญ

หมายเหตุ

- ก. “เลขที่” ซึ่งระบุบนซองนี้ให้ลงจำนวนตรงกับ “เลขที่ในทะเบียนพินัยกรรม”
- ข. หลังซอง ให้ผู้ทำพินัยกรรมเขียนชื่อคาบรอยฉีก

พินัยกรรมทำด้วยวาจา

พินัยกรรมของ.....

เขียนที่.....

วันที่.....เดือน .....พ.ศ. ....

ด้วย.....(ชื่อพยาน).....อยู่บ้านเลขที่.....

หมู่ที่..... ตรอก/ซอย ..... ตำบล/แขวง.....

อำเภอ/เขต..... จังหวัด..... กบ

..... (ชื่อพยาน).....อยู่บ้านเลขที่.....

หมู่ที่..... ตรอก/ซอย ..... ตำบล/แขวง.....

อำเภอ/เขต..... จังหวัด..... พยาน.....คน

ได้มาแจ้งว่า.....(ชื่อผู้ทำพินัยกรรม).....อยู่บ้านเลขที่.....

หมู่ที่..... ตรอก/ซอย ..... ตำบล/แขวง.....

อำเภอ/เขต..... จังหวัด..... ได้.....

(ระบุพฤติการณ์พิเศษที่ขัดขวางมิให้ทำพินัยกรรมแบบอื่นที่กฎหมายกำหนดไว้แล้ว) .....

ซึ่งไม่สามารถทำพินัยกรรมตามแบบต่าง ๆ ที่ได้กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้แสดงเจตนา
กำหนดข้อพินัยกรรมต่อหน้าพยานซึ่งอยู่พร้อมกัน ณ.....

(สถานที่ทำพินัยกรรม).....เมื่อวันที่.....เดือน.....

พ.ศ. ....ดั่งมีข้อความต่อไปนี้

ข้อ ๑ ถ้า.....(ระบุชื่อผู้ทำพินัยกรรม).....

ถึงแก่ความตายไปแล้ว ให้บรรดาทรัพย์สินของ.....(ระบุชื่อผู้ทำพินัยกรรม).....

.....ที่มีอยู่ ตกเป็นกรรมสิทธิ์แก่ผู้ที่

ได้ระบุชื่อไว้ในพินัยกรรมนี้เป็นผู้รับทรัพย์สินตามจำนวนซึ่งกำหนดไว้ดังต่อไปนี้ คือ

๑) .....

๒).....

๓) .....

ข้อ ๒ .....(ระบุชื่อผู้ทำพินัยกรรม).....

ขอให้มอบพินัยกรรมนี้แก่.....และขอตั้งให้.....

เป็นผู้จัดการมรดก และให้มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายทุกประการ

ข้อ ๓ .....

.....

ข้อ ๔ ข้อความแห่งพินัยกรรมนี้ นายอำเภอ/ผู้อำนวยการเขต .....ได้อ่านทบทวนให้
 พยานฟังโดยตลอดแล้ว พยานยืนยันว่าเป็นการถูกต้องตรงตามความที่.....
 (ระบุชื่อผู้ทำพินัยกรรม).....สั่งไว้ด้วยวาจาทุกประการ จึงลงลายมือชื่อไว้ต่อหน้า
 นายอำเภอ/ผู้อำนวยการเขต ..... เป็นสำคัญ

(ลายมือชื่อ).....พยานผู้รับคำสั่งจากผู้ทำพินัยกรรม
 (ลายมือชื่อ).....พยานผู้รับคำสั่งจากผู้ทำพินัยกรรม
 (ลายมือชื่อ).....พยานรับรองลายมือชื่อ
 (ลายมือชื่อ).....พยานรับรองลายมือชื่อ

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....

(ลายมือชื่อ).....นายอำเภอ/ผู้อำนวยการเขต

ประทับตราตำแหน่งเป็นสำคัญ

ลงสมุดทะเบียนพินัยกรรม เลขที่.....

.....

เจ้าหน้าที่

หนังสือตัดทายาทโดยธรรมมิให้รับมรดก

หนังสือตัดทายาทโดยธรรมมิให้รับมรดก.....

เขียนที่.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....

ข้าพเจ้า.....อายุ.....ปี.....

ที่อยู่ปัจจุบันเลขที่.....หมู่ที่.....ตรอก/ซอย.....

ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....

ทำหนังสือตัดทายาทโดยธรรมมิให้รับมรดกต่อหน้านายอำเภอ/ผู้อำนวยการเขต.....

.....และพยานไว้ดังต่อไปนี้ คือ

ข้อ ๑ ในเมื่อข้าพเจ้าถึงแก่ความตายไปแล้ว ข้าพเจ้าขอตัดมิให้.....

.....(ระบุชื่อทายาทโดยธรรมที่จะตัด).....

ทายาทโดยธรรมของข้าพเจ้ารับทรัพย์สินอย่างหนึ่งอย่างใดของข้าพเจ้าที่มีอยู่ และที่จะเกิดมีขึ้นในภายหน้า
เป็นอันขาดข้อ ๒ ข้อความที่กล่าวมาในข้อ ๑ แห่งหนังสือตัดทายาทโดยธรรมมิให้รับมรดกนี้ นายอำเภอ/
ผู้อำนวยการเขต.....ได้อ่านให้ข้าพเจ้าและพยานฟังโดยตลอดแล้ว

เป็นการถูกต้องตรงตามความประสงค์ของข้าพเจ้าที่ได้แจ้งให้นายอำเภอ/ผู้อำนวยการเขต.....

จดลงไว้ ในขณะที่ทำหนังสือมีสติสมบูรณ์ดี จึงได้ลงลายมือชื่อไว้ต่อหน้านายอำเภอ/ผู้อำนวยการเขต.....

..... และพยานเป็นสำคัญ

ลายมือชื่อ.....ผู้ทำหนังสือ

ลายมือชื่อ.....พยาน

ลายมือชื่อ.....พยาน

ได้มีหนังสือถอนการตัดทายาท..... วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....

.....(ระบุชื่อผู้ถูกถอน) .....แล้ว ลายมือชื่อ.....นายอำเภอ/ผู้อำนวยการเขต

โดยหนังสือทำที่อำเภอ/กิ่งอำเภอ/สำนักงานเขต

ประทับตราตำแหน่งเป็นสำคัญ

ลงวันที่.....

นายอำเภอ/ผู้อำนวยการเขต

หนังสือถอนการตัดทายาทโดยธรรมมิให้รับมรดก

หนังสือถอนการตัดทายาทโดยธรรมมิให้รับมรดกของ.....

เขียนที่.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....

ข้าพเจ้า..... อายุ.....ปี ที่อยู่ปัจจุบัน
บ้านเลขที่ ..... หมู่ที่..... ตรอก/ซอย .....
ตำบล/แขวง..... อำเภอ/เขต.....
จังหวัด.....

ทำหนังสือถอนการตัดทายาทโดยธรรมมิให้รับมรดกต่อหน้านายอำเภอ/ผู้ว่าราชการเขต.....
.....และพยานไว้ดังต่อไปนี้ คือ

ข้อ ๑ ตามที่ข้าพเจ้าได้ทำหนังสือตัด .....(ระบุชื่อทายาทโดยธรรมที่ตัด)
.....ทายาทโดยธรรมของข้าพเจ้ามิให้รับทรัพย์สินอย่างหนึ่งอย่างใด
ของข้าพเจ้าที่มีอยู่ และที่จะเกิดมีขึ้นในภายหน้า ในเมื่อข้าพเจ้าถึงแก่ความตายแล้วนั้น และหนังสือตัดทายาท
โดยธรรมนี้ทำขึ้นต่อหน้านายอำเภอ/ผู้ว่าราชการเขต.....
เมื่อวันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....นั้น

ข้อ ๒ บัดนี้ข้าพเจ้าขอถอนการตัด.....(ระบุชื่อทายาทโดยธรรมที่ตัด
ไว้เดิม).....ทายาทโดยธรรมของข้าพเจ้าตามที่ได้ทำไว้ แล้ว
ตามกำหนดวันเวลาและสถานที่ดังกล่าวในข้อ ๑ นั้นเสีย คงถือว่า.....(ระบุชื่อทายาทโดยธรรม
ที่ประสงค์จะถอนการตัด)..... ทายาทโดยธรรมของข้าพเจ้าเป็นผู้มีสิทธิสมบูรณ์
ที่จะรับมรดกทรัพย์สินสิ่งหนึ่งสิ่งใดของข้าพเจ้าที่มีอยู่ และที่เกิดขึ้นในภายหน้าในเมื่อข้าพเจ้าถึงแก่ความตาย
ไปแล้วโดยชอบด้วยกฎหมายทุกประการ

ข้อ ๓ ข้อความที่กล่าวมาในข้อ ๑ และ ๒ แห่งหนังสือถอนการตัดทายาทโดยธรรมมิให้รับมรดกนี้
นายอำเภอ/ผู้ว่าราชการเขต.....ได้อ่านให้ข้าพเจ้าและพยานฟังโดยตลอดแล้ว
เป็นการถูกต้องตรงตามความประสงค์ของข้าพเจ้า ที่ได้แจ้งให้นายอำเภอ/ผู้ว่าราชการเขต.....
จดลงไว้ ในขณะที่ทำหนังสือนี้ข้าพเจ้ามีสติบริบูรณ์ดี จึงได้ลงลายมือไว้ต่อหน้านายอำเภอ/ผู้ว่าราชการเขต
..... และพยานเป็นสำคัญ

ลายมือชื่อ.....ผู้ทำหนังสือ

ลายมือชื่อ.....พยาน

ลายมือชื่อ.....พยาน

ข้าพเจ้า.....นายอำเภอ/ผู้อำนวยการเขต.....
ขอรับรองว่า.....ได้มาแสดงความประสงค์ให้ทำหนังสือถอนการตัด
ทายาทโดยธรรมฉบับนี้ จึงได้จัดทำให้ถึงความประสงค์

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....

ลงลายมือชื่อ.....นายอำเภอ/ผู้อำนวยการเขต

ประทับตราตำแหน่งเป็นสำคัญ

หนังสือการสละมรดก

หนังสือการสละมรดกของ.....

เขียนที่.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....

ข้าพเจ้า..... อายุ.....ปี ที่อยู่ปัจจุบันบ้านเลขที่.....
 หมู่ที่..... ตรอก/ซอย ..... ตำบล/แขวง.....
 อำเภอ/เขต..... จังหวัด.....

ทำหนังสือสละมรดกต่อหน้านายอำเภอ/ผู้ว่าการเขต.....
 และพยานไว้ดังนี้ คือ

ข้อ ๑ ข้าพเจ้า.....เป็นผู้มีสิทธิที่จะรับมรดก
 ของ.....ที่อยู่ปัจจุบันบ้านเลขที่.....
 หมู่ที่..... ตรอก/ซอย ..... ตำบล/แขวง.....
 อำเภอ/เขต..... จังหวัด.....
 โดย..... (เป็นทายาทโดยชอบธรรมหรือโดยพินัยกรรม)

ข้อ ๒ ข้าพเจ้าขอแสดงเจตนาสละสิทธิในการรับมรดกของ.....
 .....โดยสิ้นเชิงนับตั้งแต่นี้เป็นต้นไป

ข้อ ๓ ข้อความที่กล่าวในข้อ ๑ และ ๒ แห่งหนังสือการสละมรดกนี้ นายอำเภอ/ผู้ว่าการเขต
 .....ได้อ่านให้ข้าพเจ้า และพยานฟังโดยตลอดแล้ว เป็นการถูกต้องตรงความประสงค์
 ของข้าพเจ้าที่ได้แจ้งให้นายอำเภอ/ผู้ว่าการเขต.....จดลงไว้ ในขณะที่ทำหนังสือนี้
 ข้าพเจ้ามีสติบริบูรณ์ จึงได้ลงลายมือชื่อไว้ต่อหน้านายอำเภอ/ผู้ว่าการเขต..... และ
 พยานเป็นสำคัญ

ลายมือชื่อ.....ผู้ทำหนังสือ

ลายมือชื่อ.....พยาน

ลายมือชื่อ.....พยาน

ข้าพเจ้า.....นายอำเภอ/ผู้อำนวยการเขต.....
 รับรองว่า.....ได้มาแสดงความประสงค์ให้ทำหนังสือ
 การสละมรดกฉบับนี้จัดทำให้งความประสงค์

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....

ลายมือชื่อ.....นายอำเภอ/ผู้อำนวยการเขต

ประทับตราตำแหน่งเป็นสำคัญ

หมายเหตุ ถ้าปรากฏว่า ผู้สละมรดกเป็นผู้เยาว์หรือบุคคลวิกลจริตหรือบุคคลผู้ไม่สามารถ จะจัดทำกรงาน
 โดยตนเองได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ให้ผู้นั้นแสดงหลักฐานว่าได้รับความยินยอม
 ของบิดามารดา ผู้ปกครอง ผู้อนุบาล หรือผู้พิทักษ์ แล้วแต่กรณี และได้รับอนุมัติจากศาลแล้ว
 จึงรับมอบหนังสือไว้

ใบรับพินัยกรรม

ที่.....(ที่ว่าการอำเภอ/กิ่งอำเภอ/สำนักงานเขต).....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....

ข้าพเจ้าได้รับมอบพินัยกรรมแบบ.....

ของ.....อยู่บ้านเลขที่..... หมู่ที่.....

ตรอก/ซอย ..... ตำบล/แขวง..... อำเภอ/เขต.....

จังหวัด..... ปรากฏตามทะเบียนพินัยกรรมหมายเลขที่

.....ไว้แล้ว

(ลงชื่อ).....นายอำเภอ/ผู้อำนวยการเขต

หมายเหตุ เมื่อมีผู้มาขอรับพินัยกรรมนี้ ให้กรอกรายการลงในข้อความหลังต้นขั้วนี้ และให้ผู้รับลงชื่อไว้ด้วย

ใบรับพินัยกรรม

ที่.....(ที่ว่าการอำเภอ/กิ่งอำเภอ/สำนักงานเขต).....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....

ข้าพเจ้าได้รับมอบพินัยกรรมแบบ.....

ของ.....อยู่บ้านเลขที่..... หมู่ที่.....

ตรอก/ซอย ..... ตำบล/แขวง..... อำเภอ/เขต.....

จังหวัด..... ปรากฏตามทะเบียนพินัยกรรมหมายเลขที่

.....ไว้แล้ว

(ลงชื่อ).....นายอำเภอ/ผู้อำนวยการเขต

หมายเหตุ เมื่อต้องการมารับพินัยกรรมคืน ให้นำใบรับนี้มาแสดงด้วย

ใบรับพินัยกรรม (ด้านหลัง)

ข้าพเจ้า.....เป็น.....
 (ให้ระบุว่าเป็นผู้จัดการมรดก หรือผู้ได้รับทรัพย์มรดกโดยพินัยกรรมหรือโดยสิทธิโดยธรรมเป็นจำนวนมากที่สุด
 หรือบุคคลซึ่งผู้ทำพินัยกรรมสั่งให้มอบพินัยกรรมให้) อยู่บ้านเลขที่ ..... หมู่ที่.....
 ตรอก/ซอย..... ถนน.....
 ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....
 ได้รับพินัยกรรมจากนายอำเภอ/ผู้อำนวยการเขต ..... เมื่อวันที่.....
 เดือน.....พ.ศ. ....แล้ว

(ลงลายมือชื่อ).....

ผู้รับพินัยกรรม

(ลงลายมือชื่อ).....

นายอำเภอ/ผู้อำนวยการเขต

ใบรับ

หนังสือตัดหรือถอนการตัดทายาทโดยธรรมมิให้รับมรดกหรือสละมรดก

ที่.....(ที่ว่าการอำเภอ/กิ่งอำเภอ/สำนักงานเขต).....
วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....

ตัดทายาทโดยธรรมมิให้รับมรดก
ถอนการตัดทายาทโดยธรรมมิให้รับมรดก
สละมรดก

ข้าพเจ้าได้รับมอบหนังสือ
ของ.....อยู่บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....
ตรอก/ซอย ..... ตำบล/แขวง..... อำเภอ/เขต.....
จังหวัด..... ไว้แล้ว
(ลงชื่อ).....นายอำเภอ/ผู้อำนวยการเขต

หมายเหตุ ข้อความใดที่ไม่ต้องการให้ขีดฆ่าออก

ใบรับ

หนังสือตัดหรือถอนการตัดทายาทโดยธรรมมิให้รับมรดกหรือสละมรดก

ที่.....(ที่ว่าการอำเภอ/กิ่งอำเภอ/สำนักงานเขต).....
วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....

ตัดทายาทโดยธรรมมิให้รับมรดก
ถอนการตัดทายาทโดยธรรมมิให้รับมรดก
สละมรดก

ข้าพเจ้าได้รับมอบหนังสือ
ของ.....อยู่บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....
ตรอก/ซอย ..... ตำบล/แขวง..... อำเภอ/เขต.....
จังหวัด..... ไว้แล้ว
(ลงชื่อ).....นายอำเภอ/ผู้อำนวยการเขต

หมายเหตุ ข้อความใดที่ไม่ต้องการให้ขีดฆ่าออก

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงการทำพินัยกรรมแบบเอกสารฝ่ายเมือง พินัยกรรมแบบเอกสารลับ หรือพินัยกรรมด้วยวาจา การแสดงเจตนาตัดทายาทโดยธรรมมิให้รับมรดก ถอนการตัดทายาทโดยธรรมมิให้รับมรดก หรือสละมรดก และปรับปรุงอัตราค่าธรรมเนียมที่เกี่ยวข้อง ให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้

ที่ มท ๐๓๐๙.๓/ว ๒ ๑๐ ๓๔

กรมการปกครอง

ถนนอัษฎางค์ กทม. ๑๐๒๐๐

๒๓ ธันวาคม ๒๕๕๗

เรื่อง แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการให้บริการประชาชนด้านการทำพินัยกรรมแบบเอกสารฝ่ายเมือง

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัด ทุกจังหวัด และปลัดกรุงเทพมหานคร

อ้างถึง หนังสือกระทรวงมหาดไทย ด่วนมาก ที่ มท ๐๓๐๙.๑/ว ๓๗๘๔ ลงวันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๗

ด้วยกรมการปกครองได้รับการร้องเรียนจากประชาชนเกี่ยวกับการให้บริการด้านการจัดทำพินัยกรรม โดยเฉพาะการทำพินัยกรรมแบบเอกสารฝ่ายเมือง ซึ่งเจ้าหน้าที่บางสำนักทะเบียนได้เรียกเอกสารเกินกว่าที่กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกำหนด เช่น ใบรับรองแพทย์ สำเนาทะเบียนบ้านและสำเนาบัตรประจำตัวประชาชน เป็นต้น ประกอบกับกระทรวงมหาดไทยได้แจ้งแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการใช้สำเนาทะเบียนบ้าน และบัตรประจำตัวประชาชน ซึ่งรายละเอียดปรากฏตามหนังสือที่อ้างถึงนั้น

กรมการปกครองพิจารณาแล้วเห็นว่า เพื่อให้การบริการประชาชนด้านการทำพินัยกรรม แบบเอกสารฝ่ายเมือง ของสำนักทะเบียนทุกสำนักทะเบียนเป็นไปด้วยความเรียบร้อย จึงกำหนดแนวทางปฏิบัติเพื่อให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๑. การพิจารณาความสามารถของผู้ทำพินัยกรรมว่าเป็นผู้มีสติสัมปชัญญะหรือเป็นบุคคลวิกลจริตหรือไม่นั้น ให้พิจารณาในขณะที่ทำพินัยกรรม ซึ่งสามารถพิจารณาได้จากการสนทนาหรือการสื่อสาร ในขณะที่ทำพินัยกรรม รวมทั้งพิจารณาจากอาชีพ ฐานะทางการเงินประกอบ เป็นต้น ตามมาตรา ๑๖๕๔ และมาตรา ๑๗๐๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประกอบข้อ ๔ แห่งกฎกระทรวงมหาดไทย ออกตามความในมาตรา ๑๖๗๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และส่วนที่ ๑ ตอนที่ ๒ ข้อ ๑ แห่งระเบียบการทำพินัยกรรม การตัดทายาทโดยธรรมมิให้รับมรดก การถอนการตัดทายาทโดยธรรมมิให้รับมรดก และการสละมรดก พุทธศักราช ๒๔๘๙ โดยไม่ต้องเรียกใบรับรองแพทย์

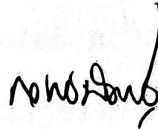
๒. เอกสารเกี่ยวกับทรัพย์สินประกอบการทำพินัยกรรมแบบเอกสารฝ่ายเมืองนั้น เมื่อพิจารณาจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๖๕๘ และส่วนที่ ๑ ตอนที่ ๑ ข้อ ๑ แห่งระเบียบการทำพินัยกรรม การตัดทายาทโดยธรรมมิให้รับมรดก การถอนการตัดทายาทโดยธรรมมิให้รับมรดก และการสละมรดก พุทธศักราช ๒๔๘๙ แล้ว ผู้ทำพินัยกรรมไม่จำเป็นต้องนำเอกสารเกี่ยวกับทรัพย์สินที่จะทำพินัยกรรมไปแสดงต่อกรมการอำเภอเพียงแต่แจ้งข้อความที่ตนประสงค์จะให้ใส่ไว้ในพินัยกรรมของตนแก่กรมการอำเภอ ต่อหน้าพยานอีกอย่างน้อยสองคนพร้อมกัน ก็สามารถทำพินัยกรรมเอกสารฝ่ายเมืองได้

๓. ผู้ทำพินัยกรรมแบบเอกสารฝ่ายเมืองสามารถขอรับพินัยกรรมไปเก็บรักษาไว้เอง หรือให้กรมการอำเภอเก็บรักษาไว้ก็ได้ตามความประสงค์ตามข้อ ๘ แห่งกฎกระทรวงมหาดไทย ออกตามความในมาตรา ๑๖๗๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และส่วนที่ ๑ ตอนที่ ๒ ข้อ ๓ แห่งระเบียบการทำพินัยกรรม การตัดทายาทโดยธรรมมิให้รับมรดก การถอนการตัดทายาทโดยธรรมมิให้รับมรดก และการสละมรดก พุทธศักราช ๒๔๘๙

๔. การเรียกเอกสารสำเนาทะเบียนบ้าน และสำเนาบัตรประจำตัวประชาชนของประชาชน
ผู้มาขอรับบริการ ให้ถือปฏิบัติตามหนังสือกระทรวงมหาดไทย ด่วนมาก ที่ มท ๐๓๐๙.๑/ว ๓๗๘๔ ลงวันที่
๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๗ ที่อ้างถึง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และแจ้งให้สำนักทะเบียนอำเภอ/เขต ในพื้นที่ถือปฏิบัติ
อย่างเคร่งครัด

ขอแสดงความนับถือ

(นายตลเดช พัฒนรัฐ)
รองอธิบดี ปฏิบัติราชการแทน
อธิบดีกรมการปกครอง

สำนักบริหารการทะเบียน

ส่วนการทะเบียนทั่วไป

โทร. ๐ ๒๗๙๑ ๗๐๑๗-๑๙

โทรสาร ๐ ๒๗๙๑ ๗๐๑๙

ที่ มท ๐๓๐๙.๓/ว ๑๕๕๓๕

กรมการปกครอง

ถนนอัษฎางค์ กทม. ๑๐๒๐๐

๕ มิถุนายน ๒๕๖๖

เรื่อง แนวทางปฏิบัติในการส่งมอบพินัยกรรมแบบเอกสารฝ่ายเมือง

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัด ทุกจังหวัด และปลัดกรุงเทพมหานคร

ด้วยกรมการปกครองพบปัญหาการปฏิบัติงานในการจัดทำพินัยกรรมแบบเอกสารฝ่ายเมืองของอำเภอและสำนักงานเขต จากการหารือของผู้ปฏิบัติงานและการตรวจนิเทศงานทะเบียนทั่วไปพบว่าอำเภอและสำนักงานเขตบางแห่ง หลังจากได้จัดทำพินัยกรรมแบบเอกสารฝ่ายเมืองให้กับประชาชนเสร็จสิ้นแล้ว ก่อนส่งมอบพินัยกรรม เจ้าหน้าที่มิได้ดำเนินการคัดสำเนาพินัยกรรมนั้นเก็บไว้ตามมาตรา ๑๖๖๒ วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งอาจเป็นเหตุให้เกิดข้อพิพาททางแพ่งหรือทางอาญากับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานได้

กรมการปกครองพิจารณาแล้วเห็นว่า เพื่อให้การทำพินัยกรรมแบบเอกสารฝ่ายเมืองของเจ้าหน้าที่มีความถูกต้องตามกฎหมาย จึงขอให้กำชับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติดำเนินการจัดทำพินัยกรรมแบบเอกสารฝ่ายเมืองตามมาตรา ๑๖๕๘ (๑) - (๔) แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์โดยเคร่งครัด และก่อนส่งมอบพินัยกรรม ให้เจ้าหน้าที่คัดสำเนาพินัยกรรม (ถ่ายเอกสารมิใช่เก็บคู่ฉบับ) ไว้ แล้วลงลายมือชื่อประทับตราประจำตำแหน่งเป็นสำคัญ และสำเนาพินัยกรรมนั้นจะเปิดเผยแก่บุคคลอื่นใดไม่ได้ในระหว่างที่ผู้ทำพินัยกรรมยังมีชีวิตอยู่ตามนัยมาตรา ๑๖๖๒ แห่งบทบัญญัติเดียวกัน และให้จัดเก็บสำเนาพินัยกรรมนั้นใส่ซองปิดผนึกและเขียนหน้าของพินัยกรรมว่าสำเนาพินัยกรรมของบุคคลใด (เขียนชื่อ - สกุล) เก็บรักษาไว้เสมือนหนังสือสำคัญของราชการ

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และแจ้งให้อำเภอ/สำนักงานเขตถือปฏิบัติต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายบรรจบ จันทรัตน์)

รองอธิบดี ปฏิบัติราชการแทน

อธิบดีกรมการปกครอง

สำนักบริหารการทะเบียน

ส่วนการทะเบียนทั่วไป

โทร/โทรสาร ๐ ๒๗๙๑ ๗๐๑๗ - ๑๙

ที่ มท ๐๓๐๙.๑๐/ว ๗๐๐

กระทรวงมหาดไทย

ถนนอัษฎางค์ กทม. ๑๐๒๐๐

๑๕ มกราคม ๒๕๖๙

เรื่อง กฎกระทรวงการทำพินัยกรรมหรือการแสดงเจตนาเกี่ยวกับมรดก พ.ศ. ๒๕๖๙

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัด ทุกจังหวัด

สิ่งที่ส่งมาด้วย สำเนากฎกระทรวงการทำพินัยกรรมหรือการแสดงเจตนาเกี่ยวกับมรดก พ.ศ. ๒๕๖๙ จำนวน ๑ ชุด

ด้วยกระทรวงมหาดไทย ได้ดำเนินการออกกฎกระทรวงการทำพินัยกรรมหรือการแสดงเจตนาเกี่ยวกับมรดก พ.ศ. ๒๕๖๙ เพื่อให้การทำพินัยกรรมหรือการแสดงเจตนาเกี่ยวกับมรดก มีความเหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบัน และเป็นการอำนวยความสะดวกให้กับประชาชน

กระทรวงมหาดไทยพิจารณาแล้วเห็นว่า เพื่อให้การปฏิบัติงานของนายอำเภอเกี่ยวกับการจัดทำพินัยกรรมหรือหนังสือแสดงเจตนาเกี่ยวกับมรดก เป็นไปอย่างต่อเนื่อง และถูกต้องตามกฎหมายหรือการแสดงเจตนาเกี่ยวกับมรดก พ.ศ. ๒๕๖๙ ซึ่งจะมีผลใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหกสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา จึงขอให้แจ้งอำเภอศึกษาทำความเข้าใจเพื่อเตรียมความพร้อมหากกฎกระทรวงฯ ดังกล่าวมีผลใช้บังคับ รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

จึงเรียนมาเพื่อดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายอรรถวิษฐ์ สัมพันธ์รัตน์)

ปลัดกระทรวงมหาดไทย

กรมการปกครอง

สำนักบริหารการทะเบียน

โทร. ๐ ๒๗๙๑ ๗๔๔๙

โทรสาร. ๐ ๒๙๐๖ ๙๓๐๒

คำพิพากษาศาลฎีกา เกี่ยวกับพินัยกรรม

1. เรื่อง พินัยกรรมแบบเอกสารฝ่ายเมือง

● คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3536/2560

ผู้ร้องนำสืบพยานและอ้างส่งสำเนาพินัยกรรมต่อศาลชั้นต้น ผู้คัดค้านมิได้โต้แย้งว่าเอกสารดังกล่าวไม่ใช่พินัยกรรมแบบเอกสารฝ่ายเมืองตามที่ผู้ร้องระบุในบัญชีระบุพยาน และเป็นเอกสารที่ผู้ร้องต้องส่งสำเนาแก่ผู้คัดค้านแต่อย่างใด ผู้คัดค้านจึงไม่อาจยกขึ้นอ้างในชั้นอุทธรณ์ได้ แม้ศาลอุทธรณ์ภาค 1 วินิจฉัยให้ ก็ถือเป็นการไม่ชอบ ผู้คัดค้านยื่นคำคัดค้านเพื่อให้ยกคำร้องขอของผู้ร้องที่ขอตั้งผู้ร้องเป็นผู้จัดการมรดกของผู้ตายและขอให้ตั้ง ส. เป็นผู้จัดการมรดก โดยผู้ร้องไม่ได้โต้แย้งว่าผู้คัดค้านไม่มีสิทธิยื่นคำคัดค้าน คดีจึงมีประเด็นว่าสมควรตั้งผู้ร้องหรือ ส. เป็นผู้จัดการมรดก ส่วนข้ออ้างของผู้คัดค้านว่าที่ดินตามพินัยกรรมเป็นของผู้คัดค้านนั้นเป็นการอ้างว่ามีทรัพย์สินมรดกของผู้ตาย ผู้คัดค้านชอบที่จะไปดำเนินคดีเป็นคดีต่างหากจากคดีนี้ ที่ศาลล่างทั้งสองไม่วินิจฉัยว่าที่ดินตามพินัยกรรม 4 แปลง เป็นทรัพย์สินมรดกของผู้ตายหรือเป็นผู้คัดค้าน จึงขอด้วย ป.วิ.พ. มาตรา 142 แล้ว

ผู้ตายมาพบเจ้าพนักงานปกครอง และแจ้งความประสงค์ในการทำพินัยกรรม แล้วเจ้าพนักงานปกครองพิมพ์ข้อความในพินัยกรรมตามความประสงค์ของผู้ตาย เมื่อไปพบผู้ปฏิบัติราชการแทนผู้อำนวยการเขตแล้ว เจ้าพนักงานปกครองอ่านข้อความในพินัยกรรมให้ผู้ตาย ผู้ปฏิบัติราชการแทนผู้อำนวยการเขต และพยานสองคนฟัง ผู้ปฏิบัติราชการแทนผู้อำนวยการเขตสอบถามผู้ตายว่าต้องการเปลี่ยนแปลงข้อความในพินัยกรรมหรือไม่ ผู้ตายตอบว่าไม่เปลี่ยนแปลงและยืนยันตามข้อความในพินัยกรรม แล้วผู้ตายและพยานสองคนลงชื่อในพินัยกรรม ดังนี้ การสอบถามของผู้ปฏิบัติราชการแทนผู้อำนวยการเขต และการยืนยันของผู้ตายดังกล่าวจึงเป็นการแจ้งข้อความที่ประสงค์ให้ใส่ไว้ในพินัยกรรมของผู้ทำพินัยกรรมแก่กรมการอำเภอต่อหน้าพยานสองคนตามที่บัญญัติไว้ใน พ.พ.พ. มาตรา 1658 (1) แล้ว เมื่อผู้ตายเห็นว่าถูกต้องและลงชื่อในพินัยกรรมโดยมีพยานสองคนลงลายมือชื่อและผู้ปฏิบัติราชการแทนผู้อำนวยการเขตลงชื่อรับรองว่าพินัยกรรมทำถูกต้องตามกฎหมายแล้วประทับตราตำแหน่งไว้เป็นสำคัญ พินัยกรรมดังกล่าวจึงสมบูรณ์เป็นพินัยกรรมแบบเอกสารฝ่ายเมืองตาม พ.พ.พ. มาตรา 1658 ส่วนที่คู่ฉบับพินัยกรรมไม่มีการประทับตราตำแหน่งไว้ ก็ไม่ทำให้พินัยกรรมที่มีผลสมบูรณ์เสียไป ผู้ร้องเป็นบุคคลที่ผู้ตายกำหนดในพินัยกรรมให้เป็นผู้จัดการมรดกจึงสมควรเป็นผู้จัดการมรดกของผู้ตาย

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง : - ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1658 (1)

● คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7057/2554

พ.พ.พ. มาตรา 1662 กำหนดหลักเกณฑ์ในการเก็บรักษาพินัยกรรมแบบเอกสารฝ่ายเมืองว่าตามปกติจะต้องเก็บไว้ที่ว่าการอำเภอ แต่ถ้าผู้ทำพินัยกรรมประสงค์จะเก็บรักษาเอง กรมการอำเภอก็ต้องส่งมอบให้ แต่ก่อนส่งมอบพินัยกรรมคืนกรมการอำเภอจะต้องคัดสำเนาไว้พร้อมลงลายมือชื่อและประทับตราตำแหน่งเป็นสำคัญ แล้วเก็บสำเนาไว้ที่ว่าการอำเภอ ได้ความจาก ด. เจ้าพนักงานปกครอง 7 หัวหน้าฝ่ายทะเบียนและบัตรอำเภอเมืองสมุทรสงคราม ซึ่งมีหน้าที่ในการจัดทำพินัยกรรมแบบเอกสารฝ่ายเมืองว่า สำเนาสมุดทะเบียนพินัยกรรมในช่องผู้ซึ่งได้รับมอบพินัยกรรมไป ระบุว่า พินัยกรรมของ พ. และ ส. ซึ่งผู้ทำพินัยกรรมเป็นผู้รับพินัยกรรมกลับไปในวันเดียวกับที่ทำพินัยกรรม หมายความว่า เจ้าพนักงานกรมการอำเภอถ่ายสำเนาพินัยกรรมและเก็บสำเนาพินัยกรรมไว้ที่ว่าการอำเภอ และมอบต้นฉบับพินัยกรรมให้แก่ผู้ทำพินัยกรรม แสดงให้เห็นถึง **ความประสงค์** ของ พ. และ ส. ผู้ทำพินัยกรรมว่าต้องการจะรับพินัยกรรมกลับไปเก็บไว้เอง และเจ้าพนักงานกรมการอำเภอได้คัดถ่ายสำเนาพินัยกรรมดังกล่าวเก็บไว้ที่ว่าการอำเภอ อันเป็นการปฏิบัติถูกต้องตามพ.พ.พ. มาตรา 1662 แล้ว การที่พินัยกรรมเอกสารฝ่ายเมืองไม่ได้เก็บไว้ที่ว่าการอำเภอจึงไม่ขัดต่อกฎหมาย

ป.พ.พ. มาตรา 1662 เป็นบทบัญญัติที่ห้ามกรรมการอำเภอเปิดเผยต้นฉบับหรือสำเนาพินัยกรรมเท่านั้น ส่วนการที่ผู้ทำพินัยกรรมขอรับพินัยกรรมกลับคืนไป แล้วนำไปเปิดเผยต่อบุคคลอื่น ไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายใดห้ามไว้ คดีนี้ไม่ปรากฏว่ากรรมการอำเภอได้เปิดเผยพินัยกรรมให้แก่บุคคลอื่นทราบ ส่วนการที่ผู้รับพินัยกรรมจะทราบข้อความในพินัยกรรมจากผู้ทำพินัยกรรมหรือบุคคลอื่นก็เป็นเรื่องธรรมดาที่สามารถเกิดขึ้นได้ มิได้ถือว่าเป็นการขัดต่อวัตถุประสงค์ของกฎหมายหรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยแต่อย่างใด

พินัยกรรมแบบเอกสารฝ่ายเมืองไม่มีเนื้อความระบุว่าหากฝ่ายใดไม่ทำพินัยกรรมยกทรัพย์สินให้อีกฝ่าย อีกฝ่ายก็จะไม่ทำพินัยกรรมยกทรัพย์สินให้ นั่น พ. และ ส. เป็นพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน ต่างไม่มีสามีและบุตร การที่บุคคลทั้งสองมีเจตนาตรงกันและยกทรัพย์สินบางส่วนของตนให้แก่อีกฝ่ายหนึ่งเมื่อตนถึงแก่ความตายไปก่อน หาใช่เป็นการทำพินัยกรรมโดยมีเงื่อนไขบังคับว่าผู้รับพินัยกรรมต้องทำพินัยกรรมยกทรัพย์สินส่วนของตนให้แก่ผู้ทำพินัยกรรม พินัยกรรมของผู้ทำพินัยกรรมจึงจะมีผลแต่อย่างใดไม่ พินัยกรรมแบบเอกสารฝ่ายเมืองจึงสมบูรณ์ไม่เป็นโมฆะ

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง : - ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1662

● คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4698/2552

พินัยกรรมเอกสารฝ่ายเมืองซึ่งไม่ได้ทำต่อหน้าพยาน 2 คนพร้อมกัน เป็นพินัยกรรมที่สร้างขึ้นขัดต่อ ป.พ.พ. มาตรา 1658 (1) ย่อมตกเป็นโมฆะตามมาตรา 1705 การแต่งตั้งผู้จัดการมรดกตามคำสั่งศาลนั้น ศาลย่อมใช้ดุลพินิจโดยคำนึงถึงความเหมาะสมเพื่อประโยชน์แก่กองมรดก แม้ผู้ร้องจะไม่ใช่บุคคลต้องห้ามในการเป็นผู้จัดการมรดกตาม ป.พ.พ. มาตรา 1718 แต่ผู้ร้องนำพินัยกรรมซึ่งเป็นโมฆะมายื่นคำร้องขอตั้งผู้จัดการมรดก ย่อมทำให้เป็นที่หวาดระแวงแก่ผู้คัดค้านและทายาทอื่นในการรักษาผลประโยชน์ในทรัพย์สินให้แก่ทายาทของเจ้ามรดก ผู้ร้องจึงไม่เหมาะสมในการเป็นผู้จัดการมรดก

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง : - ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1658 (1), มาตรา 1705

● คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8045/2544

การทำพินัยกรรมเอกสารฝ่ายเมืองซึ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1658 (1) บัญญัติว่า ผู้ทำพินัยกรรมต้องไปแจ้งข้อความที่ตนประสงค์จะให้ใส่ไว้ในพินัยกรรมของตนแก่กรรมการอำเภอต่อหน้าพยานอีกอย่างน้อยสองคนพร้อมกัน แต่ขณะปลัดอำเภอ ค. สอบถามความประสงค์ของผู้ตายในการทำพินัยกรรมนั้น ผู้ตายนอนป่วยอยู่บนรถพยาบาลไม่สามารถลงจากรถได้ และ พ. ซึ่งเป็นผู้พิมพ์ข้อความในพินัยกรรมและลงลายมือชื่อเป็นพยานในพินัยกรรม ไม่ได้เห็นตัวผู้ทำพินัยกรรม ปลัดอำเภอ ค. กับผู้ร้องเป็นคนบอกให้ พ. พิมพ์พินัยกรรมจากนั้นปลัดอำเภอ ค. กับผู้ร้องได้นำพินัยกรรมไปอ่านให้ผู้ทำพินัยกรรมฟังแล้วนำกลับมาให้ พ. ลงลายมือชื่อเป็นพยานจึงฟังได้ว่าผู้ตายมิได้แจ้งข้อความที่ตนประสงค์จะให้ใส่ไว้ในพินัยกรรมของตนต่อหน้าพยานสองคนพร้อมกัน ซึ่งการอยู่ต่อหน้าพยานนั้นจะต้องอยู่ต่อหน้าโดยพยานได้เห็นได้ยินผู้ทำพินัยกรรมแจ้งข้อความมิใช่เพียงแต่เห็นมีการทำพินัยกรรมและข้อความในพินัยกรรมเท่านั้น ดังนั้นพินัยกรรมดังกล่าวจึงไม่สมบูรณ์ ไม่มีผลบังคับ

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง : - ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1658 (1)

● คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1097/2544

การทำพินัยกรรมแบบเอกสารฝ่ายเมืองจะต้องทำตามแบบที่กฎหมายกำหนดไว้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1658 ที่บัญญัติว่า "(1) ผู้ทำพินัยกรรมต้องไปแจ้งข้อความที่ตนประสงค์จะให้ใส่ไว้ในพินัยกรรมของตนแก่กรรมการอำเภอต่อหน้าพยานอีกอย่างน้อยสองคนพร้อมกัน (2) กรรมการอำเภอต้องจดข้อความที่ผู้ทำพินัยกรรมแจ้งให้ทราบนั้นลงไว้ และอ่านข้อความนั้นให้ผู้ทำพินัยกรรมและพยานฟัง" เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่าในการทำพินัยกรรมมีเฉพาะ ส. เข้าไปในบ้านเพื่อทำพินัยกรรมให้กับ บ. ตามที่ได้ยื่นคำร้องไว้ โดยปลัดอำเภออาวุโสรักษาราชการแทนนายอำเภอ กับ ถ. นั่งรับประทานอาหารอยู่ที่ร้านอาหารตรงกันข้ามกับปากตรอก

ทางเข้าบ้าน บ. เมื่อทำพินัยกรรมเสร็จแล้ว ส. จึงนำพินัยกรรมนั้นมาให้ปลัดอำเภออาวุโสรักษาการแทนนายอำเภอ และ ถ. ลงลายมือชื่อที่ร้านอาหารแม่ในหน้าสุดท้ายของพินัยกรรมจะระบุว่า ปลัดอำเภอรักษาการแทนนายอำเภอ รับรองว่าเป็นผู้ทำหน้าที่จดข้อความ แต่ข้อเท็จจริงกลับปรากฏว่าผู้ทำหน้าที่จดข้อความคือ ส. แม้จะฟังว่าปลัดอำเภอ รักษาการแทนนายอำเภอสั่งให้ ส. ช่วยจดข้อความแทน แต่ขณะจดข้อความนั้นมิได้กระทำต่อหน้าพยาน อย่างน้อยสองคนพร้อมกันพินัยกรรมนี้จึงขัดต่อบทบัญญัติมาตรา 1658 และตกเป็นโมฆะตามมาตรา 1705

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง : - ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1658, มาตรา 1705

● คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1576/2540

นายอำเภอสั่งให้ ข. ปลัดอำเภอซึ่งเป็นผู้ได้บังคับบัญชาเป็นผู้ทำพินัยกรรมแบบเอกสารฝ่ายเมือง นอกที่ว่ากรอำเภอแทนนายอำเภออันเป็นการสั่งตามอำนาจหน้าที่ในทางราชการ ข. จึงมีอำนาจหน้าที่ ทำพินัยกรรมตามคำสั่งของนายอำเภอได้ ชอบด้วยประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1658

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง : - ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1658

๒. เรื่อง พินัยกรรมทำด้วยวาจา

● คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1323/2566

ระหว่างมีชีวิต พ. ยังไม่ได้ยกหรือส่งมอบการครอบครองที่ดินพิพาทให้แก่จำเลย แม้ พ. เคยสั่งเสียให้ ทายาททุกคนทราบว่า พ. จะยกที่ดินพิพาทให้จำเลย แต่ไม่อาจถือได้ว่าเป็นการทำพินัยกรรมด้วยวาจาตาม ป.พ.พ. มาตรา 1663 เมื่อ พ. ถึงแก่ความตาย ที่ดินพิพาทย่อมเป็นทรัพย์มรดกของ พ. ตกแก่ทายาทโดยธรรม ตาม ป.พ.พ. มาตรา 1599 และมาตรา 1600 การที่จำเลยในฐานะผู้จัดการมรดกจดทะเบียนโอนสิทธิ ครอบครองที่ดินพิพาทมาเป็นของจำเลยในฐานะผู้จัดการมรดก จำเลยจึงเป็นผู้ครอบครองทรัพย์มรดกดังกล่าว แทนทายาท แม้ต่อมาจำเลยในฐานะผู้จัดการมรดกได้จดทะเบียนโอนสิทธิครอบครองที่ดินพิพาทมาเป็นของ จำเลยในฐานะส่วนตัว แต่ก็ไม่ปรากฏข้อเท็จจริงว่าจำเลยได้บอกกล่าวไปยังทายาททุกคนว่า จำเลยไม่มีเจตนา ยึดถือที่ดินพิพาทอันเป็นทรัพย์มรดกแทนทายาทต่อไปตาม ป.พ.พ. มาตรา 1381 ย่อมไม่อาจถือได้ว่าจำเลย ครอบครองที่ดินพิพาทอย่างเป็นทางการเสียภาษีบำรุงท้องที่มีได้เป็นข้อสันนิษฐานหรือหลักฐานที่แสดงว่า ผู้เสียภาษีมีสิทธิครอบครองที่ดิน ที่ดินพิพาทเป็นทรัพย์มรดกของ พ. จำเลยในฐานะผู้จัดการมรดกต้องแบ่งปัน แก่บรรดาทายาท

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง : - ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1663

● คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 692/2564

การจัดการทำศพเป็นกิจการซึ่งไม่เกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้ตาย การจะทำให้บังเกิดผลบังคับได้ตาม กฎหมายต้องแสดงเจตนาโดยทำเป็นพินัยกรรมตาม ป.พ.พ. มาตรา 1646 แต่คำสั่งเสียด้วยวาจาของผู้มรณภาพที่โจทก์เป็นผู้จัดการทำศพไม่ต้องด้วยหลักเกณฑ์การทำพินัยกรรมด้วยวาจาตาม ป.พ.พ. มาตรา 1663 ย่อมไม่บังเกิดผลบังคับได้ตามกฎหมาย เมื่อผู้มรณภาพมิได้ทำพินัยกรรมตั้งผู้จัดการมรดก และทรัพย์สินของผู้มรณภาพได้มาในระหว่างเวลาที่อยู่ในสมณเพศ ย่อมตกเป็นสมบัติของวัดจำเลยที่ 1 ตาม ป.พ.พ. มาตรา 1623 ส่วนโจทก์และน้องคนอื่นของผู้มรณภาพ แม้เป็นทายาทโดยธรรมในลำดับที่ 3 ตามมาตรา 1629 (3) ก็ไม่มีสิทธิ รับมรดกของผู้มรณภาพ ย่อมไม่อาจมอบหมายตั้งให้บุคคลใดเป็นผู้จัดการทำศพผู้มรณภาพ การที่จำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นบุคคลผู้ได้รับทรัพย์มรดกโดยสิทธิโดยธรรมตามผลของมาตรา 1623 อันเป็นจำนวนมากที่สุด จึงเป็นผู้มีอำนาจ หน้าที่จัดการทำศพผู้มรณภาพตาม ป.พ.พ. มาตรา 1649 วรรคสอง จำเลยที่ 1 จึงไม่ต้องส่งมอบศพผู้มรณภาพแก่โจทก์

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง : - ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1646, มาตรา 1649, มาตรา 1663

● คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 12752/2556

กิจการโรงเรียน ป. นั้น เป็นเพียงการงานอาชีพของผู้ตายและผู้ร้องที่ร่วมประกอบกิจการเท่านั้น อันเป็นการเฉพาะตัวของผู้ตายโดยแท้และไม่ตกทอดเป็นมรดกอันจะต้องมาแบ่งปันกัน ส่วนอาคารของโรงเรียนซึ่งปลูกอยู่บนที่ดินตามเอกสารหมายเลข ร.6 หรือ ค.4 ผู้ร้องในฐานะทายาทโดยธรรมก็รับโอนมาแล้ว การที่ผู้ร้องนัดประชุมเพื่อตั้งมูลนิธิหรือจดทะเบียนโรงเรียนเป็นนิติบุคคลตามที่ผู้ตายเคยสั่งเสียด้วยวาจาก่อนตายก็ถือไม่ได้ว่าเป็นการทำพินัยกรรมแบบทำด้วยวาจาตาม ป.พ.พ. มาตรา 1663 เนื่องจากไม่มีพฤติการณ์พิเศษอันเป็นเงื่อนไขของบทกฎหมายดังกล่าว จึงถือไม่ได้ว่าผู้ร้องจัดการมรดกยังไม่เสร็จสิ้น เมื่อคู่คัดค้านมายื่นคำร้องขอถอนผู้ร้องหลังการปันมรดกเสร็จสิ้นแล้ว จึงต้องห้ามตามมาตรา 1727

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง : - ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1663

๓. เรื่อง การตัดมิให้รับมรดก

● คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 9599/2553

การตัดมิให้ทายาทโดยธรรมได้รับมรดกในกรณีที่เจ้ามรดกทำพินัยกรรมไว้ตาม ป.พ.พ. มาตรา 1608 กำหนดไว้ 2 กรณี กรณีแรกคือเจ้ามรดกแสดงเจตนาไว้ในพินัยกรรมโดยชัดแจ้งด้วยการระบุตัวทายาทผู้ถูกตัดมิให้รับมรดก กรณีที่สองคือเจ้ามรดกทำพินัยกรรมจำหน่ายทรัพย์มรดกเสียทั้งหมดโดยไม่มีทายาทโดยธรรมคนใด เจ้ามรดกประสงค์จะตัดมิให้รับมรดกมิใช่เป็นผู้รับประโยชน์ใด ๆ ในพินัยกรรมนั้น เมื่อตามพินัยกรรมไม่ระบุว่าตัดใจทมิให้รับมรดกโดยชัดแจ้งและที่ยกทรัพย์มรดกให้แก่ทายาท 6 คน โดยไม่มีชื่อใจทมิ นั้น มีข้อความระบุไว้ชัดเจนว่า หมายถึงเฉพาะอสังหาริมทรัพย์ที่เจ้ามรดกมีสิทธิในกองมรดกของ อ. ครึ่งหนึ่งในฐานะภริยาโดยชอบด้วยกฎหมายเท่านั้น แต่ที่ดินพิพาทตามข้อ 5 ของพินัยกรรมเป็นทรัพย์มรดกที่เป็นสินส่วนตัวของเจ้ามรดกที่ได้รับการยกให้มาจาก พ. จึงเป็นคนละส่วนกัน เมื่อตามพินัยกรรมข้อ 5 คงมีแต่คำสั่งของเจ้ามรดกที่ให้ผู้จัดการมรดกขายที่ดินพิพาทแล้วนำเงินมาชำระหนี้แก่ธนาคารเจ้าหนี้ โดยมีได้มีคำสั่งของเจ้ามรดกว่า หากการชำระหนี้มีเงินเหลือให้ตกให้แก่ผู้ใด หรือหากมีกรณีทรัพย์มรดกดังกล่าวไม่มีการดำเนินการตามนั้นจะให้ตกให้แก่ผู้ใด ทั้งปรากฏว่าได้มีการไถ่ถอนทรัพย์จำนองที่ดินพิพาทจากธนาคารเจ้าหนี้ก่อนเจ้ามรดกถึงแก่ความตาย จึงเป็นกรณีที่ข้อกำหนดในพินัยกรรมเรื่องการชำระหนี้เกี่ยวกับทรัพย์สินรายนี้เป็นอันไร้ผล ที่ดินพิพาทจึงยังคงเป็นทรัพย์มรดกของเจ้ามรดกที่ยังมิได้จำหน่ายโดยพินัยกรรมย่อมตกทอดแก่ทายาทโดยธรรมตามกฎหมายตาม ป.พ.พ. มาตรา 1699 และ 1620 วรรคสอง โจทก์เป็นบุตรคนหนึ่งในจำนวนบุตร 8 คน ของเจ้ามรดกย่อมมีสิทธิได้รับหนึ่งในแปดส่วนของที่ดินพิพาทตามมาตรา 1629 วรรคหนึ่ง (1) ประกอบมาตรา 1633

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง : - ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1608

● คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4397/2553

เจ้ามรดกทำพินัยกรรมมีข้อความย่อหน้าแรกระบุว่า ยกทรัพย์มรดกทั้งหมดให้แก่นางลูกจันทร์โจทก์ร่วมและนางมาลัย และย่อหน้าที่สองระบุว่าหากว่าจะมีใครอื่นนอกจากที่ระบุชื่อไว้ในพินัยกรรมย่อมไม่มีสิทธิในทรัพย์สมบัติของเจ้ามรดกทั้งสิ้น ดังนั้น แม้เจ้ามรดกจะไม่ได้ระบุตัวทายาทที่ถูกตัดมิให้รับมรดกว่าคือ นายจูลนางสาวลำพวน และจำเลยที่ 1 ไว้โดยชัดแจ้ง แต่การที่เจ้ามรดกทำพินัยกรรมจำหน่ายทรัพย์มรดกของตนทั้งหมดให้แก่นางลูกจันทร์ โจทก์ร่วม และนางมาลัยไปหมดแล้ว ก็ต้องถือว่าจำเลยที่ 1 และทายาทคนอื่นที่ไม่ได้รับทรัพย์มรดกจากพินัยกรรม เป็นผู้ถูกตัดมิให้รับมรดกตาม ป.พ.พ. มาตรา 1608 วรรคสามแล้ว อย่างไรก็ตามเมื่อข้อเท็จจริงยุติแล้วว่า ข้อกำหนดพินัยกรรมในส่วนของนางลูกจันทร์ และนางมาลัยไม่มีผลใช้บังคับ เพราะขัดต่อ ป.พ.พ. มาตรา 1653 ประกอบ มาตรา 1705 คงสมบูรณ์เฉพาะข้อกำหนดพินัยกรรมในส่วนของโจทก์ร่วม ดังนั้น ทรัพย์มรดกส่วนที่มีข้อกำหนดให้ตกเป็นของนางลูกจันทร์และนางมาลัยซึ่งเสียเปล่าไม่มีผลใช้บังคับนั้น จึงตกแก่ทายาทโดยธรรมตามกฎหมาย ตาม ป.พ.พ. มาตรา 1620 วรรคสอง ประกอบมาตรา 1699

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง : - ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1608

● คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 9497/2552

แม้พินัยกรรมฉบับที่ 2 ของผู้ตาย มีข้อความเขียนระบุไว้ว่า "บุคคลที่ข้าพเจ้าไม่ได้ระบุชื่อไว้ในพินัยกรรมฉบับนี้ ข้าพเจ้าไม่ประสงค์ให้รับมรดกของข้าพเจ้าแต่อย่างใด" ก็ตาม แต่นอกจากที่ดินอันเป็นทรัพย์มรดกตามที่ระบุไว้ในพินัยกรรมฉบับดังกล่าวแล้วยังมีทรัพย์มรดกอื่น ๆ นอกพินัยกรรมอีกหลายรายการ อีกทั้งในพินัยกรรมฉบับดังกล่าวก็ไม่มีข้อความใด ๆ ที่ระบุให้จำหน่ายทรัพย์มรดกอื่น ๆ ที่มีได้ระบุไว้ในพินัยกรรมเสียทั้งหมด และมีได้ระบุตัวทายาทผู้ถูกตัดมิให้รับมรดกไว้ให้ชัดเจนตามบทบัญญัติแห่ง ป.พ.พ. มาตรา 1608 วรรคสอง กรณีจึงถือไม่ได้ว่าบรรดาทายาทโดยธรรมผู้ที่มีได้รับประโยชน์จากพินัยกรรมซึ่งมีผู้ร้องรวมอยู่ด้วยเป็นผู้ถูกตัดมิให้รับมรดกที่มีได้ระบุไว้ในพินัยกรรมฉบับดังกล่าว ผู้ร้องจึงยังคงเป็นผู้มีส่วนได้เสียในทรัพย์มรดกของผู้ตายและมีสิทธิมายื่นคำร้องขอให้ศาลสั่งถอนผู้คัดค้านที่ 2 จากการเป็นผู้จัดการมรดกของผู้ตายได้

ตามประเด็นข้อกฎหมายที่ผู้ร้องยกขึ้นอ้างในการยื่นฎีกาว่า คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8045/2544 ที่ตั้งผู้คัดค้านที่ 2 เป็นผู้จัดการมรดกตามพินัยกรรมของ ต. ผู้ตายนั้นหมายความว่าผู้คัดค้านที่ 2 มีสิทธิที่จะจัดการมรดกของผู้ตายเฉพาะที่ระบุไว้ในพินัยกรรมฉบับดังกล่าวเท่านั้น โดยผู้คัดค้านที่ 2 ไม่มีสิทธิและหน้าที่ ที่จะไปจัดการทรัพย์มรดกนอกพินัยกรรมหรือที่มีได้ระบุไว้ในพินัยกรรมฉบับดังกล่าวแต่อย่างใดใช่หรือไม่เพียงใด เป็นข้อที่มีได้ยกขึ้นว่ากันมาแล้วโดยชอบในศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์อีกทั้งเป็นเรื่องนอกประเด็น เพราะประเด็นในคดีนี้มีเพียงว่าผู้คัดค้านที่ 2 เหมาะสมที่จะเป็นผู้จัดการมรดกต่อไปหรือไม่เท่านั้น ไม่มีประเด็นว่าผู้คัดค้านที่ 2 จะจัดการทรัพย์มรดกที่มีได้ระบุไว้ในพินัยกรรมฉบับดังกล่าวได้หรือไม่ จึงต้องห้ามฎีกาตาม ป.วิ.พ. มาตรา 249 วรรคหนึ่ง แต่ข้ออ้างข้อเถียงของผู้ร้องในเรื่องนี้เกี่ยวข้องพาดพิงถึงการวินิจฉัยตามคำพิพากษาศาลฎีกาฉบับก่อนในคดีเดียวกันนี้ซึ่งอาจทำให้เกิดความเข้าใจผิดไปในทางเสียหายต่อคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวขึ้นได้ จึงเป็นปัญหาอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน ดังนั้น แม้ผู้ร้องจะมีได้ยกปัญหาข้อนี้ขึ้นกล่าวในศาลกลาง ศาลฎีกาก็เห็นสมควรวินิจฉัยให้

ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8045/2544 ที่พิพากษาคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2 เป็นผู้จัดการมรดกตามพินัยกรรมของ ต. ผู้ตายโดยกำหนดให้มีสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายนั้นมีความหมายว่าผู้คัดค้านที่ 2 เป็นผู้จัดการมรดกโดยคำสั่งศาลตาม ป.พ.พ. มาตรา 1711 โดยมีสิทธิและหน้าที่ที่จะทำการอันจำเป็นเพื่อให้การเป็นไปตามคำสั่งแจ้งชัดหรือโดยปริยายแห่งพินัยกรรมและเพื่อจัดการมรดกโดยทั่วไปหรือเพื่อแบ่งปันทรัพย์มรดกตาม ป.พ.พ. มาตรา 1719 มิได้จำกัดให้ผู้คัดค้านที่ 2 ในฐานะผู้จัดการมรดกมีสิทธิและหน้าที่ที่จะจัดการมรดกเฉพาะเท่าที่ระบุไว้ในพินัยกรรมเท่านั้น แต่ให้มีอำนาจในการจัดการมรดกโดยทั่วไป ซึ่งหมายความถึงทรัพย์มรดกทั้งหมดของผู้ตายเท่าที่มีอยู่ไม่ว่าจะระบุไว้ในพินัยกรรมหรือไม่ก็ตาม ฉะนั้นการที่ผู้ร้องฎีกาโต้แย้งว่า ผู้คัดค้านที่ 2 ซึ่งเป็นผู้จัดการมรดกตามคำพิพากษาศาลฎีกา 8045/2544 ไม่มีอำนาจจัดการทรัพย์มรดกนอกพินัยกรรมหรือที่มีได้ระบุไว้ในพินัยกรรมแต่ประการใดนั้น เป็นการนำคำพิพากษาศาลฎีกาฉบับมาแปลความเบี่ยงเบนกล่าวอ้างให้เป็นประโยชน์แก่ตนเองเพื่อให้ได้เป็นผู้จัดการมรดกในส่วนที่เกี่ยวกับทรัพย์มรดกอื่น ๆ ที่ผู้ตายมิได้ระบุไว้ในพินัยกรรมอันเป็นการไม่ชอบ

ตามคำร้องของผู้ร้องในคดีนี้ว่า ผู้ร้องเพียงแต่ขอให้ศาลมีคำสั่งถอนผู้คัดค้านที่ 2 จากการเป็นผู้จัดการมรดกของผู้ตายเท่านั้น หากได้ขอให้ผู้ร้องเป็นผู้จัดการมรดกไม่ ดังนั้น แม้ผู้ร้องจะนำสืบและอุทธรณ์ฎีกาขอให้ตั้งผู้ร้องเป็นผู้จัดการมรดกของผู้ตายแต่ศาลไม่อาจมีคำสั่งหรือคำพิพากษาตั้งให้ผู้ร้องเป็นผู้จัดการมรดกของผู้ตายได้ เพราะเกินคำขอต้องห้ามตาม ป.วิ.พ. มาตรา 142 วรรคหนึ่ง

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง : - ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1608

● คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 527/2540

พินัยกรรมของ พ. มีข้อความว่าเมื่อข้าพเจ้าเสียชีวิตลงให้ทรัพย์สินมรดกของข้าพเจ้าแก่จำเลยแต่เพียงผู้เดียว คำว่าทรัพย์สินมรดกของข้าพเจ้าแสดงว่าต้องการยกทรัพย์สินมรดกทั้งหมดให้แก่จำเลยแต่เพียงผู้เดียว แม้ในตอนท้ายของพินัยกรรมจะระบุเลขที่โฉนดที่ดินทรัพย์สินมรดกไว้ด้วยก็ไม่ทำให้ทรัพย์สินมรดกอื่นที่มีได้แจ้งรายละเอียดไว้ในพินัยกรรมเป็นทรัพย์สินมรดกนอกพินัยกรรมไปได้เมื่อ พ. ทำพินัยกรรมจำหน่ายทรัพย์สินมรดกทั้งหมดแก่จำเลยแล้ว จึงถือว่าโจทก์ซึ่งเป็นทายาทโดยธรรมถูกตัดมิให้รับมรดกตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1608 วรรคสอง กฎหมายที่เกี่ยวข้อง : - ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1608

● คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5619 - 5620/2539

หนังสือตัดทายาทโดยธรรมมิให้รับมรดกเจ้ามรดกได้ทำต่อหน้า ช. ผู้ช่วยผู้อำนวยการเขตดุสิต ซึ่งอยู่ในฐานะรักษาราชการแทนผู้อำนวยการเขตดุสิต แสดงว่าขณะนั้นผู้อำนวยการเขตดุสิตไม่ได้อยู่ปฏิบัติหน้าที่ แต่มี ช. ผู้ช่วยผู้อำนวยการเขตดุสิตรักษาราชการแทนผู้อำนวยการเขต ดังนั้น ช. ย่อมมีอำนาจและหน้าที่กระทำการแทนได้เพราะเป็นผู้รักษาราชการแทนซึ่งเป็นไปตามระเบียบแบบแผนและข้อบังคับในการบริหารราชการแผ่นดินเมื่อผู้มีอำนาจกระทำการไม่อยู่ก็ต้องมีผู้รักษาราชการแทนได้ไม่ทำให้หนังสือตัดทายาทโดยธรรมดังกล่าวเสียไป เจ้ามรดกแสดงเจตนาชัดแจ้งตัดผู้ร้องมิให้รับมรดกแล้วการที่จะตั้งบุคคลใดเป็นผู้จัดการมรดกเป็นอำนาจของศาลโดยเฉพาะเพื่อประโยชน์ของกองมรดกตามพฤติการณ์และโดยคำนึงถึงเจตนาเจ้ามรดกประกอบด้วยเมื่อข้อเท็จจริงได้ความว่าผู้ร้องเป็นผู้ที่มีได้รับทรัพย์สินหรือประโยชน์จากกองมรดกเพราะถูกตัดและตามหนังสือตัดทายาทโดยธรรมดังกล่าวก็มีผลสมบูรณ์บังคับได้ผู้ร้องจึงไม่เป็นผู้มีส่วนได้เสียที่จะขอให้ตั้งตนเป็นผู้จัดการมรดก

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง : - ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1608 (2)

● คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5120/2539

ปัญหาที่ผู้ร้องฎีกาว่าผู้ตายทำพินัยกรรมยกที่ดินให้แก่ บ. และ ระบุไว้ในพินัยกรรมว่า "บุคคลอื่นใดที่มีได้ระบุไว้ในพินัยกรรมนี้ไม่มีสิทธิรับมรดกของข้าฯ แต่อย่างใด" แสดงว่าผู้ตายมีเจตนายกทรัพย์สินมรดกทั้งตามพินัยกรรมและนอกพินัยกรรมให้แก่ บ. แต่เพียงผู้เดียวและเป็นการตัดผู้คัดค้านมิให้รับมรดกนั้น เป็นปัญหาข้อกฎหมายอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชนแม้ผู้ร้องจะมีได้ยกขึ้นว่ากล่าวไว้โดยชัดแจ้งในคำแก้อุทธรณ์ก็ฎีกาได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 249 วรรคสอง ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1608 ตัวทายาทผู้ถูกตัดมิให้รับมรดกนั้นต้องระบุไว้ให้ชัดเจนแต่ตามข้อความในพินัยกรรมมิได้ระบุไว้ให้ชัดเจนว่าตัดผู้คัดค้านมิให้รับมรดกจึงถือไม่ได้ว่าเป็นการตัดผู้คัดค้านมิให้รับมรดก และเมื่อผู้ตายยังมีทรัพย์สินมรดกอื่นนอกจากทรัพย์สินมรดกที่ยกให้แก่ บ. ตามพินัยกรรม ผู้คัดค้านในฐานะทายาทจึงเป็นผู้มีส่วนได้เสียในทรัพย์สินมรดกนอกพินัยกรรมมีสิทธิร้องคัดค้านและขอเป็นผู้จัดการมรดกของผู้ตายได้ แม้ผู้คัดค้านจะเป็นทายาทมีสิทธิรับทรัพย์สินมรดกนอกพินัยกรรมของผู้ตายคนหนึ่งและไม่เป็นบุคคลต้องห้ามในการเป็นผู้จัดการมรดกก็ตามแต่เมื่อผู้ตายได้ทำพินัยกรรมแต่งตั้งผู้ร้องเป็นผู้จัดการมรดกและผู้ร้องไม่เป็นบุคคลต้องห้ามในการเป็นผู้จัดการมรดกแล้วก็สมควรให้ผู้ร้องเป็นผู้จัดการมรดกตามเจตนาของผู้ตาย

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง : - ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1608

๔. เรื่อง การสละมรดก

● คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7068/2557

ป.พ.พ. มาตรา 1613 บัญญัติว่า การสละมรดกนั้นจะทำแต่เพียงบางส่วนหรือทำโดยมีเงื่อนไขหรือเงื่อนไขเวลาไม่ได้ สัญญาประนีประนอมแบ่งมรดกระหว่างโจทก์กับจำเลยระบุว่า จำเลยตกลงแบ่งปันทรัพย์มรดกบ้าน 4 หลังซึ่งปลูกอยู่บนที่ดินที่เช่าจากวัดกับเงินอีก 10,000 บาท ให้โจทก์ โจทก์ยอมรับส่วนแบ่งดังกล่าวไม่ติดใจเรียกร้องทรัพย์สินอย่างหนึ่งอย่างใดจากจำเลยอีก เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่า นอกจากบ้าน 4 หลังดังกล่าวแล้ว ยังมีบ้านอีก 7 หลังซึ่งปลูกอยู่บนที่ดินที่เช่าจากวัดกับที่ดินพิพาทซึ่งเป็นทรัพย์มรดกอีกส่วนหนึ่ง แต่สัญญาดังกล่าวไม่ได้กล่าวถึง หากเป็นการสละมรดกก็เป็นการสละเพียงบางส่วน จึงถือไม่ได้ว่าสัญญาประนีประนอมแบ่งมรดกดังกล่าวเป็นการสละมรดก และโจทก์มิได้สละสิทธิในที่ดินพิพาท อย่างไรก็ดี ข้อเท็จจริงได้ความว่า หลังจากจำเลยไปยื่นคำขอรับโอนทรัพย์มรดกบ้าน 7 หลังแล้วได้ยื่นคำขอจดทะเบียนรับโอนทรัพย์มรดกที่ดินพิพาท โดยโจทก์แสดงเจตนาให้ความยินยอมแก่จำเลยในการรับโอนทรัพย์มรดกที่ดินพิพาทดังกล่าวต่อเจ้าพนักงานที่ดิน พฤติการณ์ดังกล่าวเท่ากับเป็นการตกลงทำสัญญาประนีประนอมยอมความในการสละมรดกถูกต้องตาม ป.พ.พ. มาตรา 1612 ตอนท้าย และมาตรา 850 โจทก์จึงไม่มีสิทธิฟ้องขอแบ่งที่ดินพิพาท

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง : - ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1612, มาตรา 1613

● คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5622/2539

ท. เจ้ามรดกถึงแก่ความตายหลังจากโจทก์สละมรดกแล้ว 4 วัน จึงเป็นการแสดงเจตนาสละมรดกที่ฝ่าฝืนต่อประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1619 การสละมรดกจึงไม่เกิดผลตามกฎหมายถือเท่ากับว่าไม่มีการสละมรดกโจทก์จึงยังคงมีสิทธิในทรัพย์มรดกในส่วนที่โจทก์จะพึงได้รับตามพินัยกรรม และการที่โจทก์ไม่เคยเข้าครอบครองที่ดินมรดกและไม่เคยติดใจเรียกร้องทรัพย์มรดกก็ไม่เป็นเหตุกฎหมายใดให้ถือว่าเป็นการปิดปากและเป็นพฤติการณ์ที่แสดงว่าโจทก์สละมรดกนั้นแล้ว เมื่อการสละมรดกโดยโจทก์ไม่เกิดผลตามกฎหมายโจทก์จึงยังคงเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ดินมรดกอยู่การไถ่ถอนจำนองที่ดินมรดกโดยจำเลยตกลงรับสภาพหนี้ต่อธนาคารและผ่อนชำระหนี้แก่ธนาคารก็ปรากฏว่าโจทก์และน้อง ๆ ทุกคนก็ช่วยกันออกเงินคนละ 20,000 บาทให้จำเลยไปดำเนินการหาใช้เป็นเงินของจำเลยเพียงคนเดียวไม่อีกทั้งไม่ปรากฏว่ามีการตกลงกันระหว่างพี่น้องจำเลยให้จำเลยไปจัดการไถ่ถอนจำนองที่ดินมรดกแล้วจำเลยจะได้รับที่ดินมรดกในส่วนที่โจทก์จะพึงได้รับตามพินัยกรรมเป็นการตอบแทนที่ดินมรดกในส่วนดังกล่าวจึงยังคงเป็นกรรมสิทธิ์ของโจทก์ คดีนี้เป็นคดีเกี่ยวกับการจัดการมรดกโดยโจทก์ฟ้องตั้งประเด็นว่าโจทก์เป็นทายาทโดยพินัยกรรมมีสิทธิรับมรดกจำเลยซึ่งเป็นผู้จัดการมรดกจัดการมรดกโดยมิชอบไม่ใส่ชื่อโจทก์เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์รวมในที่ดินมรดกกรณีนี้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1733 วรรคสอง ได้บัญญัติไว้โดยเฉพาะว่าคดีเกี่ยวกับการจัดการมรดกนั้นมิให้ทายาทฟ้องเกินกว่า 5 ปี นับแต่การจัดการมรดกสิ้นสุดลงจึงจะนำอายุความ 1 ปี ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1754 มาบังคับใช้กับกรณีนี้หาได้ไม่

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง : - ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1619

● คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1846/2538

การสละมรดกตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1612 ต้องทำเป็นหนังสือมอบไว้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่คือ นายอำเภอตามกฎกระทรวงมหาดไทย พ.ศ. 2481 และ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน ฯ หรือทำเป็นสัญญาประนีประนอมยอมความตามมาตรา 850 ดังนั้น แม้เจ้าพนักงานที่ดินมิใช่

พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจดังกล่าวแต่เมื่อข้อความในเอกสารเป็นการประนีประนอมยอมความโดยโจทก์ผู้รับผิดชอบในฐานะผู้สละมรดกและจำเลยในฐานะผู้รับมรดกได้ลงชื่อไว้จึงเป็นการสละมรดกโดยชอบ
 กฎหมายที่เกี่ยวข้อง : - ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 850, มาตรา 1612

● คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1250/2538

การสละมรดกจะต้องแสดงเจตนาชัดแจ้งเป็นหนังสือมอบไว้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่หรือทำเป็นสัญญาประนีประนอมยอมความตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1612 โดยกฎกระทรวงกับพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2495 มาตรา 40 กำหนดอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจในกรณีแรกได้แก่ผู้อำนวยการเขตถ้าทำในกรุงเทพมหานครหรือนายอำเภอถ้าทำในต่างจังหวัด ฉะนั้นการที่โจทก์กับ ศ. ทำหนังสือสละมรดกให้ไว้แก่เจ้าพนักงานที่ดินจึงมิใช่หนังสือสละมรดกตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1612

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง : - ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1612

- พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 มาตรา 40

● คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3557/2536

เมื่อเจ้ามรดกทำพินัยกรรมตัดผู้คัดค้านซึ่งเป็นทายาทโดยธรรมมิให้รับมรดก ผู้คัดค้านจึงมิใช่ทายาทหรือผู้มีส่วนได้เสียในกองมรดกที่จะร้องขอเป็นผู้จัดการมรดกได้ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1713 แม้ต่อมาภายหลังผู้ร้องซึ่งเป็นผู้รับมรดกตามพินัยกรรมกับผู้คัดค้านทำสัญญาประนีประนอมยอมความให้ผู้คัดค้านเป็นผู้จัดการมรดก และรับมรดกบางส่วนของเจ้ามรดกก็ตาม ก็เป็นเพียงข้อตกลงเพื่อระงับข้อพิพาทระหว่างบุคคลทั้งสองให้เสร็จ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 850 เท่านั้น หากใช้การสละมรดกหรือสละพินัยกรรมของผู้ร้องไม่ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1612 และ 1698 (3) เพราะการสละมรดกหรือสละพินัยกรรมเพียงบางส่วนไม่อาจกระทำได้เป็นการต้องห้ามตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1613 วรรคแรก

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง : - ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 850, มาตรา 1612, มาตรา 1613 วรรคหนึ่ง, มาตรา 1698 (3)

๕. เรื่อง ผู้จัดการมรดก

● คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 12704/2556

เด็กหญิง ช. เป็นผู้เยาว์ต้องห้ามมิให้เป็นผู้จัดการมรดก ต. แม้เป็นผู้แทนโดยชอบธรรมก็เป็นผู้จัดการมรดกแทนผู้เยาว์ไม่ได้ ที่ศาลล่างทั้งสองพิพากษาให้ เด็กหญิง ช. โดย ต. ผู้แทนโดยชอบธรรมผู้คัดค้านที่ 2 เป็นผู้จัดการมรดกของ ส. ผู้ตายยอมเป็นการไม่ชอบ

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง : - ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1718 (1)

● คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 626/2541

แม้ผู้ร้องจะเป็นบุคคลต่างด้าวแต่ผู้ร้องก็ไม่ใช่บุคคลต้องห้ามตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1718 ที่จะจัดการมรดกของผู้ตาย การเป็นบุคคลต่างด้าวหาเป็นอุปสรรคในการจัดการมรดกของผู้ตายแต่อย่างใดไม่ เมื่อผู้ร้องเป็นภริยาที่ชอบด้วยกฎหมายของผู้ตาย จึงมีความเหมาะสมที่จะเป็นผู้จัดการมรดกของผู้ตายร่วมกับผู้คัดค้านซึ่งเป็นบุตรของผู้ตายได้

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง : - ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1718

๖. เรื่อง การลงลายมือชื่อในพินัยกรรม

● คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 10809/2559

ข้อความในพินัยกรรมส่วนที่เพิ่มเติมตอนท้ายไม่ได้ลงลายมือชื่อกำกับไม่สมบูรณ์ แต่ไม่มีผลกระทบต่อพินัยกรรมทั้งฉบับ ข้อความเดิมในพินัยกรรมย่อมสมบูรณ์ใช้บังคับ เมื่อพิเคราะห์ข้อความส่วนที่ยังมีผลใช้บังคับได้ย่อมเห็นเจตนาของผู้ทำพินัยกรรมได้โดยชัดแจ้งว่า ต้องการยกทรัพย์สินของผู้ตายให้จำเลยแต่เพียงผู้เดียว ข้อความในส่วนอื่นในพินัยกรรมที่ระบุทรัพย์สินเป็นข้อๆ เป็นเพียงส่วนประกอบให้เห็นว่า ผู้ตายมีทรัพย์สินใดบ้าง หรือมีทรัพย์สินที่ผู้ตายจำได้ในขณะที่กำลังเขียนพินัยกรรมเท่านั้น ทรัพย์สินที่ผู้ตายเขียนระบุเพิ่มเติมตอนท้าย โดยไม่ได้ลงลายมือชื่อกำกับ น่าเชื่อว่าเป็นเพราะผู้ตายเพียงระลึกนึกได้ว่ามีทรัพย์สินดังกล่าวด้วย แต่ก็ไม่มีผลเปลี่ยนแปลงเจตนาของผู้ตายที่ต้องการยกทรัพย์สินของตนเองทั้งหมดซึ่งรวมทั้งทรัพย์สินพิพาทให้แก่จำเลย คดีฟังได้ว่า ผู้ตายทำพินัยกรรมยกทรัพย์สินมรดกของผู้ตายทั้งหมดให้แก่จำเลย ทายาทโดยธรรมผู้ที่มีได้รับประโยชน์จากพินัยกรรมย่อมเป็นผู้ถูกตัดมิให้รับมรดก ตาม ป.พ.พ. มาตรา 1608 ดังนั้น โจทก์ทั้งเจ็ดจึงถูกตัดโดยผลของพินัยกรรม ทำให้ไม่มีสิทธิได้รับมรดกของผู้ตาย โจทก์ทั้งเจ็ดจึงไม่มีอำนาจฟ้องขอแบ่งทรัพย์สินมรดกของผู้ตาย

แม้ระหว่างการพิจารณาของศาลชั้นต้น คู่ความได้สละประเด็นข้อพิพาททั้งหมด คงให้ศาลวินิจฉัยประเด็นข้อพิพาทเพียงข้อเดียวว่า จำเลยต้องแบ่งทรัพย์สินมรดกที่พิพาทแก่โจทก์ทั้งเจ็ดหรือไม่เพียงใดก็ตาม แต่ปัญหาเรื่องอำนาจฟ้องเป็นปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน ศาลอุทธรณ์ภาค 6 มีอำนาจหยิบยกขึ้นวินิจฉัยเองได้ ส่วนที่โจทก์ทั้งเจ็ดฎีกาว่า ผู้ตายทำพินัยกรรมอีกฉบับหนึ่งกำหนดให้ ส. เป็นผู้รวบรวมทรัพย์สินมรดกแบ่งปันให้แก่ทายาทเท่า ๆ กัน เป็นข้อเท็จจริงที่มีได้ยกมาก่อนมาแล้วโดยชอบในศาลล่าง ศาลฎีกาไม่รับวินิจฉัยกฎหมายที่เกี่ยวข้อง : - ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1608, มาตรา 1684

● คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8687 - 8688/2558

เมื่อจำเลยถึงแก่ความตาย คำสั่งศาลที่ตั้งจำเลยเป็นผู้จัดการมรดกไม่มีผลต่อไป แต่ความรับผิดชอบผู้จัดการมรดกอันเกิดจากการจัดการมรดกมิใช่เป็นการเฉพาะตัวจึงย่อมตกทอดแก่ทายาท ที่ศาลอนุญาตให้ ท. เป็นคู่ความแทนที่จำเลยจึงชอบแล้ว

พินัยกรรมมีลายมือชื่อพยานสองคนและไม่มียกกฎหมายห้ามมิให้พยานในพินัยกรรมเป็นพยานรับรองลายพิมพ์นิ้วมือในขณะเดียวกัน เมื่อไม่ปรากฏว่าพยานในพินัยกรรมทั้งสองเป็นบุคคลต้องห้าม ตาม ป.พ.พ. มาตรา 1670 การที่ผู้ทำพินัยกรรมลงลายมือชื่อและพิมพ์ลายนิ้วมือต่อหน้า ข. กับ ท. เมื่อบุคคลทั้งสองลงลายมือชื่อรับรองไว้ในขณะทำพินัยกรรม ตามมาตรา 1665 พินัยกรรมจึงถูกต้องตามแบบและสมบูรณ์ตามกฎหมาย

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง : - ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1665, มาตรา 1670

● คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7929/2557

การโต้แย้งคำสั่งระหว่างพิจารณาภายในเวลาที่สมควรนั้น ต้องโต้แย้งภายหลังเมื่อศาลออกคำสั่งแล้ว ตามข้อเท็จจริงผู้ร้องเพียงแต่ยื่นคำร้องคัดค้านว่า ผู้คัดค้านมิได้ยื่นบัญชีระบุพยานไว้ก่อนหรือภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด ผู้คัดค้านจึงไม่อาจอ้างตนเอง และหรืออ้างบุคคลอื่นเข้ามาเบิกความเป็นพยานได้ อีกทั้งพยานเอกสารที่ได้อ้างประกอบการถามพยานผู้ร้องที่ศาลแพ่งก็ไม่อาจรับฟังได้เช่นกัน และปรากฏตามรายงานกระบวนการพิจารณาของศาลชั้นต้นลงวันที่ 2 ธันวาคม 2553 ว่า ศาลชั้นต้นมีคำสั่งอนุญาตให้ผู้คัดค้านยื่นบัญชีระบุพยานเพิ่มเติมได้ อันมีผลเท่ากับให้ถือเอาบัญชีระบุพยานที่นาย ด. เคยยื่นไว้ก่อนถึงแก่ความตายเป็นบัญชีระบุพยานของผู้คัดค้าน และอนุญาตให้ผู้คัดค้านยื่นบัญชีระบุพยานเพิ่มเติมได้ ซึ่งคำสั่งของศาลชั้นต้นดังกล่าวเป็นคำสั่งระหว่างพิจารณา หากผู้ร้องไม่เห็นด้วยก็ต้องโต้แย้งคำสั่งไว้ แต่หลังจากศาลชั้นต้นมีคำสั่งระหว่างพิจารณาดังกล่าวจนกระทั่งถึงวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2554 ซึ่งเป็นวันอ่านคำสั่งของศาลชั้นต้นเป็นเวลา 2 เดือนเศษ ไม่ปรากฏว่าผู้ร้องได้โต้แย้งคำสั่งของศาลชั้นต้นไว้ จึงเป็นเรื่องไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด ต้องห้ามมิให้อุทธรณ์ตาม ป.วิ.พ. มาตรา 226 (2)

เมื่อพิจารณาพินัยกรรม เอกสารหมายเลข ร.3 แล้ว ปรากฏว่ามีลายพิมพ์นิ้วหัวแม่มือซ้ายและหัวแม่มือขวา และมีนาย อ. กับตาบตำรวจ ข. เป็นผู้รับรองลายพิมพ์นิ้วมือของผู้ตายไว้ ซึ่งตามพินัยกรรมระบุข้อความไว้ว่า ผู้ตายได้พิมพ์หัวนิ้วมือซ้ายเป็นสำคัญต่อหน้าพยาน จึงเห็นได้ว่า ลายพิมพ์นิ้วมือขวาของผู้ตายเป็นการพิมพ์ลายนิ้วมือเกินกว่าที่ระบุไว้ในพินัยกรรม แต่ไม่ทำให้พินัยกรรมเสียไปแต่อย่างใด พินัยกรรมดังกล่าวยังมีผลสมบูรณ์

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง : - ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1665

● คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 17338/2555

การแก้ไขชื่อสกุลของเจ้ามรดกในพินัยกรรม โดยมีการลงลายมือชื่อผู้ทำพินัยกรรมกำกับในบริเวณที่แก้ไข แต่ไม่มีพยานสองคนลงลายมือชื่อรับรองลายมือชื่อของผู้ทำพินัยกรรมขณะที่แก้ไข อันเป็นการไม่ได้ทำตามแบบที่กฎหมายระบุไว้ จึงไม่สมบูรณ์ตาม ป.พ.พ. มาตรา 1656 วรรคสอง มีผลทำให้พินัยกรรมไม่สมบูรณ์เฉพาะส่วนที่ทำไม่ถูกต้อง และถือว่าไม่มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงพินัยกรรม พินัยกรรมคงมีข้อความตามเดิม หากมีผลทำให้พินัยกรรมที่เดิมสมบูรณ์อยู่แล้วต้องตกเป็นไม่สมบูรณ์ทั้งฉบับหรือตกเป็นโมฆะไม่

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง : - ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1656 วรรคสอง

● คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3675/2547

พินัยกรรมที่ทําขึ้นขัดต่อทบัญญัติกฎหมายที่จะทําให้พินัยกรรมเป็นโมฆะนั้น ป.พ.พ. มาตรา 1705 บัญญัติไว้โดยเฉพาะแล้วว่ามิกรณีใดบ้างที่เป็นโมฆะ แต่มิได้บัญญัติให้พินัยกรรมที่ไม่ลงลายมือชื่อผู้เขียน (หรือผู้พิมพ์) ในกรณีที่ผู้เขียนมิใช่ผู้ทำพินัยกรรม กล่าวคือทำไม่ถูกต้องตาม ป.พ.พ. มาตรา 1671 ตกเป็นโมฆะ ฉะนั้นเมื่อขณะทำพินัยกรรมในคดีนี้มีพยานในพินัยกรรมทั้งสิ้นคนอยู่พร้อมกันและผู้ตายลงลายมือชื่อในพินัยกรรมต่อหน้าพยาน 2 คน พินัยกรรมดังกล่าวจึงถูกต้องตามแบบที่ ป.พ.พ. มาตรา 1656 กำหนดไว้ และมีผลสมบูรณ์ตามกฎหมาย

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง : - ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1671, มาตรา 1705

● คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1216/2540

ส. ผู้ทำพินัยกรรมฉบับพิพาทลงลายมือชื่อไว้ต่อหน้าพยาน 3 คน ซึ่งพยานทั้งสามคนลงลายมือชื่อรับรองลายมือชื่อของ ส. ไว้เป็นการทำพินัยกรรมถูกต้องตามแบบตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1656 แล้ว แม้จะไม่มีลายมือชื่อผู้เขียนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1671 แต่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1705 ก็มีได้กำหนดให้ตกเป็นโมฆะ ฉะนั้น พินัยกรรมฉบับพิพาทจึงสมบูรณ์ตามกฎหมาย กรณีไม่มีกฎหมายบัญญัติว่าหากผู้รับประโยชน์อยู่ด้วยในขณะที่ทำพินัยกรรมจะมีผลให้พินัยกรรมนั้นตกเป็นโมฆะ สิ้นสมรสเป็นทรัพย์สินที่ ส. มีอยู่ขณะถึงแก่ความตาย ส. จึงมีอำนาจยกสินสมรสส่วนของตนให้แก่บุคคลใดก็ได้ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1481

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง : - ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1671, มาตรา 1705

● คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 40/2539

จำเลยลงชื่อเป็นพยานรับรองลายพิมพ์นิ้วหัวแม่มือของผู้ทำพินัยกรรมแบบเอกสารฝ่ายเมือง ถือไม่ได้ว่า จำเลยได้ลงชื่อเป็นพยานรับรองพินัยกรรม ไม่มีผลให้ข้อกำหนดพินัยกรรมยกที่ดินแก่จำเลยเป็นโมฆะ จำเลยมีสิทธิรับมรดกตามพินัยกรรม

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง : - ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1653

● คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6290/2538

พินัยกรรมมีข้อความว่าผู้ทำพินัยกรรมยกทรัพย์สินที่มีอยู่ในขณะทำพินัยกรรมและที่จะมีขึ้นภายหน้าให้เป็นกรรมสิทธิ์หรือสิทธิแก่ผู้คัดค้านแต่เพียงผู้เดียวและผู้ทำพินัยกรรมได้พิมพ์ลายนิ้วมือต่อหน้าพยานทั้งหมด 3 คน แม้ลายมือชื่อของพยานดังกล่าวจะไม่ได้ระบุว่าเป็นผู้รับรองลายพิมพ์นิ้วมือของผู้ทำพินัยกรรมไว้ด้วยก็ตาม พยานผู้ลงลายมือชื่อดังกล่าวก็ถือได้ว่าเป็นผู้รับรองลายพิมพ์นิ้วมือของผู้ทำพินัยกรรมด้วยและย่อมสมบูรณ์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1656

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง : - ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 9 วรรคสอง

๗. เรื่อง พินัยกรรมไม่ได้ระบุวันเดือนปีหรือสถานที่ที่ทำการพินัยกรรม

● คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8747/2550

สถานที่ทำการพินัยกรรมไม่ใช่ข้อสาระสำคัญของแบบแห่งพินัยกรรมซึ่งจำต้องระบุไว้แต่อย่างใด ดังนั้น การที่ระบุสถานที่ทำการพินัยกรรมผิดจากความเป็นจริงไม่ทำให้พินัยกรรมต้องเสียไปแต่อย่างใด

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง : - ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1646, มาตรา 1655

● คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6595/2538

พินัยกรรมไม่ลงวันเดือนปีในการทำการพินัยกรรมจึงมิได้ทำตามแบบที่กฎหมายบัญญัติไว้ย่อมเป็นโมฆะตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1705 ทรัพย์มรดกของผู้ตายจึงตกให้แก่ทายาทโดยธรรมของผู้ตายเสมือนหนึ่งมิได้มีการทำการพินัยกรรมไว้เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่า ท. บิดาผู้คัดค้านที่ 1 เป็นบุตรของผู้ตายได้ตายก่อนผู้ตายผู้คัดค้านที่ 1 ย่อมเป็นผู้มีสิทธิได้รับทรัพย์มรดกแทนที่บิดาจึงเป็นผู้มีส่วนได้เสียมีสิทธิร้องขอเป็นผู้จัดการมรดกผู้ตายได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1711 และ 1713 ดังนั้นเมื่อศาลมีคำสั่งแต่งตั้งผู้คัดค้านที่ 1 เป็นผู้จัดการมรดกของผู้ตายแล้วแม้ข้อเท็จจริงจะฟังได้ว่าเจ้าของมรดกได้ทำการพินัยกรรมทรัพย์มรดกให้แก่ผู้คัดค้านที่ 2 แต่ผู้เดียวกันก็ตามก็ยังไม่เป็นเหตุที่ศาลจะมีคำสั่งเพิกถอนผู้คัดค้านที่ 1 จากการเป็นผู้จัดการมรดกของผู้ตายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1727

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง : - ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1705

๘. เรื่อง การชู้ด ลบ ตก เต็ม หรือการแก้ไขเปลี่ยนแปลงอย่างอื่นซึ่งพินัยกรรม

● คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3662 - 3663/2548

ก่อนที่ ล. ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ผู้อำนวยการเขตตลิ่งชันจะลงลายมือชื่อและประทับตราสำนักงานเขตตลิ่งชันตามที่ ป.พ.พ. มาตรา 1658 (4) บัญญัติ ล. ได้ดำเนินการให้แก้ไขพินัยกรรมที่พิมพ์ผิดพลาดโดยใช้ยาลบหมึก ลบถ้อยคำแล้วพิมพ์ใหม่เป็นต้นฉบับหรือคู้ฉบับ แก้ไขชื่อจาก "นายสัมพันธ์" เป็น "นายสมพันธ์" เพื่อให้ถูกต้องตามความจริง โดยผู้ทำพินัยกรรม (นายสมพันธ์) และพยานรู้เห็น จากนั้น ล. จึงลงลายมือชื่อและประทับตราสำนักงานเขตตลิ่งชัน ดังนี้ ไม่ถือว่าเป็นการชู้ด ลบ ตก เต็ม หรือการแก้ไขเปลี่ยนแปลงอย่างอื่นซึ่งพินัยกรรมจึงไม่จำเป็นต้องให้ผู้ทำพินัยกรรม พยาน และ ล. ลงลายมือชื่อกำกับตาม ป.พ.พ. มาตรา 1658 วรรคสอง

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง : - ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1658

● คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2536/2548

การขีดฆ่า คำว่า "ดังนี้" ในพินัยกรรมออกไปเพราะเป็นการพิมพ์ข้อความตกไปแล้วพิมพ์ใหม่เป็นว่า "ให้มีผลเมื่อข้าพเจ้าตายแล้วดังนี้" การขีดฆ่าคำว่า "ดังนี้" ไม่มีผลต่อความสมบูรณ์ของข้อความในพินัยกรรม เพราะแม้ไม่มีการขีดฆ่าคำดังกล่าวและไม่พิมพ์ข้อความใหม่ข้อความที่พิมพ์ก่อนหน้านั้นก็ระบุชัดเจนว่าเป็น ใบมอบทรัพย์สิน (มรดก) ให้แก่จำเลยผู้รับมรดกเพียงผู้เดียว การรับมรดกย่อมจะมีผลต่อเมื่อเจ้ามรดก ถึงแก่ความตายอยู่แล้ว ส่วนการขีดฆ่าคำว่า "ผู้รับมอบ" แล้วพิมพ์ข้อความใหม่เป็นว่า "พยาน" ก็เพื่อให้ตรงกับความเป็นจริงว่า จ. ลงลายมือชื่อเป็นพยานในการทำพินัยกรรมมิใช่เป็นผู้รับมอบ การแก้ไขดังกล่าวมิใช่เป็นการ ตกเติม แก้ไขเปลี่ยนแปลงพินัยกรรมที่ต้องมีการลงลายมือชื่อกำกับ ทั้งเป็นการแก้ไขก่อนที่ผู้ทำพินัยกรรม และพยาน ลงลายมือชื่อในพินัยกรรมจึงไม่ต้องปฏิบัติตาม ป.พ.พ. มาตรา 1656 วรรคสอง ไม่ทำให้พินัยกรรม เป็นโมฆะ

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง : - ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1656

● คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4700/2538

ป. ผู้ทำพินัยกรรมได้เต็มวันที่และเดือนในพินัยกรรมที่ ส. พิมพ์มาให้ตามความต้องการของ ป. และ ลงลายมือชื่อในพินัยกรรมแล้วพยาน 3 คนได้ลงลายมือชื่อ การที่ ป. เต็มวันที่และเดือนลงในพินัยกรรมมิใช่เป็นการ ตกเติมแก้ไขเปลี่ยนแปลงพินัยกรรมที่จะต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1656 วรรคสอง และเป็นการเติมก่อนที่ ป. และพยานในพินัยกรรมลงลายมือชื่อพินัยกรรมจึงสมบูรณ์ไม่เป็นโมฆะ

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง : - ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1646

● คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1619/2538

พินัยกรรมที่ไม่สมบูรณ์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1658 วรรคสอง หมายความว่าถึง เฉพาะส่วนการขุดลบ ตกเติม หรือการแก้ไขเปลี่ยนแปลงอย่างอื่นเท่านั้นไม่ได้หมายความว่าความรวมถึงพินัยกรรมทั้งฉบับ เมื่อพินัยกรรมทำโดยชอบแล้วแม้การขุดลบตกเติมหรือการแก้ไขเปลี่ยนแปลงจะไม่สมบูรณ์ก็ไม่มีผลกระทบถึง พินัยกรรมทั้งฉบับข้อความเติมในพินัยกรรมย่อมสมบูรณ์ใช้บังคับได้

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง : - ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1658

๙. เรื่อง พินัยกรรมเป็นโมฆะเนื่องจากผู้ทำพินัยกรรมไม่สามารถรับรู้สาระสำคัญของพินัยกรรม

● คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 574 - 575/2567

ขณะทำพินัยกรรมเจ้ามรดกป่วยหนักและชราภาพมากจนไม่อาจชัดเจนและไม่สามารถรับรู้สาระสำคัญของพินัยกรรมที่ผู้คัดค้านกับพวกที่จัดทำมาให้เจ้ามรดกพิมพ์ลายนิ้วมือ พินัยกรรมจึงเป็นโมฆะ ผู้คัดค้านจึงไม่ใช่ ทายาทและไม่ใช่ว่ามีส่วนได้เสียที่จะมาร้องขอเป็นผู้จัดการมรดกตาม ป.พ.พ. มาตรา 1713 ทั้งไม่ใช่ผู้ถูกโต้แย้งสิทธิ ตาม ป.วิ.พ. มาตรา 55 ที่จะมาคัดค้านการที่ผู้ร้องขอเป็นผู้จัดการมรดกของเจ้ามรดก และเมื่อผู้ร้องเป็นพี่น้อง ร่วมบิดามารดาเดียวกันกับเจ้ามรดกผู้ร้องจึงเป็นทายาทโดยธรรมของเจ้ามรดก มีอำนาจที่จะร้องขอให้ศาลมีคำสั่ง ตั้งผู้จัดการมรดกได้ ตาม ป.พ.พ. มาตรา 1713 ทั้งไม่ปรากฏว่า พ. ผู้รับมอบอำนาจและบุตรของผู้ร้อง มีลักษณะต้องห้ามตาม ป.พ.พ. มาตรา 1718 ที่ศาลอุทธรณ์พิพากษายืนตามศาลชั้นต้นที่มีคำสั่งตั้ง พ. เป็นผู้จัดการมรดกของเจ้ามรดกจึงชอบแล้ว

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง : - ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1704 วรรคสอง

● คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6297/2556

การทำพินัยกรรมคือการแสดงเจตนากำหนดการเมื่อตายในเรื่องทรัพย์สินของตนเองตาม ป.พ.พ. มาตรา 1646 และ 1647 แต่ข้อเท็จจริงได้ความว่า ขณะทำพินัยกรรม ผู้ตายไม่รู้สีกตัว ไม่มีสติสัมปชัญญะ พุดจาไม่ได้ บังคับร่างกายของตนก็ไม่ได้ จึงไม่สามารถที่จะแสดงเจตนา กำหนดการเมื่อตายได้ด้วยตนเอง ข้อความในพินัยกรรม จึงมิใช่เจตนาอันแท้จริงของผู้ตาย แต่เป็นข้อความที่แสดงเจตนาของผู้แอบอ้างจัดทำขึ้นเอง จึงเป็นพินัยกรรมปลอม ไม่มีผลบังคับตามบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าว

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง : - ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1704 วรรคสอง

● คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3552/2550

จ. เจ้ามรดกถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถตั้งแต่วันที่ 20 กันยายน 2532 ต่อมาศาลอุทธรณ์ พิพากษายืนตามศาลชั้นต้นให้เพิกถอนคำสั่งที่สั่งให้เจ้ามรดกเป็นคนไร้ความสามารถแต่ศาลฎีกาพิพากษากลับ เป็นให้ยกคำร้อง ซึ่งเป็นผลให้ จ. ยังคงเป็นคนไร้ความสามารถอยู่ตามเดิม แม้ในระหว่างที่คดีดังกล่าวยังไม่ถึงที่สุด ศาลชั้นต้นได้มีคำสั่งให้ จ. เป็นคนเสมือนไร้ความสามารถ คำสั่งที่ให้ จ. เป็นคนเสมือนไร้ความสามารถดังกล่าว ก็ไม่อาจเปลี่ยนแปลงยกเลิก เพิกถอนหรือลบล้างคำสั่งศาลชั้นต้นศาลเดียวกันที่ได้สั่งให้ จ. เป็นคนไร้ความสามารถ มาก่อน ทั้งไม่มีผลทำให้สถานภาพการเป็นคนไร้ความสามารถตามคำสั่งศาลต้องขาดช่วงไปหรือสะดุดหยุดชั่วคราว ในระหว่างที่คดียังไม่ถึงที่สุด การที่ จ. โดยความยินยอมของผู้พิทักษ์ได้ทำพินัยกรรมเอกสารฝ่ายเมืองเมื่อวันที่ 30 มีนาคม 2535 ซึ่งอยู่ในเวลาที่ จ. ตกเป็นคนไร้ความสามารถพินัยกรรมดังกล่าวจึงตกเป็นโมฆะตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1704

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง : - ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1704 วรรคหนึ่ง

● คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2307/2539

ในขณะที่เจ้ามรดกเขียนพินัยกรรมยกทรัพย์มรดกให้แก่จำเลยนั้นมีผู้อื่นควบคุมคอยบอกให้เขียนโดยเจ้ามรดก มีสติสัมปชัญญะไม่สมบูรณ์พินัยกรรมจึงเป็นอันเสียเปล่าตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1704 วรรคสอง

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง : - ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1704 วรรคสอง

● คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3158/2536

มีผู้จับมือเจ้ามรดกเขียนชื่อในขณะที่เจ้ามรดกมีสติสัมปชัญญะไม่สมบูรณ์เท่ากับว่าเจ้ามรดกไม่ได้แสดงเจตนา ทำพินัยกรรม เอกสารที่ทำได้จึงไม่เป็นพินัยกรรม ไม่มีผลบังคับตามกฎหมาย บุตรนอกกฎหมายที่บิดาได้แสดงออก ต่อผู้อื่นว่าบุตรเป็นบุตรของตนและให้ใช้นามสกุลตลอดมา ถือว่าเป็นบุตรนอกกฎหมายที่บิดาได้รับรองแล้ว จึงมีสิทธิรับมรดกแทนที่บิดาได้ตาม ป.พ.พ.มาตรา 1639

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง : - ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1646, มาตรา 1704 วรรคสอง

๑๐. เรื่อง ผู้รับพินัยกรรมรู้ข้อความในพินัยกรรมล่วงหน้าและญาติใกล้ชิดเป็นพยานในพินัยกรรม

● คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5397/2539

พินัยกรรมจะมีผลต่อเมื่อผู้ทำพินัยกรรมตายดังนั้นในขณะที่ผู้ทำพินัยกรรมยังมีชีวิตอยู่พินัยกรรมยังไม่มีผล บังคับผู้ทำพินัยกรรมสามารถทำนิติกรรมผูกพันทรัพย์ที่ระบุไว้ในพินัยกรรมได้อย่างเต็มที่หากผู้ทำพินัยกรรม ถึงแก่ความตายก่อนทำนิติกรรมสำเร็จทายาทผู้รับมรดกตามพินัยกรรมย่อมต้องรับไปทั้งสิทธิและหน้าที่ของ ผู้ทำพินัยกรรมที่มีต่อทรัพย์ตามพินัยกรรมนั้นโดยผลแห่งกฎหมายอยู่แล้วไม่จำเป็นต้องกล่าวถึงพินัยกรรมไว้ในนิติกรรมที่ทำนั้น แต่อย่างไร กฎหมายไม่มีข้อห้ามมิให้ผู้รับมรดกรู้ข้อความในพินัยกรรมล่วงหน้าทั้งไม่มีข้อห้ามญาติใกล้ชิดเป็นพยาน ในพินัยกรรมขณะนั้นการที่ อ. ซึ่งเป็นผู้รับมรดกตามพินัยกรรมได้ล่วงรู้ข้อความในพินัยกรรมและ น. กับ ร. ซึ่งเป็น พยานในพินัยกรรมเป็นเพียงญาติใกล้ชิดกับผู้รับพินัยกรรมเท่านั้นมิได้มีส่วนได้เสียในพินัยกรรมจึงไม่ขัดต่อกฎหมาย

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง : - ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1676, มาตรา 1670

๑๑. เรื่อง ข้อกำหนดในพินัยกรรมเป็นโมฆะเนื่องจากขัดต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

● คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3917/2563

ผู้ตายครอบครองที่ดินพิพาทซึ่งเป็นที่ดินในนิคมอุตสาหกรรมสร้างตนเอง เมื่อยังไม่มีการออกโฉนดหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ตาม พ.ร.บ.จัดที่ดินเพื่อการครองชีพ พ.ศ. 2511 ที่ดินพิพาทจึงยังคงเป็นที่ดินของรัฐ การที่ผู้ตายทำพินัยกรรมยกที่ดินพิพาทให้แก่ บ. มิใช่การตกทอดโดยมรดก เป็นการขัดต่อ พ.ร.บ. ดังกล่าว ผู้ตายมีเพียงสิทธิครอบครองที่ดินพิพาท แต่สิทธิครอบครองที่ดินพิพาทถือเป็นทรัพย์สินมรดกอย่างหนึ่ง ย่อมตกทอดแก่ทายาทโดยธรรมของผู้ตาย เมื่อทายาททุกคนของผู้ตายตกลงให้ บ. เป็นผู้รับโอนสิทธิในที่ดินของผู้ตายตามที่พระราชกฤษฎีกานิคมสร้างตนเองกำหนดให้ทายาทเข้ารับสิทธิได้เพียงผู้เดียว บ. จึงเป็นแต่เพียงผู้มีชื่อในหนังสือแสดงการทำประโยชน์แทนบุตรทุกคนของผู้ตายเท่านั้น ต่อมา บ. ไปขออนุญาตโฉนดที่ดินจนได้รับโฉนดที่ดินพิพาท ก็ยังต้องถือว่าเป็นการดำเนินการแทนทายาทอื่น ทายาททุกคนมีส่วนเท่า ๆ กันและเป็นเจ้าของรวมในที่ดินพิพาท บ. ไม่มีสิทธิทำพินัยกรรมยกที่ดินพิพาททั้งแปลงให้แก่จำเลยที่ 1 แม้จำเลยที่ 1 ขอรับโอนมรดกที่ดินใส่ชื่อของตนเอง เป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์ในที่ดินพิพาท ก็ยังคงต้องถือว่าจำเลยที่ 1 ถือกรรมสิทธิ์ในที่ดินพิพาทแทนทายาททุกคนของผู้ตาย สิทธิของจำเลยที่ 1 ผู้รับโอนคงมีสิทธิในทำนองเดียวกันกับสิทธิของ บ. ผู้โอน จำเลยที่ 1 ไม่มีสิทธินำที่ดินพิพาททั้งแปลงไปขายให้แก่จำเลยที่ 2 นิติกรรมการซื้อขายที่ดินระหว่างจำเลยทั้งสองไม่ชอบ จำเลยที่ 1 ต้องจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์แบ่งแยกที่ดินพิพาทคืนให้แก่โจทก์ทั้งสองผู้เป็นทายาทของผู้ตาย แต่หากการจดทะเบียนแบ่งแยกที่ดินแก่โจทก์ทั้งสองไม่อาจดำเนินการได้ ก็ต้องดำเนินการตามที่บัญญัติไว้ใน ป.พ.พ. มาตรา 1364 วรรคสอง

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง : - ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 150

- พระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อการครองชีพ พ.ศ. 2511 มาตรา 12 วรรคหนึ่ง

● คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3916/2563

แม้จะได้ความว่าก่อนตาย พ. ทำพินัยกรรมยกที่ดินโฉนดเลขที่ 20218 ซึ่งเดิมเป็นที่ดิน น.ค. 3 เล่มที่ 17 เลขที่ 805 ที่ 18/2524 ให้แก่ บ. ก็ตาม แต่ขณะนั้นที่ดินพิพาทยังไม่มีการออกโฉนดหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ตาม พ.ร.บ.จัดที่ดินเพื่อการครองชีพ พ.ศ.2511 จึงยังเป็นที่ดินของรัฐ การทำพินัยกรรมยกที่ดินพิพาทให้แก่ บ. มิใช่การตกทอดโดยทางมรดก จึงขัดกับ พ.ร.บ.จัดที่ดินเพื่อการครองชีพ พ.ศ.2511 มาตรา 12 วรรคหนึ่ง อย่างไรก็ตามการที่ พ. ได้รับอนุญาตให้เข้าไปทำประโยชน์ในที่ดิน พ. จึงมีสิทธิครอบครองที่ดินพิพาท ซึ่งสิทธิดังกล่าวถือเป็นทรัพย์สินมรดกอย่างหนึ่ง ย่อมตกแก่ทายาทโดยธรรมของ พ. ข้อเท็จจริงเชื่อได้ว่าหลังจาก พ. ถึงแก่ความตาย ทายาทของ พ. ได้ตกลงให้ใส่ชื่อ บ. ในหนังสือแสดงการทำประโยชน์ และการที่ได้มีการออกโฉนดที่ดินเป็นชื่อของ บ. เป็นกรณีที่ทายาทของ พ. ให้ บ. ดำเนินการตาม พ.ร.บ. ดังกล่าว ที่ดินพิพาทเป็นที่ดินที่เป็นส่วนของจำเลยและบุตรของ พ. คนอื่นรวมอยู่ด้วย บ. เป็นแต่เพียงมีชื่อในโฉนดแทนบุตรคนอื่นเท่านั้น บ. ไม่มีสิทธิทำพินัยกรรมยกที่ดินพิพาททั้งแปลงให้แก่ อ. อ. จึงไม่มีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในที่ดินพิพาท สิทธิของโจทก์ผู้รับโอนต่อมาก็ยังมีสิทธิในทำนองเดียวกัน

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง : - ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 150

- พระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อการครองชีพ พ.ศ. 2511 มาตรา 12 วรรคหนึ่ง

● คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8873/2561 (ประชุมใหญ่ครั้งที่ 25/2561)

เงินสงเคราะห์เป็นเงินที่พึงจะได้รับเมื่อสมาชิกถึงแก่ความตายไปแล้ว โดยจ่ายให้แก่ผู้รับโอนประโยชน์ตามข้อบังคับสหกรณ์ ถ้าสมาชิกผู้ได้ออกจากการเป็นสมาชิกของสหกรณ์ก็ไม่มีสิทธิที่จะได้รับเงินสงเคราะห์จากสหกรณ์ ดังนี้ หากสมาชิกประสงค์จะให้ผู้รับโอนประโยชน์มีสิทธิได้รับเงินสงเคราะห์จากสหกรณ์ก็ต้องคงความเป็นสมาชิกไว้จนตายจะถอนเงินค่าหุ้นหรือออกจากการเป็นสมาชิกไม่ได้ และเงินทุนเรือนหุ้นหรือเงินค่าหุ้นที่สมาชิกมีอยู่กับสหกรณ์ก็มีใช้เงินที่สมาชิกสามารถที่จะเบิกถอนไปใช้ได้ก่อน เว้นแต่จะออกจากการเป็นสมาชิกแล้ว ซึ่งก็ยังมีเงื่อนไขที่อาจจะไม่ได้รับเต็มจำนวนก็ได้ เงินค่าหุ้นจึงมีลักษณะพิเศษที่มีใช้เป็นที่รับประโยชน์ของสมาชิกโดยแท้ เมื่อพระราชบัญญัติสหกรณ์บัญญัติให้สมาชิกสหกรณ์สามารถทำหนังสือตั้งบุคคลหนึ่งหรือหลายคนเป็นผู้รับโอนประโยชน์ในเงินค่าหุ้นหรือเงินอื่นใดจากสหกรณ์เมื่อสมาชิกถึงแก่ความตาย โดยมอบไว้แก่สหกรณ์เป็นหลักฐานการจะเบิกถอนหรือเปลี่ยนแปลงผู้รับประโยชน์ก็ต้องทำเป็นหนังสือในลักษณะเดียวกันมอบให้สหกรณ์ถือไว้ และถ้าในที่สุดไม่มีผู้รับเงิน เงินนั้นก็จะเป็นไปสมทบเป็นเงินทุนสำรองของสหกรณ์ เมื่อเงินค่าหุ้นและเงินสงเคราะห์มีลักษณะพิเศษตามข้อบังคับและระเบียบของจำเลยเพื่อให้การบริหารเงินของสหกรณ์เป็นไปโดยสะดวกเพื่อประโยชน์ของสมาชิกและออกตามบทบัญญัติของกฎหมาย จึงเป็นกรณีที่มีกฎหมายบัญญัติการจัดการเงินของสมาชิกสหกรณ์ไว้โดยเฉพาะ ย่อมมีผลบังคับได้นอกเหนือจากการทำพินัยกรรม การทำหนังสือแต่งตั้งผู้รับโอนประโยชน์ของผู้ตายจึงมีผลบังคับได้ ไม่จำเป็นต้องทำตามแบบพินัยกรรมและไม่ถือว่าเป็นพินัยกรรม โดยมีผลบังคับแตกต่างจากการทำพินัยกรรม เมื่อผู้ตายทำหนังสือแต่งตั้งผู้รับโอนประโยชน์ในทุนเรือนหุ้นไว้แก่สหกรณ์จำเลยแล้ว ทุนเรือนหุ้นจึงไม่เป็นมรดกของผู้ตายที่ผู้ตายจะทำพินัยกรรมยกทุนเรือนหุ้นนั้นให้แก่ผู้อื่นอีก โดยเป็นกรณีที่มีกฎหมายพระราชบัญญัติสหกรณ์บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่นที่ทำให้ทายาทต้องเสียไปซึ่งสิทธิในมรดก ตาม ป.พ.พ. มาตรา 1599 วรรคสอง หนังสือแต่งตั้งผู้รับโอนประโยชน์ในส่วนเงินทุนเรือนหุ้นจึงไม่เป็นพินัยกรรมของผู้ตาย และไม่ตกเป็นโมฆะ

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง : - ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1599 วรรคสอง

● คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6527/2561

พ.ร.บ.การปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518 มาตรา 39 บัญญัติไว้อย่างชัดเจนว่า ที่ดินที่บุคคลได้รับสิทธิโดยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมจะทำการแบ่งแยกหรือโอนสิทธิในที่ดินนั้นไปยังผู้อื่นมิได้ เว้นแต่เป็นการตกทอดทางมรดกแก่ทายาทโดยธรรม หรือโอนไปยังสถาบันเกษตรกร หรือ ส.ป.ก. เพื่อประโยชน์ในการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ทั้งนี้ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง ตามบทบัญญัติของกฎหมายมิได้ให้สิทธิแก่บุคคลทำข้อกำหนดในพินัยกรรมยกที่ดินที่บุคคลได้รับสิทธิโดยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมให้แก่ผู้อื่นได้แต่ประการใด เมื่อข้อเท็จจริงรับฟังเป็นยุติว่า ที่ดินโฉนดที่ดินเลขที่ 20806 เป็นที่ดินที่ ส. ได้รับสิทธิโดยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมตามพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518 ข้อกำหนดในพินัยกรรมของ ส. ที่ยกที่ดินโฉนดที่ดินเลขที่ 20806 ให้แก่ ถ. มารดาของโจทก์ ย่อมเป็นการใดมิว่าวัตถุประสงค์เป็นการต้องห้ามชัดแจ้งโดยกฎหมาย การนั้นเป็นโมฆะตาม ป.พ.พ. มาตรา 150 โจทก์ไม่อาจอาศัยสิทธิตามพินัยกรรมมาเรียกร้องให้จำเลยแบ่งทรัพย์สินมรดกได้ตามคำฟ้อง ที่ศาลอุทธรณ์ภาค 1 พิพากษายกฟ้องมานั้น ศาลฎีกาเห็นฟ้องด้วย ส่วนฎีกาในข้ออื่นของโจทก์ไม่อาจหักล้างเป็นอย่างอื่นและเปลี่ยนแปลงผลแห่งคดีไปได้ ไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัย ตาม ป.วิ.พ. มาตรา 249 วรรคหนึ่ง ที่ใช้บังคับขณะโจทก์ยื่นคำฟ้อง

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง : - ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 150

- พระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ.2518 มาตรา 39

● คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1887/2559

เมื่อบุคคลใดตายทรัพย์สินมรดกของบุคคลนั้นย่อมตกทอดแก่ทายาทโดยผลของกฎหมาย การที่จะมีข้อกำหนดในพินัยกรรมห้ามมิให้จำหน่ายจ่ายโอนหรือแลกเปลี่ยนเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้อื่น ย่อมมีผลทำให้มรดกของผู้ตายยังเป็นทรัพย์สินของผู้ตายอยู่ ไม่ตกทอดไปยังทายาทดังที่กฎหมายว่าด้วยมรดกกำหนดไว้ ซึ่งผิดเจตนารมณ์ของกฎหมายว่าด้วยมรดก ข้อกำหนดนั้นย่อมตกเป็นโมฆะ ไม่อาจใช้บังคับได้

ส่วนข้อความในพินัยกรรมที่ว่า หากการใดไม่สามารถปฏิบัติได้เพราะมีข้อจำกัด หรือข้อห้ามของกฎหมาย ให้ผู้จัดการมรดกร่วมกันพิจารณาหาวิธีดำเนินการให้เป็นไปตามความประสงค์ของผู้ทำพินัยกรรมมากที่สุดเท่าที่กระทำได้ เป็นข้อกำหนดที่ให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดกำหนดให้มากน้อยเท่าใดตามแต่ใจ มิใช่เป็นการให้ผู้จัดการมรดกหาวิธีดำเนินการตามความประสงค์ของผู้ตายโดยการตั้งมูลนิธิ ทั้งในพินัยกรรมไม่มีข้อกำหนดที่สร้างขึ้นโดยให้บุคคลใดตกอยู่ในภาวะติดพันที่จะก่อตั้งมูลนิธิได้ และมีใจจะสั่งจัดสรรทรัพย์สินไว้โดยตรงเพื่อประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่ง ดังที่บัญญัติไว้ใน ป.พ.พ. มาตรา 1676 ข้อกำหนดในพินัยกรรมดังกล่าวจึงตกเป็นโมฆะตาม ป.พ.พ. มาตรา 1706 (3)

เมื่อข้อกำหนดพินัยกรรมเกี่ยวกับที่ดินทั้งสี่แปลงตกเป็นโมฆะ ถือว่าผู้ทำพินัยกรรมมิได้ทำพินัยกรรมยกที่ดินทั้งสี่แปลงให้แก่ผู้ใด ที่ดินทั้งสี่แปลงจึงตกทอดแก่โจทก์ทั้งสองซึ่งเป็นทายาทโดยธรรม

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง : - ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1599 วรรคหนึ่ง, มาตรา 1603

● คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6540/2557

เมื่อทรัพย์สินมรดกของผู้ตายเป็นสิทธิเข้าทำประโยชน์ในเขตปฏิรูปที่ดิน จึงต้องเป็นไปตาม พ.ร.บ.การปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ.2518 มาตรา 39 ที่ต้องตกทอดแก่ทายาทโดยธรรมเท่านั้น ไม่อาจตกทอดแก่ทายาทโดยพินัยกรรมได้ เมื่อผู้ตายทำพินัยกรรมให้สิทธิเข้าทำประโยชน์ในเขตปฏิรูปที่ดินแก่ผู้คัดค้านเพียงผู้เดียว การทำพินัยกรรมเกี่ยวกับสิทธิดังกล่าวจึงมีวัตถุประสงค์เป็นการต้องห้ามชัดแจ้งโดยกฎหมาย เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อย พินัยกรรมเกี่ยวกับสิทธิดังกล่าวย่อมตกเป็นโมฆะตาม ป.พ.พ. มาตรา 150 จึงมิใช่กรณีที่ผู้ร้องถูกตัดมิให้รับมรดกด้วยพินัยกรรม ผู้ร้องจึงเป็นผู้มีส่วนได้เสียในทรัพย์สินมรดกของผู้ตายในฐานะทายาทโดยธรรม และมีสิทธิที่จะเป็นผู้จัดการมรดกของผู้ตายได้ ตาม ป.พ.พ. มาตรา 1713 จึงไม่มีเหตุที่จะถอนผู้ร้องจากการเป็นผู้จัดการมรดกและตั้งผู้คัดค้านเป็นผู้จัดการมรดกของผู้ตาย

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง : - ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 150

- พระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518 มาตรา 39

● คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6855/2541

บทบัญญัติมาตรา 31 แห่ง ประมวลกฎหมายที่ดิน บัญญัติขึ้นโดยมุ่งหมายที่จะให้ผู้ได้รับสิทธิในที่ดินได้มีที่ดินไว้ทำกินตลอดไปถึงลูกหลานหรือทายาทผู้มีสิทธิได้รับมรดกตามกฎหมายและเพื่อป้องกันมิให้ผู้ได้มาโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินไปให้บุคคลอื่นได้โดยง่าย ได้ความว่า ห. ตกลงแบ่งขายที่ดินโฉนดเลขที่ 42263 และ 42264 ให้แก่จำเลย เพื่อสร้างโรงเรียน แต่ ห. ไม่สามารถจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินดังกล่าวให้แก่จำเลยตามสัญญา เพราะที่ดินโฉนดเลขที่ 42263 มีข้อกำหนดห้ามโอนภายใน 10 ปี ตามประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา 31 ทำให้จำเลยไม่อาจขอรับใบอนุญาตให้จัดตั้งโรงเรียนได้ ห. จึงทำพินัยกรรมยกที่ดินโฉนดเลขที่ 42263 และ 42264 ให้แก่จำเลยตามเนื้อที่ดินที่จะแบ่งขายให้แก่จำเลยโดยได้รับเงินค่าที่ดินจากจำเลยแล้ว ต่อมาจำเลยกับ ห. ไปทำสัญญาเช่าที่ดินดังกล่าวกันมีกำหนด 10 ปี โดยทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่จนจำเลยได้รับอนุญาตให้ตั้งโรงเรียนในที่ดินดังกล่าวได้ พฤติการณ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นได้ว่า ห. และจำเลยจงใจหลีกเลี่ยงข้อกำหนดห้ามโอนตาม ประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา 31 วรรคหนึ่ง เมื่อจำเลยร่วมรู้เห็นให้ ห. ทำพินัยกรรมเพื่อหวังผลได้กรรมสิทธิ์ที่ดินดังกล่าวมาเป็นหลักฐานประกอบการขอรับใบอนุญาตจัดตั้งโรงเรียน

อันแสดงถึงความไม่สุจริตของจำเลย จึงถือได้ว่าการยกที่ดินโฉนดเลขที่ 42263 ให้แก่จำเลยตามพินัยกรรมมี วัตถุประสงค์เป็นการฝ่าฝืนบทกฎหมายดังกล่าวย่อมตกเป็นโมฆะตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 150

โจทก์ฟ้องเรียกเอาทรัพย์สินมรดกที่ดินโฉนดเลขที่ 42263 และ 42264 คืนจากจำเลย เมื่อข้อกำหนดพินัยกรรมในส่วนขอที่ดินโฉนดเลขที่ 42263 ไม่เป็นผลเพราะตกเป็นโมฆะ จำเลยย่อมมิใช่ทายาทโดยธรรม และผู้รับพินัยกรรมของ ห. ผู้ตาย จึงอ้างอายุความมรดกตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1754 และ 1755 มาเป็นข้อต่อสู้โจทก์ซึ่งเป็นทายาทโดยธรรมไม่ได้ ทั้งโจทก์มิได้ฟ้องขอให้เพิกถอนข้อกำหนดพินัยกรรมซึ่งผู้ทำพินัยกรรมได้กระทำโดยสำคัญผิด ถูกกลฉ้อฉล หรือถูกข่มขู่ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 1708 และ 1709 จึงไม่อยู่ในบังคับของอายุความตามมาตรา 1710

จำเลยมีสิทธิขอรับโอนที่ดินโฉนดเลขที่ 42264 ในฐานะผู้รับพินัยกรรมโจทก์ซึ่งมิได้รับประโยชน์จากพินัยกรรมจึงเป็นผู้ถูกตัดสิทธิรับมรดกที่ดินดังกล่าวตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1608 วรรคท้าย กฎหมายที่เกี่ยวข้อง : - ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 150
- ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. ๒๔๙๗ มาตรา 31

๑๒. เรื่อง ข้อกำหนดในพินัยกรรมไม่มีผลบังคับเนื่องจากกำหนดการเผื่อตายในทรัพย์สินของผู้อื่น หรือเป็นเรื่องเฉพาะตัว

● คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2874/2559

พินัยกรรมหรือข้อกำหนดพินัยกรรมย่อมตกเป็นโมฆะ ถ้าได้ทำขึ้นขัดต่อบทบัญญัติแห่งมาตรา 1652, 1653, 1656, 1657, 1658, 1660, 1661 หรือ 1663 ทั้งนี้ตาม ป.พ.พ. มาตรา 1705 ที่ดินพิพาทส่วนที่เหลือเนื้อที่ 11 ไร่ 87 ตารางวา เป็นสินสมรสส่วนของโจทก์เพียง 8 ไร่ 2 งาน 7,0625 ตารางวา โจทก์จึงมีกรรมสิทธิ์รวมในที่ดินส่วนดังกล่าวหลังจากที่จดทะเบียนหย่า การที่ ส. ทำพินัยกรรมแบบเอกสารฝ่ายเมืองยกที่ดินพิพาทส่วนที่เหลือดังกล่าวให้แก่จำเลย จึงไม่ใช่กรณีตาม ป.พ.พ. บรรพ 5 ที่ตรวจแก้ไขชำระใหม่ พ.ศ. 2519 มาตรา 1481 ที่บัญญัติ “สามีหรือภริยาไม่มีอำนาจทำพินัยกรรมยกสินสมรสเกินกว่าส่วนของตนให้แก่บุคคลใดได้” เพราะขณะทำพินัยกรรมโจทก์และ ส. ไม่ได้เป็นสามีภริยากันแล้ว ทั้งบทบัญญัติดังกล่าวก็ไม่ใช่บทมาตราที่จะ ตกเป็นโมฆะตามที่มาตรา 1705 บัญญัติ แต่เป็นการทำพินัยกรรมกำหนดการเผื่อตายในเรื่องทรัพย์สินของผู้อื่นไม่ใช่ในเรื่องทรัพย์สินของตนเองตามมาตรา 1646 ก็มีผลเพียงว่าข้อกำหนดที่ยกที่ดินพิพาทส่วนของผู้อื่นไม่มีผลบังคับเท่านั้น ส่วนข้อกำหนดอื่น เช่น การตั้งจำเลยเป็นผู้จัดการมรดกคงมีผลบังคับได้ ดังนี้ หากทำให้พินัยกรรมตกเป็นโมฆะไม่เนื่องจากไม่ต้องด้วยกรณีตามมาตรา 1705 เช่นกัน

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง : - ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1646, มาตรา 1705

● คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2210/2559

การร้องขอถอนผู้จัดการมรดกก่อนป็นมรดกเสร็จสิ้นแล้วหรือไม่ตาม ป.พ.พ. มาตรา 1727 เป็นเรื่องอำนาจฟ้องหรืออำนาจยื่นคำร้องอันเป็นปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน ศาลมีอำนาจหยิบยกขึ้นวินิจฉัย ตาม ป.วิ.พ. มาตรา 142 (5)

ศาลเจ้าวัดไชยสุทนต์ตั้งอยู่ในที่ดินซึ่งรัฐเป็นเจ้าของหรือผู้ปกครองรักษาตามกฎหมายเสนาบดีกระทรวงนครบาล และกระทรวงมหาดไทย ลงวันที่ 15 มีนาคม 2463 ออกตามความใน พ.ร.บ. ลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 มาตรา 123 เป็นกุศลสถานสำหรับมหาชนแม้ผู้ตายจะเป็นผู้ดูแลขณะมีชีวิต ก็หาทำให้ศาลเจ้าวัดไชยสุทนต์ตลอดทั้งทรัพย์สินและผลประโยชน์ของศาลเจ้านั้นเป็นมรดกของผู้ตายอันจะตกแก่ทายาทตาม ป.พ.พ. มาตรา 1599 วรรคหนึ่ง ที่ผู้ตายจะกำหนดการเผื่อตายเกี่ยวกับทรัพย์สินในพินัยกรรมได้ แม้จะกำหนดไว้ในพินัยกรรมก็ไม่มีผลบังคับ ตาม ป.พ.พ. มาตรา 1646

ผู้ตายเป็นผู้จัดการปกครองดูแลศาลเจ้าวใต้เซียฮุดโจ้วจะต้องมีคุณสมบัติตามกฎหมายสืบฯ ข้างต้น ซึ่งเป็นการประกอบกิจการอาชีพอันเป็นการเฉพาะตัวของผู้ตายโดยแท้ ย่อมไม่เป็นมรดกของผู้ตายตาม ป.พ.พ. มาตรา 1600 อันจะตกแก่ทายาทตาม มาตรา 1599 วรรคหนึ่ง

ตามพินัยกรรมที่ผู้ตายทำเมื่อไม่มีทรัพย์สินที่ตามพินัยกรรมที่จะปันแก่ทายาท และทรัพย์สินนอกพินัยกรรมของผู้ตายก็ไม่มีแล้ว การจัดการมรดกของผู้ตายโดยผู้ร้องซึ่งเป็นผู้จัดการมรดกย่อมเสร็จสิ้น ผู้คัดค้านจึงไม่มีอำนาจยื่นคำร้องขอให้ถอนผู้ร้องจากการเป็นผู้จัดการมรดกตาม ป.พ.พ. มาตรา 1727 วรรคหนึ่ง

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง : - ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1646

- พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2457 มาตรา 123

- กฎเสนาบดีกระทรวงนครบาลและกระทรวงมหาดไทย

ว่าด้วยกุศลสถานชนิดศาลเจ้า ลงวันที่ 15 มีนาคม 2463

● คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 18489/2556

ป.พ.พ. มาตรา 1646 บัญญัติว่า บุคคลใดจะแสดงเจตนาโดยพินัยกรรมกำหนดการเมื่อตายในเรื่องทรัพย์สินของตนเอง หรือในการต่าง ๆ อันจะให้เกิดเป็นผลบังคับได้ตามกฎหมายเมื่อตนตายก็ได้ จากบทบัญญัติดังกล่าว ผู้ที่จะทำพินัยกรรมกำหนดการเมื่อตายเกี่ยวกับทรัพย์สินได้นั้น จะต้องเป็นทรัพย์สินของตนเองเท่านั้น จะกำหนดการเมื่อตายเกี่ยวกับทรัพย์สินของบุคคลอื่นไม่ได้ **การที่ผู้ตายฝากเงินกับธนาคารจำเลยที่ 1 โดยเปิดบัญชีเงินฝากใช้ชื่อผู้ตายเพื่อผู้เยาว์ แสดงว่าผู้เยาว์เป็นเจ้าของเงินฝากในบัญชี เช่นนี้ กรรมสิทธิ์ในเงินย่อมตกเป็นของผู้เยาว์ในทันทีที่ธนาคารจำเลยที่ 1 รับเงินเข้าบัญชีเงินฝาก ผู้ตายจึงไม่มีสิทธิทำพินัยกรรมยกเงินฝากดังกล่าวให้แก่ผู้ใด** ข้อกำหนดในพินัยกรรมส่วนนี้ไม่มีผลบังคับ

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง : - ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1646

● คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 16040/2555

ป.พ.พ. มาตรา 1598/41 กำหนดถึงสิทธิของผู้เยาว์ที่จะได้รับค่าอุปการะเลี้ยงดูจากบิดามารดาว่าจะสละหรือโอนไม่ได้ และไม่อยู่ในข่ายแห่งการบังคับคดี สิทธินี้หน้าที่เกี่ยวกับค่าอุปการะเลี้ยงดูจึงเป็นเรื่องเฉพาะตัวของผู้ทรงสิทธิและหน้าที่ที่จะต้องชำระค่าอุปการะเลี้ยงดูก็เป็นเรื่องเฉพาะตัวเช่นกัน หากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งถึงแก่ความตาย สิทธิและหน้าที่ดังกล่าวก็เป็นอันสิ้นสุดลงไม่ตกทอดไปยังทายาท เมื่อโจทก์ซึ่งเป็นบิดาถึงแก่ความตายไปแล้วสภาพบุคคลของโจทก์ก็หมดสิ้นไป ภาระหน้าที่ตามคำพิพากษาศาลชั้นต้นที่ให้โจทก์จ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตรผู้เยาว์นับแต่มีคำพิพากษานับแต่บรรลุนิติภาวะจึงยุติไปด้วย **แม้โจทก์จะทำพินัยกรรมยกทรัพย์มรดกให้แก่ทายาทไว้ก็ตาม หน้าที่ในการอุปการะเลี้ยงดูของโจทก์ก็ไม่ตกทอดเป็นมรดกแก่ทายาทตาม ป.พ.พ. มาตรา 1599 และมาตรา 1600 กองมรดกของโจทก์ไม่ต้องชำระค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตรผู้เยาว์ทั้งสองให้แก่จำเลยอีกต่อไป**

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง : - ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1598/41, มาตรา 1599, มาตรา 1600

● คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 9201/2551

การที่ศาลจะสั่งงดสืบพยานเป็นอำนาจของศาลที่จะใช้ดุลพินิจตาม ป.วิ.พ. มาตรา 86 วรรคสอง และ 104 วรรคหนึ่ง เมื่อคดีนี้จำเลยทั้งสองให้การว่าเป็นฟ้องซ้อน และยื่นคำร้องขอให้ศาลวินิจฉัยชี้ขาดเบื้องต้นตาม มาตรา 24 เมื่อข้อเท็จจริงตามคำฟ้องและคำให้การพอวินิจฉัยปัญหาข้อกฎหมายดังกล่าวได้แล้วศาลชั้นต้นย่อมสั่งให้งดสืบพยานโจทก์และจำเลยเสียได้

คดีก่อนโจทก์ฟ้องขอให้ศาลบังคับจำเลยที่ 1 โอนสิทธิการเช่าที่ดิน 2 แปลงที่ ท. มีต่อจำเลยที่ 1 ให้แก่โจทก์ ส่วนคดีนี้โจทก์ฟ้องขอให้ศาลเพิกถอนสัญญาเช่าที่ดินระหว่างจำเลยที่ 1 กับจำเลยที่ 2 และสัญญาเช่าที่ดินระหว่างจำเลยที่ 1 กับจำเลยที่ 3 และที่ 4 โดยกล่าวอ้างว่า จำเลยที่ 1 นำที่ดินแต่ละแปลงดังกล่าวไปให้จำเลยที่ 2 และให้จำเลยที่ 3 และที่ 4 ทำสัญญาเช่าในขณะที่คดีก่อนอยู่ระหว่างการพิจารณาอันเป็นเรื่องที่เพิ่งเกิดขึ้นภายหลัง ซึ่งโจทก์ไม่อาจยกขึ้นกล่าวอ้างหรือมีคำขอบังคับขณะยื่นฟ้องคดีก่อนได้ ทั้งคำขอให้เพิกถอนสัญญาเช่าที่ดิน

ในคดีนี้ยังกระทบต่อสิทธิของจำเลยที่ 2 ถึงที่ 4 ซึ่งมีได้เป็นคู่ความในคดีก่อนด้วย จึงมิใช่เป็นคำฟ้องในเรื่องเดียวกันกับคดีก่อน ไม่เป็นฟ้องซ้อนที่ต้องห้ามตาม ป.วิ.พ. มาตรา 173 วรรคสอง (1)

สิทธิการเช่าเป็นสิทธิเรียกร้องอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นโดยสัญญา ซึ่งผู้ให้เช่าตกลงให้ผู้เช่าได้ใช้หรือได้รับประโยชน์ในทรัพย์สินอันเป็นหนี้เนื้อบุคคล หากใช้เป็นสิทธิเหนือทรัพย์สินหรือเป็นทรัพย์สินสิทธิไม่และการเช่าทรัพย์สินนั้น ปกติผู้ให้เช่าย่อมพึงเล็งถึงคุณสมบัติของผู้เช่าว่าสมควรได้รับความไว้วางใจในการใช้และดูแลทรัพย์สินที่เช่าหรือไม่ สิทธิของผู้เช่าจึงมีสภาพเป็นการเฉพาะตัว เมื่อผู้เช่าตายสิทธิการเช่าตามสัญญาเช่าก็เป็นอันระงับสิ้นสุดลง และไม่เป็นมรดกตกทอดไปถึงทายาท ทั้งนี้โดยไม่ต้องคำนึงว่ามีข้อตกลงให้ผู้เช่าโอนสิทธิการเช่าหรือไม่ เพราะหากมีข้อตกลงก็เป็นเรื่องให้ผู้ให้เช่ายอมให้ผู้เช่าโอนสิทธิการเช่าแก่บุคคลภายนอกในระหว่างที่ผู้เช่ามีชีวิตอยู่ ซึ่งอาจทำได้ตาม ป.พ.พ. มาตรา 544 เท่านั้น ดังนั้น พินัยกรรมของ ท. ที่ยกสิทธิการเช่าที่ดินให้แก่โจทก์จึงไม่ก่อให้เกิดสิทธิเรียกร้องใด ๆ แก่โจทก์เกี่ยวกับที่ดินที่เช่าและไม่ผูกพันจำเลยที่ 1 จะต้องให้โจทก์เป็นผู้เช่าต่อไป จำเลยที่ 1 ย่อมพิจารณาให้จำเลยที่ 2 และให้จำเลยที่ 3 และที่ 4 เป็นผู้เช่าที่ดินแต่ละแปลงต่อไปได้

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง : - ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 544, มาตรา 1600

๑๓. เรื่อง ข้อกำหนดในพินัยกรรมมีเงื่อนไขให้ผู้รับพินัยกรรมจำหน่ายทรัพย์สินที่ยกให้แก่บุคคลอื่น

● คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2569/2559

พินัยกรรมของ พ. ที่ว่าทรัพย์เหล่านี้ขอยกให้ผู้ตายรักษาไว้เพื่อตกทอดแก่ลูกหลานผู้สืบสกุลต่อไป ต่อมาผู้ตายทำพินัยกรรมขอยกให้ผู้ร้องรักษาไว้เพื่อตกทอดแก่ลูกหลานผู้สืบสกุลต่อไป ถือเป็นข้อกำหนดตั้งผู้รับพินัยกรรม คือผู้ตายและผู้ร้องตามลำดับ ข้อความในพินัยกรรมทั้งสองในส่วนที่ว่ารักษาไว้เพื่อตกทอดแก่ลูกหลานผู้สืบสกุลต่อไปนั้น เป็นเงื่อนไขให้ผู้รับพินัยกรรมจำหน่ายทรัพย์สินที่ยกให้โดยพินัยกรรมแก่บุคคลอื่น ป.พ.พ. มาตรา 1707 ให้ถือว่าเงื่อนไขนั้นเป็นอันไม่มีเลย เมื่อพินัยกรรมกำหนดให้ทรัพย์มรดกตามพินัยกรรมของ พ. ตกได้แก่ผู้ตายเพียงคนเดียวและผู้ตายทำพินัยกรรมยกทรัพย์มรดกดังกล่าวให้แก่ผู้ร้องเพียงผู้เดียว โดยข้อความต่อท้ายที่ว่า “ให้รักษาไว้เพื่อตกทอดแก่ลูกหลานผู้สืบสกุลต่อไป” ถือเป็นเงื่อนไขที่เป็นอันไม่มีเลย ผู้คัดค้านย่อมไม่มีสิทธิใด ๆ ในทรัพย์มรดกของผู้ตาย กรณีจึงถือว่าผู้คัดค้านมิใช่ผู้มีส่วนได้เสียที่มีอำนาจยื่นคำร้องขอให้ถอนผู้ร้องจากการเป็นผู้จัดการมรดกของผู้ตายได้ ตาม ป.พ.พ. มาตรา 1727 วรรคหนึ่ง การที่ศาลอุทธรณ์ภาค 8 วินิจฉัยว่า พินัยกรรมตัดผู้คัดค้านจากการเป็นผู้มีสิทธิรับมรดกเพื่อจะนำไปฟังว่าผู้คัดค้านมิใช่เป็นผู้มีส่วนได้เสียที่จะมีสิทธิร้องขอถอนผู้ร้องจากการเป็นผู้จัดการมรดก จึงมิใช่การวินิจฉัยนอกประเด็นแห่งคดี

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง : - ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1707

● คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4823/2551

พินัยกรรมที่ผู้ตายทำมีข้อความว่า ผู้ตายขอทำคำสั่งเป็นพินัยกรรมไว้ว่าถ้าผู้ตายถึงแก่กรรมเมื่อใด ขอมอบทรัพย์สินของผู้ตายทั้งหมดบรรดาที่มีอยู่ในขณะถึงแก่กรรมให้ท่านเจ้าคุณ ญ. ผู้เป็นพี่ชายของผู้ตายองค์เดียว แม้พินัยกรรมฉบับดังกล่าวจะมีข้อกำหนดเงื่อนไขให้ผู้รับพินัยกรรมจำหน่ายทรัพย์สินโดยข้อ 1 ให้ปฏิสังขรณ์พระธาตุวัดไชยมงคล ข้อ 2 ให้ปฏิสังขรณ์โบสถ์ 1 หลัง (วัดไชยมงคลก็ได้) ข้อ 3 ถ้าเหลือจากสองข้อข้างต้นสุดแต่ท่านเจ้าคุณจะจัดการอย่างไรต่อไปก็ตาม ก็ถือว่าเงื่อนไขนั้นเป็นอันไม่มีเลยตาม ป.พ.พ. มาตรา 1707 พินัยกรรมในส่วนที่ผู้ตายยกทรัพย์สินให้แก่ท่านเจ้าคุณ ญ. จึงไม่เป็นโมฆะใช้บังคับได้ตามกฎหมาย

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง : - ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1707

๑๔. เรื่อง ข้อกำหนดพินัยกรรมเป็นโมฆะเนื่องจากขัดต่อบทบัญญัติมาตรา ๑๗๐๖

● คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 15201/2558

ข้อกำหนดในพินัยกรรมที่มีได้กำหนดให้บุคคลใดได้รับทรัพย์สินมรดก เพียงแต่ให้ผู้จัดการมรดกจ่ายเงินช่วยเหลือแก่ผู้มีชื่อตามความจำเป็น นับว่าเป็นการไม่กำหนดตัวบุคคลแน่นอนให้เป็นผู้รับพินัยกรรม ทั้งระบุไว้ไม่ชัดเจนจนไม่อาจที่จะทราบแน่นอนได้ว่าให้ทรัพย์สินแก่บุคคลหนึ่งบุคคลใดจำนวนมากน้อยเพียงใดตามแต่ใจของผู้ร้องและผู้คัดค้านที่ 1 ซึ่งเป็นผู้จัดการทรัพย์สินมรดก จึงตกเป็นโมฆะตาม ป.พ.พ. มาตรา 1706 (2) และ (3) และเป็นข้อกฎหมายอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน ศาลฎีกาเห็นสมควรอาศัยอำนาจตาม ป.วิ.พ. มาตรา 247 ประกอบมาตรา 246 ยกขึ้นวินิจฉัยตามมาตรา 142 (5)

แม้ข้อกำหนดในพินัยกรรมตกเป็นโมฆะตาม ป.พ.พ. มาตรา 1706 (2) และ (3) แต่พินัยกรรมในส่วนที่เจ้ามรดกแสดงเจตนาตั้งผู้จัดการมรดกยังคงสมบูรณ์ หาดตกเป็นโมฆะไปด้วยไม่

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง : - ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1706 (2) (3)

● คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2510/2551

พินัยกรรมที่ระบุว่าจะเจ้ามรดกยกทรัพย์สินมรดกของตนทั้งหมดให้แก่จำเลยไว้ในพินัยกรรมเพียงผู้เดียว และระบุประเภทของทรัพย์สินที่ยกให้ไม่ว่าเป็นอสังหาริมทรัพย์ ทรัพย์สินใดๆ รวมทั้งสิทธิเรียกร้องของเจ้ามรดกที่มีต่อลูกหนี้ให้ตกแก่จำเลย แม้จะมีข้อความในพินัยกรรมว่า จำเลยจะยกทรัพย์สินหรือแบ่งปันให้แก่ผู้ใดเมื่อเจ้ามรดกได้ถึงแก่กรรมไปแล้วก็สุดแต่ใจจะเห็นสมควร ข้อกำหนดดังกล่าวหาได้กำหนดให้จำเลยถือกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินต่าง ๆ แทนเจ้ามรดกไม่ แต่มีความหมายว่า เมื่อเจ้ามรดกยกทรัพย์สินมรดกให้แก่จำเลยแล้ว จำเลยจะดำเนินการอย่างไรต่อไปโดยจะยกทรัพย์สินมรดกหรือแบ่งปันให้แก่ผู้ใดหรือไม่ย่อมเป็นสิทธิของจำเลยตามแต่จะเห็นสมควร ไม่ใช่ให้จำเลยเป็นผู้กำหนดทรัพย์สินมรดกทั้งหมดให้มากน้อยเท่าใดตามแต่ใจของจำเลย ข้อกำหนดในพินัยกรรมดังกล่าวจึงไม่เป็นโมฆะตาม ป.พ.พ. มาตรา 1706 (3)

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง : - ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1706 (3)

● คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3381/2549

พินัยกรรมข้อ 2 ที่มีข้อกำหนดยกที่ดินให้แก่ผู้ร้องโดยนำที่ดินดังกล่าวไปจัดการอย่างใด ๆ เพื่อก่อให้เกิดผลประโยชน์และนำผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นไปดำเนินการก่อตั้งมูลนิธิ เป็นการได้กำหนดยกกรรมสิทธิ์ในที่ดินให้แก่ผู้รับพินัยกรรมแล้ว เพียงแต่ให้ผู้รับพินัยกรรมนำผลประโยชน์ที่ได้จากที่ดินไปก่อตั้งมูลนิธิซึ่งเป็นกรณีที่จะดำเนินการต่อไปหลังจากทรัพย์สินมรดกตกเป็นของผู้รับพินัยกรรม และมรดกได้ก่อเกิดผลประโยชน์แล้ว ข้อกำหนดตามพินัยกรรมข้อนี้จึงไม่ตกเป็นโมฆะตาม ป.พ.พ. มาตรา 1706 (3)

พินัยกรรมข้อ 3 ที่มีข้อกำหนดว่า เงินสดซึ่งฝากไว้ที่ธนาคารทั้งหมดยกให้ ส. และผู้ร้องเป็นผู้ดูแลเพื่อทำตามวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้เป็นการกำหนดให้ผู้ร้องและ ส. เป็นเพียงผู้ดูแลเท่านั้น มิได้ยกกรรมสิทธิ์เงินสดให้แก่ผู้ร้องและ ส. และไม่ได้กำหนดโดยชัดเจนว่ายกเงินสดดังกล่าวให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดจำนวนมากน้อยเพียงใด จึงตกเป็นโมฆะตาม ป.พ.พ. มาตรา 1706 (2) (3)

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง : - ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1706

● คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4639/2540

เมื่อข้อกำหนดในพินัยกรรมได้กำหนดให้จัดการทรัพย์สินทั้งหมดของผู้ตายโดยให้ผู้จัดการมรดกบริจาคทรัพย์สินให้แก่องค์กรการกุศลใด ๆ ตามแต่ผู้จัดการมรดกจะเห็นสมควรเป็นการขัดแย้งและทราบได้แน่นอนแล้วว่าต้องมอบทรัพย์สินทั้งหมดของผู้ตายให้เฉพาะเพื่อองค์กรการกุศลเท่านั้น ข้อกำหนดพินัยกรรมดังกล่าวจึงไม่เป็นโมฆะตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1706 (3) และเมื่อผู้ตายทำพินัยกรรมยกทรัพย์สินทั้งหมดให้แก่องค์กรการกุศลจึงต้องถือว่าผู้คัดค้านทั้งสองซึ่งเป็นทายาทโดยธรรมของผู้ตายถูกตัดมิให้รับมรดกของผู้ตาย ตามมาตรา 1608 วรรคท้ายผู้คัดค้านทั้งสองย่อมไม่เป็นผู้มีส่วนได้เสียในมรดกของผู้ตาย ไม่มีสิทธิร้องขอให้ถอนผู้ร้องจากการเป็นผู้จัดการมรดก ตามมาตรา 1727 หรือร้องขอให้ตั้งผู้คัดค้านที่ 2 เป็นผู้จัดการมรดกตามมาตรา 1713 กฎหมายที่เกี่ยวข้อง : - ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1608, มาตรา 1706 (3)

๑๕. เรื่อง พินัยกรรมหรือข้อกำหนดในพินัยกรรมฉบับแรกถูกเพิกถอนโดยพินัยกรรมฉบับหลัง

● คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1243/2563

การที่ผู้ตายที่ 2 เคยทำพินัยกรรมแบบเอกสารฝ่ายเมืองร่วมกับผู้ตายที่ 1 มาก่อน โดยมีข้อที่ 3 ระบุว่าพินัยกรรมฉบับนี้หากจะมีการเปลี่ยนแปลงแก้ไข หรือผู้ทำพินัยกรรมคนหนึ่งคนใดจะถอนพินัยกรรมฉบับนี้หรือทำพินัยกรรมฉบับใหม่ขึ้นจะต้องกระทำในขณะที่ยังมีชีวิตอยู่ทั้งสองคนและต้องแจ้งให้อีกฝ่ายหนึ่งทราบเป็นลายลักษณ์อักษรด้วย ถ้าผู้ทำพินัยกรรมฉบับนี้คนหนึ่งถึงแก่ความตายไปก่อนจะแก้ไข เปลี่ยนแปลง ถอนพินัยกรรมส่วนของตน หรือทำพินัยกรรมฉบับใหม่ไม่ได้ หากทำพินัยกรรมฉบับใหม่ขึ้นจะไม่มีผลทำให้พินัยกรรมฉบับนี้ไม่มีผลบังคับแต่อย่างใด นั้น ย่อมไม่มีผลผูกพันในส่วนของผู้ตายที่ 2 เพราะถือเป็นข้อกำหนดของผู้ตายที่ 1 เกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้อื่นคือผู้ตายที่ 2 ซึ่งถึงแก่ความตายภายหลัง ทั้งผู้ตายที่ 2 ผู้ทำพินัยกรรมฉบับแรกก็ได้ทำพินัยกรรมฉบับหลัง ยกทรัพย์สินแก่บุตร 7 คน รวมทั้งผู้คัดค้าน โดยไม่ปรากฏว่ามีทรัพย์สินอื่นของผู้ตายที่ 2 นอกพินัยกรรม จึงเป็นกรณีที่พินัยกรรมฉบับหลังเพิกถอนพินัยกรรมฉบับแรกเฉพาะส่วนของผู้ตายที่ 2 ตาม ป.พ.พ. มาตรา 1693 และ 1694 ดังนี้ เมื่อผู้ร้องมิได้รับทรัพย์สินตามพินัยกรรมฉบับหลัง ถือว่าผู้ร้องเป็นทายาทโดยธรรมผู้ที่มีได้รับประโยชน์จากพินัยกรรมของผู้ตายที่ 2 เป็นผู้ถูกตัดมิให้รับมรดกตาม ป.พ.พ. มาตรา 1608 วรรคท้าย ผู้ร้องจึงไม่ใช่ทายาทหรือผู้มีส่วนได้เสียที่จะร้องขอตั้งผู้จัดการมรดกในส่วนของผู้ตายที่ 2 ตาม ป.พ.พ. มาตรา 1713

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง : - ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1693, มาตรา 1694

● คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2832 - 2833/2558

เหตุตามคำฟ้องของจำเลยในสำนวนที่สองที่ขอให้ศาลชั้นต้นสั่งถอนโจทก์จากการเป็นผู้จัดการมรดกของ ป. คือ พินัยกรรมที่กำหนดให้โจทก์เป็นผู้จัดการมรดกนั้นเป็นพินัยกรรมปลอม ซึ่งเป็นเหตุที่มีอยู่ก่อนที่จำเลยจะสืบสิทธิของ บ. ในการรับมรดกของ ป. ทั้งยังเป็นเหตุเดียวกันกับที่ บ. เคยคัดค้านคำร้องขอจัดการมรดกของโจทก์ในคดีแพ่งหมายเลขแดงที่ 8225/2534 เมื่อ บ. ถึงแก่ความตาย จำเลยยื่นคำร้องขอเข้ารับมรดกความแทน แต่ศาลชั้นต้นเห็นว่าคำร้องดังกล่าวเป็นการเฉพาะตัวของ บ. จึงไม่อนุญาตให้จำเลยเข้าเป็นคู่ความแทน เมื่อจำเลยอ้างเหตุเดียวกันขึ้นมาและมีได้เป็นเรื่องโต้แย้งสิทธิของจำเลยมาให้ศาลพิจารณาว่าเป็นเหตุให้ถอนโจทก์จากการเป็นผู้จัดการมรดกของ ป. ซ้ำอีก อันเป็นการขอให้วินิจฉัยในข้อที่ศาลได้เคยวินิจฉัยไว้แล้ว จึงเป็นการดำเนินกระบวนการพิจารณาซ้ำ ตาม ป.วิ.พ. มาตรา 144

เมื่อพินัยกรรมมีผลบังคับได้ตามกฎหมายทั้งสองฉบับ และปรากฏว่าพินัยกรรมขัดกันเฉพาะบางส่วน ป.พ.พ. มาตรา 1697 ให้ถือว่าพินัยกรรมฉบับก่อนเป็นอันเพิกถอนโดยพินัยกรรมฉบับหลังเฉพาะในส่วนที่มีข้อความขัดกันเท่านั้น

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง : - ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1694

● คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8055/2556

ทรัพย์มรดกที่ ด. ได้รับจากกองมรดกของ ช. เป็นที่ดิน ซึ่งผู้จัดการมรดกของ ช. ได้ดำเนินการขายที่ดินทรัพย์มรดกเพื่อแบ่งเงินแก่ทายาทของ ช. เป็นคราว ๆ และ ด. ได้รับเงินส่วนแบ่งมรดกดังกล่าวด้วย เมื่อ ด. ได้รับเงินส่วนแบ่งมรดกของ ช. แล้ว ก็หาได้ระบุงันเงินส่วนดังกล่าวไว้ต่างหากเป็นพิเศษไม่ เงินที่ ด. ได้รับจากกองมรดกของ ช. จึงระคนกับเงินส่วนอื่นที่ ด. มีอยู่ ไม่อาจถือเป็นทรัพย์สินเฉพาะสิ่งเฉพาะอย่างได้ การที่ ด. ทำพินัยกรรมฉบับก่อนยกเงินดังกล่าวให้แก่โจทก์ จึงหาเป็นพินัยกรรมลักษณะเฉพาะตาม ป.พ.พ. มาตรา 1651 (2) ไม่เมื่อต่อมา ด. ได้ทำพินัยกรรมฉบับหลังยกเงินจำนวนเดียวกันให้จำเลยอีก ข้อความของพินัยกรรมทั้งสองฉบับที่ระบุให้เงินของ ด. ตกแก่ทายาทต่างคนกันจึงขัดกัน และ ด. ผู้ทำพินัยกรรมมิได้แสดงเจตนาในพินัยกรรมเป็นอย่างอื่นกรณีจึงต้องด้วยมาตรา 1697 ที่ให้ถือว่าพินัยกรรมฉบับก่อนเป็นอันเพิกถอนโดยพินัยกรรมฉบับหลัง โจทก์จึง

หาไม่มีสิทธิใด ๆ ในทรัพย์มรดกของ ด. ไม่ เพราะสิทธิของโจทก์ถูกยกเลิกไปแล้ว

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง : - ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1697

● คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7462/2555

ในคดีก่อนซึ่งโจทก์ร้องขอเป็นผู้จัดการมรดกและจำเลยกับ พ. คัดค้านนั้น มีประเด็นสำคัญในคดีเพียงว่าผู้ใดสมควรเป็นผู้จัดการมรดก ไม่ได้พิพาทเรื่องข้อกำหนดเกี่ยวกับทรัพย์สินในพินัยกรรม แม้โจทก์จำเลยจะเป็นคู่ความเดียวกัน คำพิพากษาศาลฎีกาในคดีดังกล่าวก็ไม่ผูกพันคดีนี้ และศาลในคดีนี้ก็พิจารณาพิพากษาได้ว่าข้อกำหนดในพินัยกรรมฉบับแรกถูกเพิกถอนไปแล้วหรือไม่

พินัยกรรมฉบับแรก ผู้ทำพินัยกรรมยกที่ดิน 4 แปลง และบ้านให้แก่จำเลยกับพี่น้องของผู้ทำพินัยกรรมและระบุดัตทายาทอื่นที่ไม่ได้ระบุไว้ในพินัยกรรมไม่ได้รับมรดก พินัยกรรมฉบับที่ 2 ผู้ทำพินัยกรรมยกที่ดินอีก 3 แปลง ซึ่งไม่ใช่ที่ดินที่ระบุในพินัยกรรมฉบับแรกให้พี่น้องของผู้ทำพินัยกรรม เมื่อพินัยกรรมฉบับที่ 2 ซึ่งเป็นพินัยกรรมฉบับหลังไม่มีข้อความให้เพิกถอนพินัยกรรมฉบับแรกหรือข้อกำหนดในพินัยกรรมฉบับแรก จึงต้องถือว่าพินัยกรรมหรือข้อกำหนดในพินัยกรรมฉบับแรกยังคงมีอยู่ และกรณีไม่ใช่พินัยกรรมฉบับก่อนและฉบับหลังขัดกันเมื่อพินัยกรรมฉบับแรกสมบูรณ์ ทรัพย์สินในพินัยกรรมฉบับแรกจึงไม่ใช่ทรัพย์สินนอกพินัยกรรมฉบับที่ 2 แต่เป็นการที่ผู้ตายกำหนดการเผื่อตายในเรื่องทรัพย์สินแต่ละรายไว้ในพินัยกรรมแต่ละฉบับ โจทก์แม้เป็นทายาทโดยธรรมแต่ไม่ใช่ผู้รับพินัยกรรมจึงมีสิทธิในทรัพย์มรดกของผู้ทำพินัยกรรมในส่วนที่ไม่ได้จำหน่ายโดยพินัยกรรมเท่านั้น

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง : - ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1694, มาตรา 1697

● คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6981/2545

การเพิกถอนพินัยกรรมทั้งหมดหรือบางส่วนโดยผู้ทำพินัยกรรมนั้น กฎหมายกำหนดวิธีการไว้ 4 กรณีตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1694 ถึง 1697 คือ ทำพินัยกรรมฉบับหลังขึ้นมาเพิกถอนพินัยกรรมฉบับก่อน การทำลายหรือขีดฆ่าพินัยกรรมด้วยความตั้งใจ การโอนหรือทำลายทรัพย์สินอันเป็นวัตถุแห่งข้อกำหนดพินัยกรรมด้วยความสมัครใจ และการทำพินัยกรรมฉบับหลังมีข้อความขัดกันกับพินัยกรรมฉบับก่อน การที่ผู้ตายทำหนังสือยืนยันรับรองเอกสารแม้จะมีเจตนาเพื่อเพิกถอนหรือไม่รับรองพินัยกรรมที่ทำไว้แล้ว แต่เมื่อหนังสือยืนยันรับรองนั้นไม่มีลักษณะเป็นพินัยกรรมแล้ว ย่อมไม่มีผลเป็นการเพิกถอนพินัยกรรมที่ทำไว้แต่อย่างใด

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง : - ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1693, มาตรา 1694

● คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 419/2541

ผู้ตายทำพินัยกรรมไว้ 2 ฉบับ ฉบับแรกตั้งผู้ร้องเป็นผู้จัดการมรดกในทรัพย์สินมรดกส่วนหนึ่ง ฉบับหลังตั้งผู้คัดค้านเป็นผู้จัดการมรดกในทรัพย์สินมรดกอีกส่วนหนึ่ง ข้อกำหนดในพินัยกรรมทั้งสองฉบับจึงหาได้ขัดกันและมีผลทำให้ผู้ร้องถูกเพิกถอนจากการเป็นผู้จัดการมรดกไม่ ผู้ร้องยังคงมีสิทธิเป็นผู้จัดการมรดกตามพินัยกรรมฉบับแรก ดังนั้น พินัยกรรมของผู้ตายทั้งสองฉบับย่อมมีผลบังคับได้ตามกฎหมายทั้งฉบับที่ตั้งผู้ร้องเป็นผู้จัดการมรดกและตั้งผู้คัดค้านเป็นผู้จัดการมรดกเมื่อเจตนาของผู้ตายมีความประสงค์ให้ตั้งผู้ร้องและผู้คัดค้านเป็นผู้จัดการมรดกตามข้อกำหนดพินัยกรรมให้แยกจากกันและไม่ปรากฏว่าผู้ร้องและผู้คัดค้านเป็นบุคคลต้องห้ามที่จะเป็นผู้จัดการมรดกตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1718 จึงให้ตั้งผู้ร้องเป็นผู้จัดการมรดกของผู้ตายเพื่อจัดการมรดกตามพินัยกรรมฉบับแรกและตั้งผู้คัดค้านเป็นผู้จัดการมรดกของผู้ตายเพื่อจัดการมรดกตามพินัยกรรมฉบับที่สอง
กฎหมายที่เกี่ยวข้อง : - ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1697

● คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1078/2537

พินัยกรรมฉบับก่อนเจ้ามรดกยกที่ดินนาให้โจทก์ 10 ไร่ ส่วนพินัยกรรมฉบับหลังเจ้ามรดกยกที่ดินนาให้โจทก์จำเลยและบุตรคนอื่น ๆ รวม 7 คน คนละ 3 ไร่ ส่วนที่เหลือยังเป็นส่วนของเจ้ามรดกอยู่ โดยมีได้กล่าวถึงที่ดินนา 10 ไร่ ที่เคยทำพินัยกรรมยกให้โจทก์ก่อนเลย ทั้งพินัยกรรมฉบับแรกตั้งให้โจทก์เป็นผู้จัดการมรดก แต่พินัยกรรมฉบับหลังตั้งให้จำเลยเป็นผู้จัดการมรดก พินัยกรรมทั้งสองฉบับในส่วนเกี่ยวกับทรัพย์สินมรดกและการตั้งผู้จัดการมรดกจึงขัดกัน และเจ้ามรดกผู้ทำพินัยกรรมมิได้แสดงเจตนาไว้ในพินัยกรรมเป็นอย่างอื่น ถือว่าพินัยกรรมฉบับก่อนเป็นอันเพิกถอนโดยพินัยกรรมฉบับหลังเฉพาะเกี่ยวกับทรัพย์สินมรดกให้ทายาทและเกี่ยวกับการตั้งผู้จัดการมรดกตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1697
กฎหมายที่เกี่ยวข้อง : - ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1967

๑๖. เรื่อง ข้อกำหนดในพินัยกรรมเพิกถอนไปเนื่องจากผู้ทำพินัยกรรมโอนไปซึ่งทรัพย์สินแห่งข้อกำหนดพินัยกรรมโดยสมบูรณ์

● คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4836/2540

ข้อกำหนดตามพินัยกรรมฉบับพิพาทระบุถึงทรัพย์สินที่มีอยู่ในขณะทำพินัยกรรมหรือที่จะมีต่อไปภายหน้าอันเป็นการทั่วไป มิได้จำกัดเฉพาะที่ดินหรือทรัพย์สินสิ่งใดไว้โดยเฉพาะเจาะจง ดังนั้น แม้ผู้ทำพินัยกรรมจะจำหน่ายที่ดินหรือทรัพย์สินส่วนของตนไปหมดแล้ว แต่หากได้ทรัพย์สินอื่นมาภายหลัง ทรัพย์สินดังกล่าวย่อมเป็นวัตถุแห่งข้อกำหนดในพินัยกรรม กรณีถือไม่ได้ว่าผู้ทำพินัยกรรมได้โอนไปโดยสมบูรณ์ซึ่งทรัพย์สินอันเป็นวัตถุแห่งข้อกำหนดพินัยกรรมตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1696 และต้องถือว่าข้อกำหนดตามพินัยกรรมยังมีผลบังคับได้โดยชอบด้วยกฎหมาย
กฎหมายที่เกี่ยวข้อง : - ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1696

● คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 9503/2539

การโอนไปโดยสมบูรณ์ซึ่งทรัพย์สินอันเป็นวัตถุแห่งข้อกำหนดพินัยกรรมอันจะทำให้ข้อกำหนดพินัยกรรมนั้นเป็นอันเพิกถอนไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1696 วรรคหนึ่ง หมายถึงการโอนทรัพย์สินที่ยังมีผลอยู่ในขณะที่ผู้ทำพินัยกรรมตาย เมื่อ ฟ. ทำพินัยกรรมยกที่ดินพิพาทตาม น.ส.3 เลขที่ 182 ให้แก่ น. และ เลขที่ 206 ให้แก่ น. กับโจทก์ที่ 8 แล้ว แม้อต่อมา ฟ. ได้จดทะเบียนยกที่ดินพิพาททั้งสองแปลงให้แก่ น. โดยเสนาหาแต่หลังจากนั้น ฟ. ก็ได้ฟ้องขอถอนคืนการให้และขอให้เพิกถอนการโอนที่ดินพิพาท คดีถึงที่สุดโดยศาลพิพากษาให้ที่ดินพิพาททั้งสองแปลงกลับคืนมาเป็นของ ฟ. จึงถือไม่ได้ว่า ฟ. ได้โอนไปโดยสมบูรณ์ซึ่งทรัพย์สินอันเป็นวัตถุแห่งข้อกำหนดพินัยกรรม ข้อกำหนดพินัยกรรมนั้นจึงหาเป็นอันเพิกถอนไปไม่
กฎหมายที่เกี่ยวข้อง : - ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1673, มาตรา 1696

● คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3354/2535

ที่ดินพิพาทเป็นที่ดิน ส.ค.1 เมื่อยังไม่ได้รับคำรับรองจากนายอำเภอว่าได้ทำประโยชน์แล้ว จึงไม่สามารถจดทะเบียนโอนให้แก่กันได้ตามประมวลกฎหมายที่ดิน ดังนั้นการโอนไปซึ่งการครอบครองนั้นย่อมทำได้โดยส่งมอบเมื่อ อ. ส่งมอบการครอบครองให้แก่ ห. ซึ่งเป็นมารดาโจทก์ครอบครองที่ดินพิพาทไว้แทนโจทก์ การยกที่ดินพิพาทให้แก่โจทก์ดังกล่าวจึงสมบูรณ์ ถือได้ว่า ก. ผู้ทำพินัยกรรมได้โอนไปโดยสมบูรณ์ซึ่งทรัพย์สินอันเป็นวัตถุแห่งข้อกำหนดพินัยกรรมด้วยความตั้งใจ ข้อกำหนดพินัยกรรมเกี่ยวกับที่ดินพิพาทที่ ก.ทำไว้แต่เดิมเพื่อยกที่ดินพิพาทให้แก่จำเลยนั้น เป็นอันเพิกถอนไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1696

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง : - ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1368, มาตรา 1377 วรรคหนึ่ง, มาตรา 1378, มาตรา 1696 วรรคหนึ่ง

ประเด็น ถ้าม - ตอบ งานทะเบียนพินัยกรรมและการแสดงเจตนาเกี่ยวกับมรดก

ที่	คำถาม	คำตอบ	กฎหมายระเบียบอ้างอิง
1	ผู้จัดการมรดกโดยพินัยกรรม ไม่ยอมเป็นผู้จัดการมรดก โดยอ้างสาเหตุขัดข้องส่วนตัว ในกรณีนี้จะดำเนินการอย่างไร	ผู้จัดการมรดกโดยพินัยกรรมไม่ยอมดำเนินการในการแบ่งปันมรดก ก็ให้ทายาทหรือผู้มีส่วนได้เสียหรือพนักงานอัยการร้องต่อศาล ให้ตั้งผู้จัดการมรดกขึ้นใหม่ก็ได้	ป.พ.พ. มาตรา 1713
2	บุคคลที่มีภูมิลำเนาอยู่แห่งหนึ่งจะขอทำพินัยกรรมเอกสารฝ่ายเมือง ณ อำเภอกหรือสำนักงานเขตอีกแห่งหนึ่งได้หรือไม่	การทำพินัยกรรมเอกสารฝ่ายเมืองในที่ว่าการอำเภอหรือสำนักงานเขต ใครจะขอให้ทำพินัยกรรมให้ก็ได้ โดยมีต่องคำนี้ถึงว่า ผู้นั้นจะมีภูมิลำเนาในท้องที่หรือนอกท้องที่ของอำเภอหรือสำนักงานเขต นั้น	กฎกระทรวงข้อ 9 วรรคแรก
3	พินัยกรรมเอกสารฝ่ายเมืองซึ่งเก็บรักษาไว้ที่อำเภอ กรณีที่มีผู้มาขอรับโดยนำหลักฐาน พก. 7 มาแสดง และทางอำเภอไม่อาจหาพินัยกรรมให้กับผู้ร้องได้ เนื่องจากสูญหายไปโดยไม่ทราบสาเหตุผลที่เกิดระหว่างเจ้าหน้าที่กับผู้มาขอรับพินัยกรรมจะเป็นอย่างไร	กรณีเจ้าหน้าที่ของอำเภอทำเอกสารของทางราชการสูญหาย ซึ่งรวมถึงพินัยกรรมเอกสารฝ่ายเมืองด้วยนั้น ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 158 บัญญัติไว้ว่า ผู้ใดเป็นเจ้าของพนักงานทำให้เสียหาย ทำลาย ซ่อนเร้น เอาไปเสียหรือทำให้สูญหายหรือทำให้ไร้ประโยชน์ ซึ่งทรัพย์สินหรือเอกสารใดๆ อันเป็นหน้าที่ของตนที่จะปกครองหรือรักษาไว้ หรือยินยอมให้ผู้อื่นกระทำเช่นนั้นต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นสี่พันบาท	ปอ. มาตรา 158
4	นายไก่อและนางไข เป็นสามีภรรยาด้วยกันโดยถูกต้องตามกฎหมาย และมีสินสมรสอยู่จำนวนหนึ่ง นายไก่อและนางไขประสงค์จะทำพินัยกรรมยกสินสมรสนี้ให้กับนายคงคา นายไก่อและนางไขได้ไปที่อำเภอเพื่อทำพินัยกรรม อยากทราบว่า ทางอำเภอมีแนวทางปฏิบัติอย่างไร ต้องทำพินัยกรรม 2 ฉบับหรือฉบับเดียว แต่ให้ภรรยาเป็นพยานในพินัยกรรม (แบบเอกสารฝ่ายเมือง)	ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1481, 1533, 1625 ได้บัญญัติเกี่ยวกับการทำพินัยกรรมยกสินสมรสและการแบ่งสินสมรสระหว่างคู่สมรส สรุปได้ว่า คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่มีอำนาจทำพินัยกรรมยกสินสมรสที่เกินกว่าส่วนของตนให้แก่บุคคลใดได้ และในการแบ่งสินสมรสเมื่อได้หย่าขาดจากกันหรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งตาย ให้แบ่งสินสมรสให้คู่สมรสแต่ละฝ่ายได้ส่วนเท่ากัน ฉะนั้น ในกรณีนี้หากนายไก่อและนางไข ประสงค์จะทำ	ป.พ.พ. มาตรา 1481, 1533, 1625, 1656, 1657, 1658, 1659, 1660 และ 1693

ที่	คำถาม	คำตอบ	กฎหมายระเบียบอ้างอิง
		<p>พินัยกรรมยกสินสมรสของตนให้แก่ นายคงคาก็จะต้องพินัยกรรมเป็น 2 ฉบับ โดยนายไก่อ่ ทำ 1 ฉบับ นางไข่ทำอีก 1 ฉบับ ซึ่งอาจจะทำพินัยกรรมแบบใดแบบหนึ่งก็ได้ หากมาทำที่อำเภอก็ให้อำเภोजัดทำให้ และอำเภอก็จะต้องจัดทำแยกเป็น 2 ฉบับ และเรียกเก็บค่าธรรมเนียมทั้ง 2 ฉบับ (พินัยกรรมถือเป็นความลับในระหว่างผู้พินัยกรรมยังมีชีวิตอยู่ กรมการอำเภอ (นายอำเภอ) จะเปิดเผยแก่บุคคลอื่นไม่ได้ และผู้ทำพินัยกรรมจะขอรับพินัยกรรมของตนเมื่อใดก็ได้ ตามมาตรา 1662 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ นอกจากนี้แล้ว พินัยกรรมยังสามารถที่จะแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือเพิกถอนพินัยกรรมของตนตามมาตรา 1656, 1657, 1658, 1659, 1660 และ 1693 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์) จากข้อกฎหมายดังกล่าว จึงไม่อาจจะทำพินัยกรรมฉบับเดียว โดยให้ภรรยาเป็นพยานเพื่อจะยกสินสมรสของคุณสมรสให้กับนายคงคาก็ได้</p>	
5	<p>เมื่อได้ทำพินัยกรรมแล้ว หากผู้ทำพินัยกรรมต้องการเพิกถอนพินัยกรรม จะต้องดำเนินการอย่างไร</p>	<p>การเพิกถอนพินัยกรรมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 1693, 1694, 1695, 1696 และ 1697 สรุปได้ว่าผู้ทำพินัยกรรมจะเพิกถอนพินัยกรรมของตนทั้งหมดหรือแต่บางส่วนในเวลาใดก็ได้ ซึ่งการเพิกถอนอาจจะทำโดยการทำพินัยกรรมแบบใดแบบหนึ่งขึ้นมาใหม่ หรืออาจจะทำโดยทำลายหรือขีดฆ่าเสียด้วยความตั้งใจในต้นฉบับพินัยกรรม หรืออาจจะทำโดยการโอนทรัพย์สินหรือทำลายทรัพย์สินอันเป็นวัตถุแห่งข้อกำหนดพินัยกรรมด้วยความตั้งใจก็ได้</p>	<p>ป.พ.พ. มาตรา 1693, 1694, 1695, 1696 และ 1697</p>

ที่	คำถาม	คำตอบ	กฎหมายระเบียบอ้างอิง
6	<p>พินัยกรรมที่อำเภอกะป้อมรักษาไว้ จะต้องเก็บไว้นานเท่าใด</p>	<p>ในเรื่องการเก็บรักษาพินัยกรรมของอำเภอกะป้อมไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายใด ที่บัญญัติกำหนดระยะเวลาในการเก็บรักษาพินัยกรรมเอาไว้ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้บัญญัติไว้ตามมาตรา 1754 ได้บัญญัติเรื่องอายุความไว้ว่า คดีฟ้องเรียกตามข้อกำหนดพินัยกรรมให้ฟ้องเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งปี นับแต่เจ้ามรดกตายหรือเมื่อผู้รับพินัยกรรมได้รู้หรือควรได้รู้ถึงสิทธิซึ่งตนมีอยู่ตามพินัยกรรม แต่ทั้งนี้มิให้ฟ้องร้องเมื่อพ้นกำหนดสิบปีนับแต่เมื่อเจ้ามรดกตาย ฉะนั้นอำเภอกะป้อมต้องเก็บรักษาพินัยกรรมไว้จนกว่าจะมีผู้มาขอรับพินัยกรรม ก็จะต้องเก็บรักษาไว้ไม่น้อยกว่า 10 ปี นับแต่ผู้ที่พินัยกรรมถึงแก่ความตาย อำเภอกะป้อมจะตรวจสอบว่าผู้ทำพินัยกรรมได้ถึงแก่ความตายแล้วหรือยัง หากถึงแก่ความตายแล้วก็อาจจะแจ้งผู้มีสิทธิรับพินัยกรรมให้มาขอรับพินัยกรรมไปได้</p>	<p>ป.พ.พ. มาตรา 1754 กฎกระทรวง ข้อ 12 วรรคสอง</p>
7	<p>กรณีที่มีพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน พี่สาวเกิดไปรับหลานซึ่งเป็นลูกของน้องสาวเป็นบุตรบุญธรรม เมื่อพี่สาวผู้รับบุตรบุญธรรมตาย ได้ยกมรดกให้แก่มารดาเป็นผู้รับมรดกทั้งหมด ต่อมามารดาผู้รับมรดกตาย บุตรบุญธรรมจะมารับมรดกแทนที่ป้าที่เป็นผู้รับบุตรบุญธรรมได้หรือไม่</p>	<p>กรณีดังกล่าวเป็นปัญหาที่ว่า บุตรบุญธรรมมีสิทธิรับมรดกแทนที่ผู้รับบุตรบุญธรรมหรือไม่ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 1643 บัญญัติเกี่ยวกับการรับมรดกแทนที่ไว้ว่า “สิทธิที่จะรับมรดกแทนที่กันนั้น ได้เฉพาะแก่ผู้สืบสันดานโดยตรง บุพการีมีสิทธิดังนั้นไม่” และมาตรา 1598/28 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ให้ถือว่าบุตรบุญธรรมเป็นผู้สืบสันดานเหมือนบุตรที่ชอบด้วยกฎหมาย จากข้อกำหนดดังกล่าว มีประเด็นที่ต้องพิจารณา คือ บุตรบุญธรรมเป็นผู้สืบสันดานโดยตรงตามมาตรา 1643 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์หรือไม่</p> <p>บุตรบุญธรรมน่าจะไม่ใช่ผู้สืบสันดานโดยตรงของผู้รับบุตรบุญธรรม เพราะความสัมพันธ์ระหว่างผู้รับบุตรบุญธรรมกับบุตรบุญธรรมเกิดขึ้นเนื่องจากการจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรมซึ่งต่างกับบุตร</p>	<p>ป.พ.พ. มาตรา 1643, 1597/29 ฎีกา 773/2528</p>

ที่	คำถาม	คำตอบ	กฎหมายระเบียบอ้างอิง
		<p>ที่บิดารับรองแล้วตามมาตรา 1627 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เพราะบุตรนั้นในข้อเท็จจริงเป็นผู้สืบสันดานโดยตรงของบิดาอยู่แล้ว และบุตรบุญธรรมมีความเกี่ยวข้องอยู่กับผู้รับบุตรบุญธรรมเท่านั้น ไม่ได้เกี่ยวข้องกับญาติอื่นของผู้รับบุตรบุญธรรมด้วย (กรณีคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งรับบุตรบุญธรรมเพียงฝ่ายเดียวบุตรบุญธรรมนั้นก็คงเป็นบุตรบุญธรรมของฝ่ายที่รับบุตรบุญธรรมเท่านั้น หาได้เป็นบุตรบุญธรรมของคู่สมรสที่ไม่ได้รับบุตรบุญธรรมด้วยไม่ แม้ว่า คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งจะให้ความยินยอมในการรับบุตรบุญธรรมก็ตาม) ฉะนั้น บุตรบุญธรรมจึงไม่น่าจะมีสิทธิรับมรดกแทนที่ผู้รับบุตรบุญธรรม (รับมรดกของญาติของผู้รับบุตรบุญธรรมเพราะญาติอื่นของผู้รับบุตรบุญธรรมไม่ได้เกี่ยวข้องอะไรกับบุตรบุญธรรม มรดกของเขาก็ควรตกทอดแก่ญาติของเขามากกว่าที่จะให้ตกทอดแก่บุตรบุญธรรม ซึ่งเป็นบุคคลอื่นที่มีได้เป็นญาติของเจ้ามรดก</p> <p>ดังนั้น กรณีนี้บุตรบุญธรรมจึงไม่น่าจะมีสิทธิรับมรดกแทนที่บิดา ซึ่งเป็นผู้รับบุตรบุญธรรมได้ หากจะรับมรดกก็อาจจะรับในฐานะที่เป็นหลาน เมื่อไม่มีทายาทโดยธรรมลำดับก่อน</p>	
8	<p>พินัยกรรมได้กำหนดอายุของผู้ทำพินัยกรรมในขั้นต่ำเอาไว้ (15 ปีบริบูรณ์) แต่ชั้นสูงมิได้กำหนดไว้จะเอาอะไรมาเป็นเครื่องวัดว่า บุคคลนั้นมีสติหรือร่างกายสมบูรณ์ดี ในเมื่ออาจมีผู้ร้องในภายหลังว่า มีบุตรหลานเอาผู้มีสติพินเพื่อนมาทำพินัยกรรมเจ้าหน้าที่ก็รู้เห็นเป็นใจทำให้เพื่อหวังผลตอบแทน (กรณีที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป)</p>	<p>ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 1654 ,1703 และ 1704 สรุปได้ว่า ผู้ทำพินัยกรรมได้จะต้องมีอายุตั้งแต่สิบห้าปีบริบูรณ์ขึ้นไป แต่ต้องไม่ใช่บุคคลที่ศาลสั่งให้เป็นบุคคลไร้ความสามารถพินัยกรรมซึ่งบุคคลผู้ถูกอ้างว่าเป็นคนวิกลจริต แต่ศาลยังไม่ได้สั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถทำขึ้นจะเป็นอันเสียเปล่าก็แต่เมื่อพิสูจน์ได้ว่า ในขณะที่ทำพินัยกรรมผู้ทำจริตวิกลอยู่ ความสามารถของผู้ทำพินัยกรรมนั้นให้พิจารณา</p>	<p>ป.พ.พ. มาตรา 1654, 1703 และ 1704 กฎกระทรวง ข้อ 7</p>

ที่	คำถาม	คำตอบ	กฎหมายระเบียบอ้างอิง
		<p>แต่ในเวลาที่ทำพินัยกรรมเท่านั้น</p> <p>ในกรณีนี้ เมื่อมีผู้มาทำพินัยกรรม หากมีเหตุอันควรสงสัยว่า อาจเป็นบุคคลวิกลจริต ซึ่งอาจมีปัญหากับความสามารถ ตามกฎหมาย กรมการอำเภอ (นายอำเภอ) ก็สอบสวนเหตุการณ์ และรายละเอียด อันอาจเป็นประโยชน์แก่การพิจารณา ถึงความสามารถตามกฎหมายของผู้นั้น ทำเป็นบันทึกขึ้นไว้ ประกอบเรื่อง</p> <p>สำหรับการที่จะเอาอะไรมาเป็นเครื่องวัดว่า บุคคลที่ทำ พินัยกรรมมีสติหรือร่างกายสมบูรณ์ดีหรือไม่ กฎหมายไม่ได้บัญญัติ เอาไว้ว่า จะต้องอาศัยอะไรเป็นเครื่องวัด นอกจากดำเนินการ ตามกฎกระทรวงดังกล่าว และผู้ที่กล่าวอ้างว่า บุคคลที่ทำ พินัยกรรมไม่มีความสามารถตามกฎหมายก็ต้องเป็นผู้สืบให้ได้ว่า ในขณะที่ทำพินัยกรรมผู้ทำพินัยกรรมไม่มีความสามารถในการทำ พินัยกรรมตามกฎหมาย</p>	
9	<p>เมื่อผู้รับบุตรบุญธรรมตาย บุตรบุญธรรมมีสิทธิรับมรดกของบิดา (ผู้รับบุตรบุญธรรม) หรือไม่ และเมื่อภรรยาของผู้รับบุตรบุญธรรม ตาย บุตรบุญธรรมคนเดียวกันจะได้รับมรดกของภรรยาผู้รับบุตร บุญธรรมด้วยหรือไม่ เพราะเหตุใด</p>	<p>เมื่อผู้รับบุตรบุญธรรมตาย บุตรบุญธรรมมีสิทธิรับมรดกผู้รับบุตร บุญธรรม (บิดาบุญธรรม) เพราะบุตรบุญธรรมถือว่าเป็นผู้สืบสันดาน ของผู้รับบุตรบุญธรรม ตามมาตรา 1627 ประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ ซึ่งผู้สืบสันดานเป็นทายาทโดยธรรม ลำดับที่ 1 มีสิทธิ รับมรดกตามมาตรา 1603 และ 1629 แห่งประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์</p> <p>กรณีภรรยาของผู้รับบุตรบุญธรรมบุตรบุญธรรมไม่มีสิทธิรับ มรดกของภรรยาผู้รับบุตรบุญธรรม เพราะบุตรบุญธรรมไม่ได้ เป็นทายาทโดยธรรมของภรรยาของผู้รับ (ถ้าจะได้รับภรรยาผู้รับ บุตรบุญธรรมจะต้องให้บุตรบุญธรรมนั้นเป็นบุตรบุญธรรม</p>	<p>ป.พ.พ. มาตรา1627, 1603 และ 1629</p>

ที่	คำถาม	คำตอบ	กฎหมายระเบียบอ้างอิง
		ของตนเองด้วย)	
10	ถ้าผู้ทำพินัยกรรมจะทำคู่ฉบับ คู่ฉบับนั้นจะฉีกของประทับตราหรือไม่ และใครเป็นผู้เก็บรักษา	คู่ฉบับของพินัยกรรมก็เหมือนกับพินัยกรรม ดังนั้น ถ้าผู้ทำพินัยกรรมจะทำเป็นคู่ฉบับ คู่ฉบับนั้นต้องประทับตราและฉีกของแล้วอำเภอกับรักษาพินัยกรรมและเรียกเก็บค่าธรรมเนียมตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง หากผู้ทำพินัยกรรมจะรับไปเก็บรักษาไว้เองก็ให้รับไปได้	กฎกระทรวงข้อ 4 วรรคสอง
11	กรณีมีผู้มารับพินัยกรรมแบบเอกสารฝ่ายเมือง ตามกฎกระทรวงฯ จะต้องสำเนา (ถ่ายเอกสาร) ไว้ก่อน ในกรณี เมื่อทางอำเภอสำเนาหลักฐานและมอบพินัยกรรมจริงให้ไปแล้ว บังเอิญในระหว่างทางผู้ร้ายได้ฉ้อทรัพย์พร้อมด้วยเอกสารไป (พินัยกรรม) เจ้าของพินัยกรรมไม่มีหลักฐานอะไรไปอ้างอิง จะสำเนาใหม่หรือขอหลักฐานที่ทางอำเภอสำเนาไว้ไปอ้างอิงต่อหน่วยงานหรือศาล จะถือว่าเป็นพินัยกรรมหรือไม่ และการรับรองสำเนาของสำเนาอีกครั้ง มีวิธีปฏิบัติอย่างไร	เจ้าของพินัยกรรมสามารถขอคัดและให้อำเภอรับรองสำเนาพินัยกรรมได้ใหม่ โดยไม่เสียค่าธรรมเนียมตามกฎกระทรวงฯ ซึ่งสำเนาพินัยกรรมที่อำเภอคัดและรับรองให้นี้ สามารถนำไปใช้เป็นหลักฐานอ้างอิงต่อหน่วยงาน หรือศาลได้เหมือนกับพินัยกรรม และในการรับรองสำเนาของสำเนาอีกครั้ง ก็ปฏิบัติเหมือนกับการรับรองสำเนาครั้งแรก (เหมือนกับการรับรองสำเนาเอกสารทั่วไป)	กฎกระทรวงข้อ 13
12	ทายาทโดยธรรมที่มีสิทธิรับมรดกในฐานะผู้รับพินัยกรรมแล้ว จะมีสิทธิรับมรดกในฐานะทายาทโดยธรรมอีกหรือไม่ (เมื่อมีมรดกอื่นอีก)	ทายาทโดยธรรมที่มีสิทธิรับทรัพย์สืบตามพินัยกรรม และมีสิทธิรับมรดกอื่นๆ ในฐานะทายาทโดยธรรมอีก ตามมาตรา 1599, 1603 และ 1620 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ป.พ.พ. มาตรา 1599, 1603 และ 1620
13	ทำพินัยกรรมยกทรัพย์ให้วัด โดยเจ้าอาวาสลงชื่อเป็นพยานในพินัยกรรมด้วยนั้น พินัยกรรมจะมีผลบังคับได้หรือไม่	พินัยกรรมมีผลใช้บังคับได้ ไม่เป็นโมฆะ เพราะวัดเป็นนิติบุคคลต่างหากจากเจ้าอาวาส จึงไม่ถือว่า วัดเป็นพยานในพินัยกรรม	ป.พ.พ. มาตรา 1653 พ.ร.บ. คณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ฎีกา 1233/2505
14	พินัยกรรมแบบเอกสารฝ่ายเมืองนั้น กรมการอำเภอลงชื่อในพินัยกรรมจะลงชื่อในฐานะพยานอีกฐานะหนึ่งได้หรือไม่	ไม่ได้ จะต้องมิพยานซึ่งเป็นบุคคลอื่นอีกอย่างน้อย 2 คน จึงจะสมบูรณ์เป็นพินัยกรรมแบบเอกสารฝ่ายเมือง	ป.พ.พ. มาตรา 1658 ฎีกา 621/2493

ที่	คำถาม	คำตอบ	กฎหมายระเบียบอ้างอิง
15	พินัยกรรมแบบเอกสารฝ่ายเมืองที่ผู้ทำพินัยกรรมไม่ได้ยื่นคำร้องแสดงความจำนงตามระเบียบก็ดี ปลัดอำเภอจัดทำพินัยกรรมไม่ได้เขียนข้อความในวันเปิดทำงานปกติก็ดี พินัยกรรมดังกล่าวจะสมบูรณ์หรือไม่	ถ้าเอกสารนั้นมีรายการถูกต้องครบถ้วนตามบัญญัติไว้ในมาตรา 1658 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แล้ว ก็ถือว่าเป็นพินัยกรรมที่สมบูรณ์ตามกฎหมาย (แต่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติอาจจะถือว่า ปฏิบัติหน้าที่บกพร่องก็ได้)	ป.พ.พ. มาตรา 1658 ฎีกา 2719/2516
16	พินัยกรรมที่ทำเป็นเอกสารลับนั้น จะให้กรรมการอำเภอมาทำนอกที่ว่าการอำเภอได้หรือไม่	พินัยกรรมที่ทำเป็นเอกสารลับนั้น ผู้ทำจะต้องนำพินัยกรรมที่ฉีกซองแล้วและพยานไปแสดงต่อกรรมการอำเภอตาม มาตรา 1660 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จะให้กรรมการอำเภอมาทำนอกที่ว่าการอำเภออย่างพินัยกรรมฝ่ายเมืองดังบัญญัติไว้ในมาตรา 1659 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไม่ได้	ป.พ.พ. มาตรา 1660 (3) และ 1659
17	ผู้ป่วยเป็นโรคลมจุกเสียจะสามารถทำพินัยกรรมด้วยวาจาได้หรือไม่	ไม่ได้ เพราะโรคลมจุกเสียไม่ใช่โรคระบาดอันจะเป็นเหตุให้ทำพินัยกรรมด้วยวาจาตามมาตรา 1663 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้	ป.พ.พ. มาตรา 1663 ฎีกา 726/2496
18	ผู้รับพินัยกรรมสามารถที่จะรับมรดกแทนที่กันได้หรือไม่	ไม่ได้ เพราะการรับมรดกแทนที่มีได้แต่เฉพาะทายาทโดยธรรมเท่านั้น ตามมาตรา 1624 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ป.พ.พ. มาตรา 1642
19	การที่ผู้ทำพินัยกรรมแบบเอกสารฝ่ายเมืองยื่นคำร้องต่อนายอำเภอขอลงพินัยกรรมโดยมิได้ขอทำลายหรือขีดฆ่าพินัยกรรมและนายอำเภอก็ส่งรวมเรื่องเท่านั้น อยากทราบว่า กรณีเช่นนี้ถือว่า ได้มีการเพิกถอนพินัยกรรมแล้วหรือไม่	ยังไม่ถือว่าได้มีการเพิกถอนพินัยกรรมนั้น เพราะการเพิกถอนพินัยกรรม ผู้ทำพินัยกรรมจะต้องทำลายหรือขีดฆ่าเสียด้วยความตั้งใจ ตามมาตรา 1695 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ป.พ.พ. มาตรา 1695 ฎีกา 838/2508, กา 1157/2511
20	ผู้ทำพินัยกรรมได้ทำพินัยกรรมขึ้นฉบับหนึ่ง ยกที่ดินให้กับนาย ก. ต่อมาผู้ทำพินัยกรรมได้ทำพินัยกรรมอีกฉบับหนึ่งยกที่ดินแปลงดังกล่าวให้แก่ นาย ข.ผู้มีสิทธิได้รับมรดกที่ดินคือใคร	ผู้มีสิทธิรับมรดกที่ดิน คือ นาย ข. เพราะพินัยกรรมฉบับก่อนถูกเพิกถอนโดยพินัยกรรมฉบับหลังตามมาตรา 1697 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ป.พ.พ. มาตรา 1697

ที่	คำถาม	คำตอบ	กฎหมายระเบียบอ้างอิง
21	หากทำพินัยกรรมยกทรัพย์สินทั้งหมดให้แก่บุคคลสองคนได้คนละครึ่ง และระบุว่า คนอื่นจะเรียกร้องขอส่วนแบ่งปันไม่ได้นั้น เมื่อผู้รับพินัยกรรมคนหนึ่งตายก่อนผู้ทำพินัยกรรมมรดก ส่วนที่ยกให้คนที่ตายนั้นจะตกทอดแก่ผู้รับพินัยกรรมอีกคนหนึ่งหรือไม่	ถ้าผู้รับพินัยกรรมตายก่อนเจ้ามรดก มรดกย่อมตกทอดแก่ทายาทโดยธรรมของผู้ทำพินัยกรรม ไม่ใช่ตกทอดแก่ผู้รับพินัยกรรมอีกคนหนึ่งทั้งหมด ตามมาตรา 1698 และ 1699 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ป.พ.พ. มาตรา 1698 และ 1699 ฎีกา 815/2495 ฎีกา 478/2501
22	การทำพินัยกรรมแบบเอกสารฝ่ายเมืองนั้น หากปลัดอำเภอเป็นผู้ลงลายมือชื่อ จะต้องลงลายมือชื่อในฐานะปลัดอำเภอทำการแทนหรือรักษาราชการแทน	จะต้องลงลายมือชื่อในฐานะปลัดอำเภอรักษาราชการแทนนายอำเภอ พินัยกรรมแบบเอกสารฝ่ายเมืองจึงจะสมบูรณ์ หากลงลายมือชื่อในฐานะทำการแทนนายอำเภอ จะเป็นการทำไปโดยไม่มีอำนาจหน้าที่ ชัดต่อมาตรา 1658 เพราะตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2495 มาตรา 40 บัญญัติให้ออนอำนาจหน้าที่ของกรมการอำเภอไปเป็นอำนาจและหน้าที่ของนายอำเภอ	ป.พ.พ. มาตรา 1658 ฎีกา 1612/2515 ระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2495 มาตรา 40
23	พินัยกรรมแบบเอกสารลับ ตามมาตรา 1660 ผู้ทำพินัยกรรมต้องลงวัน เดือน ปี ด้วยหรือไม่	พินัยกรรมแบบเอกสารลับ ตามมาตรา 1660 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บัญญัติให้ผู้ทำพินัยกรรมลงลายมือชื่อ บรรจุซองและลงลายมือชื่อคาบรอยผนึก แต่ไม่ได้บังคับว่า ต้องลงวัน เดือน ปี ด้วย วงเล็บ 3 และ 4 ของมาตรา 1660 เป็นวิธีการที่กรมการอำเภอผู้เกี่ยวข้องต้องทำเมื่อถูกต้องครบถ้วนทุกประการ พินัยกรรมก็สมบูรณ์	ป.พ.พ. มาตรา 1660 ฎีกา 126/2518
24	ทายาทโดยธรรมได้แก่ใครบ้าง	ทายาทโดยธรรมตามมาตรา 1629 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ได้แก่ 1. ผู้สืบสันดาน 2. บิดา มารดา 3. พี่น้องร่วมบิดามารดา 4. พี่น้องร่วมบิดาหรือมารดาเดียวกัน 5. ปู่ ย่า ตา ยาย	ป.พ.พ. มาตรา 1629 และ มาตรา 1627

ที่	คำถาม	คำตอบ	กฎหมายระเบียบอ้างอิง
		<p>6. ลุง ป่า น้ำ อา คู่สมรสที่ยังมีชีวิตอยู่ ก็ถือว่า เป็นทายาทโดยธรรมด้วย นอกจากนี้บุตรที่บิดารับรองแล้ว และบุตรบุญธรรมถือว่า เป็น ผู้สืบสันดาน ตามมาตรา 1627 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและ พณิชย์</p>	
25	<p>กรณีเจ้ามรดกมีทายาทโดยธรรมในลำดับเดียวกันหลายคน หากเจ้ามรดกมีความประสงค์ที่จะไม่ให้ทายาทโดยธรรมบางคน ได้รับมรดกของตน เจ้ามรดกจะต้องดำเนินการอย่างไร</p>	<p>ในเรื่องการตกทอดของมรดกนั้นมีหลักการที่สำคัญ คือ ถ้าผู้ใดตาย โดยมีได้ทำพินัยกรรมไว้ หรือทำพินัยกรรมไว้แต่ไม่มีผลบังคับได้ ให้ ปันทรัพย์มรดกทั้งหมดแก่ทายาทโดยธรรมของผู้ตายนั้นตาม กฎหมาย กรณีเจ้ามรดกมีความประสงค์จะไม่ให้ทายาทโดยธรรมบางคน ได้รับมรดกของตน เจ้ามรดกจะต้องตัดทายาทโดยธรรมของตนคน นั้นมิให้รับมรดกด้วยการแสดงเจตนาชัดแจ้ง ซึ่งสามารถกระทำได้ 2 วิธี คือ โดยพินัยกรรม โดยทำเป็นหนังสือมอบไว้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ การตัดทายาทโดยธรรมตามข้อ 1 ผู้ทำพินัยกรรมทำได้เป็น 2 ทาง คือ ก. พินัยกรรมแบบเอกสารฝ่ายเมือง ขณะที่ให้กรรมการอำเภอ ให้แสดงความประสงค์ว่า จะตัดทายาทโดยธรรมของตนคนใดมิให้ รับมรดก กรรมการอำเภอต้องจดข้อความลงไว้ให้ชัดเจนเป็นข้อหนึ่ง ต่างหาก ข. ทำพินัยกรรมตามแบบใดๆ ขึ้นใหม่อีก 1 ฉบับ ระบุตัว ทายาทโดยธรรมที่ถูกตัดไว้โดยชัดแจ้ง</p>	<p>ป.พ.พ. มาตรา 1620,1608 และมาตรา 9 กฎกระทรวงข้อ 14 และ 15</p>

ที่	คำถาม	คำตอบ	กฎหมายระเบียบอ้างอิง
		<p>การตัดทนายทโดยธรรมตามข้อ 2 ผู้ทำพินัยกรรมจะ ทำเป็นหนังสือด้วยตนเองแล้วไปมอบไว้แก่กรรมการอำเภอกหรือจะให้ กรรมการอำเภอกจัดทำก็ได้ โดยในหนังสือตัดทนายทโดยธรรมมิให้รับ มรดกนั้น ต้องมี วัน เดือน ปี ที่ทำหนังสือ ภูมิลำเนาและลายมือชื่อของผู้ทำหนังสือ ชื่อทนายทโดยธรรมซึ่งจะตัดมิให้รับมรดก (4) หลักฐานการได้รับความยินยอมจากบิดามารดาผู้ปกครอง ผู้ อนุบาลหรือผู้พิทักษ์แล้วแต่กรณี และหลักฐานการได้รับอนุมัติจาก ศาล ในกรณีที่เป็นการแสดงเจตนาของผู้เยาว์ บุคคลวิกลจริต หรือ บุคคลผู้ไม่สามารถ จะจัดทำกรงานของตนเองได้</p>	
26	<p>เจ้ามรดกได้ตัดทนายทโดยธรรมของตนมิให้รับมรดกแล้ว ต่อมาต้องการให้ทนายทโดยธรรมคนที่ถูกตัดสิทธิได้รับมรดก จะดำเนินการได้หรือไม่ ถ้าได้จะต้องดำเนินการอย่างไร</p>	<p>เมื่อเจ้ามรดกได้ตัดทนายทโดยธรรมของตนมิให้รับมรดกแล้ว ต่อมา ต้องการให้ทนายทโดยธรรมคนที่ถูกตัดสิทธิได้รับมรดก สามารถ ดำเนินการได้โดยถอนการตัดทนายทโดยธรรมมิให้รับมรดก ซึ่ง สามารถทำได้ 2 วิธี คือ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. โดยพินัยกรรม กรณีการตัดทนายทโดยธรรมมิให้รับมรดก กระทำโดยพินัยกรรม หรือโดยทำเป็นหนังสือมอบไว้แก่พนักงาน เจ้าหน้าที่ 2. โดยทำเป็นหนังสือมอบไว้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ กรณีที่การตัด ทนายทโดยธรรมมิให้รับมรดกกระทำโดยทำเป็นหนังสือมอบไว้แก่ พนักงานเจ้าหน้าที่ 	<p>ป.พ.พ. มาตรา 1609 กฎกระทรวง ข้อ 14 และ ข้อ 15</p>

ที่	คำถาม	คำตอบ	กฎหมายระเบียบอ้างอิง
27	เมื่อได้รับมรดกแล้ว หากไม่ต้องการรับมรดกนั้น จะสามารถกระทำหรือไม่ หากกระทำจะต้องดำเนินการอย่างไร	<p>ผู้ที่ได้รับมรดกไม่ว่า จะในฐานะทายาทโดยธรรม หรือในฐานะผู้รับพินัยกรรม หากไม่ต้องการรับมรดกก็สามารถทำได้โดยการสละมรดก ซึ่งสามารถกระทำได้ 2 วิธี คือ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. แสดงเจตนาชัดแจ้งเป็นหนังสือมอบไว้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ 2. ทำเป็นสัญญาประนีประนอมยอมความ <p>การสละมรดก จะทำแต่เพียงบางส่วนหรือทำโดยมีเงื่อนไขหรือมีเงื่อนไขไม่ได้ และเมื่อสละแล้วจะถอนไม่ได้การแสดงเจตนาเป็นหนังสือสละมรดกนี้ ผู้สละมรดกจะจัดทำขึ้นเองหรือยื่นคำร้องต่อนายอำเภอ โดยในหนังสือต้องมีข้อความดังต่อไปนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> (1) วัน เดือน และปีที่ทำหนังสือ (2) ภูมิลำเนาและลายมือชื่อของผู้ทำหนังสือ (3) ชื่อเจ้ามรดกที่ตนประสงค์จะสละมรดก ซึ่งจะต้องแสดงเจตนาสละมรดกไว้โดยชัดแจ้งและต้องไม่มีข้อความว่า สละแต่เพียงบางส่วนหรือทำโดยเงื่อนไขหรือเงื่อนไข (4) หลักฐานการได้รับความยินยอมจากบิดา มารดา ผู้ปกครอง ผู้อนุบาลหรือผู้พิทักษ์ แล้วแต่กรณี และหลักฐานการได้รับอนุมัติจากศาล ในกรณีที่เป็นการแสดงเจตนาของผู้เยาว์ บุคคลวิกลจริต หรือบุคคลผู้ไม่สามารถจัดทำกรงานของตนเองได้ 	ป.พ.พ. มาตรา 1612 และ 1613

ที่	คำถาม	คำตอบ	กฎหมายระเบียบอ้างอิง
28	การสละมรดก จะสละไว้ล่วงหน้าก่อนที่เจ้ามรดกตาย จะได้หรือไม่	การสละมรดก จะสละไว้ล่วงหน้าก่อนที่เจ้ามรดกตายไม่ได้ ตามมาตรา 1619 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ป.พ.พ. มาตรา 1619
29	ผู้เยาว์จะสามารถทำการสละมรดกได้หรือไม่	ผู้เยาว์สามารถทำการสละมรดกได้ โดยต้องได้รับความยินยอมจากบิดามารดา หรือผู้ปกครอง และต้องได้รับอนุมัติจากศาลแล้ว ตามมาตรา 1611 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ป.พ.พ. มาตรา 1611
30	พระภิกษุมีสิทธิได้รับมรดกหรือไม่	พระภิกษุมีสิทธิได้รับมรดกในฐานะทายาทโดยธรรม และในฐานะผู้รับพินัยกรรมได้ แต่พระภิกษุนั้นเรียกกร้องเอาทรัพย์มรดกในฐานะทายาทโดยธรรมไม่ได้ เว้นแต่จะได้สีกจากสมณเพศ มาเรียกกร้องภายในกำหนดอายุความ คือ ภายในกำหนด 1 ปี นับแต่เมื่อเจ้ามรดกตายหรือนับแต่เมื่อทายาทโดยธรรมได้รู้ หรือควรได้รู้ถึงความตายของเจ้ามรดก หรือภายใน 10 ปี นับแต่เจ้ามรดกตาย	ป.พ.พ. มาตรา 1622 และ มาตรา 1754
31	ทรัพย์สินของพระภิกษุที่ได้มาในระหว่างเวลาที่อยู่ในสมณเพศนั้น เมื่อพระภิกษุนั้นถึงแก่มรณภาพ ทรัพย์สินจะตกแก่ใคร	ทรัพย์สินของพระภิกษุที่ได้มาในระหว่างเวลาที่อยู่ในสมณเพศนั้น เมื่อพระภิกษุนั้นถึงแก่มรณภาพ ทรัพย์สินจะตกเป็นสมบัติของวัดที่เป็นภูมิลำเนาของพระภิกษุนั้น เว้นแต่พระภิกษุนั้นจะได้จำหน่ายไปในระหว่างไปในระหว่างชีวิตหรือโดยพินัยกรรมตามมาตรา 1623 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ป.พ.พ. มาตรา 1623
32	บุคคลที่ถูกศาลสั่งให้เป็นคนสาบสูญแล้วนั้น มรดกของบุคคลนั้น จะตกทอดแก่ทายาทหรือไม่	บุคคลที่ถูกศาลสั่งให้เป็นคนสาบสูญแล้วนั้น มรดกของบุคคลนั้น ก็จะต้องตกทอดแก่ทายาทโดยธรรม หรือผู้รับพินัยกรรม	ป.พ.พ. มาตรา 1602 และ มาตรา 1603
33	คนไทยที่อยู่ต่างประเทศทำพินัยกรรมในต่างประเทศตามแบบซึ่งกฎหมายของประเทศที่ทำพินัยกรรมบัญญัติไว้ กรณีเช่นนี้ พินัยกรรมนั้นจะมีผลบังคับตามกฎหมายไทยด้วยหรือไม่	พินัยกรรมนั้นมีผลบังคับตามกฎหมายไทยด้วย เพราะคนไทยในต่างประเทศสามารถที่จะทำพินัยกรรมในต่างประเทศตามแบบซึ่งกฎหมายของประเทศที่ทำพินัยกรรมบัญญัติไว้ หรือทำตามแบบที่กฎหมายไทยบัญญัติไว้ก็ได้ ตามมาตรา 1667 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ป.พ.พ. มาตรา 1667

ที่	คำถาม	คำตอบ	กฎหมายระเบียบอ้างอิง
34	บุคคลที่จะเป็นพยานในพินัยกรรมนั้น มีคุณสมบัติเหมือนกับบุคคลที่เป็นพยานตามพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัวหรือไม่	บุคคลที่จะเป็นพยานในพินัยกรรมนั้น มีคุณสมบัติเหมือนกับบุคคลที่เป็นพยานตามพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว 1. บรรลุนิติภาวะแล้ว 2. ไม่ใช่บุคคลวิกลจริตหรือบุคคลซึ่งศาลสั่งให้เป็นผู้เสมือนไร้ความสามารถ 3. ไม่ใช่บุคคลที่หูหนวก เป็นใบ้ หรือจักษุบอดทั้งสองข้าง	ป.พ.พ. มาตรา 1670 พ.ร.บ.จดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. 2478 มาตรา 4
35	กรณีที่เจ้ามรดกตายโดยไม่มีทายาทโดยธรรม และไม่ได้ทำพินัยกรรมไว้ มรดกจะตกทอดแก่ใคร	เมื่อเจ้ามรดกตายโดยไม่มีทายาทโดยธรรม และไม่ได้ทำพินัยกรรมไว้ มรดกนั้นก็ตกทอดแผ่นดิน ตามมาตรา 1753 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ป.พ.พ. มาตรา 1753
36	พินัยกรรมแบบเอกสารลับที่ผู้ทำพินัยกรรมไม่ได้ลงลายมือชื่อในพินัยกรรมจะมีผลสมบูรณ์ตามกฎหมายหรือไม่	พินัยกรรมแบบเอกสารลับที่ผู้ทำพินัยกรรมไม่ได้ลงลายมือชื่อในพินัยกรรมนั้นจะเป็นโมฆะ เพราะไม่ได้ทำให้ถูกต้องตามแบบที่กฎหมายกำหนดไว้	ป.พ.พ. มาตรา 1705
37	การแก้ไขเปลี่ยนแปลงในพินัยกรรมจะสามารถทำได้หรือไม่ หากกระทำได้จะต้องทำอย่างไร	การชดเชย ตกเติม หรือการแก้ไขเปลี่ยนแปลงอย่างอื่นซึ่งพินัยกรรมนั้นย่อมไม่สมบูรณ์ เว้นแต่จะได้ปฏิบัติตามแบบอย่างเดียวกับการทำพินัยกรรม คือ จะต้องให้ ผู้ที่ลงลายมือชื่อในพินัยกรรมลงลายมือชื่อกำกับไว้ทุกคน	ป.พ.พ. มาตรา 1656
38	พินัยกรรมแบบเขียนเองทั้งฉบับนั้น จะต้องมีพยานด้วยหรือไม่	พินัยกรรมแบบเขียนเองทั้งฉบับนั้น ไม่จำเป็นต้องมีพยาน เพราะตามมาตรา 1657 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บัญญัติไว้เพียงว่า ผู้ทำพินัยกรรมต้องเขียนด้วยมือตนเอง ซึ่งข้อความทั้งหมด วัน เดือน ปี และลายมือชื่อของตน	ป.พ.พ. มาตรา 1657

ที่	คำถาม	คำตอบ	กฎหมายระเบียบอ้างอิง
39	การลงลายมือชื่อของผู้ทำพินัยกรรมนั้น จะใช้เครื่องหมายอื่นใดหรือแกงไต ได้หรือไม่	การลงลายมือชื่อของผู้ทำพินัยกรรมนั้น จะใช้เครื่องหมายอื่นใดหรือแกงไต ไม่ได้เพราะตามมาตรา 1665 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บัญญัติไว้ว่า เมื่อผู้ทำพินัยกรรม จะต้องลงลายมือชื่อแล้วจะให้เสมอกับการลงลายมือชื่อได้ก็แต่ด้วยลงลายพิมพ์นิ้วมือโดยมีพยานลงลายมือชื่อรับรองไว้ด้วยสองคนในขณะนั้น	ป.พ.พ. มาตรา 1665
40	นายดำสนิทมีความประสงค์จะทำพินัยกรรมยกทรัพย์สินของตนให้แก่บุตรหลานแต่เขียนหนังสือไม่ได้ จึงขอให้นายแดงแจ้ซึ่งเป็นเพื่อนรักมาจัดทำพินัยกรรม ในขณะที่นายแดงแจ้เขียนพินัยกรรมอยู่นั้น นายดำสนิทเกิดความเกรงใจ และเห็นว่า นายแดงแจ้เป็นเพื่อนสนิทของตนมาช้านาน จึงให้ระบุในพินัยกรรมฉบับนั้นว่า ยกรถยนต์ 1 คัน ให้แก่นายแดงแจ้ด้วย เมื่อนายดำสนิทตาย นายแดงแจ้จะได้รับรถยนต์ดังกล่าวตามพินัยกรรมหรือไม่	ไม่ได้เพราะกฎหมายกำหนดไว้ว่า ผู้เขียนหรือพยานในพินัยกรรม และคู่สมรสของบุคคลดังกล่าว จะเป็นผู้รับทรัพย์สินตามพินัยกรรมนั้นไม่ได้	ป.พ.พ. มาตรา 1653
41	เมื่อมีพฤติการณ์พิเศษซึ่งบุคคลใดไม่สามารถจะทำพินัยกรรมแบบอื่นที่กำหนดไว้ได้ เช่น ตกอยู่ในอันตรายใกล้ความตาย หรือเวลา มีโรคระบาด หรือสงคราม บุคคลนั้นจะทำพินัยกรรมด้วยวาจาก็ได้ เพื่อการนี้ผู้ทำพินัยกรรมต้องแสดงเจตนา กำหนดข้อพินัยกรรมต่อหน้าพยานซึ่งอยู่พร้อมกัน ณ ที่นั้น อย่างน้อยจำนวนเท่าใด	การทำพินัยกรรมแบบทำด้วยวาจา ต้องมีพยานรู้เห็นอย่างน้อย 2 คน เช่นเดียวกับการพินัยกรรมแบบอื่นๆ	ป.พ.พ. มาตรา 1663
42	นางสีดาได้ให้นายสรยุทธทำพินัยกรรมขึ้นฉบับหนึ่ง พอทำเสร็จก็ให้นายสามารถและนางโสกา ซึ่งเป็นใ้ลงลายมือชื่อเป็นพยานในพินัยกรรมฉบับนั้น พินัยกรรมของนางสีดาจะมีผลอย่างไร	ไม่มีผลบังคับตามกฎหมายเพราะว่า กฎหมายห้ามบุคคลต่อไปนี้ เป็นพยานในการทำพินัยกรรม คือ 1. ผู้ซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะ 2. บุคคลวิกลจริตหรือบุคคลซึ่งศาลสั่งให้เป็นผู้เสมือนไร้ความสามารถ 3. บุคคลที่หูหนวก เป็นใบ้ หรือจักษุบอดทั้งสองข้าง	ป.พ.พ. มาตรา 1670 กฎกระทรวง ข้อ 5 (2)

ที่	คำถาม	คำตอบ	กฎหมายระเบียบอ้างอิง
43	นายมีดีไปทำงานอยู่ที่ประเทศอิหร่านมีความประสงค์จะทำพินัยกรรม จึงไปขอให้เจ้าพนักงานของประเทศอิหร่านจัดทำให้ตามแบบวิธีการของประเทศอิหร่านกรณีเช่นนี้ พินัยกรรมนั้นจะต้องมีผลบังคับตามกฎหมายไทยด้วยหรือไม่	มีผลบังคับเพราะคนไทยในต่างประเทศสามารถที่จะทำพินัยกรรมในต่างประเทศตามซึ่งกฎหมายของประเทศที่ทำพินัยกรรมบัญญัติไว้หรือทำตามแบบที่กฎหมายไทยบัญญัติไว้ก็ได้	ป.พ.พ. มาตรา 1667
44	นายตุ่นศักดิ์เจ้ามรดกได้ทำพินัยกรรมไว้ 7 ฉบับ โดยทำพร้อมกันและมีข้อความเหมือนกัน ถ้าพินัยกรรมฉบับที่ 1-6 สูญหาย พินัยกรรมที่เหลืออยู่ จะมีผลอย่างไร	ใช้ได้ พินัยกรรมของนายตุ่นศักดิ์ทุกฉบับมีข้อความเหมือนกันและทำพร้อมกัน จึงเป็นต้นฉบับพินัยกรรมทั้งหมด จะอ้างสิทธิในพินัยกรรมฉบับใดขึ้นมารับมรดกก็ได้	ฎีกา 982/2496
45	นายเหลืออมรประสงค์จะทำพินัยกรรมแบบเขียนเอง 1 ฉบับ แต่ลายมือเขียนหนังสืออ่านยาก จนบางครั้งอ่านไม่รู้เรื่อง จึงใช้เครื่องพิมพ์ดีดพิมพ์ข้อความพินัยกรรม พินัยกรรมของนายเหลืออมรจะเป็นอย่างไร	ไม่ถือว่าเป็นพินัยกรรมแบบเขียนเองทั้งฉบับ กฎหมายกำหนดไว้ว่าพินัยกรรมแบบเขียนเองทั้งฉบับนั้น ผู้ทำพินัยกรรมต้องเขียนด้วยมือตนเอง ซึ่งข้อความทั้งหมด วัน เดือน ปีและลายมือชื่อของตน	ป.พ.พ. มาตรา 1657
46	นายมีนามาติดต่อขอทำพินัยกรรมแบบเอกสารฝ่ายเมืองกับนายอำเภอ เมื่อตรวจสอบความถูกต้องเรียบร้อย นายอำเภอจึงให้นายมีนาลงลายมือชื่อพินัยกรรม แต่ปรากฏว่า นายมีนาเขียนหนังสือไม่ได้และนิ้วกุดด้วย นายอำเภอจะดำเนินการอย่างไร	ให้นายมีนาพิมพ์ลายนิ้วมือที่กุดนั้นตามปกติ การพิมพ์ลายนิ้วมือควรมีลายนิ้วมือปรากฏอยู่ด้วย เพื่อประโยชน์แก่การตรวจพิสูจน์ แม้ว่า พิมพ์ลายนิ้วมือของนายมีนาจะไม่มีลายนิ้วมือเนื่องจากนิ้วกุดก็มีพยานลงลายมือชื่อรับรองถูกต้อง และนายมีนาได้พิมพ์ลายนิ้วมือไว้จริง จึงไม่มีเหตุที่จะถือว่าการพิมพ์ลายนิ้วมือนี้ใช้ไม่ได้ การที่เจ้ามรดกลงแกงไตโดยมีพยานลงลายมือรับรองยอมใช้ได้ฉันใด การพิมพ์ลายนิ้วมือที่ไม่ปรากฏลายนิ้วมือเพราะนิ้วมือไม่มีลายเช่นนี้ เมื่อปรากฏว่า เป็นลายนิ้วมือของนายมีนาจริงก็ยอมใช้ได้ฉันนั้น	ฎีกา 1783/2505
47	นายลีลาได้แอบหนีนางละออ ภรรยาหลงไปที่ว่าการอำเภอร้องขอให้นายอำเภอจัดทำพินัยกรรมแบบเอกสารฝ่ายเมืองยกที่ดินแปลงหนึ่ง ซึ่งตามหลักฐานโฉนดที่ดิน นายลีลาและนางละออเป็นผู้ถือครองกรรมสิทธิ์ร่วมกันให้นางทองหล่อซึ่งเป็นภรรยาอายุ	กฎหมายกำหนดไว้ว่า สามีหรือภรรยาไม่มีอำนาจยกกรรมสิทธิ์เกินกว่าส่วนของตนเองให้แก่บุคคลใดได้ นายอำเภอจะดำเนินการให้เฉพาะส่วนของนายลีลาเท่านั้น	ป.พ.พ. มาตรา 1481

ที่	คำถาม	คำตอบ	กฎหมายระเบียบอ้างอิง
48	เป็นที่ทราบกันแล้วว่า พินัยกรรมมีทั้งหมด 5 แบบ เจ้ามรดกสามารถเลือกทำแบบใดแบบหนึ่งก็ได้ อยากทราบว่า พินัยกรรมแบบใด ดีที่สุด	กฎหมายกำหนดไว้ว่า พินัยกรรมนั้นจะทำได้ก็แต่ตามแบบใดแบบหนึ่งตั้งที่บัญญัติไว้ ฉะนั้นพินัยกรรมทุกแบบ จึงมีผลบังคับตามกฎหมายเท่ากัน แต่การทำพินัยกรรมแบบเอกสารฝ่ายเมืองดีที่สุด เพราะเจ้าพนักงานเป็นผู้จัดทำให้ทุกขั้นตอน	ป.พ.พ. มาตรา 1658
49	ภิกษุขาวได้ขึ้นมาบนที่ว่าการอำเภอแห่งหนึ่ง ร้องขอให้นายอำเภอจัดทำพินัยกรรมแบบเอกสารฝ่ายเมือง โดยจะให้ระบุในพินัยกรรมว่า ขอยกทรัพย์สินทั้งหมดที่ได้มาระหว่างอยู่ในสมณเพศให้แก่ นางสาวคมขำ	นายอำเภอจะจัดทำให้ เพราะกฎหมายกำหนดไว้ว่า ทรัพย์สินของพระภิกษุที่ได้มาในระหว่างเวลาที่อยู่ในสมณเพศนั้น เมื่อพระภิกษุนั้นถึงแก่มรณภาพให้ตกเป็นสมบัติของวัดที่เป็นภูมิลำเนาของพระภิกษุนั้น เว้นไว้แต่พระภิกษุนั้นจะได้จำหน่ายไปในระหว่างชีวิตหรือโดยพินัยกรรม	ป.พ.พ. มาตรา 1623
50	นายดีใจไปพบนายอำเภอที่ว่าการอำเภอแห่งหนึ่งแล้วแจ้งความประสงค์ว่า ต้องการทำพินัยกรรมแบบเอกสารฝ่ายเมือง โดยให้ระบุว่า ถ้าตนเองแก่ความตายแล้ว ยินดีอุทิศศพของตนให้มหาวิทยาลัย เพื่อนักศึกษาแพทย์จะได้ศึกษาค้นคว้าต่อไป นายอำเภอจะดำเนินการอย่างไร	นายอำเภอจะจัดทำให้ เพราะถึงแม้ศพของผู้ตายไม่ใช่ทรัพย์สิน แต่ก็สามารถทำพินัยกรรมแบบเอกสารฝ่ายเมืองได้ เพราะกฎหมายกำหนดไว้ว่า นอกจากผู้ทำพินัยกรรมจะแสดงเจตนากำหนดการเผื่อตายในเรื่องทรัพย์สินแล้ว ยังแสดงเจตนาในการต่างๆ อันจะให้เกิดผลบังคับได้ตามกฎหมาย คำว่า “การต่างๆ” นั้น ก็สุดแต่ผู้ทำพินัยกรรมจะได้แสดงเจตนากำหนดการเผื่อตายในการต่างๆ ไว้หากชอบด้วยกฎหมายแล้ว แม้ไม่เกี่ยวกับทรัพย์สิน ก็มีผลบังคับได้ตามพินัยกรรม และการต่างๆ นั้นก็มีใช้จะต้องมีกฎหมายระบุไว้	ฎีกา 1174/2508

คู่มือปฏิบัติงานพินัยกรรมและการแสดงเจตนาเกี่ยวกับมรดก พ.ศ. 2569

ส่วนการทะเบียนทั่วไป

สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง

จัดทำเมื่อ มีนาคม 2569

คณะที่ปรึกษา

นายนฤชา โฆษาศิวิไลซ์, นายวิฑูรย์ สิริบุญกุล, นายวินัย โตเจริญ, นายวิรุฬห์ สีทธิวงศ์, นายรณรงค์ ทิพย์ศิริ,
นายสุภณ สยามบุญญ์

คณะทำงาน

นายยุทธการ ชัยพัฒน, น.ส.ปัญญาพร อังโกรัมย์, นายธวัชชัย ทองตรี, น.ส.พชรวดี พิไสยสรเดช,
นายพัลลภ คณาวิทยา, น.ส.ข้าวขวัญ สติรกุล

ส่วนการทะเบียนทั่วไป
สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง

---

59 หมู่ 11 ตำบลบึงทองกลาง อำเภอสำลูกกา จังหวัดปทุมธานี 12150